(F. D. rel.)
1600

P. o. rel. 1600 Chasiotes

ΣΥΛΛΟΓΗ

ΤΩΝ

ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΗΠΕΙΡΟΝ

ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ᾈΣΜΑΤΩΝ

ΥΠΟ

Γ. ΧΡ. ΧΑΣΙΩΤΟΥ

ΕΚΔΙΔΟΝΤΟΣ
Κ. ΤΕΦΑΡΙΚΗ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ,

ΤΥΠΟΙΣ ΡΑΔΑΜΑΝΘΥΟΣ.

(Ὁδὸς Ἀχαρνῶν ἀριθ. 7.)

1866.

50 – 179

BIBLIOTHECA
REGIA
MONACENSIS.

ΔΗΜΗΤΡΙΩι ΧΡ. ΧΑΣΙΩΤΗι

ΑΔΕΛΦΙΚΗΣ ΑΓΑΠΗΣ

ΜΙΚΡΟΝ

ΤΟΔΕ ΤΕΚΜΗΡΙΟΝ

Προλεγόμενα.

Η γλῶσσα, ἣν ὁμιλοῦμεν καὶ γράφομεν, δικαίως ἐγένετο ἀντικείμενον ἐρεύνης καὶ σπουδῆς εἰς πολλοὺς τῶν ἡμετέρων καὶ ξένων, ἐν συλλογῇ δὲ δημοτικῶν ᾀσμάτων ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ γιγνομένῃ χάριν τῆς γλώσσης, τί ἄλλο ἠδύνατο νὰ προσελκύσῃ τὴν προσοχὴν ἡμῶν, ἢ ἡ γλῶσσα αὐτή, ἡ μείνασα θεία κιβωτὸς εἰς τὸ ἡμέτερον ἔθνος, μ' ὅλας τὰς καταδρομὰς τῆς τύχης; ὁμολογοῦμεν ὅτι αἱ μικραὶ ἡμῶν δυνάμεις δὲν μᾶς ἐπιτρέπουσι νὰ ἐπιληφθῶμεν τοιούτου ζητήματος σπουδαίου, ἀφοῦ μάλιστα παρουσιάζεται ἀνάγκη πρὸς ἀληθῆ ἐξέτασιν καὶ διαστάθμισιν αὐτοῦ νὰ διατυπωθῶσιν αἱ ποικίλαι ἀπὸ τῆς ἀρχῆς καὶ ἀναπτύξεως τῆς γλώσσης βαθμίδες μέχρι τῶν ἡμετέρων χρόνων· πεποιθότες ὅμως ὅτι θέλομεν τύχει εὐμενῶν ὡς πρὸς τοῦτο ἀναγνωστῶν, εἰς τὸ πρωτόπειρον καὶ τὴν πρόθεσιν ἡμῶν ἀποβλεπόντων, ἐπιχειροῦμεν μόνον νὰ σκιαγραφήσωμεν ὅ,τι περὶ τοιούτου ζητήματος ἠδυνήθημεν ἑπόμενοι ἄλλοις σοφοῖς νὰ μάθωμεν. Μετὰ δὲ τῶν περὶ γλώσσης συνδέσαντες καὶ τὰ περὶ συλλογῆς τῶν παρ' Ἕλλησι σωζομένων δημοτικῶν ᾀσμάτων νομίζομεν, ὅτι δεικνύομεν καὶ τὴν χρησιμότητα τῆς συλλογῆς τῶν τοιούτων ᾀσμάτων καὶ πάσης τῆς ἐν ζώσῃ λαλιᾷ φερομένης ἐθνικῆς ὕλης τῆς γλώσσης.

Ο ἄνθρωπος ἶνε φύσει κοινωνικός· ὑπάρχει ἐν ἑαυτῷ

ἔμφυτος ἡ κοινωνικὴ διάθεσις, ἧς ἕνεκα τείνει νὰ κάμῃ καταληπτὸν τοῖς ὁμοίοις ὅ,τι ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ συμβαίνει· ἡ παράστασις δὲ καὶ ἑρμηνεία τούτου ἀποτελεῖ τὴν γλῶσσαν, ἐκ τοῦ κυριοτέρου καὶ τοῦ πρὸς τὸν σκοπόν της ὀργάνου οὕτως ὀνομασθεῖσαν. Ἕκαστον φωνητικὸν ζῶον κατὰ τὴν αὐτοῦ ὀργανικὴν τελειότητα διά τινων φθόγγων ἐκφράζει τὰ ἐντὸς αὐτοῦ· ὁ ἄνθρωπος ἶνε τὸ τελειότατον τῶν ἐπὶ γῆς φωνητικῶν ζώων· ἀρχίζει μικρὸν πρὸς μικρὸν ἐκ τῆς πρώτης ἣν ἐκπέμπει φωνῆς, ἅμα εἰςερχόμενος ἐν τῷ κόσμῳ, ν' ἀναπτύσσηται, καὶ τὰς τῆς ψυχῆς κινήσεις δι' ἐπιτηδείων πρὸς τοῦτο φθόγγων νὰ σημάνῃ· ἐντεῦθεν δὲ, ἐκ τῶν φθόγγων δηλαδὴ τῶν μὴ γλῶσσαν ἀκόμη ἀποτελούντων ἄρχεται προςλαμβανομένων ἄλλων στοιχείων νὰ σχηματίζηται ἡ γλῶσσα, ἧς ἡ ἀνάπτυξις ἶνε στενῶς συνδεδεμένη καὶ ἀναποσπάστως μετὰ τῆς γνωστικῆς τοῦ ἀνθρώπου δυνάμεως, καὶ ἵνα ἐκφρασθῶμεν καλλίτερον, ἑκατέρα ἶνε τῶν ὧν οὐκ ἄνευ καὶ χρησιμεύει πρὸς περαιτέρω ἀμφοτέρων ἀνάπτυξιν.

Ἡ ἀρχὴ τῆς γλώσσης ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων ἐξετάσθη καὶ ἐξετάζεται· πολλοὶ ὑπέθεσαν καὶ ὑποθέτουσιν ἀκόμη ὅτι ἡ γλῶσσα ἐδόθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ καὶ ἀπεκαλύφθη τοῖς ἀνθρώποις, ἄλλοι ὅτι ἐκ συνθήκης παρήχθη, ἐνῷ πρὸς τοῦτο ἀπαιτεῖται πρῶτον γλῶσσα, ἄλλοι ἐκ μιμήσεως τῶν ἐν τῇ φύσει φωνῶν, καὶ ἄλλοι τέλος ὅτι φύσει ἐνυπάρχει εἰς τὸν ἄνθρωπον καὶ ἀναπτύσσεται σὺν αὐτῷ, προςέλαβε δὲ καὶ προςλαμβάνει καί τινα ἠχομιμητικὰ τῆς φύσεως στοιχεῖα.(1)

(1). Πρβλ. Περιοδικ. Φιλολογ. σύγγραμ. τοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει ὁμωνύμου Συλλόγου. Τόμ. Α'. σελ. 27, ἔνθα ὁ κύριος Η. Βασιάδης ἐξέθηκε τὰς ἀπὸ τῶν ἀρχαίων χρόνων μέχρι τοῦ Ἑρδέρου δοξασίας περὶ τῆς ἀρχῆς τῆς γλώσσης.

Ἐκ μιᾶς καθόλου γλώσσης ἐσχηματίσθησαν ἔπειτα ἄλλαι, διὰ τῆς συγκρίσεως τῶν ὁποίων δύναται ἵνα εἰςδύσῃ τις ἐν τῷ λαβιρυνθώδει ὠκεανῷ τῶν προϊστορικῶν χρόνων, ὅπου ἡ ἱστορία σιγᾷ καὶ πᾶσα ἐκ παραδόσεως μνήμη ἐλλείπει· ἡ συγκριτικὴ δὲ αὕτη ἐπιστήμη συνδυασθεῖσα μετὰ τῆς φυσικῆς ἱστορίας παρήγαγε καὶ θὰ παράσχῃ πλείστας ὅσας περὶ τῶν χρόνων ἐκείνων εἰκοττολογίας, αἵτινες δύνανται ὡς ἐπιστημονικαὶ ἀλήθειαι νὰ πιστεύωνται. Ποίων καὶ πόσων καλῶν ἐγένετο πρόξενος ἐντὸς μικροῦ διαστήματος ἡ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς παρούσης ἑκατονταετηρίδος μορφωθεῖσα σπουδὴ τῆς συγκριτικῆς φιλολογίας ἢ τῆς γλωσσολογίας, ἥτις ἶνε ἡ οὐσιωδεστέρα τοῦ αἰῶνός μας ἀνακάλυψις, δὲν ἶνε τοῦ παρόντος ἐνταῦθα νὰ εἴπωμεν, τοῦτο δὲ μόνον λέγομεν ὅτι δι' αὐτῆς ἐδείχθη ἡ συγγένεια τῆς γλώσσης τῶν Ἰνδο-Γερμανικῶν ἐθνῶν, τῶν ἐν τῇ εὐδαίμονι Ἀσίᾳ πάλαι ποτὲ κατοικησάντων, ἐν οἷς συμπεριλαμβάνονται καὶ οἱ γενικῷ ὀνόματι καλούμενοι Πελασγοί.

Οἱ οὕτω καλούμενοι Πελασγοὶ (1) κατὰ τὴν γενικωτάτην τῆς λέξεως σημασίαν ἀποχωρισθέντες τῶν ὁμοφύλων ἐθνῶν, τίς οἶδε τίνων αἰτίων ἕνεκα, καὶ ἐπί τινα ἔτη χωριστὰ συζήσαντες καὶ τὰς βιωτικὰς ἀνάγκας συναναπτύξαντες διετήρησαν, ἀφοῦ ἐπουσιωδῶς τὰ ἀρχέγονα σπέρματα τῆς κοινῆς, ναὶ μὴν καὶ μητρικῆς γλώσσης, μετέβαλλον, τῆς τε φύσεως καὶ τῶν περιςάσεων ἐπιβοηθησασῶν, ςαθεροὺς τινας κανόνας περὶ τὸν τονισμὸν καὶ ὁμοιότυπον κλίσιν καὶ σχηματισμὸν τῶν λέξεων· ἐντεῦθεν ἡ διάκρισις τῆς τῶν Πελασγῶν γλώσσης πρὸς τὰ ἀδελφὰ ἔθνη καὶ ἡ καταφανεστέρα ὁμοιό-

(1). Ἴδε περὶ Πελασγῶν Φιλίστ. τόμ. Α'. σελ. 291. καὶ Περιοδ. Φιλολογ. σύγγραμ. Κωνσταντ. τόμ. Α'. 67.

της καὶ συγγένεια αὐτῆς, τῆς ὕστερον εἰς δύο διακριθείσης· ἀλλὰ καὶ οἱ Πελασγοὶ, δὲν παρῆλθε καιρὸς, καὶ διεκρίθησαν, τῶν μὲν πρωϊμώτερον ἴσως διὰ τῆς Θράκης καὶ Ἰλλυρίας εἰςελθόντων εἰς τὴν μετέπειτα κληθεῖσαν Ἰταλίαν, τούτων δὲ καὶ τὸ ὄνομα ἰδιαίτατον διατηρησάντων διὰ τοῦ Θρακικοῦ βοσπόρου εἰς τὴν Θράκην καὶ δι' αὐτῆς εἰς τὴν Μακεδονίαν, Ἤπειρον, Θεσσαλίαν καὶ ἐπὶ τέλους εἰς τὴν κυρίως Ἑλλάδα κατελθόντων καὶ ὁριστικῶς κατασκηνωσάντων, ὕστερον δὲ καὶ πολλαχοῦ διακλαδισθέντων· δῆλον δὲ ὅτι δὲν ἔμειναν ἄμοιροι ἐπηρεασμοῦ ἔκ τε ἄλλων ἀλλοφύλων ἐν τοῖς τόποις τούτοις ἑδρευόντων ἐθνῶν καὶ ἐκ τῆς φύσεως τοῦ τόπου· ὀλίγον δὲ κατ' ὀλίγον λεληθότως ἀπετέλεσαν καὶ ἐμόρφωσαν γλῶσσαν, οἱ μὲν τὴν ἑλληνικὴν, ἐκεῖνοι δὲ τὴν λατινικήν· τῆς τελευταίας ν' ἀκολουθήσωμεν τὰ ἴχνη τῆς ἀναπτύξεως καὶ τελειοποιήσεως παραιτούμενοι, ἐρχόμεθα εἰς τὰ τῆς πρώτης, τῆς ἑλληνικῆς.

Ἀφοῦ ἐν τῇ προβάσει τοῦ χρόνου οἱ Ἕλληνες κοινῶς ὁμοῦ ἀπετέλεσαν ὁπωςοῦν γλῶσσαν δυναμένην νὰ ἐκφράζῃ τὰς ἀναγκαιοτέρας πνευματικὰς καὶ ὑλικὰς αὐτῶν χρείας διεσκεδάσθησαν ὕστερον οἱ μὲν εἰς ὀρεινὰς καὶ ἀποτόμους χώρας, οἱ δὲ εἰς χθαμαλὰς παραλίας καὶ νήσους· καὶ καθὼς ἐμόρφωσαν καὶ ἀνέπτυξαν ἰδίας πολιτικὰς καὶ θρησκευτικὰς ἰδέας κατὰ τὴν φύσιν τοῦ τόπου καὶ τὰς περιστάσεις, οὕτω πρὸς παράστασιν αὐτῶν διέπλασαν φυσικῶς καὶ τὴν γλῶσσαν καὶ ἔδωκαν εἰς αὐτὴν χαρακτῆρα τόπου ἐμφαίνουσαν, χωρὶς τὸ παράπαν νὰ ἐπηρεασθῶσιν ὑπὸ τῶν ἀλλαχοῦ κατοικησάντων ὁμοφύλων. Οὕτω δὲ συνανέπτυξαν τὰς διαλέκτους, ὧν ἰδίως διακριτέαι ἡ Δωρικὴ καὶ Ἰωνική· πρώϊμα δὲ ἐκ τῆς Δωρικῆς ἀποκριθεῖσα ἐφάνη καὶ ἡ Αἰολικὴ,

ἥτις κοινὰ πολλὰ ἔχουσα πρὸς ταύτην ἔλαβε καὶ ἴδιά τινα στοιχεῖα, καὶ αὕτη τὴν φύσιν καὶ τὸν χαρακτῆρα τοῦ ὑφ' οὗ ὡμιλεῖτο φύλου της ἀπεικονίζουσα. Οὕτω προςεπηύξησαν αἱ διάλεκατοι· εὐτυχεῖς περιστάσεις ἐπηκολούθησαν αὐτάς· ἄνδρες δὲ πεπροικισμένοι μὲ φυσικὰ καὶ ἐπίκτητα πλεονεκτήματα ἔδωκαν ποιάν τινα μορφὴν εἰς ταύτας καὶ αὐφθορμήτως προήγαγον καὶ ἐτελειοποίησαν, ποὶ μὲν ἴδια κατ' ἀναλογίαν προςθέμενοι, ποὶ δὲ τὰ ἀκατέργαστα καλλύναντες· ἡ γλῶσσα μ' ὅλα ταῦτα ἦτο κοινὸν κτῆμα καὶ δὲν ὑπῆρχεν ἐπαισθητὴ διάκρισις τῆς τῶν χυδαίων καὶ λογίων· ἀλλ' ἐκτὸς τῶν προμνημονευθεισῶν ὑπῆρχον καὶ ἄλλαι ἐπαρχιακαὶ καὶ τοπικαὶ διάλεκτοι, αἵτινες μὴ τυχοῦσαι εὐνοϊκῶν περιστάσεων δὲν ἀνεπτύχθησαν, ἀλλ' ἔμειναν ἀκατέργαστοι εἰς κοινὴν μόνον χρῆσιν τῶν ὑφ' ὧν ὡμιλοῦντο φυλῶν, ἐξ ὧν καὶ ὠνομάζοντο, ἕκαστον φύλον, ὡς προλαβόντες εἴπομεν, προςεπάθει ν' ἀναπτύσσηται ἀνεμποδίστως καὶ ἀνεπηρεάστως καθόσον αἱ δυνάμεις, τὰ μέσα καὶ αἱ περιστάσεις τὸ ἐπέτρεπον· ἡ γραφὴ ἦτο ὅλως ἄγνωστος αὐτοῖς, καὶ ἐπὶ πολλὰ ἔτη διετήρουν τὰς παραδόσεις των καὶ τὰ ἐπισημότερα τῶν ἡμερῶν των γεγονότα ἀπὸ ϛόματος εἰς ϛόμα, ποικίλλοντες κατὰ τὸ εἰκὸς αὐτά· ἐσχηματίσθησαν δῆλον ὅτι κύκλοι παραδόσεων πολυειδεῖς καὶ ποικίλοι, ὁποίους καὶ νῦν ἔτι τὰ εἰς ὁμοίας περιστάσεις καὶ χρόνους διατελοῦντα ἔθνη ἔχουσιν.

Ἀλλ' ὅσον οἱ Ἕλληνες εἰς τὸ ἀνθρωπινώτερον μετεβάλλοντο, ποικίλα δὲ γενικὰ στοιχεῖα ἐπενήργουν εἴτε ἀμέσως εἴτε ἐμμέσως ἐπ' αὐτοῖς, τοσοῦτον καὶ νεώτεραι παρουσιάζοντο ἀνάγκαι· φύσει δὲ ζωηροὶ καὶ φαντασίαν ἔχοντες πλουσίαν ἠναγκάζοντο νὰ παραστήσωσι τὰ ἐν αὐτοῖς δίδοντες χροιάν τινα ποιητικήν· ἕνεκα δὲ ἱερῶν

τινων, ὡς κέντρον ἑνώσεως τῶν ὁμοφύλων χρησιμευόντων, ἔνθα ἐγίγνοντο πανηγύρεις, προςετέθη καὶ ἡ ἔξωθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα ἐλθοῦσα μουσική, ἔτι μᾶλλον τὴν δημώδη ποίησιν ἀναπτύσσουσα· εὐγενὴς δέ τις ἅμιλλα διηγέρθη, ἧς ἕνεκα ἰδιαίτεροι κύκλοι ἀνδρῶν, οἱ ἀοιδοὶ, προςεποιοῦντο ἀμφότερα, ὁτὲ μὲν πρὸς δοξολογίαν τοῦ ὑμνουμένου θεοῦ, ὁτὲ δὲ πρὸς τέρψιν τῶν πανηγυριζόντων· αἱ πρότερον παραδόσεις μεταπλαττόμεναι καὶ διασκευαζόμεναι ἐχρησίμευσαν αὐτοῖς· ἑκάστη φυλὴ, πᾶσα οἰκογένεια εἶχε καὶ διετήρει τοὺς ἰδίους μ ύ θ ο υ ς· πόλεμοι πρὸς κατίσχυσιν αὐτῶν ἐναντίον τῶν ἐπερχομένων ἢ πρὸς κατατρόπωσιν ξένων ἐν ξέναις καὶ μακρυναῖς χώραις ἔδωκαν ἀφορμὴν τῇ ποιήσει εἰς κ λ έ α ἀ ν δ ρ ῶ ν· κατὰ δὲ τὰς τότε δοξασίας, ἐπειδὴ καὶ οἱ θεοὶ ἀνεμιγνύοντο τοῖς ἀνθρώποις εἴτε πρὸς βοήθειαν εἴτε πρὸς βλάβην, ἐσχηματίσθησαν καὶ κ λ έ α θ ε ῶ ν. Ἐντεῦθεν μικρὸν κατὰ μικρὸν ἡ δημώδης ποίησις προςέλαβεν ὅλα τὰ ἀπαιτούμενα πρὸς μόρφωσιν στοιχεῖα· αἱ δημοτικαὶ αὗται ποιήσεις ἢ ἀ ο ι δ α ὶ ἀπὸ στόματος εἰς στόμα μεταδιδόμεναι τοῖς μετὰ ταῦτα ὑπὸ τῶν ἀοιδῶν καὶ νέαι προςτιθέμεναι καθ' ἑκάστην ἔδωκαν, τῆς τύχης εὐνοϊκῆς φανείσης, εἰς τὴν φυσικὴν ποίησιν τύπον τεχνικῆς.

Δύο χῶραι, ὧν τὰ ὀνόματα μετὰ θρησκευτικῆς ἅμα κατανύξεως καὶ ἐνθουσιασμοῦ πρέπει πᾶς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν ἐξετάζων καὶ τὴν διάπλασιν καὶ ἐξημέρωσιν τῶν παλαιτάτων τῆς Ἑλλάδος κατοίκων ἀνερευνῶν νὰ ἀναφέρῃ, ἡ Ἰωνία καὶ Αἰολία ὑπῆρξαν αἱ ἀληθεῖς ἑστίαι τῆς ἐπικῆς, ναὶ μὴν καὶ πάσης ἑλληνικῆς ποιήσεως· ἐπὶ πολὺν χρόνον παρασκευασθεῖσα ὑπὸ τοῦ λαοῦ πρόςφορος πρὸς τεχνικὴν ποίησιν ὕλη καὶ εἰς χεῖρας δεξιοῦ τεχνίτου ἀφεθεῖσα ἔμελλεν ἐντὸς ὀλίγου νὰ

μορφωθῇ καὶ καλλιτεχνικῶς· ἡ θρησκεία φύσει καὶ αὕτη ἀναπτυχθεῖσα οὐ μόνον δὲν περιώριζε τὸν ποιητὴν, ἀλλὰ καὶ παρεῖχεν αὐτῷ ὅλα τὰ μέσα πρὸς τελειοτέραν τῆς ποιήσεως καὶ ἑαυτῆς ἀνάπτυξιν· ἐντεῦθεν θρησκεία καὶ ποίησις ἀναποσπάστως συνδεδεμέναι καὶ ἀδιαχώριστοι· ὀρθώτατα δέ τις τῶν ἡμετέρων (1) παρετήρησεν ὅτι οἱ ποιηταὶ τῆς Ἑλλάδος ἐγένοντο ὅ,τι εἰς τὴν Ἀνατολὴν ἦσαν οἱ ἱερεῖς, διδάσκαλοι τῶν παίδων καὶ τοῦ ἔθνους, προςθετέον δὲ νῦν καὶ τόδε, ὃ θέλει δειχθῆ καθόσον ὁ λόγος προχωρεῖ, καὶ διαμορφωταὶ τῆς γλώσσης· ἡ ἀνάπτυξις μάλιστα τῶν γραμμάτων παρ᾽ Ἕλλησι παριστᾷ τὸ μοναδικὸν εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν γραμμάτων παντὸς ἔθνους φαινόμενον, διότι μόνον παρ᾽ αὐτοῖς ἤρχισαν, ἀνεπτύχθησαν καὶ ἐτελειοποιήθησαν φυσικώτατα. (2) Ἀλλ᾽ ἂς ἐπανέλθωμεν· περὶ τὴν ἐπικὴν ποίησιν κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους πολλοὶ ἠσχολήθησαν, ἄλλοι μὲν ἀφελῶς καὶ ἁπλῶς, οἱ ἀρχαιότεροι παρασιωπήσαντες τὰ ἴδια ὀνόματα, ἄλλοι δὲ ἀφήσαντες ἡμῖν μόνον τὰ ὀνόματα καὶ ὀλίγιστα ἀποσπάσματα σωζόμενα· πάντας δὲ τούτους ὑπερέβαλε καὶ οἱωνεὶ ἐπεσκότισεν ὁ πρῶτος κληθεὶς ἐπίσημος ἐπικὸς ποιητὴς παρὰ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων, ὅςτις πατρίδα μὲν γεννήσεως ἔχει τὴν Ἰωνίαν, υἱοθετήθη δὲ ὑφ᾽ ὅλης τῆς Ἑλλάδος.

Ὁ ποιητὴς τῶν σωζομένων ἡμῖν ἐπῶν, τῆς Ἰλιάδος καὶ Ὀδυσσείας, ἔγραψε μὲν εἰς Ἰωνικὴν διάλεκτον, οὐκ

(1). Πρβλ. ἐπίμετρ. τοῦ Λεξικ. τῆς Ἑλληνικ. ἀρχαιολογ. τοῦ Schmid μεταφρασθ. ὑπὸ Δ. Πανταζῆ, ἔνθα κατεχωρήθη ὑπὸ Θ. Μανούσου περὶ ποιήσεως διατριβή.

(2). Ἰδὲ ἔκθεσ. τοῦ Ῥοδοκ. διαγωνισμ. τοῦ 1865 σελ. 27 καὶ ἀλλαχοῦ. καὶ Ἰον. Ἀνθολογ. περὶ Ἑλληνικῆς ἀναπτύξεως Κ. Ἀσωπίου ἄρθρον.

ὀλίγα ὅμως καὶ ἀλλοῖα διαλεκτικὰ ἰδιώματα ἐπηρέασαν αὐτὸν, ἂν καὶ προσπαθῶσι πολλοὶ ἄλλως τοῦτο νὰ ἐξηγήσωσιν· ὅπως ποτ' ἂν ᾖ, ἐκ τῶν διασωθέντων αὐτῶν ποιημάτων δύναται πᾶς τις νὰ ἴδῃ εἰς ποῖον βαθμὸν τελειότητος εἶχε φθάση ἡ γλῶσσα, μάλιστα δὲ ἡ Ἰωνικὴ διάλεκτος· ἡ τοιαύτη δὲ ἀνάπτυξις καὶ τοιαῦτα γιγάντεια ἔργα προϋποθέτουσιν οὐδὲν ἧττον ὕπαρξιν γραφῆς· καὶ ὅμως παρὰ τῶν ἀρχαίων μανθάνομεν ὅτι τὰ Ὁμηρικὰ ἔπη μόλις ἐγράφησαν συλλεγέντα ἐπὶ τῶν χρόνων τοῦ Πεισιστράτου, ἂν καὶ ὑπάρχωσιν ἐνδείξεις ὅτι ἐπὶ Λυκούργου, τοῦ τῆς Σπάρτης νομοθέτου, προϋπῆρχον ἀντίγραφα τῶν Ὁμηρικῶν ποιημάτων· διὰ ταῦτα δὲ καί τινες τῶν νεωτέρων προςπαθοῦσι ν' ἀποδείξωσιν ὅτι καὶ ἐπὶ Ὁμήρου ὑπῆρχεν ἡ γραφὴ διὰ πολλῶν ἐπιχειρημάτων ἀντιφερόμενοι πρὸς ὅσα ἔγραψεν ὁ πάντα πεπαιδευμένον κόσμον κινήσας μέγας τῆς Γερμανίας φιλόλογος Θὔόλφιος, ὁ παραδεχθεὶς τὸν Ὅμηρον ὡς συλλογέα τῶν δημωδῶν ᾀσμάτων, καὶ πολλὰς καὶ ποικίλας ἐντεῦθεν εἰκοττολογίας προςπορισάμενος· (1) ὡς βέβαιον δὲ θεωρεῖται νῦν ὅτι οἱ Πελασγοὶ ἢ Προ-Ἕλληνες εἰςήγαγον ἐκ τῆς Ἀσίας, ἔνθα πρότερον εὑρέθη ἡ γραφὴ, τὰ δέκα ἓξ γράμματα, τὰ κοινῶς Φοινίκια ἢ Κάδμεια καλούμενα, ὧν γενικὴ χρῆσις εἰς ἰδιωτικὰς σχέσεις καὶ δημοσίας ἐπιγραφὰς παρατηρεῖται μετὰ τὴν Ἡρωϊκὴν ἐποχήν.

Ἐνῷ δὲ ἡ Ἰωνικὴ διάλεκτος διὰ τῶν ἐπικῶν ποιημάτων ἀνεπτύσσετο καὶ προώδευεν, ἡ Δωρικὴ καὶ Αἰολι-

(1). Πρβλ. Προλεγ. τῆς ἱστορ. τῶν ἑλληνικῶν γραμ. Κ. Ἀσωπίου σελ. ρπξ—ρπζ. Περὶ δὲ τοῦ Ὁμηρικοῦ ζητήματος τὴν προμνημονευθεῖσαν ἔκθεσιν τοῦ Ῥοδοκανακ. διαγωνίσματος τοῦ 1865.

κὴ δὲν ἔμειναν ὀπίσω ὡς πρὸς τοῦτο, ἀλλὰ στερρῷ τῷ ποδὶ προέβαινον ἀνθαμιλλώμεναί πως καὶ οἱονεὶ προπαρασκευάζουσαι τὴν ἐκ τῆς ἐπικῆς ποιήσεως μετάβασιν εἰς τὴν λυρικὴν, ἀλλὰ τοῦτο καὶ μόνον, διότι οἱ Δωριεῖς ὑπὸ ἄλλων ἐμφορούμενοι ἰδεῶν καὶ ὅλως βίον περιωρισμένον ζῶντες εἰς πᾶν ἄλλο ἠδύναντο νὰ ἐπιδοθῶσι καὶ προάξωσιν ἢ τὰ γράμματα, ἅτινα εἰς τὸ ἱερατικὸν ἰδίως γένος ἐγκατέλιπον, ἀφοῦ τοῦτο συνανεμίχθη μετὰ πολλῶν ξενικῶν στοιχείων· ἐντεῦθεν ἠνεῴχθη μεταξὺ τῆς γλώσσης τῆς ἐπικῆς ταύτης ποιήσεως καὶ τοῦ λαοῦ μικρόν τι χάσμα.

Ὅσον δὲ αἱ διάλεκτοι προώδευον καὶ ἡ ἐλευθέρα ἀνάπτυξις παρεῖχεν ἀφορμὴν τοῖς ποιηταῖς νὰ δώσωσιν ὑποκειμενικότητά τινα εἰς τὰ αὑτῶν ποιήματα καὶ ἐκφράσωσι πᾶν ὅ,τι ᾐσθάνοντο ἐν ἑαυτοῖς ἐλευθέρως καὶ ἐξωτερικαὶ ἐνέργειαι ἐπενήργουν, τοσοῦτον ἠνοίγετο νέον στάδιον ποιήσεως καὶ προπαρεσκευάζετο νέα ἐποχὴ πρὸς τὰ πρόσω προβιβάζουσα τὴν γλῶσσαν· πρὸς τοῦτο οὐκ ὀλίγον συνετέλεσαν οἱ Δωριεῖς καὶ Αἰολεῖς, ὧν ἡ μουσικὴ ἦτο ἀναποσπάστως συνδεδεμένη μετὰ τῆς ποιήσεως πρὸς ἐξύμνησιν ἰδίως τοῦ ἐν Δελφοῖς Ἀπόλλωνος χρησιμευούσης, καὶ οἵτινες βεβαίως θεωροῦνται οἱ εὑρεταὶ καὶ τελειωταὶ τῆς λυρικῆς ποιήσεως καὶ τῶν αὐτῆς παραφυάδων, ὧν ἰδίως τὴν ἐλεγειακὴν ἠσπάσθησαν καὶ ἀνέπτυξαν οἱ Ἴωνες· ἡ δὲ δημοτικὴ γλῶσσα ἦτο τὸ κυριωδέστατον ὄργανον τοῦ εἴδους τούτου.

Μετὰ τὴν τῶν Ἰώνων καὶ Δωριέων ἀνάπτυξιν τῶν διαλέκτων ἀνεπτύχθη ἕτερον διαλεκτικὸν ἰδίωμα ἐκ τῶν κυριωτέρων χαρακτήρων τῆς Ἰωνικῆς καὶ Δωρικῆς μορφωθὲν, ἡ Ἀττικὴ διάλεκτος εἰς μικρὰν τὸ πρὶν καὶ ἄσημον χώραν, εἰς τὰς Ἀθήνας, γενομένας τὸ κέντρον τῶν Ἑλλήνων ὀλίγον πρὸ τῶν Περσικῶν, μάλι-

ςα δὲ μετὰ τὴν θριαμβευτικὴν τοῦ Πέρσου ἐκ τῆς Ἑλλάδος ἐκδίωξιν. Μετὰ δὲ τῆς Ἀττικῆς διαλέκτου ἀνέπτύχθη καὶ ἄλλο εἶδος ποιήσεως, οἷον κατακλεὶς τῶν ἄλλων, ὡς ἡ Ἀττικὴ διάλεκτος ἴνε ἡ κατακλεὶς, ὡς καλῶς λέγουσι, τῆς ἀναπτύξεως τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης. Ἡ τραγῳδία ἢ τὸ δρᾶμα εἴτε ἐκ τῶν Δωριέων λαβὸν ἀρχὴν (1), εἴτε ἐκ τῶν περὶ τῶν Διθυραμβικῶν κυκλικῶν χορῶν, καὶ σκηνὰς ἐκ τῶν μυθικῶν χρόνων, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐκ τῆς συγχρόνου ἱστορίας παριστῶν δημιουργὸν μὲν ἔχει τὸν ὑψιπέτην Αἰσχύλον, τελειωτὴν δὲ τὸν μεγαλοπρεπῆ Σοφοκλῆ. Οἱ Ἀθηναῖοι καὶ μόνον οὐχὶ πάντες οἱ Ἕλληνες ἠνέῳξαν διὰ τῆς σκηνῆς σχολεῖον, δι' οὗ ἐξημερώθησαν καὶ ἐπολιτίσθησαν· ἐν μικροτάτῳ δὲ χρονικῷ διαστήματι ἔφθασαν εἰς τὸ ἄκρον ἄωτον τῆς αὐτῶν τελειότητος, συνανέπτυξαν πάσας τὰς αὐτῶν πνευματικὰς καὶ ὑλικὰς ἀνάγκας, τὰ ἔργα τῶν ὁποίων τά τε γραπτὰ καὶ τὰ μνημεῖα ἐθαυμάσθησαν καὶ θαυμασθήσονται ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνας.

Ἀλλ' ὁ Περσικὸς πόλεμος ἐκληροδότησεν ἡμῖν καὶ τὴν εἰς πεζὸν λόγον γραφεῖσαν ὑπὸ του Ἡροδότου ἱςορίαν, ἀφοῦ οἱ Ἕλληνες εἶχον πρότερον ἀρχίσει διὰ τῶν ἑπτὰ σοφῶν νὰ θέτωσι τὰ θεμέλια τοῦ πεζοῦ λόγου, ὅστις ἀνεπτύχθη εὐθὺς ὅτε ἡ πρὸς τὴν φαντασίαν ῥοπὴ εἶχεν ἐξασθενήση καὶ λελογισμένη κρίσις κατέλαβεν αὐτοὺς, οὕτω δὲ τὸ πρῶτον ἀναπτυχθεὶς ὁ πεζὸς λόγος ἔφθασεν εἰς τὴν τελειότητα διὰ τῶν εἰς Ἀττικὴν διάλεκτον γραψάντων ἱστορικῶν, σοφιστῶν, φιλοσόφων καὶ ῥητόρων, τὸ πλεῖστον συντελοῦντος τοῦ ἐλευθέρου πολιτεύματος· ἐντεῦθεν ἡ Ἀττικὴ διάλεκτος ἐγένετο κοινὴ γλῶσσα πάντων τῶν ὁπουδήποτε κατοικούντων

(1). Πρβλ. ἱστορ. ἑλλ. γραμ. Κ. Ἀσωπίου σελ. 556.

πεπαιδευμένων Ἑλλήνων, τῶν ἄλλων μόνον εἰς τοπικὰς ἀνάγκας χρησιμευουσῶν.

Ἡ Ἑλλὰς ἦτο ἐντὸς στενοτάτων ὁρίων περιωρισμένη ἕνεκα δὲ τῶν τότε ἐπικρατουσῶν ἰδεῶν εἰς πλείστας μικρὰς πόλεις, ἢ ἔθνη σχεδὸν ὁμόφυλα, ὡς ἠθέλαμεν εἰπῆ σήμερον, διῃρημένη, ὡς ἐκ τούτου καὶ ἡ γλῶσσα ἦτο μόνον τῶν Ἑλλήνων, ἀλλ' ὁ εἰς ἓν ἔθνος πολιτικῶς συνενώσας τοὺς Ἕλληνας καὶ τὸν γόρδιον δεσμὸν λύσας υἱὸς τοῦ Φιλίππου καὶ μαθητὴς τοῦ δαιμονίου Ἀριστοτέλους διέρριξε καὶ τὸν τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης δεσμὸν ἐξαπλώσας αὐτὴν εἰς τὴν Ἀσίαν καὶ Ἀφρικήν. Τὸν Μέγαν δὲ Ἀλέξανδρον μιμηθέντες καὶ οἱ διάδοχοι, μάλιστα δὲ οἱ Πτολεμαῖοι καὶ Σελευκίδαι, ἠνέωξαν τὴν καλουμένην Ἀλεξανδρινὴν ἐποχὴν, ἥτις πρὸς συντήρησιν τῶν γραπτῶν μνημείων καὶ ἑρμηνείαν αὐτῶν χρησιμεύσασα ἐγένετο αἰτία πρὸς διαχωρισμὸν τῆς γραφομένης καὶ λαλουμένης, τῆς ἑλληνιζούσης ἢ ἑλληνικῆς καὶ κοινῆς. Ἡ Ἀλεξάνδρεια ἐγένετο κατὰ ταύτην τὴν ἐποχὴν ἡ κοινὴ ἑστία τῶν φώτων, ὡς αἱ Ἀθῆναι ἐν τῇ προηγουμένῃ ἐποχῇ· ἐνταῦθα συνῆλθον πάντες οἱ σοφοὶ τῆς Ἑλλάδος· καὶ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἐρασταὶ, οἵτινες κυρίως ἠσχολήθησαν εἰς συλλογὴν, διευκρίνησιν καὶ ἑρμηνείαν τῶν τῆς προτέρας ἐποχῆς συγγραμμάτων τῶν Ἑλλήνων ἐκ τούτου δὲ ἀνεπτύχθη ἡ Γραμματικὴ καὶ Κριτική. Οἱ γράφοντες προςεπάθουν νὰ μιμῶνται τοὺς ἀρχαίους κατά τε τὴν γλῶσσαν καὶ τὰ εἴδη τοῦ ποιητικοῦ καὶ πεζοῦ λόγου· μόνον δὲ ἴδιον εἶδος τῆς ποιήσεως, τὸ βουκολικὸν ὄντως ἁμιλλώμενον πρὸς τὰ πρότερα ἀνεπτύχθη, χάρις τῇ εὐφυΐᾳ καὶ τῇ πρὸς τὸν ποιμενικὸν καὶ ἀγροτικὸν βίον κλίσει τοῦ Θεοκρίτου. Ἄξιον σημειώσεως ἴνε ὅτι ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα διαδοθεῖσα ἐπενήργησεν, ὡς οὐδεμία ἄλλη, καὶ ἐξεπολίτι-

σεν ἔθνη ὅλως βάρβαρα· ἕνεκα δὲ τῆς ἐπιμιξίας καὶ ξένων στοιχείων ἠνοίγετο μέγα χάσμα μεταξὺ λαλουμένης καὶ γραφομένης.

Ὅσον δὲ προώδευε καὶ ἐξηπλοῦτο ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα τόσον καὶ τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος, εἴτε ἕνεκα τῶν ἐμφυλίων ταραχῶν καὶ τῆς ἐκδεδιῃτημένης τρυφηλότητος, εἴτε διότι τὰ πάντα ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ κινοῦνται καὶ ἀλλιοῦνται, παρήκμαζε καὶ ἐξησθένει πολιτικῶς καὶ θρησκευτικῶς ἀνοῖγον τὴν ὁδὸν τοῦ πρὸς κατάκτησιν ὀργῶντος Ῥωμαϊκοῦ ἔθνους, οὗτινος τὴν ἀρχὴν καὶ καταγωγὴν εἴδομεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν.

Οἱ Ῥωμαῖοι κοσμοκράτορες γενόμενοι τοῦ τότε γνωστοῦ κόσμου δὲν κατώρθωσαν μ᾽ ὅλας των τὰς προςπαθείας ν᾽ ἀποσοβήσωσι καὶ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης τὸν θρίαμβον καὶ νὰ διαφύγωσι τὴν ἐπ᾽ αὐτῶν ἐπιρροὴν αὐτῆς· ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα λάθρα ὑπειςσελθοῦσα καὶ εἰς αὐτὴν τὴν πρωτεύουσαν τῶν Ῥωμαίων κατώρθωσε νὰ δώσῃ ζωὴν εἰς τὰ ὅλως παρημελημένα Ῥωμαϊκὰ γράμματα, καὶ οἱονεὶ ἐνδυθεῖσα τὴν ῥωμαϊκὴν τήβεννον ἐμόρφωσε καὶ ἀνέπτυξε τὰ διάφορα εἴδη τῆς ποιήσεως καὶ τοῦ πεζοῦ λόγου· οὕτω δὲ νῦν ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα μετὰ τῆς ῥωμαϊκῆς ἑτοιμάσασα τὴν ὁδὸν ἣν ἐβάδισεν ὁ Χριστιανισμὸς προςέλαβε καὶ ἄλλα στοιχεῖα, ὧν ἕνεκα πολὺ ἀπεμακρύνθη τῆς ἀρχαίας. Ὅτε δὲ τὸ Βυζάντιον ἐγένετο ἡ πρωτεύουσα τοῦ Ῥωμαϊκοῦ κράτους ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα εὐσχήμως ἀπεδίωξεν ἢ ἀπεσκυβάλισε τὴν ῥωμαϊκήν· ἔκτοτε ἡ Βυζαντινὴ περίοδος ἤρχισε νὰ δίδῃ ἄλλην μορφὴν εἰς τὴν γλῶσσαν, προςετέθησαν δηλ. πολλοὶ λατινισμοὶ καὶ λατινικαὶ λέξεις· ὁ δὲ Χριστιανισμὸς ὡς ὄργανον μεταχειρησθεὶς αὐτὴν καὶ ἐκ τῶν ἀρχαίων συγγραμμάτων τῶν Ἑλλήνων ἀντλῶν πᾶσαν σοφίαν κατώρθωσεν ἐπὶ πολὺ νὰ διαδραματίσῃ

ἐποχὴν καὶ συσφίγξῃ τὸν Ἑλληνισμόν. Ἴνε ἀληθὲς ὅτι ἕνεκα τῶν ἀναφυεισῶν αἱρέσεων καὶ τοῦ μίσους των πρὸς τοὺς ἐθνικοὺς, διότι οὕτως ἐκάλουν τοὺς τὴν ἑλληνικὴν θρησκείαν διατηροῦντας, προςεπάθουν νὰ ἐμποδίσωσι τὴν διάδοσιν τῶν ἑλληνικῶν συγγραμμάτων καὶ ἰδεῶν, ἀλλ' ἦτο πάντῃ ἀδύνατον νὰ κάμωσι τοῦτο οἱ τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν μεταχειριζόμενοι. Καὶ ἐν τῇ ἐποχῇ ταύτῃ προςεπάθουν νὰ μεταχειρισθῶσιν ὅλα τὰ εἴδη τῆς ποιήσεως καὶ τοῦ πεζοῦ λόγου, πολὺ ὅμως ἀπεῖχον νὰ φθάσωσιν οὐχὶ τοὺς ἀρχαίους, ἀλλ' οὐδὲ τοὺς Ἀλεξανδρινοὺς καὶ τοὺς ἐπὶ τῶν ῥωμαϊκῶν χρόνων ἀκμάσαντας. Ἐνῷ δὲ ταῦτα ἤρχισαν νὰ γίγνωνται, Ἄβαρες, Σλάβοι καὶ ἄλλα φῦλα εἰςήλασαν εἰς τὸ Ῥωμαϊκὸν κράτος· τούτων τινὲς μὲν διεσκεδάσθησαν εἰς ἑλληνικὰς χώρας καὶ ἐπαρχίας, ἄλλοι δὲ κατῴκησαν εἰς τὰ ὅρια αὐτοῦ· διὰ τῆς εἰςβολῆς δὲ αὐτῶν καὶ ἡ γλῶσσα ἔπαθεν ἀλλοιώσεις τινὰς καὶ τὸ Βυζαντινὸν βασίλειον κατεκερματίσθη καὶ μόνον οὐχὶ κατέρριπτεν, εἰμὴ αὐτοκράτορες δεξιοὶ καὶ εὐφυεῖς ἐπέφερον καιρίαν πληγὴν εἰς σπεῖραν οὐ σμικρὰν τὸν προορισμὸν τοῦ Χριςιανισμοῦ καὶ τῆς ἀνθρωπότητος παραγνωρίσασαν· μ' ὅλα ταῦτα ὅμως ἦτο ἀδύνατον νὰ διατηρηθῇ ἐπὶ πολὺ τὸ Βυζαντινὸν κράτος, ἂν καὶ κατὰ τοὺς τελευταίους αἰῶνας ὄχι ἀξιοκατάκριτοι αὐτοκράτορες ἐβασίλευσαν, ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν ὁποίων τὰ γράμματα οὐσιωδῶς ἐξετιμήθησαν. Σημειωτέον δὲ νῦν ὅτι ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα καὶ τὸ Βυζαντινὸν βασίλειον δὲν ἔπαθον ὑπὸ τῶν ἐπελθόντων βαρβάρων ὅσα τὸ Ῥωμαϊκὸν, οὐδὲ διεκρίθησαν νέαι γλῶσσαι, ὡς ἐκ τῆς λατινικῆς.

Ὀλίγον πρὸ τῆς πτώσεως τοῦ Βυζαντίου καὶ μετὰ τὴν ἅλωσιν αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Τούρκων λόγιοι Ἕλληνες φέροντες τὴν ἑλληνικὴν σοφίαν καὶ τὰ γράμματα, ὡς

παρακαταθήκην τῶν πατέρων των, ἐζήτησαν ἄσυλον εἰς τὴν ἕνεκα εὐνοϊκῶν περιστάσεων ἀναγεννηθεῖσαν Δύσιν, ὅπως ἀναζωπυρήσωσιν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ τὴν ἑλληνικὴν παιδείαν· (1) ἄλλοι δ' ἔμειναν ἐν τῇ αὐτῶν πατρίδι διασκεδασθέντες ἢ κεκρυμμένοι καὶ ὑποθάλποντες τὴν παιδείαν· διὰ τῆς συστάσεως δὲ σχολείων καὶ τῆς ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος ῥητορικῆς διετέρουν καὶ περιέθαλπον τὰ γράμματα. Ἡ ὁμιλουμένη χαλαρωθεῖσα προσέλαβε καὶ ἄλλα στοιχεῖα, καὶ ἀπεμακρύνετο πολὺ τῆς γραφομένης· μάλιστα δὲ ἕνεκα τῆς τῶν Τούρκων, Ἀλβανῶν καὶ Βενετῶν μίξεως πολλαὶ λέξεις ξέναι παρεισέφρυσαν· κατ' αὐτὴν δὲ τὴν ἐποχὴν καὶ νῦν ἔτι αἱ εὐρωπαϊκαὶ γλῶσσαι, ἐξ ὧν ἀνεπιτηδείως μεταφράζομεν καὶ τὰς φράσεις αὐτῶν καὶ τὸ ἀνεπτυγμένον μεταχειριζόμεθα, πολὺ ἐπηρέασαν αὐτήν· ἐπειδὴ δ' ἐν οὐδεμιᾷ ἐποχῇ ἔλειψαν λόγιοι Ἕλληνες βλέπομεν ὅτι καὶ ἐν τοῖς χρόνοις τούτοις προσεπάθησαν νὰ μιμηθῶσι τοὺς ἐν προηγουμέναις ἐποχαῖς συγγράψαντας. Δημοτικὸν δὲ προϊὸν καὶ πρώην μὲν, μάλιστα δὲ κατὰ τοὺς χρόνους αὐτοὺς ἴνε ἡ Δημοτικὴ ποίησις, ἢ τὰ δημώδη ᾄσματα (τραγούδια). «Ὁ χυδαῖος ἀοιδὸς καθάπερ τέκνον ἔκθετον, ἀποβολιμαῖον, εἰς τοὺς οἰκτιρμοὺς τῆς τύχης ἐγκαταλειφθεὶς, ἄπορος, ἀγράμματος, ἀδιασκόπητος βιώσας, ἄλλως δὲν ἠδυνήθη νὰ μεταδώσῃ τὰς ἐμπνεύσεις του ἢ δι' ἀπαγγελίας καὶ ᾄσματος καὶ προφορικῆς ἐπαναλήψεως·» ὡς λέγει ὁ κύριος Σπ. Ζαμπέλιος. (2) Κατὰ δυστυχίαν ὅμως καὶ τὰ δημώδη αὐτὰ ᾄσματα τὰ πλεῖστα μὲν ἐλησμονήθησαν, οὐκ ὀλίγα δὲ

(1). Ἴδε Πρόλογ. ἱστορ. ἑλλην. γραμμ. Κ. Ἀσωπίου. καὶ Φιλίσ. περιοδ. τῶν Ἀθηνῶν τόμ. Β'. τεῦχ. 14—19.

(2) Πόθεν ἡ κοινὴ λέξις τραγουδῶ· ἢ σκέψεις περὶ ἑλλην. ποιήσεως ὑπὸ Σπ. Ζαμπελίου. Ἀθῆναι 1859. σελ. 27

καὶ μεταδιδόμενα ἐκολοβώθησαν. Συλλογὴ δὲ αὐτῶν ὡς καὶ πάσης ἐν ζώσῃ λαλιᾷ φερομένης καὶ ἐν γραφῇ τῶν χρόνων αὐτῶν ἀποκειμένης ὕλης σκοπίμως καὶ ἀκριβῶς γενομένη θὰ χρησιμεύσῃ πολὺ εἰς ἀκριβῆ ἔρευναν τῆς γλώσσης καὶ εἰς τὸ νὰ γνωρίσωμεν ποῦ νῦν διασώζονται τὰ ἀρχαῖα διαλεκτικὰ ἰδιώματα καὶ ποίαν σχέσιν ἔχουσιν αἱ νῦν τοπικαὶ διάλεκτοι πρὸς ταῦτα. (1)

Πρὶν δὲ ἐπανέλθωμεν εἰς τὰ δημοτικὰ ᾄσματα, περὶ ὧν πλατύτερον πρέπει νὰ διαπραγματευθῶμεν, ἂς ἀνακεφαλαιώσωμεν συντομώτατα τὰς τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης περιπετείας, ὅπως δικαιότερον κρίνωμεν περὶ τῆς νῦν ἑλληνικῆς γλώσσης.

Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ἐδείχθη ὅτι ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα τὸ πρὶν φυσικώτατα ἀναπτειχθεῖσα ἔφθασε μέχρι τῶν χρόνων τοῦ Ἀλεξάνδρου εἰς ἀκμήν, ὕστερον δὲ ἐπεκταθεῖσα καὶ πέραν τῶν ἑλληνικῶν ὁρίων καὶ κατὰ τοὺς Ῥωμαϊκοὺς χρόνους συμβαδίζουσα τῇ λατινικῇ, κατὰ δὲ τοὺς Βυζαντινοὺς καὶ μετὰ ταῦτα μηδαμῶς ἐκλείψασα καὶ μόνον ξενικὰ στοιχεῖα, ὡς ἐκ τῶν διαφόρων μεταβολῶν λαβοῦσα, διεσώθη μέχρις ἡμῶν οὐχὶ ὡς θυγάτηρ αὐτῆς, ὥς τινες ὑπέλαβον καὶ ὑπολαμβάνουσιν, ἀλλ᾽ ἶνε αὐτὴ ἡ τῶν παλαιῶν νεωτάτη φάσις τῆς ἑλλ. μόνον φέρουσα γνωρίσματα τῶν ἐπηρεασάντων αὐτὴν ἐν τῷ μακροχρονίῳ διαστήματι τῆς ζωῆς της. Ἡ διόρθωσις λοιπὸν αὐτῆς, ἡ νῦν ζητουμένη, δὲν ἶνε μεταβολὴ αὐτῆς κατ᾽ οὐσίαν, ὡς κάλλιςα λέγει ὁ κ. Κ. Σ. Κόντος(2) ἀλλ᾽ ἀπότριψις ἐφ᾽ ὅσον ἶνε δυνατὸν τῶν καταισχυνόντων αὐτὴν ῥύπων, δὲν εἶνε ἀνακοπὴ τῶν γνησίων αὐτῆς κλάδων, ἀλλὰ περιαίρεσις τῶν ὀθνείων πα-

(1). Φιλίς. τόμ. Α΄. σελ. 291 κεφ. γ΄.

(2). Ἴδε Χιακὸν Μουσεῖον Περιοδ. ὑπὸ Κ. Σ. Κόντου 1862 σελ. 29.

ραβλαστημάτων ἵν' ἀναφανῇ ἐντελεστέρα καὶ ἀξία τῶν ἀπογόνων ἀθανάτων Ἑλλήνων.

Καὶ ὅμως τὸ περὶ τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης ζήτημα ὑποστὰν πολλὰς μεταβολὰς ἐπὶ τέλους διεκρίθη εἰς τρία, εἰς τοὺς ἐπιτηδευομένους τὴν ἀρχαίαν καὶ ταύτην κατὰ τὰς αὐτῶν δυνάμεις μιμουμένους, εἰς τοὺς τὴν ὁμιλουμένην ἄνευ ὀρθογραφίας, τονισμοῦ καὶ ἄλλων γέμουσαν καὶ βαρβάρων ξενικῶν λέξεων, καὶ εἰς τοὺς μέσην τινὰ ὁδὸν μεταξὺ τῶν δύο ἀντιθέτων βαδίζοντας· καὶ τῆς μὲν πρώτης ὀλίγιστοι νῦν ὀπαδοὶ παρουσιάζονται, τὸ αὐτὸ δύναταί τις νὰ εἴπῃ καὶ περὶ τῆς δευτέρας, τῆς δὲ τρίτης, ἧς δικαίως πατὴρ ἐκλήθη ὁ ἀοίδιμος Ἀδαμάντιος Κοραῆς, ὅστις πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως καὶ μετὰ ταῦτα προσεπάθει ν' ἀποδείξῃ τὸ ἐσφαλμένον τῶν δύο πρώτων, πάντες οἱ ὁποσοῦν παιδείας εὐμοιροῦντες, ἀλλὰ μετὰ πολλῶν καὶ ποικίλων διαφορῶν. Τούτων ἕνεκα πρὸ ὀλίγων ἐτῶν προσεπάθησε νὰ ὑποδείξῃ ἀκριβεστέραν καὶ ὁμαλωτέραν ὁδὸν ὁ κύριος Φίλιππος Ἰωάννου, καθηγητὴς τῆς φιλοσοφίας ἐν τῷ ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ, ἐγκρατέστατος δὲ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλώσσης. Οὗτος καταπολεμῶν ἐν μικρᾷ τινι διατριβῇ καταχωρισθείσῃ εἰς τὸ ἡμερολόγιον τοῦ κυρίου Μ. Π. Βρετοῦ τοῦ ἔτους 1861 τὰς δύο ἄλλας ἀσπάζεται, τὴν μὴ μακρυνομένην μήτε καθ' ὕλην, μήτε κατ' εἶδος ἀπὸ τῆς χυδαίας γλῶσσαν ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ν' ἀποβαίνῃ εἰς τὸν λαὸν ἀκατάληπτος, διορθουμένην δὲ καὶ ῥυθμιζομένην ὅσον ἐνδέχεται κατὰ τὸν τύπον τῆς ἀρχαίας καὶ ἐκ τοῦ θησαυροῦ ἐκείνης πλουτιζομένην. « Καθόλου, λέγει ὁ κύριος Φίλιππος Ἰωάννου, παραδέχομαι τὸν ὑπὸ τοῦ ἀειμνήστου Κοραῆ ἔν τινι τῶν ἐπιστολῶν του τεθέντα κανόνα ὅτι ἕκαστος ὀφείλει γράφων νὰ γράφῃ οὕτως ὥστε ἐκ τῶν ὑπ' αὐτοῦ γραφομένων νὰ δύνηται νὰ ἐξα-

χθῇ γραμματική τις τῆς γλώσσης»· καὶ ὅμως ἐξακολουθοῦμεν χωρὶς νὰ τὸ ἐνοῶμεν παρασυρόμενοι ὑπὸ τῆς συνηθείας πολλάκις ν' ἀναρριχώμεθα πρὸς τὴν ἀρχαίαν γλῶσσαν, ἄλλοτε νὰ καταπίπτωμεν εἰς τὴν χυδαΐζουσαν. Τί λοιπὸν γενήσεται; καὶ ἄλλοι, καὶ ἡμεῖς ἐν τῇ ἐφημερίδι τῶν Φιλομαθῶν (1) εἴπομεν ὅτι πρὸς τοῦτο δύναται νὰ συντελέσῃ ἡ ἐν Ἀθήναις ἀνεγειρομένη Ἀκαδημία, ὅταν ἄνδρες σοφοὶ καὶ ἐπιστήμονες, πεπροικισμένοι μὲ τὰς ἀπαιτουμένας πρὸς θεμελίωσιν γλώσσης γνώσεις κατορθώσωσι νὰ χαράξωσι τὴν ὁδὸν διὰ γραμματικῆς, ἣν νὰ ἀκολουθῶμεν πάντες· ὁμολογοῦμεν δὲ νῦν ὅτι εἴμεθα πολὺ ἠπατημένοι καὶ παραδεχόμεθα τὴν γνώμην τοῦ κυρίου Δ. Βερναρδάκη, ὅστις λέγει ἐν τῷ προλόγῳ τῆς γραμματικῆς του, (2) «Ἐὰν ὑπάρχει πρᾶγμα ἀνθρώπινον περὶ οὗ ἀσφαλέστατα δύναταί τις νὰ προφητεύσῃ, εἶνε τοῦτο, ὅτι τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν ὅπως δὲν ἔπλασεν, οὕτω καὶ δὲν θὰ πλάσῃ ποτὲ Ἀκαδημία, ἀλλὰ τὰ σχολεῖα, τὰ βιβλία, αἱ ἐφημερίδες σοφοὶ καὶ ἄσοφοι, μικροὶ καὶ μεγάλοι, τὸ ἔθνος.—»

Τοσαῦτα περὶ τῆς γλώσσης.

Εἴδομεν ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ὅτι δημοτικὸν ἰδίως προϊὸν τῶν μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων χρόνων καὶ πρὸ αὐτῆς ἴνε τὰ τραγούδια, ἐνταῦθα δὲ προσθέτομεν καὶ τὰς π α ρ ο ι μ ί α ς καὶ π α ρ α μ ύ θ ι α. Περὶ τῆς δημοτικῆς ποιήσεως ἐν ἀρχῇ, ὅτε περὶ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων ἦτο ὁ λόγος, εἴπομέν τινα, ἀλλ' ἐπειδὴ ἐν συλλογῇ δημοτικῶν ᾀσμάτων ἀπαιτοῦνται καὶ ἕτερα, ὅπως ἀποδείξωμεν τὴν ἀνάγκην

(1). Ἐφημ. Φιλομ. 1863. Ἀρ. 493.
(2). Ἑλληνικὴ Γραμματικὴ Δ. Ν. Βερναρδάκη, Ἀθήνησι 1865 σελ. κέ.

καὶ τὸ χρήσιμον τοιούτων συλλογῶν, προσθέτομεν ἐνταῦθα πρὸς συμπλήρωσιν τὰ ἑξῆς.

Ἡ δημοτικὴ ποίησις ἑκάστου ἔθνους ἴνε τὸ ταμεῖον τῆς διανοητικῆς αὐτοῦ ἀναπτύξεως καὶ ἀπεικονίζει ἀκριβέστατα τὸν χαρακτῆρά του, ἀναπτύσσεται δὲ καθόσον ἡ φαντασία του ἴνε ζωηρὰ καὶ γόνιμος. Αὕτη δὲν ἴνε ἀποκύημα σχολαστικῶν λογίων, οὐδ᾽ ἐπηρεάζεται ὑπὸ τῆς σχολαστικῆς γραμματικῆς, οὐδ᾽ ἔχει τεχνικόν τι καλλώπισμα, ἀλλ᾽ ἴνε αὐτοσχέδιος, αὐθόρμητος καὶ ἀνεπιτήδευτος· ὁ ποιητὴς ἄγεται ὑπὸ τῆς φαντασίας του καὶ τρόπον τινὰ ἐκτὸς ἑαυτοῦ γενόμενος, ὡς ὑπὸ θείου τινὸς ἐμπνευσμένος, ἢ ὡς λέγουσι συνηθέστερον, ὑπὸ οἴστρου καταλαμβανόμενος, ἐκφράζει τὰς ἰδέας του διὰ τῆς μητρικῆς του γλώσσης μετὰ ῥυθμοῦ τινος καὶ μέλους· ὁ ποιητὴς ἐκφράζει ἐπὶ τὸ ἁπλοϊκώτερον πᾶν ὅ,τι αἰσθάνεται, τρόπον τινὰ ἰδανικεύει διὰ τῆς φαντασίας του τὰ αἰσθήματα ἢ πάθη, ἅτινα διεγείρονται ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ἀνθρώπου ἕνεκα τῶν ποικίλων τοῦ βίου καὶ τῆς φύσεως ἀφορμῶν.

Τοιαύτης οὔσης τῆς ποιήσεως, τὸ ἑλληνικὸν ἔθνος εἶχε καὶ ἔχει πάντα τὰ πρὸς αὐτὴν προσόντα· ὑπὸ δουλείαν στενάζον καὶ εὐτυχεῖς ἡμέρας ἀναμιμνησκόμενον ἀρκεῖται ἐν ταῖς διαφόροις τοῦ βίου αὐτοῦ περιστάσεσι νὰ ᾄδῃ τὰ ποιητικὰ παθήματα αὐτοῦ, νὰ παρηγορῇ νὰ παρηγορῆται, ἢ τὰς ἰδιωτικὰς ἢ οἰκιακὰς χαρὰς ἢ λύπας· πλῆθος τοιούτων ᾀσμάτων ἁπανταχοῦ τῆς Ἑλλάδος ἀπαντᾷ τις ᾀδομένων ἐν συμποσίοις καὶ ἐν ἄλλαις τοῦ βίου περιστάσεσι, καὶ πλεῖστα ἀπωλέσθησαν ἕνεκα τῆς πρὸς τὰ νέα πάντοτε ῥοπῆς καὶ πρὸς τὰ ἐθνεῖα μάλιστα δὲ τὰ ἐρωτικὰ ἐπιθυμίας· καὶ ὅμως οὐδεὶς τῶν ἡμετέρων ἠσχολήθη εἰς συλλογὴν αὐτῶν πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως καὶ ὀλίγιστοι μετὰ ταῦτα. Ἴνε

ἀνάγκη ἄράγε νὰ εἴπωμεν τί συνέβη παρὰ τοῖς Σέρβοις, οἵτινες δὲν ἀπελευθερώθησαν ὅλως τοῦ τουρκικοῦ ζυγοῦ, οὐδὲ ἐπολιτίσθησαν καὶ προώδευσαν εἰς τὰ γράμματα, ὡς ἡμεῖς, ὅτι ὁ Σέρβος Wuk Stephanonvick Karadzitch ἐξέδωκεν ἀρίστην συλλογὴν τῶν παρὰ Σέρβοις δημοτικῶν ᾀσμάτων; Ἀλλ' ἂς διηγηθῶμεν συντομώτατα πῶς ἤρχισε καὶ παρ' ἡμῖν ὑπὸ ξένων ἡ συλλογὴ ᾀσμάτων.

Ὑπὸ τοῦ ἐν Βιέννῃ ἐφόρου τῆς αὐτοκρατορικῆς βιβλιοθήκης Κοπιτὰρ ἐξεδίδετο κατὰ τὸ 1814 συλλογὴ δημοτικῶν ᾀσμάτων τῶν παρὰ Σέρβοις· φιλέλλην δέ τις Γερμανὸς εὑρεθεὶς ἐκεῖ καὶ ἐκ τῶν Σερβικῶν ᾀσμάτων θελχθεὶς εἶπε τῷ ἐφόρῳ ὅτι δυνατὸν καὶ παρὰ τοῖς Ἕλλησι νὰ ὑπάρχωσι τοιαῦτα· ὁ ἔφορος ἐγνωστοποίησε τοῦτο τῷ Θεοκλίτῳ Φαρμακίδῃ, καὶ οὗτος τῷ Θ. Μανούσῃ, ὅστις ἐκ τῆς προμήτορος καὶ ἐξ ἄλλων ἐκεῖ παρεπιδημούντων Ἑλλήνων συνέλεξε καὶ συνέγραψε συλλογὴν ἱκανὴν καὶ λόγου ἀξίαν, ἧς ἀντίγραφον μὲν ἓν παρέδωκε τῷ φιλέλληνι Γερμανῷ, ἕτερον δ' ἔπεμψε πρὸς τὸν ἐν Παρισίοις Ἀδαμάντιον Κοραῆν. Τοῦτο μαθόντες οἱ ἐν Παρισίοις μαθητευόμενοι Ἕλληνες διελέχθησαν περὶ ᾀσμάτων τῷ Γάλλῳ Φωριέλῃ, ὅστις εἶχεν ἐκδώσῃ συλλογὴν δημοτικῶν ᾀσμάτων ἐκ τῶν γαλλικῶν ἐπαρχιῶν· συννενοηθέντες δὲ μετὰ τοῦ Θ. Μανούσου ἔλαβον ἀντίγραφον τῆς πρώτης συλλογῆς, ὅπερ ὁ Φωριὲλ ἐξέδωκε τῷ 1816 μετὰ γαλλικῆς φράσεως, σημειώσεων καὶ προλεγομένων. (1) Τὰ ᾄσματα ταῦτα οὐκ ὀλίγον ἐθαυμάσθησαν ὑπὸ τῶν Εὐρωπαίων, μάλιστα δὲ τῶν Γερμανῶν καὶ ἐκίνησαν τὴν συμπάθειαν αὐτῶν ὑπὲρ ἡμῶν κατὰ τὸν ὑπὲρ ἀνεξαρτησίας ἀγῶνα· ὁ δὲ Φωριὲλ εἰς τὰ δημοτικά μας ᾄσματα στηριζόμενος ἐ-

(1) Ἴδε Χρυσαλ. Περιοδ. Ἀθην. Τόμ. Γ'. φύλ. 58 σελ. 302.

ξέφρασε τὴν καλλιτέραν περὶ τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης γνώμην (Fauriel, Chants populaires de la Grèce moderne. Par. 1824. εἰς δύο Τόμους. τούτων μετάφρασις ἐγένετο εἰς τὸ Γερμανικὸν ὑπὸ Mueller, Leipz 1825.) Μετὰ ταῦτα καὶ ὁ παρὰ τοῖς Ἰταλοῖς γραμματολόγος Τωμμασέος (Tommaseo Canti populari Venet. 1842 Greci xol. IV. T.) Καὶ ὁ D. Sanders καὶ Th. Kind ἐξέδωκαν εἰς τὴν ἑλληνικὴν γλῶσσαν τὰ καλλίτερα. (D. Sanders, das Volksleben der Neugriechischen. Manhin 1844. Th. Kind, Neu-griechishe Volks lieder, Leipz. 1849.) πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι Γερμανοὶ ἢ Ἄγγλοι ἐν ταῖς περὶ τὴν Ἑλλάδα αὐτῶν ἐκδρομαῖς. (1)

Καὶ ἐκ τῶν ἡμετέρων πρῶτος, ὡς ἡμεῖς γνωρίζομεν, ἐξέδωκεν ὁ Ἀντώνιος Μανοῦσος (Τραγούδια ἐθνικὰ συναγμένα καὶ διασαφηνισμένα ὑπὸ Ἀντ. Μανούσου, εἰς Κέρκυραν 1850.) συλλογὴν κλεφτικῶν, ἱστορικῶν, ἐρωτικῶν καὶ οἰκιακῶν τραγουδίων· μετὰ τοῦτον ὁ Σπυρίδων Ζαμπέλιος (Ἄσματα δημοτικὰ τῆς Ἑλλάδος, ἐκδοθέντα ὑπὸ Σπυρίδ. Ζαμπελίου. Κέρκυρα 1852.) ἀλλ' αἱ συλλογαὶ αὗται οὔτε πλήρεις ἵνε οὔτε τὰ ᾄσματα ἦσαν τὰ πλεῖστα κᾂν ἀνέκδοτα· καὶ οὕτως ὅμως μεγίστη χάρις ὀφείλεται αὐτοῖς· περιοδικὰ δὲ τῶν Ἀθηνῶν συγγράμματα, ἡ Πανδώρα, ὁ Φιλολογικὸς Συνέκδημος, ὁ Φιλίστωρ, ἡ Χρυσαλλὶς, καὶ ἡ ἐφημερὶς τῶν Φιλομαθῶν, καί τινες τοπογραφικαὶ συγγραφαὶ ἀπὸ καιρὸν εἰς καιρὸν ἔχουσι δημοτικὰ ᾄσματα.

Πάντα δὲ σχεδὸν περιέλαβε, ἢ κάλλιον εἰπεῖν πληρεστάτην συλλογὴν ἐξέδωκεν ὁ Arnoldus Passow. (Τραγούδια Ῥωμαΐικα. Popularia Carmina Graeciae

(1) Ἰδὲ A Passaow. popul. Grec. pracifat. VII.

recentioris, edidit Arnoldus Passow. Lipz. MDCCCLX). Ὁ αὐτὸς δὲ μετὰ ἓν ἔτος ὕστερον ἐξέδωκεν ἐκ τῆς αὐτοῦ συλλογῆς μεταφράσας τὰ ἐκλεκτότερα εἰς Γερμανικὴν γλῶσσαν ὅσα δὲν εἶχον μεταφρασθῆ (Liebes-und Klagelieder des Neugriechischen 1861.)

Ἐνταῦθα δὲν ἴνε τοῦ παρόντος νὰ εἴπωμεν ποῖα καὶ πόσα ᾄσματα πρέπει νὰ διορθωθῶσιν ἐν τῇ προηγουμένῃ συλλογῇ καὶ συμπληρωθῶσι, διότι οὔτε εἰς τοιαύτην θέσιν εἴμεθα, οὔτε καὶ ἂν ἠδυνάμεθα εἴχομεν καιρὸν νὰ τὸ κάμωμεν· δὲν θέλομεν δὲ καὶ νὰ κατηγορήσωμεν τοὺς συλλογεῖς, διότι ἐκ πείρας γνωρίζομεν πόση ἐπιμονὴ καὶ ὑπομονὴ χρειάζεται πρὸς τοιαύτας συλλογὰς καὶ πόσον πολλάκις δύνανται καὶ οἱ ἡμέτεροι εἰς πολλὰ νὰ ἀπατηθῶσι, πολλῷ δὲ μᾶλλον οἱ ἐπὶ ξένης γῆς ξένοι καὶ ὀλίγον γεγυμνασμένοι εἰς τὴν χυδαίαν γλῶσσαν· δι' αὐτὸ τοῦτο εὐχόμεθα νὰ συστηθῇ ἐπιτροπή τις ἐξ εἰδημόνων ἀνδρῶν, οἵτινες ἐνασχολούμενοι περὶ τὴν δημοτικὴν ποίησιν καὶ ἐκκαθαρίζοντες τὰ ἀληθῆ τῶν ψευδῶν, συμπληροῦντες τὰ ἐλλειπῆ, ἀποσκορακίζοντες τὰς παρεισφρυσάσας ἕνεκα τῶν ἀντιγραφέων μὴ δημοτικὰς λέξεις ἐκδώσωσιν ὕστερον πληρεστάτην συλλογὴν εἴτε κατὰ χώρας, ἂν τοῦτο ἐξ ἀρχῆς κύριον σκοπὸν προέθεντο, ὡς ἔπρεπεν, οἱ συλλογεῖς, εἴτε καὶ ὅλα ὁμοῦ, ἀφοῦ πολλάκις τὰ αὐτὰ ἀπαντᾷ τις μὲ μικρὰς διαφορὰς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διαλεκτικὰς ἢ τοπικὰς εἰς πολλὰς ἐπαρχίας καὶ χώρας ᾀδόμενα· ἐὰν κατορθώσωμεν ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες νὰ φέρωμεν τοῦτο εἰς πέρας εὐτυχεῖς ἠθέλομεν θεωρηθῆ, διότι ἐκτὸς ὅτι θέλομεν ἐγκαταλείψει τοῖς μεταγενεστέροις ἀνεκτίμητον θησαυρὸν, καὶ θέλομεν ἴσως παρασκευάση τὴν ὁδὸν εἰς μεγαλοφυῆ ποιητὴν, ὅστις νὰ ἐποικοδομήσῃ ἐπὶ τοῖς ἴχνεσιν αὐτῶν βαίνων ἐπικὸν τεχνικὸν ποίημα, ἀλλὰ καὶ τὴν φύσιν

τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης θὰ γνωρίσωμεν ἀκριβέστερον.

Ἀλλ' ἤθελεν εἰπῆ τις, εἰς μάτην λέγονται τὰ τοιαῦτα, ἡμεῖς στερούμεθα πολλῶν ἄλλων ἀναγκαιοτάτων καὶ θ' ἀνατρέξωμεν τώρα εἰς συλλογὴν τραγουδίων; ἢ ἕτερος, ὅτι τοιαῦτα τοῦ λαοῦ ἀποφώλια, ἔνθα δὲν ἀπαντᾷ τις τὸν ὑπὸ τεχνικῶν ποιητῶν ζωγραφιζόμενον ἔρωτα, οὐδὲ τρυφερότητά τινα καὶ ἀνθηρότητα εἰς τὰ εἰκονιζόμενα πρόσωπα τίς ἡ ἀνάγκη νὰ συλλέγωνται ἀφοῦ ἀντ' αὐτῶν ἔχομεν πλεῖστα ἄλλα τετονισμένα μὲ τὴν εὐρωπαϊκὴν μουσικὴν, ἅτινα ἐξευγενίζουσι τὴν ψυχὴν ἡμῶν; ἢ ἕτερος, ὅτι ἶνε γελοῖον, εἰμὴ εἴπωμεν καὶ ἔτι πρὸς, νὰ συλλέγῃ τις τί; τραγούδια· καὶ πολλοὶ ἄλλοι ἀνάλογα τούτων θὰ εἴπωσιν.

Ἀλλ' ἂς μὴ ἀποθαρρυνώμεθα, ἂς μὴ δίδωμεν προσοχὴν εἰς ἀνθρώπους οἵτινες οὔτε ἐνόησαν οὔτε θὰ νοήσωσι τὸ ὠφέλιμον τῶν τοιούτων συλλογῶν, οἵτινες βαυκαλευόμενοι ὑπὸ τῆς ἀναγνώσεως τῶν μυθιστορημάτων καὶ βεβακχευμένοι ὑπὸ τῶν ἐκθηλυντικῶν ᾀσμάτων δὲν δύνανται νὰ ἐννοήσωσι τὰς τῆς δημοτικῆς ποιήσεως χάριτας, οὐδὲ νὰ εἰσδύσωσιν εἰς τὸ πνεῦμα τοῦ λαοῦ. Τοιαῦτά τινα εἰπόντες ἐν γένει περὶ δημοτικῶν ᾀσμάτων ἔλθωμεν τώρα εἰς τὴν ἡμετέραν συλλογήν.

Ἡ ἡμετέρα συλλογὴ φέρουσα τὴν ἐπιγραφὴν (Συλλογὴ τῶν κατ' Ἤπειρον δημοτικῶν ᾀσμάτων) περιέχει ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἀνέκδοτα ᾄσματα, ἢ τοὐλάχιστον μὴ περιλαμβανόμενα εἰς τὴν Συλλογὴν τοῦ Passow, ἐκτὸς ὀλίγων, τὰ ὁποῖα καὶ ταῦτα διαφόρως παρ' ἡμῖν φέρονται· προσεπαθήσαμεν νὰ διατηρήσωμεν κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον τὴν γραφὴν τῶν λέξεων, ὅπως αὗται προφέρωνται ὑπὸ τῶν Ἠπειρωτῶν, ἰδίως δὲ ὑπὸ τῶν Ζαγορισίων, χωρὶς νὰ ἐπιθέσωμεν βέβηλον χεῖρα ἐπ' αὐτῶν· ὁμολογοῦμεν ὅτι εἰς τὴν συλλογὴν ἐδοκι-

μάσαμεν πολλοὺς κόπους, καὶ τὸ χείριστον πολλάκις δὲν ἠδυνάμεθα παρὰ τῶν γυναικῶν καὶ νεανίδων νὰ γράψωμεν ὁλόκληρον ᾆσμα ἢ διότι δὲν τὸ ἐγνώριζον, ἢ πολλάκις ἕνεκα ἀπροσεξίας καὶ κακῆς μνήμης προσέθετον ἐξ ἄλλου ᾄσματος τὸ τέλος, ἢ ἀνεμίγνυον δύο καὶ πολλάκις πλειότερα εἰς ἕν, καὶ μόνον ὁπόταν ἐν πανηγύρεσιν ἢ ἑορταῖς ἢ ἐν ἄλλαις τοῦ βίου περιστάσεσιν ᾖδον ταῦτα, τότε ἠδύνατό τις ἀσφαλῶς νὰ συλλέγῃ· πόσον δὲ δύσκολον ἴνε τοῦτο μόνον οἱ μὴ ἀπεκδυθέντες εἰς τοιαύτας συλλογὰς ἀγνοοῦσιν. Ἂν κατώρθωσα νὰ διεκφύγω τὰς δυςκολίας ὅλας καὶ νὰ παρουσιάσω συλλογὴν ἄνευ πλημμελημάτων ἀσυγχωρήτων ἄλλοι ἂς κρίνωσι· τὸ κατ' ἐμὲ εὐχαριστοῦμαι μόνον διὰ τῆς συλλογῆς ταύτης νὰ δώσω ἀφορμὴν εἰς πολλοὺς ἄλλους καλλιτέρους μου νὰ κάμωσιν ὁμοίας συλλογὰς ἄνευ ἀσυγχωρήτων σφαλμάτων· προςθέτω δὲ καὶ πάλιν ὅτι ἔχω τὴν συνείδησίν μου ἀναπεπαυμένην ὅτι ἂν δὲν κατώρθωσα νὰ διακρίνω ἐλλείψεις, προςθήκας ἢ μεταλλαγὰς, δὲν ἔθηκα ὅμως καὶ βέβηλον χεῖρα ἐπ' αὐτῶν, ἀλλ' ὅπως ἦτο εἰς ἐμὲ δυνατὸν χωρὶς νὰ παραμορφώσω τὸ παραμικρὸν ἐκδίδωμι τὴν συλλογὴν ταύτην.

Ἡ Συλλογὴ ἡμῶν διαιρεῖται εἰς ἐννέα μέρη, καθ' ὕλην διατεταγμένα, ἐκτὸς τοῦ τετάρτου, τοῦ χ ο ρ ο ῦ, περιέχοντος δηλονότι ᾄσματα πρὸς ὄρχησιν ᾀδόμενα ποικίλης ὕλης τὸ πλεῖστον ὅμως ἐρωτικῆς· τὸ τελευταῖον περιέχει μυρολόγια, τὰ πλεῖστα αὐτοσχέδια εὐμοιροῦντα ποιητικῆς φαντασίας καὶ ἐξηγριωμένης ψυχῆς αἰσθημάτων. Ὡς ἐκ τῶν ᾀσμάτων δύναταί τις νὰ ἴδῃ ἡ ἐν Ἠπείρῳ λαλουμένη γλῶσσα ἴνε ἡ χυδαία ἑλληνικὴ ἀποκλίνουσα εἰς Δωρικοὺς καὶ Αἰολικοὺς τύπους, ἔχει δὲ καὶ πλείστας ξένας λέξεις. Τούτων δὲ καὶ τῆς

συγκοπῆς πολλῶν φωνηέντων καὶ συμφώνων ἕνεκα ἀποβαίνουσι πολλάκις τὰ ᾄσματα ἀκατάληπτα εἰς πολλοὺς ἂν ὄχι κατὰ πάντα, τοὐλάχιστον εἰς ὀλίγα· ὅπως καταστῇ ἡ ἔννοια αὐτῶν εὐκαταληπτοτέρα προςέθηκα εἰς τὸ τέλος Γλωσσάριον, ἤτοι ἑρμηνείαν συνοπτικὴν τῶν δυςλήπτων καὶ ξένων λέξεων· τὰ δὲ συγκεκομμένα φωνήεντα καὶ σύμφωνα τὰ πλεῖστα διετήρησα εἰς κατακλεῖδα τῆς παρενθέσεως ( ).

Πρὶν δὲ δώσωμεν πέρας εἰς τὰ προλεγόμενα ταῦτα ὀφείλομεν δημοσίᾳ νὰ ἀπονείμωμεν τὰς εὐχαριστίας μας τοῖς σεβαστοῖς μοι καθηγηταῖς Στεφάνῳ Α. Κουμανούδῃ, Ἀθαν. Ῥουσσοπούλῳ καὶ Δημητρίῳ Μαυροφρύδῃ δι' ὅσα ἐγὼ αὐτὸς ἐκ τῶν παραδόσεων αὐτῶν ὠφελήθην καὶ διότι, ὅτε ἀφορμὴ τοῖς ἐδίδετο, δὲν ἔπαυσαν καὶ κατ' ἰδίαν καὶ ἀπὸ παραδόσεως νὰ ὁμιλῶσι περὶ συλλογῆς δημοτικῶν ᾀσμάτων καὶ συντάξεως ἰδιωτικῶν τῆς νεοελληνικῆς γλώσσης καὶ παροτρύνωσι τοὺς φοιτητὰς εἰς τοιαῦτα ἔργα· οὐκ ὀλίγας δὲ χάριτας καὶ τῷ Κ. Τεφαρίκῃ, ὅστις ἰδίᾳ δαπάνῃ ἀνέλαβε τὴν ἔκδοσιν τῆς παρούσης συλλογῆς καὶ τῆς μετ' ὀλίγων ἐκδοθησομένης Συλλογῆς τῶν παρὰ τοῖς Ἠπειρώταις Παραμυθίων.

Εὐχόμεθα τέλος ὅπως αἱ συλλογαὶ αὗται δώσωσι νύξιν τοῖς δυναμένοις πλειότερα καὶ καλλίτερα νὰ συλλέξωσι· διὰ τοῦ τρόπου τούτου θὰ ἀποταμιευθῇ ἅπασα ἡ ἐν ζώσῃ λαλιᾷ φερομένη ὕλη τῆς γλώσσης καὶ θὰ λυθῶσι πολλοὶ νῦν φαινόμενοι ἐν τῇ νεοελληνικῇ γλώσσῃ χυδαϊσμοί, θέλει δὲ δειχθῆ ἐναργέστερον καὶ ὁποία ἡ φύσις καὶ οἱ χρωματισμοὶ τῆς νῦν λαλουμένης καὶ τίς ἡ σχέσις αὐτῆς πρὸς τὴν ἀρχαίαν.

Γ. Χρ. Χασιώτης.

Ἐν Ἀθήναις, κατὰ Ἰανουάριον τοῦ 1866.

ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ.

I.

ΝΑΝΑΡΙΣΜΑΤΑ.

1.

Νὰν νὰν τὸ παιδί μου,
τὸ παιδί μου τ' ἄσπρο, τ' ἄσπρο,
ποῦ τὸ κάλεσαν 'ς τὸ κάστρο
καὶ τὸ εἶδαν δυὸ κοπέλαις·
πιάνονται καὶ δέρνονται,
—ὄχ(ι) ἐγὼ θὰ λὰ τὸ πάρω—
—ὄχ(ι) ἐγὼ δὲν τὸ ἀφίνω.

2.

Τάρνα, τάρνα τὸ παιδὶ
τὸ παιδί μας τὸ καλὸ
ζάχαρι ποτίστετο
μόσκον ἀραντίστετο
ὥς ποτα 'ν ἀνύπαντρο
ὕστερα σὰν παντρευτῇ
χέστετο κι' ἂς περβατῇ.

3.

Τέτοια τσοῦπρα πῶχω 'γὼ
ὄξου δὲν τὴ 'μολογῶ·
τὴ μαθαίν' ὁ γυιὸς τοῦ Μπέη
κ' ἔρχεται καὶ μοῦ τὴν πέρν(ει)
ὄχ τί νὰ κάνω γώ.

4.

Τίνος ἴνε τὸ παιδὶ
ποῦ καμαροπερβατεῖ
καὶ 'ς τὰ μάρμαρα πατεῖ
καὶ βιγλά(ει) ταὶς ἔμορφαις
κ' ὅλαις ταὶς ἐβίγλωσε
καὶ ταὶς ἀπεβίγλωσε·
τὴν Ἀργύρω τοῦ Παππᾶ
δὲν 'μπορεῖ νὰ τὴ βιγλίσ(η)
—Ἀργυρένια—ρένια μου
καὶ μαλαματένια μου—

5.

Τάρνα τάρνα τὸ παιδὶ
ποῦ καμαροπερβατεῖ
καὶ 'ς τὴμ πέτρα δὲν πατεῖ
γιὰ νὰ μὴ κονιαρχτιστῇ
καὶ νὰ κάν(η) τὰ ῥοῦχά του
καὶ τὰ κοντογούνια του.
τάχτα του κ' ἂν φάη ψωμὶ
'ς τάσημένιο τὸ σινὶ·
τάχτα του κ' ἂν πιῇ κρασὶ
μὲ τὴν κοῦπα τὴ γουσῆ·

τάρνατου κ' ἂν πιῇ νερὸ
μὲ τἀρχυροκάνατο.
θέλ(ει) νερὸ κὶ θέλ(ει) καγκὲλ
θέλ(ει) καὶ νύφ(η) ἀπὸ τὸ χέρ(ι.)

6.

Τάχτα του κ' ἀράρα του,
πέρδικα 'νε ἡ μάνα του,
σταυραῖτὸς ἀφέντης του,
κάστανα προγέβεται
καὶ ζαχαρομίγδαλα
κότταις μὲ γιουμίσματα.

7.

Κόττα μου κοττοῦλά μου
καὶ περδικοποῦλά μου
ἂν σοῦ ῥίξουν σκύβαλα
κλώτσα τα κ' ἀμπήδα τα,
κ' ἂν σοῦ ῥίξουν τὸ γαμβρὸ
πάρ(ε) τον βάλ' τον 'ς τὸ πλευρό.

8.

Τάρνα τάρνα τὸ παιδὶ,
ν' ἄρθ' ἀφέντης του καλὰ
νὰ τοῦ φέρ' χίλια καλὰ,
κόκκινα (ὑ)ποδήματα
νὰ κλωτσάῃ τὰ κλίματα
νὰ τοῦ φέρ κ' ἕνα κοτνὶ
γιὰ νὰ σκάζουν οἱ ὀχτροὶ,

νὰ τοῦ φέρῃ κορδέλαις
νὰ κλοτσάῃ τ(αὶ)ς κοπέλαις

9.

Μωρὲ Γιῶργο καὶ ντελῆ
τἄλογόσου ντερτελῆ,
κ' ἡ γυναῖκά σου κυρά,
ὥς τὰ γόνατα φλωργιὰ
σὲ καλνάει κ' ἡ πεθερά σου
τί γαμπρὲ δὲν ἔρχεσαι·
ἴν' ὁ γρίβας μου ψηλὸς
κ' ἴν' ἡ πόρτα σου μικρὴ
τἄλογό μου δὲ χωρεῖ.

10.

Τοῦτο τὸ μικούτσικο, τοῦ βασιλιᾶ τἀγκόνι,
τὸ λουζαν τὸ χτένιζαν 'ς τὸ δάσκαλο τὸ στέλνουν,
τὸ καρτερεῖ ν' ὁ δάσκαλος μὲ μι' ἀσημένια βέργα,
τὸ καρτερεῖ ἡ δασκάλισσα μὲ δυὸ κλονάργια μόσκο·
-παιδί μου ποῦ 'ν' τὰ γράμματα παιδί μου ποῦν ὁ νοῦς σου;
-τὰ γράμματα 'νε 'ς τὸ χαρτὶ κ' ὁ νοῦς μου πέρα πέρα,
πέρα καὶ ἀντίπερα πέρα 'ς ταὶς μαυρομάταις
πὤχουν τὰ μάτια 'σὰν ἐλῃὲς, τὰ φρύδια σὰ γαϊτάνια
πὤχουν καὶ τὰ ξανθὰ μαλλιὰ σαράντα πέντε πῆχες.

11.

Τοῦτα τὰ ψηλὰ τὰ σπίτια, τὰ μάρμαροχτισμένα,
ποῦ κάθεται ὁ νιούτσικος μὲ τὴμ περδικοποῦλα·
'ς τὰ γόνατα τὴν κράταγε 'ς τὰ μάτια της ἐτήρα

«Κόρη μ' ἂν ἦσαι ἄσπρη, ἂν ἦσαι κι' ὤμορφη
πάρε χτέν(ι) νὰ χτεν(ι)ςῇς καὶ γυαλὶ νὰ γυαλιστῇς,
νὰ βγῇς 'ς τὸ μεσοχώρι 'ς τὸν πέρα μαχαλᾶ,
νὰ κάμῃς Τούρκους νὰ σφαοῦν, παλ(λη)κάρια νὰ πλαν-
[τάξουν,
νὰ κάμῃς τὸν κοτσάμπαση νὰ χάσῃ τὰ διφτέργια,
νὰ κάμῃς τὸν πρωτό(γ)ερο γιὰ νὰ χάσῃ ταὶς θύραις,
νὰ κάμ(ῃ)ς καὶ τὸν πρωτόπαππα νὰ χάσ' τὸ πατραχήλι.»

12.

Τὤχουν δείχνουν ὤμορφη, δείχνουν καμαρωμένη,
χαλεύουν καὶ καταπατοῦν νὰ πᾶν νὰ τὴ παντρέψουν·
τῆς τάζουν γυιὸν τοῦ βασιλιᾶ, τῆς τάζουν γυιὸν τοῦ ῥήγα·
δὲν θέλει γυιὸν τοῦ βασιλιᾶ δὲν θέλει γυιὸν τοῦ ῥῆγα,
μοῦν' θέλει τἀρχοντόπουλο μὲ ταὶς πολλαὶς χιλιάδες·
κι' ἐκεῖνο τἀρχοντόπουλο πολλαὶς χιλιάδαις θέλει,
γυρεύει τἄστρι πρόβατο καὶ τὸ φεγγάρι γίδι,
χαλεύει κι' ἕνα ἄλογο καὶ μπούρκαλο γελάδι,
χαλεύει σ(ι)τάρι' ἀθέριστα, κι' ὅλους τοὺς θεριστάδαις,
χαλεύ(ει) ἀμπέλι(α) ἀτρύγιςα μ' ὅλους τοὺς τρυγιςάδαις,
χαλεύει μύλους δώδεκα κι' ὅλους τοὺς μυλωνάδαις,
πέντε νἀλέθουν μὲ νερὸ καὶ ἕξι μὲ τὸ γάλα,
κ' ὁ τρίτος ὁ καλλίτερος ν' ἀλέθῃ μὲ τὸ δάκρυ.

II.

ΕΟΡΤΑΣΤΙΚΑ.

1.

ΤΑ ΦΩΤΑ.

Σήμερα (ἴ)ν(ε) τὰ φῶτα κι' ὁ φωτισμὸς
κ' ἡ χαρὰ μεγάλη 'ς τοὺς οὐρανούς,
περβατεῖ ἡ κυρά μας 'ς τὴ γῆς μὲ γῆς,
σπάργανο βαστάει καὶ κηρὶ κρατεῖ
καὶ τὸ θυμιατήρι θυμιατίζεται
καὶ τὸν ἅϊ Γιάννη παρακαλεῖ,
—Δύνασ(αι) ἅϊ Γιάννη βαγγελιστά,
δύνασαι βαφτίσης θεὸν παιδί·
—Δύναμαι καὶ θέλω καὶ παρακαλῶ
ν' ἀνοίξουν τὰ οὐράνια νὰ μπῶ νὰ βγῶ
καὶ νὰ σοῦ βαφτίσω θεὸν παδί.—

2.

ΤΑ ΦΩΤΑ.

Σήμερα ν'(ε) τὰ φῶτα
καρκαλιέτ(αι) ἡ κόττα·
μέσ' τὴ μέσ' τὴν πόρτα
ηὗρα μιὰ ζ ο λ ό τ α
ἴσια μὲ τὴν κόττα,
ἔπεσε ἡ πόρτα
πλάκωσε τὴν κόττα.
« Ὀ βρὴ, σκυλόβρηε,
ποῦν(ε) ἡ κόττα πῶκλεψες
'ς τὸ βρακὶ τὴν ἔβαλες.»

ὁ βρηὸς σὰν τὰ (ἤ)κουσε,
κόττα καρεναλίστικε
κ' ὁ βρηὸς τσιλίστικε.

3.

ΑΓΙΟΣ ΛΑΖΑΡΟΣ

Καλιωρίτσα σας, καλὴ βραδειά σας,
ἦρθ(ε) ὁ Λάζαρος, ἦρθαν τὰ Βάϊα
ἦρθ(ε) αὐγερινὸς τῶν κορασίδων.
Σταθῆτε παλληκάργια τρο(γ)ύρω—
νὰ τιμήσωμε καλὸν ἀφέντη
καὶ καλὴ κυρὰ καμαρωμένη·
«Ἀφέντη μ' ἀφεντάκι μου, πέντε βολαὶς ἀφέντη
πέντε βολαὶς ἀφέντεψες καὶ πάλ(ιν) ἀφέντης εἶσαι·
πέντε κρατοῦν τὴ μ ο ῦ λ ά σου καὶ πέντε καλλιγώνουν
κι' ἄλλοι πέντε παρακαλοῦν «ἀφέντη καβαλλίκα
'ς τὸ σ έ λ λ ι ν ο ξεσέλλινο 'ς τὸ κάλλιο τὸ μουλάρι
'ς τὰ τέσσερα τὸ πέταλο ἀσήμι καὶ λογάρι,
'ς τὰ εἴκοσ(ι) τέσσερα καρφιὰ σπυρὶ μαργαριτάρι·—
ν ὀμπρὸς ἀπὸ τὴ σ έ λ λ α του ὁ Ἥλιος ἀνατέλλει
κι' ἀνάμεσα 'ς τὴ σέλλα του πατεῖ καὶ βασιλεύει·
τρεῖς φραγκοπούλαις παίζουνε καὶ ψιλοτραγοδοῦνε
παίζοντας διανεύοντας γιὰ ποῦ κοιμήθ(η)κ(ε) ἀφέντης.
-γιὰ σήκου σήκ(ου) ἀφέντη μου, καὶ μὴ ϐαργιὰ κοιμᾶσαι
ἡ μιὰ σοῦ πῆρε τ ἄ σ π ρ α σου κ' ἡ ἄλλη τὰ φλωργιά σου
κ' ἡ τρίτη ἡ καλλίτερη σοῦ πῆρε τὸ μουλάρι.-
Πολλὰ εἴπαμεν τοῦ ἀφεντὸς ἂς ποῦμε καὶ τ(ῆ)ς κυρᾶς μας·
«Κυρὰ ψηλή, κυρὰ λιχνή, κυρὰ μαλαματένια,
νὰ πᾶς 's τὴν ἐκκλησιὰ . . . .
νὰ ϐρῆς τὸν Ἥλιο πρόσωπο καὶ τὸ φεγγάρι κύκλο
νὰ ϐρῆς καὶ τὸν αὐγερινὸ ποῦ 'κούεται 'ς τὴ δύσι

'ς τὴ δύσι 'ς τὴ σεργιά, ἀπὸ τὴ σεργιά 'ς τὴμ πόλι,
'ς τὴμ πόλι 'ς τὴ παράπολι μέσ' τὴ μεγάλη πόλι »
πολλὰ εἴπαμεν καὶ τῆς κυρᾶς ἂς ποῦμε τῶν παιδιῶνε·
«Καλότυχη καὶ σὺ κυρὰ μὲ τοὺς ὀγυιοὺς ὁπὤχεις,
—καλότυχη κ' ἐγὼ κυρὰ μὲ τοὺς ὀγυιοὺς ὁπὤχω
γιὰ ποιὸ μοῦ λέτε κάλλια
γιὰ τοῦτο τὸ μικρότερο τὸ πολυθιαμαχτάρι,
διαβαίνει ρίχνει θιάματα
καὶ 'ς τὰ κλοθογυρίσματα ρίχνει τὴν ἀρραβῶνα,
κ' ἡ ἀρραβῶνα πὤρριξε κομπὶ καὶ δαχτυρίδι,
'ς τὸ δαχτυρίδι νὰ πατῇ καὶ 'ς τὸ κομπὶ νὰ παίζῃ,
νὰ παίζῃ καὶ νὰ χαίρεται 'ς τοῦ Δράκου τὰ λειβάδια
κ' ὁ Δράκος τὸν ἀγνάντευε ποῦ μιὰ ψηλὴ ραχοῦλα
-καλέ μου τἔχασες αὐτοῦ καὶ στέκεις καὶ χαλεύεις ;—
χάσα τὸ μαντυλάκι μου, τἀργυροκεντημένο,
ποῦ τὸ ἀργυροκένταγαν ἡ ἀγαπητικαίς μου.
-γιὰ τσώπα τσώπα σύ, καλέμ, ἐγὼ γιὰ νὰ τὸ φκιάσω
νὰ βάλῃ λίτρα ἡ μάνα σου, λίτρα ἡ ἀδερφή σου,
λίτρα καὶ μισόλιτρα νὰ βάλ(ῃ) ἡ ἀγαπητ(ι)κή σου

. . . .

'ς τὴ μέση γράφουν τὸ Χριστὸ 'ς τὴν ἄκρα τὸν ἅϊ Γιώργι,
ἅϊ Γιώργι, Γιώργι γλήγορε, καὶ γληγοκαβαλλάρη,
ἐγὼ εἶδα κι' ἀποσκέπασα τοῦτο τὸ παλληκάρι,
νὰ πᾶν καλὰ νἄρθῇ καλά, νἄρθῇ διαφορεσμένος,
νἄρθῇ μὲ τᾶσπρα 'ς τὴν ποδιὰ μὲ τὰ φλωργιὰ 'ς τὴν τσέπη,
νὰ κοσκινίζουν τὸ φλωρὶ νὰ πέφτῃ τὸ λογάρι,
κι' ἀπὸ τὰ κοσκινίσματα νὰ δώκουν τοῦ Λαζάρου.
ἐδῶ ποῦ τραγουδήσαμαν ἐφέτο καὶ τοῦ χρόνου
καὶ τὴ λαμπρὴ τὴν Πασχαλιά, καλόκαρδοι νὰ ἦστε.

4.

ΤΩΝ ΒΑΪΩΝ

Ἦρθ' ὁ Λάζαρος· ἦρθαν τὰ Βάϊα·
Βάϊα βάϊα τῶν βαϊῶ,
πότε νἄρθ' ἡ Πασκαλιὰ
μὲ τὰ κόκκινα τ' αὐγά
μὲ ταὶς κότταις ταὶς παχαὶς
μὲ τἄρνιὰ τὰ τρυφερά.

5.

ΑΓΙΟΣ ΕΠΙΤΑΦΙΟΣ.

Ἅγιε Πιτάφιε, ποῦν τὰ μανουσάκια σου,
ποῦν τὰ μανουσάκια σου καὶ τὰ λουλουδάκια σου,
γιάτα γιάτα πῶρχονται τ(η)μ Παρασκευῆ τὸ γιῶμα.

. . . .

6.

ΧΡΙΣΤΟΥΓΕΝΝΑ. (1)

Χριστούγεννα πρωτόγεννα, πρώτη γιορτὴ τοῦ χρόνου,
ἀρχὴν καὶ δόξαν τοῦ Χριστοῦ καὶ 'ς τὴμ πομπὴ τοῦ Γιούδα·
σήμερ(α) ἀγγέλοι χαίρονται καὶ γιάλλ(οι) δοξολογιοῦνται
καὶ τὰ δαιμόνια χλίβονται τοτὶ Χριστὸς γεννιέται,
γεννιέται κ' ἀνασταίνεται κ' ὕστερα βασιλεύει·
πρῶτα ἐπλάστη τὸν Ἀδὰμ καὶ δεύτερο τὴν Εὔα

(1) Τὸ ᾆσμα τοῦτο ὡς καὶ τὸ ἑπόμενον ἐγράψαμεν παρ' Ἠπειρώτου, ὅστις ταξιδεύων εἰς Καρπενήσι τῆς Φθιώτιδος ἤκουσε ταῦτα ὑπὸ τῶν παίδων ᾀδόμενα.

καὶ τρίτον τὸν Παράδεισον μὲ τὰ μερουδικά του·
κ' ἕνα ξύλο τῆς ἔδειξε μὴ φάγ' ἀπὸ τ' ἐκεῖνο·
κ' ὁ δαίμονας παράνομος ἐπλάνεψε τὴν Εὔα·
«Εὔα μ' κι' ἂν κάνῃς τὸν Ἀδὰμ καὶ φάγ' ἀπὸ τὸ ξύλο
καὶ σὺ θὰ γένῃς δέσποινα κι' Ἀδὰμ θὰ βασιλέψῃ·

* *

Νὰ κι' ὁ Χριστὸς ἀπέρασε μὲ δώδεκ' Ἀποστόλους
καὶ πάλιν μεταπέρασε μὲ δεκοχτὼ προφήταις,
προφήτευαν καὶ ἤλεγαν τὰ τοῦ Χριστοῦ τὰ πάθη·
«Χριστέ μου σταυρωμένε μου, Χριστέ μ' ἀληθηνέ μου,
σίντας νὰ εἰπῇς νὰ καταιβῇς 'ς τοῦ. . . τὰ σπίτια
νὰ κρίνῃς ζῶντας καὶ νεκροὺς κι' ἀδίκους καὶ δικαίους
καὶ μένα τὸν ἁμαρτωλὸ περὶ τὸ κόσμον ὅλο.»

7.

ΤΟΥ ΛΑΖΑΡΟΥ.

Κάπου λάλησε πουλὶ κι' ἀηδόνι
κι' ἁπλοήθηκε τὸ χελιδόνι·
λάλησ' ἀηδονάκι μ' λάλησε,
νὰ χαροῦν καρδιαὶς νὰ λάβουν θάρρου.
—ἦρθ' ὁ Λάζαρος ἦρθαν τὰ Βάϊα
ἦρθ' . . . . τῶν κορασίδων·
κορασίδες μου, τρο(γ ύρω-ύρω,
ςαυρὸν σταθῆτε, παλληκάργια,
γιὰ ν' ἀκούσητε Λάζαρου πάθη,
πάθη, θάνατο καὶ τὴ ταφή του·
«δυὸ ἀδερφάδαις του τὸν ἐκρατοῦσαν,
κλαίουν χλίβονται τὸν ἐρωτοῦσαν
ποῦ ἤσουν, Λάζαρε, καὶ ἀδερφέ μας;
καὶ ὁ Λάζαρος τῆς ἀποκρίθη,
Μάνθα, Μάνθα μου καὶ Μαρία

ἤμουν 'ς τῆς γῆς βαθειὰ χωμένος
κι' ἀπὸ τοὺς νεκροὺς ξεχωρισμένος·
'μέραις τέσσερες ἤμουν 'ς τὸν "Αδη
μέσ' τὸ φοβερὸ πικρὸ σκοτάδι,
ἦρθεν ὁ Χριστὸς κ' ἀνέστησέ με
κι' ἀπὸ τοὺς νεκροὺς 'ξεχώρισέ με·
δῶσ(ε)τε μου νερὸ νὰ πιῶ λιγάκι,
τ' ἴν(ε) τὰ ἀχείλι μου πικρὸ φαρμάκι.» —

8.

ΤΟΥ ΛΑΖΑΡΟΥ

Ἅγιο Λάζαρε, καλ(ὴ) ὥρ(α) ἀφέντη,
τώρα ἡ ὥρα σου, τώρα κι' αὐγή σου
τώρα λάλησε πουλὶ κι' ἀηδόνι
κι' ἀντικρίθηκε τὸ χελιδόνι·
παλληκάργια μου, σταυρὸν σταθῆτε,
νὰ τιμήσωμε καλὸν ἀφέντη
καὶ καλὴ κυρὰ καμαρωμένη.

III.

ΓΑΜΗΛΙΑ.

1.

Ὅταν ξυρίζουν τὸν γαμβρόν.

Ἀργυρὸ ξουράφι καὶ μαλαματένιο,
τράβα γάλι γάλι σὲ γαμπροῦ κεφάλι,
τρίχα μὴν ἀφήσῃς καὶ τὸν ἀσκημίσῃς,
καὶ τὸν ἀσκημίσῃς 'ς τὰ πεθερικά του.

2.

Ὅταν λούουν τὸν γαμβρόν.

Ἀργυρό μου μπρίκι καὶ μαλαματένιο,
χύνε γάλι γάλι σὲ γαμπροῦ κεφάλι·
λέρα μὴν ἀφήσῃς καὶ τὸν ἀσκημίσῃς,
καὶ τὸν ἀσκημίσῃς 'ς τὰ πεθερικά του.

3.

Ὅταν τὸν κτενίζουν.

Ἀργυρό μου χτένι καὶ μαλαματένιο,
τράβα γάλι γάλι σὲ γαμπροῦ κεφάλι.

4.

Ὅταν ἐνδύουν αὐτόν.

Γαμπρέ μου, ποιὸς σ' ἁρματώνει
μὲ τὴν εὐκή, μὲ τὴν εὐκή·

ἀφέντης μου μ' ἁρματώνει
μὲ τὴν εὐκή, μὲ τὴν εὐκή.

"Οταν «γινάῃ τὸ ψίκι.»

5.

Κίνα δένδρι μ' κίνα,
κίνα κυπαρίσσι,
πάν νὰ φέρῃς νύμφη
φοῦντα καργιοφύλλι.

6.

Καλότυχη μοῦρ μάνα,
ὁπῶστειλες τὸ Ἥλιο
νὰ φέρῃ τὸ φεγγάρι
νὰ λάμπῃ τοῦ σπιτιοῦ σου
κι' ὅλης τῆς γειτονιᾶς σου.

7.

Ἐσ' εἶσαι πύργος μὲ γυαλιά,
καθρέφτης μὲ τσιαρκέφια,
ἐσύ (εἶ)σαι τ' ὡραιότερο
ἀπ' ὅλα σου τ' ἀδέρφια.

8.

Γαμπρέ μου, τ' εἶσαι ῥόδινους
κι' ὁ γρίβας ἱδρουμένος,

καὶ τὰ παλληκαράκια σου
βαργιὰ 'νε ἁρματωμένα.

9.

Αἱ τῆς νύμφης γυναῖκες ἐξερχόμεναι εἰς προϋπάντησιν τοῦ νυμφίου ᾄδουσι πολλάκις τὸ ἑξῆς.

Καλῶς ἔρχεται, πῶρχεται,
τοῦ Ῥήγα γυιὸς, τ' ἀρχόντ' ὁ γυιός.

10.

Εἰς τὴν νύμφην ᾄδουσι κατὰ σειράν.

Α. Τί στέκεις, μῆλο κόκκινο,
καὶ δὲν κινᾷς δὲν ξεκινᾷς;
Β. ὅλου γιὰ τὸν ἀφέντη μου
καὶ δὲν κινῶ δὲν ξεκινῶ.
Α. Τί στέκεις μῆλο κόκκινο
καὶ δὲν κινᾷς δὲν ξεκινᾷς;
Β. ὅλου γιὰ τὴ μανοῦλά μου
καὶ δὲν κινῶ δὲν ξεκινῶ.

11.

Ὅταν δίδουν τὴν νύμφην τῷ γαμβρῷ.

Παρακαλῶ σε, κὺρ γαμπρὲ,
τὴ νύφ' ὁποῦ σοῦ δίνομε
μὴν τὴ μαλώσῃς τίποτε·
τὴν ἐχ' ἀφέντης τ(η)ς μοναχὴ
κ' ἡ μάνα τ(η)ς ἀκριβώτερη,
τὴν ἔστειλαν 'ς τὴ Βενετιὰ

νὰ πὰν νὰ μάθῃ γράμματα,
καὶ γράμματα δὲν ἔμαθε
μοῦν' ἔμαθε καὶ ξόμπλιαζε
τ' ἄστρι μὲ τὸν Αὐγερινό·
τ' ἄστρι μὲ τ' ἄστρ' ἐμάλωναν
κ' ἡ πούλια τὰ ξεχώριζε.

12.

Ἤλιε ἀνήβαινε περικατήβα,
κάτσε 'ς τὸ θρονὶ δός μας τὴ νύφη·
ὅλοι βούλονταν νὰ μᾶς τὴν δώσουν
κι' ἀφεντούλης της δὲν μᾶς τὴ δίνει,
ὅλοι δύνονταν νὰ μᾶς τὴ δώσουν
κ' ἡ μανοῦλά της δὲν μᾶς τὴ δίνει.

13.

Εὐχήσου με, μανοῦλά μου, τώρα 'ς τὸ κίνημά μου,
τώρα 'ς τὸ κίνημά μου 'ς τὸ ξεπροβουδισμά μου.
-'ν εὐκή μου νἄχῃς, γυιέ μου, μὲ ὅλη τὴν καρδιά μου,
μὲ ὅλη τὴν καρδιά μου κ' ὁ Θιὸς νὰ σὲ προκόψῃ.-

14.

Α. Φέγα, θύγουμ, φέγα,
φέγ' ἀχ' ταὶς αὐλαίς μου,
φέγ' ἀχ ταὶς αὐλαίς μου
σύρε 'ς ταὶς δικαίς σου.
Β. Φέγω, μάνα μ' φέγω,
μὴ μὲ παραπέρνῃς,
φέγ' ἀχ' ταὶς αὐλαίς σου
πάνω 'ς ταὶς δικαίς μου.

«βαϊ Χρυσόμ' αϊτέρι,
γιὰ κοντοκαρτέρει,
ν' ἀποχαιρετήσω
τὸν καλὸ πατέρα,
τὴ καλή μου μάνα».

15.

'Σ τούταις ταῖς αὐλαῖς, 'ς ταύταις ταῖς πόρταις,
Ἥλιος ἔλαμψε καὶ ἀϊτὸς ἐμπῆκε,
κόρην ἅρπαξε καὶ πίσω βγῆκε.

16.

Εὖγα μάνα, εὖγα μάνα,
ν' εὖγα μάνα 'ς τὴμ πόρτα σου,
εὖγα μάνα 'ς τὴμ πόρτα σου,
σοῦ πῆρ' ἀϊτὸς τὴν κόττα σου,
εὖγα μάνα 'ς τὸν ὀβορὸ
σοῦ πῆραν τὸ βασιλικό.

17.

Ἄσπρη κάτασπρη ζαμπακιὰ ποῦ εἶχα 'ς τὴν αὐλή μου,
τν ἐσκάλιζα, τν' ἐπότιζα, ν' εἶχα χαρὰ μεγάλη,
τὴν ἔθρεφα τὴ ζάχαρι, τὴμ πότιζα τὸ μόσκο,
κι' ἦρθε ξένος κ' ἀλλόξενος, ἦρθε καὶ μοῦ τὴμ πῆρε.

18.

Ὅταν ἀναχωρῇ ἡ νύμφη.

Σέρβα, σέρβα, σερβοποῦλα,
κἰὤμορφη Γιαννιοτοποῦλα,
κἰὤμορφο τὸ παλληκάρι,
κἰὤμορφη γυναῖκα πῆρε.

19.

Ἔχετε (ὑ)γειά, γειτόνισσαις, καὶ σεῖς γειτονοποῦλαις,
κι' ἐγὼ πάνω στὸ σπίτι μου μὲ τὴν καρδιὰ καμμένη.

20.

Ποιὸς ἦταν ὁ προξενιτὴς ποῦ νἆχε φάει κανέλλα
π' ἀντάμωνε χρυσὸν ἀϊτὸν μὲ κάργια πελιστέρα·
ἡ πελιστέρα ἦταν χρυσῆ κι' ἀϊτὸς περιγραμμένος,
πέρνει νερὸ 'ς τὰ νύχια της καὶ χιόνι 'ς τὰ φτερά της.

21.

Ἀνάθεμά σε, μάνα μου, καὶ σὲν καὶ τς προξενιαίς σου,
ποῦ κάλεσες τοὺς ξένους νὰ πάρουν τὸ παιδί σου,
νὰ πάρουν καὶ τὸ βγιό σου, νὰ πιοῦν καὶ τὸ κρασί σου.

22.

Α. Πές μου, τί μάνα σ' ἔκανε, χρυσῆ μου πελιστέρα,
σύρε νὰ τς πῆς, τριγόνα μου, νὰ κάμῃ κι' ἄλλη τέτοια,
νὰ κάψῃ καὶ ἀλνοῦ καρδιὰ σὰν πὤκαψε καὶ μένα.
πές μου, τί μάνα σ' ἔκαμε, χρυσῆ μου πελιστέρα;

Β. Ἡ μάνα μ' ἦταν πέρδικα κι' ἀφέντης μ' πελιστέρι
κ' ἐμένα μὲ ζωγράφησαν μ' ἕνα πουλὶ γραμμένο.

23.

Α. Τρέχουν τὰ νερὰ, τρέχουν ἡ βρύσες,
τρέχουν ἄρχοντες νὰ ἰδοῦν τὴ νύφη,
τἀρχοντόπουλα καὶ τὴν ξιτάζουν
ἄχ νυμφοῦλά μου καμαρωμένη,
ποιὸς σὲ μάθενε καὶ καμαρώνεις;
Β. Ν' ηὗρα πεθερὸ καμαρωμένο
κ' ἔμαθα κ' ἐγὼ καὶ καμαρώνω.

24.

Κάτω 'ς τὸ 'γιαλὸ 'ς τὸ περιγιάλι,
νύφ' ἁρμάτωναν, γαμπρὸν στολίζαν·
κάτσε μάνα μ' 'ς τὴ μεργιά μου,
κάτσε φάε καὶ τὸ φιλί μου
κάτσε πιὲ καὶ τὸ κρασί μου.

25.

Ὅταν συναντήσωσι τὴν τῆς νύμφης συνοδίαν αἱ παρακοκουθήσασαι τὸν γαμβρὸν γυναῖκες.

Α. Καλῶς ἔρχεται, πῶρχεται,
τοῦ Ῥήγα γυιὸς, τ' ἀρχόντ' ὁ γυιός·
κάτι πολὺ ἀργήσετε,
συμπεθεροὶ, συμπεθεροί.
Β. Μᾶς ἄργησαν κ' ἀργήσαμεν,
συμπεθεροὶ, συμπεθεροί·
ἦταν ἡ τσέργα 'ς τὸ νερὸ

καὶ τὰ σκλαρίκια 'ς τὸν χρυσκὸ,
συμπεθεροὶ συμπεθεροί.

26.

Μὲ (ΰ)γειὰ σ' γαμπρὲμ, τὰ ῥοῦχάσου νὰ τὰ καλοφορέσῃς,
μὲ (ὑ)γειά σου καὶ τὴ νιόνυφη νὰ τὴν καλοκερδίσῃς.

27.

Α. Πῶς πρέπ' ἡ φοῦντα ἡ κόκκινη 'ς τὰ πράσινα
[λειβάδια,
ἔτς πρέπει καὶ ὁ νιόγαμπρος 'ς τὴ μεσ' τὰ παλληκάργια.
Β. Πῶς πρέπ' ἡ φοῦντα ἡ κόκκινη 'ς τὰ πράσινα λει-
[βάδια,
ἔτς πρέπει καὶ ἡ νιόνυφη 'ς τὴ μέσ' ταὶς νιονυφάδαις.

28.

Ὅταν πλησιάζουν εἰς τὴν ἐκκλησίαν.

Ἰκκλησιά μου κουκλουτὴ,
κουκλουτὴ καμαρωτὴ,
ὅπως δέχτκες τὰ κηργιὰ
τὴ μεγάλη Πασχαλιὰ
δέξου καὶ τὸ νιόγαμπρο
δέξου καὶ τὴ νιόνυφη.

Ὅταν ἐξέρχωνται τῆς ἐκκλησίας.

29.

Τά ἤκουσες, κυρὰ νύφη, τί λέει τὸ βαγγέλιο,

τί λέει τὸ βαγγέλιο, τί 'μολογάει τὸ γράμμα.
τίμα τὸμ πεθερό σου τίμα τὴμ πεθερά σου.

30.

Ὅταν πλησιάζουν νὰ εἰςέλθουν εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ νυμφίου.

Αὐτοῦ ποῦ ζύγωσες νὰ μπῇς
Ἥλιος φεγγάρι νὰ φανῇς.

31.

Εὔγα, κυρὰ καὶ πεθερὰ, γιὰ νὰ δεχτῇς τὴμ πέρδικα
νὰ τὴν ἰδῇς πῶς περπατεῖ, πῶς περπατεῖ λεβέντικα·
ἔχει τὴ μέση της λιανὴ σὰν τὸ καθάργιο τὸ βεργὶ,
ἔχει καὶ τὸ κορμάκι της σὰν κυπαρίσσι ψηλωτό.

32.

Ἔμπα νύφη 'ς τὸ κελλάρι,
πάρε μῆλο, πάρε ῥόϊδο,
πάρε δροσερὸ σταφύλι,
νὰ δροσί(σῃ)ς τὴμ πεθερά σου,
νὰ δροσί(σῃ)ς τὸμ πεθερό σου,
ἀντραδέρφ' ἀντροξαδέρφια.

33.

Σπεῖρε ῥίζι νὰ ῥιζώσῃς
καὶ κριθάρι νὰ φυτρώσῃς.

34.

Ὅταν ὁ γαμβρὸς χορεύῃ μετὰ τῆς νύμφης.

Αὐτὸ τὸ χέρι ποῦ κρατεῖς,
Γιωργάκη, Γιωργάκη,
γιὰ μὴ τὸ παρασφίγγῃς,
Γιωργάκη, ἔτσι νὰ ζήσῃς·
γιατὶ τ(ὴ)μ πονοῦν τὰ δάχτυλα,
Γιωργάκη, Γιωργάκη,
ἀπὸ τὰ δαχτυλίδια·
Γιωργάκη, ἔτσι νὰ ζήσῃς.

35.

Ὅταν τὴν δευτέραν ἡμέραν τοῦ γάμου φεύγει ἡ συνοδία τῆς νύμφης.

Ἦρθαν ἕξι, πάνουν πέντε,
καὶ τὸν κάλλιο τὸν κρατοῦνε,
γιὰ νὰ στρώνῃ, νὰ ξεστρώνῃ,
νὰ τιμάῃ τὸν πεθερό της,
νὰ τιμάῃ τὴμ πεθερά της.

36.

Ὅταν ἀναχωροῦν οἱ γονεῖς τῆς νύμφης.

Α. Φέγ' ἡ μανοῦλά τς, φέγει, μὲ τὴν καρδιὰ καμμένη,
Φέγ' ἀφεντούλης τς, φέγει, 'ς τὰ δάκρυα γιουμισμένος.
Β. 'Σ ἀφίνω τὴν καλονυχτιά, λαμπάδα μου γραμμένη,
κ' ἐγὼ πάνω 'ς τὸ σπίτι μου μὲ τὴν καρδιὰ καμμένη.

37.

Δὲν μοῦ λέτε, σεῖς γειτόνοι, τ' ἔχ' ἡ μάνα μου καὶ κλαίει;
'γὼ καλὰ εἶμαι παντρεμμένη, σπιτονοικοκυρεμμένη,
ἔχω σ ή τ τ α καὶ π υ κ ν ά δ α, ἔχω δώδεκα χουλιάργια,
πέντε μῆνες ἕξ ἀδράχτια, πότε τά 'γνεσα ἡ πλατώνα,
ποῦ νὰ πάν' νὰ τὰ κρεμάσω, μέσ' 'ς τὸν πίρο, 'ς τὸ βαένι·
κι' ὁ μπακάλης ὁ καϋμένος ὅλη 'μέρα 'ς τἀργαστήρι
μὲ ψωμὶ καὶ μὲ κρομμύδι, καὶ τὸ βράδυ πάνει σπίτι,
βρίσκει τὴ φωτιὰ σβυσμένη, τὴ γυναῖκα μεθυσμένη,
μεθυσμένη ξερασμένη, 'ς τὸ βαέν' ἀκουμπισμένη·
-ἄντρα μου, καλέ μου ἄντρα, μώρ' κι' ἂν θέλῃς νὰ μὲ γιάνῃς,
μώρ' κι' ἂν θέλῃς νὰ μὲ γιάνῃς 'ς τὸ κρασὶ νερὸ μὴ βάνῃς·
μὴ μοῦ δίνῃς μὲ τὴν κούπα, μὴ μοῦ δίνς μὲ τὴ λαένα,
μοῦνι δόμ' μὲ τὴν κανάτα, γειά σου σένα, γειά μ' ἐμένα.

38.

Μὲ παντρέψαν οἱ γονοί μου
δίχως νά εἶχαν τὴ βουλή μου,
μὤδωκαν καὶ μιὰ γυναῖκα
πὤτρωγε γιὰ πέντε δέκα,
πέντε φούρνους παξιμάδι
δὲν τὴ φτάνει γιῶμα βράδυ·
φκιάνει πίτταις δέκα πέντε
καὶ δανείζετ' ἄλλαις πέντε·
τὸ γλυκὸ κρασὶ δὲν πίνει,
κι' ὅπου τὤβρει δὲν τἀφίνει·
κι' ἄντρας πάνει 'ς τἀργαστήρι
μὲ ψωμὶ μὲ βρωμοτύρι·
τ(η)ς ἄφηκ(ε) ἕνα βουτσὶ γιομάτο
κ' ηὗρεν ἡ κορφὴ τὸν πάτο·

καὶ τὴν βρίσκει μεθυσμένη
καὶ 'ς τὴν σκάλ' ἀκουμπισμένη·
—'πέ μου, κόρη μ' τὸν καϋμό σου,
νὰ σοῦ βρῶ τὸ γιατρικό σου.—
—ἄντρ' ἂν θέλῃς νὰ μὲ γιάνῃς,
ς τὸ κρασὶ νερὸ μὴ βάνῃς,
κέρνα με μὲ τὸ λαένι,
ὅσου πιῶ κ' ὅσ(ου) ἀπουμένει.

39.

Χίλιως καλῶς τὸν ηὕραμαν τοῦτον τὸν νοικοκύρη,
μὲ τὸ γλυκό του τὸ κρασὶ, μὲ τὰ γλυκά του λόϊα·
νὰ τοῦ προκώψουν τὰ παιδιὰ, ν' ἀσπρίσουν, νὰ γεράσουν.
'Σ τὸν ἅϊ(Ἡ)λιὰ ςὸν πλάτανο καὶ 'ς ταὶς κρύαις βρυσούλαις
εἶχαν ἀρνιὰ ποῦ ψένονταν, κριάργια σουβλισμένα,
εἶχαν κ' ἕνα γλυκὸ κρασὶ ὁποῦ κερνοῦν καὶ πίνουν·
ὁ πρῶτος πίνει μὲ γυαλὶ κι' ὁ κ ι χ α γ ι ὰ ς μὲ κοῦπα,
κι' ὁ μ π α ρ γ ι α κ τ ά ρ η ς ὁ καλὸς μὲ μαστραπὰ φλωρένιο.

40.

Η ΒΟΥΡΓΑΡΟΠΟΥΛΑ ΚΑΙ Η ΚΑΚΗ ΠΕΘΕΡΑ.

Μάνα καὶ γυιὸς ἐμάλωναν γιὰ μιὰ Βουργαροποῦλα·
μάνα γιὰ δό(ς) μου τὴν εὐκὴ νὰ πάρω τὴ Βουργάρα.
«Τ(ὴ)ν κατάρα μ' νἄχῃς, γυιέ μου, ἂν πάρῃς τὴ Βουργάρα»
κι' αὐτὸς δὲν ἀφικράστηκε τῆς μάνας του τὰ λόϊα,
ἐκίνησε καὶ πάησε νὰ φέρῃ τὴ Βουργάρα·
—Τὰ συχαρίκια, πεθερὰ, σοῦ φέραμαν τὴ νύφη—
ἔβαλε καὶ μαγείρεψε τριῶν φιδιῶν κεφάλια,
τ(ῆ)ς ὀχιᾶς καὶ τἀστριτσιοῦ καὶ τῆς μουνομερίδας.
—Ὁρίστε, νύφη, μιὰ φορὰ, ὁρίστε, νύφη, δύο·—

ὀμπρὸς ὁρίζ' ἡ πεθερὰ, κατόπ' ὁρίζ' ἡ νύφη·
—Ὁρίστ' ὁρίστε, νύφη μου, γιατ' εἶσαι πεινασμένη·—
ὥρισ' ἡ νύφη μιὰ φορὰ, ὥρισ' ἡ νύφη δύο,
νερὸ, μανοῦλα, τέσκασα, τέσκασα καὶ ζαλίστ(ι)κα·
—Νύφη μ' νερὸ δὲν ἔχουμε, κ' ἡ βρύσι μακρυά 'νε·—
τὰ χέργια της ἐσταύρωσε 'ς τὸν πεθερό της πάει·
—Νερὸ, καϋμένε πεθερὲ, τέσκασα καὶ πλαντάξα·—
—Νύφη μ' νερὸ δὲν ἔχουμε, κ' ἡ βρύσι μακρυά 'νε·—
τὰ χέργια της ἐσταύρωσε 'ς τὸν ἄντρα της παένει·
—Νερὸ, καϋμένε νιόγαμπρε, τώρα ἡ ψυχή μου βγαίνει·
ἅρπαξε μαστραπὰργυρὸ καὶ 'ς τὴ βρυσοῦλα τρέχει,
ὅσου νὰ πάῃ καὶ νἄρθῃ, τὴ βρίσκει πλαντασμένη.

41.

Η ΜΙΚΡΟΠΑΝΤΡΕΥΜΕΝΗ.

Τἔχεις, καρδιά μου, καὶ πονεῖς καὶ βαργιαναστενάζεις,
μήνα πέρνεις ἀνήφορο λιθάργια φορτωμένη;
—κάλλια νά(ἐ)περνα ἀνήφορο, λιθάργια φορτωμένη,
πέρι νἄχω ἄντρα μικρὸν καὶ νὰ τὸν καϊτερέσω·
δὲν τὤχω πῶς τὸν καϊτερῶ καὶ πῶς τὸν παντεχαίνω,
μοῦν' τὤχω ποῦ μὲ περγελοῦν καὶ ἡ γειτόνισσαίς μου·
μοῦ λέν' νύφ' κούνα τὸ παιδὶ, κούνα νὰ μὴ ξυπνίσῃ,
μὲ τὸ ποδάρι κούνα το, καὶ μὲ τὸ χέρι γνέθε.

42.

Η ΓΙΑΝΟΥΛΑ ΚΑΙ Ο ΜΑΡΑΖΙΑΡΗΣ.

Ὅλαις ἡ νιαὶς παντρεύουνται καὶ πέρνουν παλληκάργια,
κ' ἐγὼ ἡ Γιαννοῦλ(α) ἡ ὥμορφη πῆρα τὸ μαραζιάρη·
σιμά του πάντα κάθουμαι, τοῦ κραίνω δὲ μοῦ κραίνει,
μαράζιασ' ἡ καρδοῦλά μου ἀπὸ τὸ μαραζιάρη·

ψωμὶ τοῦ δίνω δὲν τὸ τρώει, κρασὶ καὶ δὲν τὸ πίνει,
τοῦ στρώνω πέντε στρώματα καὶ πέντε μαξιλάργια·
«Σήκου, μαράζη μ' πλάγιασε, σήκου, μαράζη, πέσε,
κι' ἅπλωσε τὸ χεράκι σου 'ς τὸν ἀργυρό μου κόρφο,
νὰ ϐρῇς τοῦ Μάϊ τὴ δροσιὰ, τ' Ἀπρίλι τὰ λουλούδια.»
Κι' ὁ μαραζιάρης 'γούγγιξε, κ' ἡ κόρ(η) ἀναστενάζει.
-Τ' ἔχεις, κόρη μ' καὶ φλίϐεσαι, καὶ βαργιαναστενάζεις;
μηγάρ' ἄσπρα δὲν ἔχομε, φλωργιὰ νὰ καμαρώσῃς ;—
-Φωτιὰ νὰ κάψῃ τ' ἄσπρα σου καὶ φλόγα τὰ φλωργιά σου
μπροστὰ 'ς τὸν ἄντρα τὸν καλὸ, μπροστὰ 'ς τὸ παλληκάρι·
τ' ἄσπρα δὲ ϐγαίνουν 'ς τὸ χορὸ, φλωργιὰ 'ς τὸ πανηγύρι,
μοῦν' ϐγαίνουν τὰ παλλήκαρα κ' ἡ ὤμορφαις κοπέλαις.

43.

Η ΣΙΟΥΛΑ ΚΑΙ Ο ΑΓΡΑΦΙΩΤΗΣ.

Σιοῦλά μου, τί τὸν ἤθελες αὐτὸν τὸν Ἀγραφιώτη;
αὐτὸς δὲν ἔχ' ἕναν παρὰ νὰ πάνῃ 'ς τὸ μ π α ρ π έ ρ ι·
χίλια χρωστάει 'ς τὸν Τούρναϐο καὶ χίλια μέσ' τὴ Λάρσα,
χρωστάει καὶ μέσ' τὰ Γιάννινα ἐννιὰ χιλιάδες γρόσια.
—Μοῦν' ἔχει μύλους δώδεκα, π' ἀλέθουν μὲ τὸ γάλα·
οἱ ἓξ ἀλέθουν μὲ νερὸ κ' οἱ πέντε μὲ τὸ γάλα,
κ' ἕνας μῦλος ζερϐόμυλος, π' ἀλέθ(ει) μὲ τὸ πεπέρι·
ἔχει φοράδια ἀ ρ γ κ ι λ ὲ ν μαζὶ μὲ τοὺς ϐ α λ μ ά δ ε ς.

44.

(Τοῦ Χοροῦ.)

Σὲ πολλαὶς χαραὶς ἐπῆγα,
τέτοια νύφη δὲν τὴν εἶδα·

πὤχει μύτη κοντυλένια,
δόντια μαργαριταρένια,
τὰ μαλλιά της ῥοῦσα, ῥοῦσα,
γιουμισμένα μὲ τὰ . . .
τὰ μαλλιά της τέλι, τέλι,
κ' ἡ καρδία της σένα θέλει.

44.

(Τοῦ χοροῦ.)

Μ' εἶχεν ἡ μάνα μου μόν' καὶ μοναχή,
καὶ μὲ πάντρεψε καὶ μ' ἀρραβώνιασε
πάρα μακρυά, μέσα 'ς τὴ Φραγγιά,
κ' ηὗρα πεθερά, φίδια μὲ φτερά,
κ' ηὗρα πεθερὸ, μέλι ζάχαρι,
κι' ἀντραδέρφια δυὸ, ποῦ νὰ μὴν τά εἶχα βρῶ·
τὸ μικρότερο ἦταν διαβολώτερο·
ὅλο μὲ σιούκονε τὰ μεσάνυχτα·
«σιούκου, νύφη μου, ν' ἀνάψῃς τὴ φωτιά,
νὰ πάγῃς γιὰ νερὸ, ν' ἀρθῇς ἀχ τὸ νερὸ,
νὰ ζ(υ)μώσῃς τὸ ψωμὶ, νὰ δώσῃς τὸ γλυκό.»

45.

Ο ΑΓΑΠΗΤΙΚΟΣ ΚΑΙ Η ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ.

Μουρὴ κυρὰ γειτόνισσα, μὲ τὤμορφο κορίτσι,
γιὰ πάντρεψτο, γιὰ δός μας το, γιὰ κόπιασε ςὴν κρίσι·
ἀνάμεσα 'ς τὴμ πόρτα σου θὰ φκιάσω ''να γιοφύρι,
γιὰ νἄρχωμαι τὴ χαραγὴ νὰ τὴ φιλῶ 'ς τἀχείλι.
-κι' ἂν τὴ φιλήσῃς, μάτια μου, μήνα θὰ τὴν χρυσιώσῃς,
θάλα τς ἀνάψῃς τὸ σεβτὰ θέλα τὴμ παλαβώσῃς.

IV.

ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ.

1.

Θέλω νὰ στήσω τὸ χορὸ κι᾽ ὅλοι νὰ συναχτῆτε,
μαντήλ᾽ ἀπὸ τὴ τσέπη μου κι᾽ ὅλοι νὰ σηκωθῆτε,
κι᾽ ὅποια τ᾽ἀρέσει κάθε νιοῦ ν᾽ ἁπλώσῃ νὰ τὴμ πάρῃ·
—ἐμὲ τοῦ Κώστα μ᾽ ἄρεσε θελὰ τὴμ πάρω χάρι·
κ᾽ ἐμέν᾽ τοῦ Γιώργη μ᾽ ἄρεσε, πὤχει τὰ μαῦρα μάτια,
μὤκαψε τὴν καρδοῦλά μου καὶ μ᾽ ἔκαμε κομμάτια.

2.

Ο ΑΓΑΠΗΤΙΚΟΣ.

Τοῦτον τὸ χειμῶνα θέλω νὰ διαβῶ,
καὶ τὸ καλοκαίρι καλῶς νὰ σὲ βρῶ,
νεραντσιὰ μὲ τ᾽ ἄνθη καὶ μὲ τὸν καρπὸ,
στρῶσέ μου ᾽ς τὴ ῥίζα ν᾽ἀποκοιμηθῶ,
καὶ χρυσὸ μαντήλι ν᾽ ἀποσκεπαστῶ,
γιὰ νὰ σύρ᾽ ἀέρας ἀπὸ τὸ βουνὸ,
γιὰ νὰ πέσῃ τἄνθη ᾽ς τὸ μαντήλι μου·
τὸ πέρνω καὶ πάνω ᾽ς τὴν ἀγάπη μου,
τὴν βρίσκω ποῦ στρώνει καὶ μὲ καΐτερεῖ,
πέρδικα ψημένη καὶ γλυκὸ κρασί.

3.

Παλληκάργια, ἴσια, ἴσια,
τὰ κορμιὰ σὰν κυπαρίσσια·
ὅλα 'ς τὸ χορὸ νὰ μπῆτε
καὶ κανένα μὴ (ἐ)ντραπῆτε·
κι' ὅποιος τὸ χορὸ χαλάσει
τὸ φεσάκι του νὰ χάσῃ,
νὰ τὸ βροῦνε ἡ κοπέλαις,
τοῦ Σάϊν' ἡ θυγατέρες,
νὰ τὸ πάν' τὴ δῦσι, δῦσι,
πῶλαμψε κι' αὐτὰ κ' ἡ β ρ ῦ σ ι.

4.

Ὅποιος μᾶς βλέπ' καὶ χαίρεται πάντα καλὰ νὰ γένῃ,
κι' ὅποιος μᾶς λέει περίδρομος, περίδρομος νὰ τῶρθῃ,
νὰ μπῆ πανοῦκλα σπίτι του νὰ μάσῃ τὰ παιδιά του,
νὰ μάσῃ τὴ γυναῖκά του κι' ὅλην τὴν φαμηλιά του·
νὰ μπῆ λύκος 'ς τὰ ἀχούρι του νὰ φάῃ τὰ π ρ ά μ μ α τ ά του
νὰ φάῃ τὰ γιδάκια του μ' ὅλα τὰ πράβατά του.

5.

Η ΚΟΡΗ.

Μέσ' 'ς τὴν ἁγιὰ Παρασκευῆ
κόρη κοιμᾶται μοναχή·
κοιμᾶται καὶ διανεύεται,
καὶ τὸ ταχὺ σηκόνεται,

πέρνει νερὸ καὶ νίβεται,
τὸ χτένι καὶ χτενίζεται,
καὶ τὸ γυαλὶ γυαλίζεται,
τὰ μάτια της ὡρμήνευε·
—μαῦρά μου μάτια καὶ ξανθὰ,
θέλα σᾶς βγάλω στὸ χορὸ
τρογύρω μὴ κυττάξετε,
γρόσια μὴ λουγαργιάσετε,
ὁ γέροντας θέλει πολλὰ
θέλει τὰ στρώματα χοντρὰ,
θέλει τὰ στρώματα χοντρὰ
καὶ τὰ προςκέφαλα ψηλά.

6.

ΛΕΒΕΝΤΗΣ ΚΑΙ ΒΟΥΛΓΑΡΑ. (1)

Στὰ λειβάδια, ρει —Βουλγάρα,
'ς τὰ λειβάδια, λειβαδίτσια,
τὰ ματάκια μου δακρύζουν
γιὰ μιᾶς χήρας θυγατέρα,
ποῦ φορεῖ τὰ λερωμένα
καὶ τὰ λεροφορτωμένα·
—Ῥίξτα κάτω τὰ καϋμένα
κ' ἔλα βράδυ μέτ' ἐμένα
νὰ περνᾷς χαριτωμένα—
—Πῶς ἔρχομαι μετ' ἐσένα
ποῦ εἶσ(αι), ἕνας κακὸς λεβέντης

(1). Ἡ διαίρεσις εἰς πλεῖστα ᾄσματα τοῦ χοροῦ ἐγένετο πρὸς ὑπόδειξιν τῆς ἐν αὐτῷ χρήσεως μᾶλλον, ἢ τῆς ποιητικῆς κατασκευῆς.

μὲ φιλεῖς καὶ μ' ἀγκαλιάζεις
καὶ 'ς τὸν πάτο μὲ γελάγεις.

7.

ΣΥΖΥΓΟΣ ΕΓΚΑΤΑΛΕΛΕΙΜΜΕΝΗ.

Ἄσπρο τραντάφυλλο κρατῶ
βουλιοῦμαι νὰ τὸ βάψω,
κι' ἂν τὸ πιτύχω 'ς τὴν μπογιὰ,
πουλλαὶς καρδιαὶς θὰ κάψω·
θὰ κάψω νιοὺς, θὰ κάψω νιαὶς,
θὰ κάψω παλληκάργια·
θὰ κάψω καὶ τὴν μάϊσσα
ποῦ ξέρει καὶ μαεύει,
μοῦ μάϊψε τὸν ἄντρα μου,
καὶ θέλ' νὰ μὲ χωρίσῃ,
κι' ἂν μὲ χωρίσῃ κι' ὅλα του
ἐγὼ ἄλλον θὰ πάρω,
'ς ταὶς δυὸ, 'ς ταὶς τρεῖς θὰ λούζωμαι,
'ς ταὶς τέσσαρες θ' ἀλάζω
καὶ 'ς ταὶς ἑφτὰ καὶ 'ς ταὶς ὀχτὼ
ἄλλον ἄντρα θὰ πάρω·
θὰ φκιάσω καὶ τὰ σπίτια μου
μαζὶ μὲ τὰ δικά του,
νὰ μπέν' νὰ βγαίν' οἱ φίλοι μου,
νὰ σκάζουν οἱ ὀχτροί μου.

8.

Η ΠΕΡΔΙΚΑ.

Ὅλα τοῦ κάμπου τὰ πουλιὰ κι' ὅλα τὰ χιλιδόνια,
τἄπιχσα καὶ τὰ τσάκωσα νἄχω καϋμὸν μεγάλο·

τὴν πέρδικα τὴν ὤμορφη δὲν π(ο)ρῶ νὰ τὴν τσακώσω,
πὤχει πλουμπίδια 'ς τὸ λαιμὸ, μπλουμπίδια ςὸ κεφάλι,
κι' ἀνάμεσα 'ς τὰ μάτια της ἔχει τὸ τ η ρ ο γ υ ά λ ι,
ὅπου τηράει τὰ κάλλη της, τηράει τὴ λεβεντιά της·
—κάλλη μου ὑπερήφανα, κάλλη περιγραμμένα,
δὲν πρέπει νά (ἦ)στε ςὸ κλωβὶ κλεισμένα, κλειδομένα,
μοῦν' πρέπει γιὰ τὰ Γιάννινα π ι σ κ έ σ ι τοῦ Βεζύρη.—

9.

Τρία πουλιὰ λαλοῦσαν ψηλὰ 'ς τὸν οὐρανὸ,
ποιὸς θέλει κι' ἀγαπάει, νὰ σέρνῃ τὸ χορὸ,
καὶ νᾆνε καὶ λεβέντης καὶ νᾆνε κι' ὤμορφος,
νὰ σιέται νὰ λιέται σὰν τὸ βασιλικό.

10.

ΛΕΒΕΝΤΗΣ ΚΑΙ ΚΟΡΗ.

Δέντρον εἶ— μούρ' γυαλένια·
δέντρον εἶχα 'ς τὴν αὐλή μου·
κάν' τὰ φύλλα ἀσημένια,
καὶ ταὶς ῥίζαις κρουσταλένιαις,
τὰ κλωνάργια της γαλάζια,
καὶ ὁλόχρυσα τὰ φύλλα·
κόρη κάθουνταν 'ς τὸν ἴσκιο
κ' ἔπλεγε χρυσὸ γαϊτάνι·
—Πλέξτο, κόρη, τὸ γαϊτάνι,
πλέξτο καὶ κ ρ ο σ τ ο ύ ν η σ έ το,
κι' ἄλλου νιοῦ νὰ μὴν τὸ δώσῃς,
δός μ' το μένα τοῦ λεβέντη.

11.

Ο ΓΕΩΡΓΙΟΣ.

Σήμερα, Γιώργη, Πασκαλιά,
Γιωργάκη, Γιωργάκη,
κι' ὅλην τὴν ἑβδομάδα,
μωρὲ ντελὴ Γιωργάκη,
τὰ παλληκάργια τὰ καλὰ πάνουν στὸ χασομέρι,
καὶ σὺ Γιώργη μ' δὲν φαίνεσαι νὰ πᾷς ςὸ χασομέρι,
μοῦν' πάϊσες κι' ἀποκούμπισες πίσω ςὸ ἅγιο δῆμα,
κάνε τὰ νύχια σαυ τσαπιὰ, ταὶς ἀπαλάμαις φκιάργια,
ῥίξε τὸ χῶμα σὲ μεργιὰ, τὴν πλάκα 'πὸ τὴν ἄλλη,
κι' ἀπὸ τὴ δεξια τὴ μεργιὰ, ν' ἀφήσῃς παραθύρι,
νὰ μπέν' ὁ ἥλιος τοῦ Μαγιοῦ, τ' Αὐγούστου τὸ φεγγάρι,
νὰ στέκ(ῃ)ς ὀρθὸς νὰ ζώνεσαι, νὰ ζώνῃς τ'ἄρματά σου,
γιὰ νὰ σὲ βλέπ' ἡ Γιώργαινα, νὰ χαίρετ' ἡ καρδιά της.

12

Ο ΟΔΟΙΠΟΡΟΣ.

Πέρα σ' ἐκεῖνο τὸ βουνὸ — μωρὲ Δῆμο Βλαχόπουλε,
ποῦ ἦταν ψηλὸ καὶ μέγα—κοντοῦλα, δὲν μᾶς κραίνεις·
ν' εἶχεν ἀντάρα ς' τὴν κορφὴ καὶ καταχνιὰ ςὸν πάτο,
'ς τὴν ἀπεκεῖθε τὴ μεργιὰ δυὸ δέρφια ἦταν θαμμένα,
κι' ἀνάμεσα 'ςτὰ μνήματακλῆμα ἦταν φυτρωμένο,
κάνει σταφύλι κόκκινο καὶ τὸ κρασὶ φαρμάκι.
ὅσαις μανάδες κι' ἂν τὸ πιοῦν καμμιὰ παιδὶ δὲν κάνει·
νὰ τῶχε πιῇ κ' ἡ μάνα μου ἴ τ σ ι ο υ μὴ μ' εἶχε κάνει
μοῦν' μ' ἔκανε καὶ περβατῶ ταὶς ῥάχαις καὶ τοὺς κάμπους.

13.

ΑΓΑΠΗΤΙΚΟΣ.

Κόρη, ποῦ (εἶ)σαι ϛὸν ἀργαλειὸ,
ποῦ φαίνεις καὶ λευκαίνεις
καὶ μένα δὲν μοῦ κραίνεις·
ποῦ φαίνεις τὰ μεταξωτὰ,
λευκαίνεις τὰ λιαχούργια,
γειά σ' ἀγάπη μου καινούργια.
Θέ(ε) μου, νὰ ῥαΐστῇ τ' ἀντὶ,
νὰ τσακιστῇ τὸ χτένι,
καὶ μένα νὰ μαραίνῃ,
γιὰ νὰ κοποῦν πολλὰ κλωνιὰ
νὰ δένῃς, κομποδένῃς,
καὶ μένα νὰ μαραίνῃς.

14.

Η ΒΑΓΙΩ ΚΑΙ Ο ΝΕΟΣ.

Δὲν πᾷς, Βαγιὼ, 'ς τὴν ἐκκλησιὰ
νὰ κάνῃς τὸ σταυρό σου·
Βαγιὼ, π' ἀνάθεμά σε·
μοῦν' μπαίνεις, βγαίνεις καὶ τηρᾷς,
τηρᾷς τὰ παλληκάργια·
Βαγιὼ, π' ἀνάθεμά σε·
τὸ παλληκάρ' ὁποῦ τηρᾷς
θέλ' ὤμορφο κορίτσι·
Βαγιὼ, π' ἀνάθεμά σε·
νὰ ξέρῃ ῥόκα κι' ἀργαλειὸ,
νὰ ξέρῃ νὰ κιντάῃ·
Βαγιὼ, π' ἀνάθεμά σε·

τὸ κέντισμά 'νε γλέντισμα,
κ' ἡ ῥόκα 'νε σιργιάνι,
Βαγιῶ, π' ἀνάθεμά σε·
κι' αὐτὸς ὁ ἔρμος ἀργαλειὸς
ἶνε σκλαβιὰ μεγάλη·
Βαγιῶ, π' ἀνάθεμά σε.

15.

ΚΑΛΟΓΡΑΙΑ ΚΑΙ ΥΙΟΣ.

Καλόγρηα ἔχ' ὤμορφο γυιὸ, κι' ὤμορφο παλληκάρι,
—ἄϊ ματάκια μου καὶ γυιέ μου·
τὸν ἐζηλεύει ἡ γειτονιὰ, τὸν ἐζηλεύ' ὁ κόσμος,
τὸν ἐζηλεύ' ὁ σιούπασης πρῶτον γιὰ νὰ τὸν βάλῃ,
τὸν ἐζηλεύ' ἡ μάνα του, θέλει νὰ τὸν ἐπάρῃ·
δὲν ἔχει πῶς νὰ τοῦ τὸ εἰπῇ, νὰ τοῦ τὸ μαρτυρήσῃ·
—Σιούκου, γυιέμου, νὰ πέσωμε τὰ δυὸ νὰ κοιμηθοῦμε·
-γιὰ τσώπα, μάνα, μὴ τὸ λὲς, καὶ μὴ τὸ κουβεντιάζῃς,
γιατὶ μᾶς 'κούει ὁ θεὸς, τρεῖς χρόνους δὲν σταλάζει,
γιατὶ μᾶς 'κούει κ' ἡ μαύρη γῆς, τρεῖς χρόνους δὲν ἀνθίζει,
γιατὶ μᾶς 'κοῦν καὶ τὰ πουλιὰ, τρεῖς χρόνους δὲν λαλοῦνε,
γιατὶ μᾶς 'κοῦν καὶ τὰ κλαργιὰ, τρεῖς χρόνους δὲν ἀνοίγουν.

16.

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ.

Κάτω στὴν ἄσπρη πέτρα, κάτω στὸ γιαλὸ,
—μούρ' Γιαννάκαινα,
ἐκεῖ 'ταν δένδρος φυτρωμένος κ' ἕν' ἀγλόκλημα·
κόρη κάθουνταν 'ς τὸν ἴσκιο κι' ὁ Γιανίτσαρης·

κ' ἦταν Τοῦρκοι μαζωμένοι παίζουν τὰ σπαθιά,
ρίχνουν κ' ἕνα ντουφέκι τὸν ἀνήφορο·
ἐβάρεσαν τὸν Γιάννο, τὸν ἁρματωλό·
Τοῦρκοι τὸν τρουΐζουν καὶ Ῥωμηοὶ τὸν κλαῖν,
κ' ἕνα μικρὸ Τουρκάκι τὸν μυργιολογάει·
—Γιάννη μου, νᾆχες μάνα, νᾆχες κι' ἀδερφή,
νᾆχες καλὴ γυναῖκα γιὰ νὰ σ' ἔκλαιγε.—
Γιάννη μου, γιὰ κ' ἡ μάνα σ', γιὰ κ' ἡ ἀδερφή,
γιὰ κ' ἡ καλὴ γυναῖκά σ' στηθοδέρνεται,
μὲ δυὸ παιδιὰ 'ς τὰ χέργια κ' ἕνα 'ς τ(ὴ)ν ἀγκαλιά,
κι' ἄλλο 'ς τὴν ἀμασκάλα τ(η)ς, παραμάσκαλα.

17.

Η ΓΙΑΝΝΑΚΑΙΝΑ.

Κάτω 'ς τὴν ἄσπρη πέτρα, κάτω 'ς τὸ γιαλό,
—μούρ' Γιαννάκαινα·
ἐκεῖ 'ταν δέντρος φυτρωμένος καὶ ἀγιόκλημα,
καὶ κάθουνταν 'ς τὸν ἴσκιο κ' ἡ Γιαννάκαινα·
—Σταθῆτε, παλληκάργια, σταματήσετε,
γιὰ νὰ σᾶς πῶ τραγούδια νὰ χορέψετε,
κ' ἴ τ σ ι ο υ μὴ κοιμηθῆτε τὰ μεσάνυχτα·
ἐσκότωσαν τὸ Γιάννο, τὸν ἁρματωλό,
Τοῦρκοι τὸν τρουΐζουν καὶ Ῥωμηοὶ τὸν κλαῖν·
Γιάννη μου, νᾆχες μάνα, νᾆχες κι' ἀδερφή,
νᾆχες καλὴ γυναῖκα μοῦν' νὰ σ' ἔκλαιγε·
Γιάννη μου, γιὰ κ' ἡ μάνα σ' γιὰ κ' ἡ ἀδερφή,
γιὰ κ' ἡ καλὴ γυναῖκά σ' ποῦ σὲ ἔκλαιγε.

18.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΚΑΙ Η ΑΜΠΕΛΟΣ.

Ἀμπέλι μου περίφημο καὶ κοντοκλαδεμένο—
—πεπερόριζα,
ψιλή, λιχνή μου μέση, πῶς νὰ σ' ὥριζα.—
μοῦ βάρεσαν τὰ χρέη σου καὶ τὰ δοσίματά σου,
καὶ θέλ' νὰ σὲ πωλήσω, καὶ νὰ σὲ παζαρέψω.
—μὴ μὲ πωλῇς, μπρ' ἀφέντη μου, καὶ μὴ μεπαζαρεύῃς,
—μὰ τὴ θάλασσα.
ψηλή, λιχνή μου μέση, νὰ σ' ἀγκάλιαζα.—
γιὰ βάλε νιοὺς 'ς τὸ τσάψιμο, γερόντους νὰ κλαδεύουν,
κι' ἀπάρθενα κορίτσια νὰ μὲ βλαστολο(γ)ήσουν.

19.

Ο ΑΝΕΨΙΟΣ ΚΑΙ Η ΘΕΙΑ.

Πέντ' ἀδέρφια εἴμαστε
καὶ τὰ πέντε παλαβά,
ἐγὼ ἤμουν τὸ μικρότερο,
καὶ τὸ διαβολώτερο·
κίνησα νὰ πάω 'ς τὸ μῦλο
μὲ τὴ θειά μου τὴ Βασίλου
μοῦρθ' ἀράδα γιὰ ν' ἀλέσω,
κ' ἡ Βασίλου δὲν μ' ἀφίνει·
σπρῶξ' αὐτὴ καὶ σπρῶξ' ἐγώ,
κάτ' αὐτὴ κ' ἐπάνω 'γώ·
νὰ κι' ὁ λάλος ἀπὸ πέρα,
φράγκαρ φρούγκαρ τὴ μαχαῖρα,
—ἀνιψιόκα, ἀνιψιόκα,
τί τῆς κάν(ῃ)ς αὐτοῦ τῆς θειᾶς σου;—

—τὴν πλακώνω γιὰ νὰ γιάνῃ,
θερμασιὰ κι᾽ ὀ ρ γ ι ὸ τὴν πιάνει·
—ζιούπα αὐτοῦ, μώρ᾽ ἀνιψιόκα,
ζιούπα αὐτοῦ καλὰ καὶ τσώπα.

20.

ΠΑΠΑΔΙΑΙΣ, ΚΑΛΟΓΡΑΙΑΙ ΚΑΙ ΚΑΛΟΓΗΡΟΣ.

Πέντε δέκα παπαδιαὶς,
κι᾽ ἄλλαις τόσαις καλογρῃαὶς,
τὸ βαμπάκ᾽ ἐσκάλιζαν,
μούρ᾽ καὶ τὸ βοτάνιζαν·
δίψασαν ἡ καλογρῃαὶς,
πλάνταξαν ἡ παπαδιαὶς·
ποῦ νὰ πάν᾽ νὰ βροῦν νερὸ,
κάτω στ᾽ ἀσπροπόταμο·
βρίσκουν τὰ νερὰ ζεστὰ,
τὸ ποτάμι σιγαλὸ,
μιὰ τὴν ἄλλη ἔλε(γ)ε·
—Ἄϊστε κολυμπήσουμε,
ποὖνε τὸ νερὸ ζεστὸ·
τὸ ποτάμι σιγαλὸ—
βγάζουν τὰ ῥασάκια τους,
τὰ (ὑ)πουκαμισάκια τους·
κι᾽ ὁ γ κ ε τ ὴ καλό(γ)ερος
μέσ᾽ ἀπὸ τὸν πλάτανο
πέρνει τὰ ῥασάκια τους,
τὰ (ὑ)πουκαμισάκια τους.
—Οὖ! γ κ ε τ ἢ καλό(γ)ερε,
δός μας τὰ ῥασάκια μας,
τὰ (ὑ)πουκαμισάκια μας,
κι᾽ ὅποια θέλεις πάρε μας.—

—'Γὼ δὲν θέλω κἂν καμμιά,
κι' ἄϊστε νὰ χορέψουμε,
χ α β δ ω τ ά, κ τ ρ ι σ κ ε λ ω τ ά·
κι' ὁ καλό(γ)ερος μπροστά,
κι' ὁ καλό(γ)ερος μπροστά,
τὰ κοράκι' ἀπ̓οῦ κοντά.

21.

ΔΕΣΠΟΤΗΣ ΚΑΙ ΠΑΠΠΑΔΙΑ.

Κ...ίνω, βγαίνω στὸ δεσπότη, στὸ δεσποτικό,
βρίσκω τὸ δεσπότη μέσα, μέσ' στὰ στρώματα·
—καλὴ 'μέρα σου, δεσπότη, καὶ πελιστερά·
—καὶ καλῶς τὴν παππαδιά μου, τὴν τρ(ι)ανταφυλλιά·
—κἄτι θὰ σοῦ πῶ, δεσπότη, καὶ σ' ἐντρέπομαι·
—πές μου, πές μου, παππαδιά μου, μὴν ἐντρέπεσαι·
—ςεῖλέ μου τὸν Διάκο νἄρθῃ μοῦν' καὶ μιὰ βραδυά,
—παππαδιὰ, ὁ Διάκος λείπει, δὲν ἴν' 'τὸς ἐδῶ,
κ' ἔρχομαι ἐγὼ ἀτός μου βράδυ, τὸ βραδύ.
—καλὴ 'σπέρα, παππαδιά μου, καὶ τρ(ι)ανταφυλλιά·
—καὶ καλῶς τὸ δέσποτά μου, τὸν πελιστερά·
—παππαδιὰ, θὰ σ' ἐρωτήσω καὶ νὰ μοῦ τὸ πῇς,
ποῦ τὸν ἔχεις τὸν παππᾶ σου κ' εἶσαι μοναχή;
—ὁ παππᾶς μου ςὸ χωράφι δυὸ καὶ τρεῖς βραδυαίς,
—παππαδιὰ, μὴν τύχῃ κ' ἔρθῃ καὶ τί κάνουμε;
—ἔχομε τὴ διωρία δώδεκα βραδυαίς.
—ἔλα, ἔλα, παππαδιά μου, κάτσε 'δῶ κοντὰ,
νὰ σὲ ἰδῶ, νὰ σὲ φιλήσω, νὰ μοὔρθῇ καλά.
Γιὰ κ' ἡ πόρτα τσουκανίζει κ' ἦρθε κι' ὁ παππᾶς.
—τώρα, τώρα, παππαδιά μου, τί νὰ κάνω 'γώ;
—ἔλ' νὰ σὲ φασκιώσω 'φέντη, σὰν μικρὸ παιδὶ,
νὰ σοῦ κόψω τὰ ποδάργια μέσ' στὰ γόνατα,

νὰ σοῦ κόψω καὶ τὰ χέργια μέσα στὴν κορφή,
νὰ σοῦ βγάλω καὶ τὰ δόντια, νὰ μὴ φαίνεσαι·
—πῶς κατήντησα ὁ καϋμένος, μέγας δέσποτας,
δίχως χέργια, δίχως δόντια, δίχως γόνατα.

22.

ΣΤΕΙΡΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΚΑΙ Ο ΙΑΤΡΟΣ.

Μέσα ςὸ Δελβενάκι, ςὸ μέγα τὸ χωργιὸ,
ἐβῆκαν δυὸ μαρμάρας, δὲν ἀποχτοῦν παιδιὰ,
τὸν Κωσταντῆ φωνάζουν, τὸν μέγα τὸ γιατρό·
—Γιατρὲ, νὰ μᾶς γιατρέψῃς, νὰ κάνουμε παιδιά·
—Γιὰ βάλτε τὰ σιαγιάκια, καὶ τὰ ψιλὰ ῥουτιὰ,
κ' ἐγὼ νὰ σᾶς γιατρέψω, νὰ κάνετε παιδιά·
ἄϊστε νὰ πᾶμε πέρα, στὸν πέρα τὸν ὄντα,
καὶ πάρ(ε)τε κ' ἕνα πέτ(ει)ν ο νἄχῃ διπλὸ λιγγρὶ,
κι' ὄντας λαλήσ' ὁ πέτ(ει)νος θὰ κάνετε παιδιά.

23.

ΑΓΑΠΗΤΙΚΟΣ.

Εἶμ' ἀτζαμὴς στὸ φίλημα, κηνούργιος ςὴν ἀγάπη·
ποτές μου δὲν ἐφίλησα κορίτσι μὲ φκιασίδι,
καὶ παντρεμμένη μὲ φλωργιὰ, καὶ χήρα μὲ τὰ μαῦρα·
μ' ἐκάλεσε μιὰ ἀρχόντισσα, νὰ πάν' νὰ μὲ φιλέψῃ,
μοῦ δίνει σίτινο ψωμὶ, κι' αὐγὰ τιγανισμένα,
μοῦ δίνει καὶ τὴν κόρη της νὰ κοιμηθοῦμ' ἀντάμα·
σκύφτ' ἀγκαλιάζω κούτσουρο, φιλῶ δαυλὶ καμμένο·—
μ' ἐκάλεσε καὶ μιὰ φτωχιὰ, μοῦ εἶπε νὰ μὲ φιλέψῃ·
μοῦ δίνει κρίθινο ψωμὶ καὶ λάχανα βρασμένα,

μοῦ δίνει καὶ τὴν κόρη της νὰ κοιμηθοῦμ' ἀντάμα,
σκύφτ' ἀγκαλιάζω μάλαμμα, φιλῶ μαργαριτάρι.

24.

ΑΓΑΠΗΤΙΚΟΣ.

Μιὰ λεμονίτσα, μὲ δυὸ λιμόνια,
μὲ δυὸ λιμόνια, ζευγαρωτὰ,
δυὸ ἀδερφάδες ἀπό 'να σπίτι,
ἀπό'να σπίτι ταὶς ἀγαπῶ·—
τὴ μιὰ φοβοῦμαι, τὴν ἄλλη τρέμω,
τὴν ἄλλη τρέμω νὰ τῆς τὸ εἰπῶ.

25.

ΛΙΓΕΡΗ ΚΑΙ Ο ΝΩΤΗΣ.

Μέσ' στὰ Τσουμέρικα χωργιὰ,
στὸ δόλιο Βουργαρέλι,—
—περ(ι)βόλι μου κι' ἀμπέλι,
στολίζεται μιὰ λιγερὴ,
στὴν ἐκκλησιὰ πηγαίνει·
χρυσῆ λαμπάδα κράταε,
κ' ἕν' ἀσημένιο μπότι—
—εἶχε φόβο ποῦ τὸ Νότη·—
κι' ὁ Νιότης τὴν ἀγνάτευε
ἀπὸ τὸ παραθύρι·
-δὲν μοῦ κραίνεις τσιουβαήρι·
—σκιάζομαι, Νιότη μ', σκιάζομαι,
κι' ἀχ τὴν τροπή μου χάνομαι·
σκιάζομ' ἀχ τὸν πεθερό μου,
—κι' ἀχ τὸν ἄντρα, τὸν ὀχτρό μου.

—μὴ σκιάζεσαι, ντουλμπέρι μου,
εἶσαι δικό μ' ἀϊτέρι μου,
κ' ἐγὼ τοὺς φοβερίζω,
—μέσα τὸ ντουφέκι τρογυρίζω.

26.

Η ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΙΝΑ ΚΑΙ Η ΝΥΦΗ ΤΗΣ.

Ἐσύ 'σαι κι' ἄλλη μιά,
—κυρ' Ἀναγνώσταινα.—
ἐσύ 'σαι κι' ἄλλη μιὰ ςὴ βρύσι,
—φουντωτό μου κυπαρίσσι—
δὲν ἔκανες καλά,
—κύρ' ἀναγνώσταινα·
τέτοια νύφ' ὁποὖχες, σκύλα,
τί τὴν ἔστελνες γιὰ ξύλα.
—δὲν ςὴν ἔστειλα, μούρ' ἀδερφοῦλά μ'
μουναχή της πάει ἡ σκύλα,
μουναχή της πάει γιὰ ξύλα,
μὲ τὸ δοῦλό της, τὸ χοσμικλάρι της
πρὸς τὰ Κάψαλα τὴν πάνει,
ποιὸς τὸν ξέρει τί τὴν κάνει.
—ἄϊ, μωρὲ γκετὴ, σοῦ ζύμωνα ψωμί-
—καὶ ψωμὶ θελὰ μοῦ ζ(υ)μώσῃς
καὶ φιλὶ θελὰ μοῦ δώσῃς.
—ἄϊ, μωρὲ γκετῆ, σὲ κέρναγα κρασὶ,—
—καὶ κρασὶ θελὰ μοῦ βγάλῃς,
ςὸ πλευρό σου θὰ μὲ βάλῃς.

27.

ΝΕΟΣ ΚΑΙ ΝΕΑ.

'Σ τοῦτα τὰ σπίτια, τὰ ψηλὰ, στὰ μαρμαροχτισμένα,
μέσα 'ν' ὁ νιὸς ποῦ κάθεται, καὶ μὲ τὴν πελιστέρα,
στὰ γόνατα τὴν ἔβαλε, στὰ μάτια τὴν τηράει·
—κόρη μ' δὲν εἶσαι ὥμορφη, ξανθὴ καὶ μαυρομμάτα.
—πέρνα ἀπὸ τὸν Τούρναβο, ἔβγα στὸ Σαλονίκι,
καὶ κόψε μου φορέματα, καὶ φκιάσε μου ἁ ρ μ ά τ α ι ς,
νὰ ἰδῆς πῶς γένουμ' ὥμορφη, ξανθὴ καὶ μαυρομμάτα.

28.

ΘΡΗΝΟΣ ΑΓΑΠΗΤΙΚΟΥ.

Ὅλα τὰ δέντρα τὴν αὐγὴ δροσιὰ 'νε γιουμισμένα,
καὶ μένα τὰ ματάκια μου δάκρυα 'νε γιουμισμένα,
ποῦ ἦσουν, τρ(ι)ανταφυλλένια μου, τόσον καιρὸ χαμένη;
—ἤμουν στοὺς κάμπους πῶβουσκα, στὰ πλάγια ποῦ [κοιμούμουν.
-ἔλα, τρ(ι)ανταφυλλένια μου, μέσ' στὸ προςκέφαλό μου,
καὶ ῥώτα τὴ μανοῦλά μου, μάνα, τὸ ποῦ 'ν' ὁ γυιός σου;
—ἶνε στὸ στρῶμα, κοίτεται, στὸ στρῶμα ποῦ πεθαίνει·
-ἔλα, τρ(ι)ανταφυλλένια μου, μέσ' στὸ προςκέφαλό μου,
καὶ πιάσε τὸ κεφάλι μου ὅσου νὰ βγῇ ἡ ψυχή μου.

29.

Η ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΑ ΚΑΙ ΤΟ ΡΗΓΟΠΟΥΛΟΝ.

Πέρα ς' ἀργυροκάγγελα καὶ ς' ἀργυροκαγγέλι,
βασιλοποῦλα κάθεται μὲ τετρακόσιαις σκλάβαις·

ἄλλαις φοροῦν τὰ κόκκινα, κι' ἄλλαις φοροῦν γαλάζια,
γαλάζια, καταγάλαζια, λογιοῦντ' ἀρχοντοπούλαις·
τά 'κουσε Πόλι κ' ἔσκασε, κι' ὁ Γαλατᾶς ἐστάθη,
τά 'κουσε τὸ Ῥηγόπουλο βαργιὰ ἐβαλαντώθη,
πέντ' ἐπισκόπους ἔστειλε κ' ἕναν μητροπολίτη,
κι' ἀτός του καβαλλίκεψε σὲ τσιάμικο μουλάρι·
—κόρη μ' γιὰ δός μου τὸ φιλὶ, δός μου τὰ μαῦρα μάτια,
γιὰ δός μου τὸ ζωνάρι σου, τὸ χρυσοκεντημένο,
ποῦ τὸ φοροῦσ' ἀφέντης σου, ταὶς τρεὶς φοραὶς τοῦ χρόνου·
τὴν Πασκαλιὰ γιὰ τὸ Χριστὸ, τὰ Φῶτα γιὰ τ' ἁγιάσμα,
καὶ τὴ μεγάλη Πασκαλιὰ γιὰ τὸ Χριστὸς ἀνέστη.

30.

Η ΚΟΡΥΦΑΙΑ ΤΟΥ ΧΟΡΟΥ.

Ἐσὺ ποῦ σέρνεις τὸ χορὸ, μωρὴ καμαρωμένη,
ἐγὼ ξέρω τὸ σπίτι σου, ξέρω καὶ τὴν αὐλή σου·
ἔχεις χουλιάρι σκούντζορο, πινάκ(ι) ἀβδελλωμένο,
ἔχεις κ' ἕνα παληόρουχο σταὶς πλάταις μπαλωμένο.

31.

Η ΚΟΡΗ ΚΑΙ ΤΟ ΧΑΤΖΟΠΟΥΛΟΝ.

Κάτω στὴν ἁγιὰ Βαρβάρα, καὶ στὴν Παναγιὰ,
'σταύρωσαν δυὸ παλληκάργια κόρη λιγερὴ,
πῶρχουνταν ἀχ τὸ Μεσίρι, κ' ἦταν γαλανή·
κάθονταν καὶ τὴν ῥωτοῦσαν, καὶ τῆς ἔλεγαν·—
«κόρη μου, γιατ' εἶσαι ἄσπρη, τί 'σαι γαλανή,
μήνα ἴσκιος σὲ πατάει, μήνα φαντάξιά;»
—ν' οὔτε ἴσκιος μὲ πατάει, κι' οὔτε φανταξιὰ,

μὲ πατάει ὁ Γιαννάκης, τὸ Χατσιόπουλο,
πούνε μέσα εἰς τὴν Πόλι, μέσα στὸ τ σ ι α ρ σ ί.

32.

ΠΡΟΤΡΟΠΗ ΕΡΩΜΕΝΗΣ.

Λιγεραὶς, καλαὶς κοπέλαις,
τοὺς ἀγούρους π' ἀγαπᾶτε,
μὴ τοὺς παραλησμονᾶτε,
σὰν ἐγὼ τὸν ἐδικό μου,
καὶ τὸν ἐδικούτσικό μου,
πὤχω χρόνο δὲν τὸν εἶδα,
κι' ἄλλους δυὸ δὲν τὸν παντέχω,
καὶ στὸν ὕπνο μου τὸν γλέπω·
σ(η)κόνομαι καὶ δὲν τὸν βρίσκω,
μὲ τὰ ροῦχά του μαλῶνω,
ροῦχά μου, καλά μου ροῦχα,
πούν' τὰ μαῦρα μάτια πούχα;

33.

Ο ΕΡΩΜΕΝΟΣ.

Τὸ χιόνι, χιόνι πήγαινα, —Μωρὴ Ρωμηά—
καὶ κρούσταλα τσακίζω, —Μωρὴ Ρωμηά—
βάτους κι' ἀγκάθια πάτησα, ὅσου νὰ σ' ἀγαπήσω,
καὶ τώρα ποῦ σ' ἀγάπησα πῶς νὰ σὲ λησμονήσω!
ἐσύ 'σαι γιὰ τὴν τσέπη μου φλωρένια ταμπακέλα.

34.

Ο ΕΡΩΜΕΝΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΜΑΝΤΗΛΑΚΙ.

Νεράντσ᾽ ἀπὸ τὴ νεραντσιὰ καὶ μῆλο ἀχ τὸ Μεσίρη·
νᾆχα νεράντσι νὰ ῥιχνα στὸ πέρα παραθύρι·
νὰ τσάκιζα τὸ μαστραπᾶ, πὤχει τὸ καργιοφύλλι·
γιὰ σέν᾽ τὸ λέγω, ἀγάπη μου, ποῦ ᾽σαι στὸ παραθύρι·
τὸ μαντηλάκι ποῦ κεντᾷς ἐμένα νὰ τὸ στείλῃς·
Κάθε βραδὺ τῆς τὤλεγε καὶ τὸ πωρνὸ τὸ στέλνει·
στὰ γόνατά του τὤρριξε, κάθεται τὸ ξετάζει,
«γιὰ πές μου, μαντηλάκι μου, πῶς μ᾽ ἀγαπά(ει) ἡ κυ-
[ρά σου;
—σὰν θάλασσα βουρλίζεται, σὰν κῦμα δέρν᾽ ὁ νοῦς της·

35.

Ο ΓΕΡΩΝ.

Θάμμα ποῦ εἶδα τὸ Σαββάτο,
σ᾽ ἕναν πλάτανο ᾽πὸ κάτω·
ποῦ παντρεύοντ(αν) ἕνας γέρως,
ἑκατὸν χρονῶ τὸν ξέρω·
βάν᾽ ὁ γέρως τὰ γυαλιά του,
γιὰ νὰ λύσῃ τὰ βρακιά του·
σὰν τοῦ γέρου τὰ παιγνίδια,
ὅλα σκόρδα καὶ κρομμύδια,
σὰν τοῦ νιοῦ τὰ παιγνιδάκια,
γέλια καὶ γαρουφαλάκια.

36.

ΑΝΔΡΑΣ ΣΑΝ ΡΕΒΙΘΙ.

Τί 'ν' τοῦτ(ο)ς ὁ ἄντρας π' μῶδωκες,
—μούρ' μάνα, μούρ' μάνα.—
ψηλὸς σὰν τὸ ῥεβίθι,
—μάν' ἀντρειωμένος ποῦ ἦταν
τῆς στάχταις ἀνακάτευε,
—μούρ' μάνα, μούρ' μάνα.
βρίσκει μιὰ βελωνίτσα,
—μάν' ἀντρειωμένος ποῦ ἦταν.
καὶ στὸ χαλκιὰ τὴμ πάνει,
—μούρ' μάνα, μούρ' μάνα.—
νὰ φκιάσῃ μιὰ τσικοῦρα,
—μάν' ἀντρειωμένος ποῦ ἦταν.

* * *

V.

ΤΗΣ ΞΕΝΙΤΕΙΑΣ.

1.

Ο ΧΩΡΙΣΜΟΣ.

Ἄνοιξε, φλιβερὴ καρδιά, καὶ πικραμέν' ἀχείλι,
ἄνοιξε, πές μας τίποτες, καὶ παρηγόρησέ μας·
«παρηγοργιά 'χ' ὁ θάνατος καὶ λησμοσύν' ὁ χάρος,
κι' ὁ ζωντανὸς ὁ χωρισμὸς παρηγοργιὰ δὲν ἔχει·
χωρίζ' ἡ μάνα τὸ παιδὶ, καὶ τὸ παιδὶ τὴ μάνα,
χωρίζουνται τ' ἀντρόγυνα, τὰ πολυαγαπημένα,
τώρα ὄντας χωρίζωνται, τὰ δέντρα ξιριζώνουν,
καὶ πάλ' ὄταν ντααμώνουνται, τὰ δέντρα φύλλα βγάζουν.»

2.

ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ.

Ὁ μισεμμὸς ἴνε κακὸς, τὸ ἔχε γειὰ φαρμάκι,
ὄντας τοὺς φίλους χαιρετάει καὶ ὅλους τοὺς δικούς του,
κ' ἡ δόλια ἡ γυναῖκά του κρυφὰ τὸν κουβεντιάζει,
-ποῦ πᾶς, ποῦ πᾶς, ἀφέντη μου, καὶ μένα ποῦ μ' ἀφίνεις;
—σ' ἀφίνω 'δῶ στὴ μάνα μου, ἐδῶ ςὴν ἀδερφή μου,
κ' ἐδῶ ςὴν ἀξαδέρφη μου, τὴν ἀρραβωνιασμένη.
—μαχαίρια, ἴν' ἡ μάνα σου, σπαθιὰ ἡ ἀδερφή σου,
μαχαίρια λιανομάχαιρα, ἡ πρώτη σ' ἀξαδέρφη
πάρε μ' ἀφέντη μ', πάρε με, πάρε κ' ἐμὲ κοντά σου,
νὰ φκιάνω δεῖπνο νὰ δειπνᾶς, νὰ ςρώνω νὰ κοιμᾶσαι,
νὰ στρώνω καὶ τὴν κλίνη μου κοντὰ ςὴν ἀφεντιά σου.
—ἐδῶ ποῦ πάνω, κόρη μου, κορίτσια δὲ διαβαίνουν,

ἶνε καράβι(α) ἀρμένικα, γεμάτα λεβεντάδες,
καὶ σένα πέρνουν, κόρη μου, καὶ μένα μὲ σκοτώνουν·
κάλλια νὰ ἰδῶ τὸ αἷμά μου ςὴ γῆς νὰ κοκκινίση,
παρὰ νὰ ἰδῶ τἀχείλια σου, ἄλλος νὰ τὰ φιλήση.

3.

ΑΠΟΧΩΡΙΣΜΟΣ.

Νυστάξαν τὰ ματάκια μου, νυστάξαν τὰ καϋμένα,
γιατὶ κοιμοῦνται μοναχὰ καὶ συντροφιὰ δὲν ἔχουν·
σήκου, Νίτσα μ' νὰ πέσουμε ἀκόμ' ἀπόψ' ἀντάμα,
μοῦ μήνυσεν ἡ ξενιτειὰ καὶ θέλω νὰ πηγαίνω·
—ὥρα καλή σ' ἀφέντη μου, καλὸ τὸ κίνημά σου,
καλὰ νὰ πᾷς, καλὰ νἄρθῃς, καλὰ νὰ καζαντήσῃς,
νὰ φέρῃς γρόσια φόρτωμα καὶ τὰ φλωργιὰ γομάρι.
—Νίτσα, μὴν ἄλλον ἀγαπᾷς, καὶ μένα δὲ μὲ θέλεις;
—πάρε μ' ἀφέντη μ', πάρε με, κοντὰ ςὴν ἀφεντιά σου,
νὰ χύν' νερὸ νὰ νίβεσαι, νὰ στρώνω νὰ κοιμᾶσαι,
νὰ σ' κάνω δεῖπνο νὰ δειπνᾷς, γιῶμα νὰ γιωματίζῃς.
—ἐδῶ ποῦ πάνω, Νίτσα μου, κορίτσια δὲν πηγαίνουν,
τί 'ν' τὰ ντριβένια Τούρκικα, καράβια μ' Ἀρβανίταις,
σένα σὲ πέρνουν, κόρη μου, καὶ μένα μὲ σκοτώνουν,
κάλλια νὰ ἰδῶ τὸ αἷμά μου ςὴ γῆς νὰ κοκκινίση,
παρὰ νὰ ἰδῶ τὰ μάτια σου Τοῦρκος νὰ τὰ φιλήση.

4.

ΑΠΟΧΩΡΙΣΜΟΣ.

Νυστάζουν τὰ ματάκια μου, νυςάζουν τὰ καϋμένα·
σήκου, Νίτσα μ' νὰ πέσουμε, νὰ κοιμηθοῦμ' ἀντάμα,
ἀκόμ' ἀπόψε ποῦ εἶμαι 'δῶ, ἀπόψε κι' ὅλη νύχτα,

νὰ σὲ χορτάσω φίλημα, νὰ σὲ χορτάσω λό(γ)ια·
«Σ' ἀφίνω τὴν καλονυχτιὰ, λαμπάδα μου γραμμένη,
κ' ἐγὼ πάνω ςὴν ξενιτιὰ, ςὰ ἔρημα τὰ ξένα.»
-ποῦ πᾷς, ποῦ πᾷς, ἀφέντη μου, κ' ἐμένα ποῦ μ' ἀφίνεις;
—ἐδῶ ποῦ πάνω, κόρη μου, κορίτσια δὲν περνάουν,
ἐδῶ 'νε Τοῦρκ' ἀνύπαντροι, γυρεύουν παντρεμμέναις,
καὶ μένα μὲ σκοτώνουνε, καὶ σένα μοῦν' σὲ πέρνουν·
—ὥρα καλή σ' ἀφέντη μου, καλὸ τὸ κίνημά σου,
καλὰ νὰ πᾷς, καλὰ νάρθῃς, καλὰ νὰ καζαντήσῃς,
νὰ φέρῃς γρόσια φόρτωμα καὶ τὰ φλωργιὰ ςὸ τ σ ά κ ι.

5.

ΑΠΟΧΩΡΙΣΜΟΣ.

Πολὺ συννέφιασ' ὁ καιρὸς, ὅλου νὰ βρέξῃ θέλει,
καὶ μένα ταϊτεράκι μου νὰ ταξιδέψῃ θέλει.
—Μισεύεις, ἀϊτεράκι μου, καὶ μένα ποῦ μ' ἀφίνεις;
—πρῶτα σ' ἀφίνω στὸν θεὸν, καὶ δεύτερο στοὺς φίλους,
καὶ τρίτο στὴ μανοῦλά σου ψωμὶ γιὰ νὰ σοῦ δίνῃ.
—Δὲ θέλω γὼ τὴ μάνα μου ψωμὶ γιὰ νὰ μοῦ δίνῃ
μοῦν' θέλω ταϊτεράκι μου νὰ πάν' καὶ 'γὼ κοντά του·
νὰ πάνω δεῖπνο νὰ δειπνάῃ, γιῶμα νὰ γιωματίζῃ.

6.

ΑΠΟΧΩΡΙΣΜΟΣ.

Ἀλησμονῶ καὶ χαίρομαι, θυμοῦμαι καὶ λυπιοῦμαι
σίντας θυμοῦμαι ξενιτειὰ κ' ἐκεῖ θάλα πηγαίνω.
—Σήκου, μικροῦλά μ', ζύμωσε τ' ἀντρός σου παξιμάδι.
μὲ πόνους πιάνει τὸ θερμὸ, μὲ πόνους κοσκινίζει,
καὶ μὲ τ' ἀναστενάγματα φουρνίζει, ξεφουρνίζει.

«Κύριε μ' ν' ἀργήσῃ τὸ ψωμὶ, νὰ μὴ καῇ κι' ὁ φοῦρνος,
ὅσου νὰ φύγ' ἡ συντροφιὰ, νὰ μείν' ὁ δ(ι)κός μου πίσω.

7.

Ο ΧΩΡΙΣΜΟΣ ΚΑΙ Η ΞΕΝΙΤΕΙΑ.

Πέτραις καὶ ξύλα κλαίγουν, κλαίγουν τὸν καϋμὸ,
τὸ πῶς θὰ χωριστοῦμε τώρα ἡμεῖς τὰ δυό·
στὴ ξενιτειὰ θὰ πάω, πίσω δὲ γυρνῶ,
σοῦ στέλν' ἕνα μαντῆλι κ' ἕνα μ α χ ρ α μ ᾶ,
στὴν ἄκρη στὸ μαντῆλι καὶ μιὰ 'ντιλογιά·
θέλεις, κόρη μ' παντρέψου, θέλεις καλογρηὰ,
ἐδῶ ποῦ ἦρθα, κόρη μ', δὲ γυρίζω πλιά.

8.

Ο ΞΕΝΟΣ ΚΑΙ Η ΞΕΝΙΤΕΙΑ.

Βουλιοῦμαι μιὰ, βουλιοῦμαι δυὸ, βουλιοῦμαι τρεῖς
[καὶ πέντε,
βουλιοῦμαι νὰ ξενιτευτῶ πολὺ μακρυὰ ςὰ ξένα,
κι' ὅσα βουνὰ καὶ ἂν διαβῶ, ὅλα τὰ παραγγέλω·
«βουνὰ, νὰ μὴ χιονίσετε, κάμποι μὴ παχνιστῆτε,
ὅσου νὰ πάνω καὶ νάρθῶ, καὶ πίσω νὰ γυρίσω,
ἡ ξενιτειὰ μὲ πλάνεψε, τὰ ἔρημα τὰ ξένα,
καὶ κάνω χρόνια δεκοχτὼ, καὶ μῆνες δεκαπέντε·
ἔπιασα ξέναις ἀδερφαῖς, καὶ ξέναις παραμάναις,
ἔπιασα μιὰ ςαυράδερφη νὰ πλένῃ τὰ σκουτιά μου·
τὰ πλένει μιὰ, τὰ πλένει δυὸ, τὰ πλένει τρεῖς καὶ πέντε,
κι' ἀπὸ τῆς πέντε καὶ μπροςὰ τὰ ῥίχνει ςὰ σ ο υ κ ά κ ι α,
ξένι μ' σύμμασ' τὰ ῥοῦχά σου, σύμμασ' καὶ τὰ σκουτιά σου

σὲ καΐτερεῖ ἡ μανοῦλά σου κι᾽ αὐτὴ ἡ ἀδερφή σου,
σὲ καΐτερεῖ ἡ ἀγάπη σου, τώρα καὶ τόσα χρόνια.

9.

Ο ΞΕΝΟΣ.

Μαῦρά μου χιλιδόνια, κι᾽ ἄσπρα μου πουλιά,
ἂν τύχῃ κι᾽ ἀπεράστε ἀπὸ τὸν τόπο μου,
μηλιά᾽χω στὴν αὐλή μου καὶ νὰ κονέψετε,
στὰ φύλλα ν᾽ ἀνεβῆτε, καὶ νὰ λαλήσετε,
καὶ νὰ μοῦ χαιρετᾶτε τὴν μανοῦλά μου,
τὴ δόλια μου γυναῖκα, καὶ τὰ παιδάκια μου,
κι᾽ ἂν σᾶς ῥωτᾷν γιὰ μένα, πές τους πατρεύτηκα,
τῆς γῆς τὴν ὄψι πῆρα, μά(γ)ισσα πεθερὰ,
μά(γ)εψε τὴν καρδιά μου καὶ τὴν κάρφωσε,
στὸ π(η)γάδ(ι) ἔρρ(ι)ξε τὰ μά(γ)ια καὶ δὲν γιατρεύομαι.

10.

ΠΑΡΑΠΟΝΟΝ ΣΥΖΥΓΟΥ.

Μαῦρά μου χιλιδόνια, κι᾽ ἄσπρα μου πουλιὰ,
αὐτοῦ ποῦ ἀπετᾶτε γιὰ χαμηλώσετε,
νὰ γράψω τὰ φτερά σας, τὰ κλαπατάργια σας,
τ᾽ ἔχω ἄντρα στὰ ξένα καὶ στὰ μακρυνὰ,
δώδεκα χρόνους κάνει χῶρ(ι)ς ἀντιλογιὰ,
κι᾽ ἀπὸ ταὶς δώδεκα κι᾽ ὀμπρὸς μοῦ στέλν᾽ ἀντιλογιὰ,
μοῦ στέλν᾽ ἕνα μαντῆλι, μ᾽ ἑκατὸ φλωργιὰ,
στὸν πάτο στὸ μαντῆλι μοῦ βάνει μιὰ γραφή·
«θέλεις, κόρη μ᾽ παντρέψου, θέλεις καλογρηὰ,
θέλεις τὰ μαῦρα βάλε καὶ καΐτέρα με,

τ' ἐγὼ ἐδῶ ποῦ ἦρθα ἐπαντρεύτηκα,
πῆρα μιὰ θυγατέρα τῆς μ π ά σ ι α μά(γ)ισσας,
π' μα(γ)εύει τὰ καράβια καὶ δὲν περβατοῦν·
μὲ μά(γ)εψε καὶ μένα καὶ δὲν ἔρχομαι·
ὄντας κινάου νἄρθω σκότος καὶ βροχή,
ὄντας γυρίζω πίσω, ἥλιος ξαστεργιά.»

11.

Ο ΞΕΝΟΣ ΚΑΙ Η ΞΕΝΙΤΕΙΑ

Γλυκοχαράζουν τὰ βουνὰ κ' ἡ ὥμορφαις κοιμοῦνται,
τὰ παλληκάργια τὰ καλὰ στὰ ξένα τυραγνιοῦνται,
τσοῦ τρώει ἡ λέρα τὸ κορμὶ, καὶ τὸ κιμέρ' τὴ μέση·
ἀνάθεμά σε ξενιτιὰ, καὶ σέν' καὶ τὰ καλά σου!

12

Ο ΞΕΝΟΣ.

Τί νὰ τῆς κάνω τῆς καρδιᾶς, τῆς παραπονεμένης!
βολαὶς μὲ κάνει καὶ γελῶ, βολαὶς κι' ἀναστενάζω·
γιὰ νὰ πεθάνω δὲν μπορῶ, νὰ ζήσω! ποῦ νὰ ζήσω;
νὰ πάνω 'ς ἄλλο σύνορο καὶ 'ς ἄλλο β ι λ α έ τ ι,
ξένος κ'ἐδῶ, ξένος κ' ἐκεῖ, κι' ὅπου κ' ἂν πάνω ξένος·
νά 'χα τὸν οὐρανὸ χαρτὶ, τὴ θάλασσα μελάνι,
γιὰ νά 'γραφα τὰ ν τ έ ρ τ ι ά μου καὶ τὰ παράπονά μου.
ἀφόντας κ' ἐγεννήθηκα ἀπὸ τὴ μαύρη μάνα,
κἄνα καλὸ δὲν τ(ῆ)ς ἔκαμα, κἄνα καλὸ δὲν κάνω.

13.

Η ΣΑΚΚΟΥΛΑ.

Μὲ γλέπεις, κόρη, ποῦ γελάω, θαρεῖς ντέρτι δὲν ἔχω·
ἐγὼ 'χω ντέρτι στὴν καρδιὰ καὶ σένα δὲν τὸ λέ(γ)ω·
λέ(γ)ω νὰ τὸ εἰπῶ τῆς μάνας μου, σκιάζομαι μὴ πεθάνῃ·
λέ(γ)ω νὰ τὸ εἰπῶ τῆς ἀδερφῆς, φοβοῦμαι μὴ μοῦ φύγῃ·
λέ(γ)ω νὰ τὸ εἰπῶ τῆς θάλασσας, καράβι δὲν κινάει·
λέ(γ)ω νὰ τὸ εἰπῶ τῆς μαύρης γῆς, χορτάρι δὲν φυτρώνει·
λέ(γ)ω νὰ τὸ εἰπῶ καὶ τ' οὐρανοῦ, ποτὲ βροχὴ δὲν ῥίχνει·
πῶχασα τὴ σακκοῦλά μου ὅλου μὲ τὸ πουγγί μου·
νὰ κάτσω νὰ συλλο(γ)ιστῶ τῆς ξενιτειᾶς τὰ πάθη.

14.

Ο ΞΕΝΟΣ ΚΑΙ Η ΒΟΥΛΓΑΡΑ.

Μικρὸς ἐξενιτεύτηκα, μικρὸς στὰ ξένα 'πῆγα,
ἐπῆγα καὶ ῥογιάστηκα, σὲ μιὰ χήρα βουργάρα·
δώδεκα χρόνους ἔκανα στὰ μάτια δὲν τὴν εἶδα,
καὶ μιὰ γιορτὴ, μιὰ Κυργιακὴ, μιὰ Πασκαλιὰ μεγάλη,
τὴν εἶδα ποῦ στολίζουνταν στὴν ἐκκλησιὰ νὰ πά(γ)ῃ,
-Βουργάρα, δόςμου τ' ἄσπρα μου, δός μου τὴ δούλεψί μου
μὲ καΐτερεῖ ἡ μάνα μου νὰ πάν' νὰ μὲ παντρέψῃ.
—Ξένι μ' ἂν θέλῃς παντρειὰ, ἐγὼ νὰ σὲ παντρέψω,
τρεῖς σκλαβοπούλαις ἔχουμε καὶ πάρ' ὅποια σ' ἀρέσει,
θέλεις τὴ ῥοῦσα ἔπαρε, θέλεις τὴ μαυρομμάτα,
θέλεις τὴμ παραγαλανὴ, ποὖνε φλωργιὰ γιουμάτη,
—οὐδὲ τὴ ῥοῦσα θέλω 'γὼ, κι' οὐδὲ τὴ μαυρομμάτα,
οὐδὲ τὴμ παραγαλανὴ, ποὖνε φλωργιὰ γιουμάτη·
χήρα ἦταν καὶ ἡ μάνα μου, κ' ἐγὼ χήρα θὰ πάρω.

15.

ΠΑΡΑΠΟΝΟΝ ΚΟΡΗΣ.

Μάνα, μὲ κακοπάντρεψες καὶ μῶδωκες βλαχιώτη,
μ᾽ ἔδωκες στὰ κατούμενα, καὶ μ᾽ ἔδωκες στοὺς [κάμπους·
ἐγὼ τὸ κάμμα δὲ βαστῶ, ζεστὸ νερὸ δὲν πίνω·
ν᾽ ἐδῶ τριγόναις δὲν λαλοῦν, κι᾽ οὐδὲ τριγονοπούλαις·
τὸ λέν᾽ οἱ κοῦκοι ςὰ βουνὰ, κ᾽ ἡ πέρδικες στὰ πλά(γ)ια·
τὸ ποιά ᾽χ᾽ ἄντρα ςὴν ξενιτειὰ, καὶ γυιὸ ςὸ Μπουκορέσι,
πές τους νὰ μὴ τοὺς καΐτερῆ, νὰ μὴ τοὺς παντεχαίνῃ,
τί βλάχισες ἴνε κακαὶς, ἴνε καγγυλοφρύδαις,
ἔχουν τὰ μάτια σὰν ἰληὰ, τὰ φρύδια σὰν γαϊτάνι,
κι᾽ αὐτὸ τὸ ματοτσίνορο σὰν φράγγικο δοξάρι,
καίουν τοὺς νέους τὴν καρδιὰ, καίουν τὰ φυλλοκάρδια,
πάνουν παιδιὰ ἀνύπαντρα κ᾽ ἔρχονται γηρασμένα.

16.

ΠΑΡΑΠΟΝΟΝ ΚΟΡΗΣ.

Μάνα, μὲ κακοπάντρεψες, καὶ μῶδωκες βλαχιώτη,
δώδεκα χρόνους στὴ Βλαχιὰ, καὶ τρεῖς ᾽μέραις ςὸ σπίτι,
καὶ μιὰ βραδυὰ, κακὴ βραδυὰ, πλαγιάσαμαν ἀντάμα·
κι᾽ αὐτοῦ πρὸς τὰ μεσάνυχτα, δυὼ ᾽ραις ὅσου νὰ φέξῃ,
ἔκανα νὰ συγυριστῶ, ξυπνῶ καὶ δὲν τὸν βρίσκω·
καὶ στὸ κατώ(γ)ι ἀρέντεψα, δὲ βρίσκω τ᾽ ἄρματά του,
στὴ μαξιλάρ᾽ ἀκούμπησα καὶ δάκρυ τὴ γιουμίζω·
«μώρ᾽ ἔρημα προςκέφαλα, καὶ ἔρημα γιουργάνια,
τὸ ποῦν᾽ ἀφέντ(η)ς ὁποῦ εἴχαμαν, τὸ ποῦνε κι᾽ ὁ καλός μου;»
—κυρὰ, κι᾽ ἂν μᾶς ἐρώτησες ἐμεῖς νὰ σοῦ τὸ εἰποῦμε,
ἡ νύχτα μᾶς τὸν ἔφερε, ἡ νύχτα μᾶς τὸν πῆρε.

17.

Ο ΞΕΝΟΣ.

Ξένε μου, τὸ μαντῆλι σου τί τὧχεις λερωμένο;
—ἡ ξενιτειὰ μ' τὸ λέρωσε καὶ τὧχω λερωμένο·
—ςεῖλέ το, ξένε μ' ςεῖλέ το, ἐγὼ νὰ σοῦ τὸ πλύνω·
—μὲ τί τὰ πλένεις, κόρη μου, μὲ τί τὸ σαπουνίζεις;
—βάνω τὸ δάκρυ μου νερὸ, τὸ σἰάλιο μου σαποῦνι,
βάνω καὶ τὰ στηθάκια μου καρούτα καὶ τὸ πλένω.

18.

Η ΚΑΚΗ ΜΑΝΑ.

Διῶξέ με, μάνα μ' διῶξέ με, μὲ ξύλα, μὲ λιθάργια,
κι' ἂν δὲν σᾶς πάω στὴ ξενιτειὰ νὰ κάνω τριάντα χρόνους
γιὰ νὰ μαλλιάσ' τ' ἀστῆθι σου ῥουτῶντας τοὺς διαβάτας·
«διαβάταις, ποῦ διαβαίνετε, ςρατιῶταις, ποῦ περνᾶτε,
μὴν εἴδατε τὸ γυιόκα μου, τὸμ πολυαγαπημένο;
—ἐψὲς, προψὲς τὸν εἴδαμε στὸν ἄμμο γκυλισμένο,
μαῦρα πουλιὰ τὸν ἔτρωγαν, καὶ ἄσπρα χιλιδόνια·
«φάτε, πουλάκια μ' φάτε με, κάνετε καὶ νισάφι
κι' ἀφῆςέ μου τὸ μάτι μου καὶ τὸ δεξί μου χέρι,
νὰ γράψω μιὰ πικρὴ γραφὴ, νὰ τή στειλω στὸ σπίτι,
νὰ τ(ὴ)ν ἀναγνώθῃ ἡ μάνα μου, νὰ κλαίῃ ἡ κουρυμα-[διά μου·
νὰ τ(ὴ)ν ἀναγνώθ' ἡ κουρυμαδιὰ, νὰ κλαίῃ ἡ ἀδερ-[φή μου,
νὰ τ(ὴ)ν ἀναγνώθ' ἡ ἀδερφὴ, νὰ κλαῖν' ἡ ἀξαδέρφαις,
νὰ τ(ὴ)ν ἀναγνώθουν καὶ αὐταὶς νὰ κλαίῃ ἡ χώρα ὅλη.

19.

Η ΑΓΑΠΗΤΙΚΗ.

Φεγγάρι μου λαμπρὸ, λαμπρὸ, τρο(γ)ύρω κυκλωμένο,
αὐτοῦ ψηλὰ ποῦ περβατεῖς καὶ χαμηλὰ λογιάζεις,
μὴν εἶδες τὸν ἀσίκη μου, τὸν ἀγαπητικό μου,
σὲ τί ταβέρναις κάθεται, καὶ τί σουρπέτια πίνει,
τίνος χεράκια τὸν κερνοῦν καὶ τὰ δικά μου ζέκουν,
τίνος ἀχείλι τὸν φιλεῖ καὶ τὸ δικό μου σκά(ζ)ει,
τίνος ματάκια τὸν τηροῦν καὶ τὰ δικά μου κλαίουν;
σὲ κυπαρίσσι ν' ἀνηβῇ νὰ μάσῃ τὸν καρπό του,
τὸ κυπαρίσσι νᾶν' ψηλὸ, νὰ λι(γ)ιστῇ νὰ πέσῃ,
ἀπὸ ψηλὰ νὰ γκρεμιστῇ καὶ χαμηλὰ νὰ πέσῃ,
σὰν τὸ γυαλὶ νὰ ῥαΐσῃ, σὰν τὸ κρουστάλ' νὰ θράψῃ·
πέντε γιατροὶ νὰ τὸν κρατοῦν, καὶ δέκα νὰ γιατρεύουν
κ' ἐγὼ νὰ λάχω νὰ διαβῶ νὰ τοὺς καλοσκαμνήσω,
«καλῶς τὰ κάνετε, γιατροὶ, τί κάνετε; πῶς εἶστε;
βάλτε τὰ φ(ι)τίλια σας βαθειὰ ν' ἀνοίξουν ἡ γεράδες.

* * *

20.

Η ΞΕΝΙΤΕΙΑ.

Ἀνάθεμά σε, ξενιτειὰ, καὶ σέν' καὶ τὰ καλά σου,
μοῦ τρώ(γ)ει ἡ λέρα τὸ κορμὶ, καὶ τὸ κίμὲρ τὴ μέσ'.
βάνω τὸ χέρ' προσκέφαλο, τὴ μαύρη ψάθα στρώνω,
τὸ χέρι μου δὲν ἅπλωσα σὲ γυναικίσιο κόρφο.

21.

Ο ΞΕΝΟΣ.

Δὲ μοῦ βαροῦν τὰ ξένα καὶ τὰ μακρυνὰ,
μοῦν' μοῦ βαροῦν τῆς κόρης τὰ μηνύματα·
γράφει χαρτιὰ μοῦ στέλνει καὶ μὲ προβοδάει,
«ὅπου κι' ἂν εἶσαι, ξένε μ' γλήγορα νάρθῇς,
τί μένα μὲ παντρεύουν, καὶ μὲ προξενοῦν,
γέρων ἄντρα μοῦ δίνουν, κ' ἴν' κι' ἀράθυμος·
τὸ βράδυ μὲ μαλώνει γιὰ τὰ στρώματα,
καὶ τὸ πουρνὸ μὲ στέλνει γιὰ κρύο νερό·
βαρὺν σἰοῦκλον μοῦ δίνει κι' ἄλυσσο κοντὸ,
κρεμνῶ καὶ δὲν μοῦ φτάνει, βαρσανίζομαι,
σαράντ' ὀργυιαὶς μαλλιά 'χα κι' ὅλα τἄκοψα.»

22.

Ο ΞΕΝΟΣ (ἀλληγορικόν).

Ἕνα πουλὶ θαλασσινὸ, κι' ἄλλο πουλὶ βουνίσιο,
τὰ δυὸ πουλιὰ ν' ἐμάλωναν, τὰ δυὸ πουλιὰ μαλώνουν,
γυρίζει τὸ θαλασσινὸ, καὶ λέ(γ)ει τοῦ βουνίσἰου·
«μὴ μὲ μαλώνῃς, μπρὲ πουλὶ, καὶ μὴ μὲ παραπέρνῃς,
τί 'γὼ πολὺ δὲν κάθουμαι στὸν τόπο τὸ δικό σου,
ἂν κάτσω Μάϊ καὶ Θερ(ι)ςὴ κι' ὅλον τὸν Ἀλωνάρι,
κι' ἂν πάρω κι' ἀχ τὸν ἄλλονε πεντέξῃ, δέκα 'μέραις,
ἀφίνω γειὰ στῆς ὤμορφαις καὶ γειὰ στῆς μαυρομμάταις,
ἀφίνω καὶ στῆς ἄσκημαις πανοῦκλα νὰ τῆς μάσῃ,
κ' ἐγὼ πάνω ςὸν τόπο μου, ςὸν τόπο τὸ δικό μου.»

23.

Ο ΞΕΝΟΣ ΚΑΙ Η ΞΕΝΙΤΕΙΑ.

Δὲν μπορῶ ὁ μαῦρος, δὲν μπορῶ, νὰ περβατήσω κι᾽ ὄχι·
τὰ ποδαράκια μὲ πονοῦν, τὰ γόνατα μὲ σφάζουν·
δὲν ἔχω μάνα νὰ μὲ κλαίῃ, κι᾽ οὐδὲ καὶ τὴ γυναῖκα,
κι᾽ οὐδὲ καὶ τ᾽ ἀδερφάκια μου νὰ κρυφοκουβεντιάζω·
κλάψ(ε)τε, ματάκια μ᾽ κλάψετε, ὅσου νὰ πικραθῆτε,
τί θελὰ ἰδῆτε ξενιτειὰ ὅσου νὰ βαρεθῆτε·
ἦρθε καιρὸς κι᾽ ἀρρώστησα, καιρὸς γιὰ νὰ πεθάνω,
νά εἶχα νέρ᾽ ἀχ τὸν τόπο μου καὶ μῆλ᾽ ἀχ τὴ μηλιά μου,
νά εἶχα καὶ μοσκοστάφυλο ἀπὸ τὴν περογλιά μου.
Τρία κορίτσια τἄκουσαν, καὶ τρεῖς καλαὶς κυράδες·
ἡ μιὰ τρέχει γιὰ τὸ νερὸ, κ᾽ ἡ ἄλλη γιὰ τὸ μῆλο,
κ᾽ ἡ τρίτη, ἡ καλλίτερη, τρέχει γιὰ τὸ σταφύλι·
κ᾽ ἔκατσαν καὶ τὸν ῥώταγαν, κάθουνται τὸν ῥωτοῦνε,
«ξένι μ᾽ ποῦθ᾽ ἴν᾽ τὰ τόπια σου, ποῦθε τὰ πατρικά σου;
—ἡ μάνα μ᾽ ἴν᾽ ἀχ τὴ Σεργιὰ, κι᾽ ὁ κύρης μ᾽ ἀχ τὴ Δύσι·
—ξένι μ᾽ σὲ θέλ᾽ ὁ τόπος σου, σὲ θέλ᾽ τὸ γονικό σου·
σὲ θέλ᾽ κ᾽ ἡ μαύρ᾽ ἡ μάνα σου . . . . .

24.

Ο ΞΕΝΟΣ.

Θέ(ε) μου μεγαλοδύναμε, μεγάλο τ᾽ ὄνομά σου!
τοῦ ξένου δός του ζενιτειὰ, κι᾽ ἀρρώστια μὴ τοῦ δίνεις·
γ ἡ ἀρρώστια θέλει στρώματα, θέλει προςκεφαλάκια,
θέλει μανάδαις κι᾽ ἀδερφαὶς, ἀδέρφια κι᾽ ἀξαδέρφια·
νά εἶχα τὸν οὐρανὸ χαρτὶ, τὴ θάλασσα μελάνι,
γιὰ νά ᾽γραφα τὰ ντέρτια μου καὶ τὰ παράπονά μου·
μὰ τί εἶδαν τὰ ματάκια μου, μὰ τί εἶδαν τὰ καϋμένα,
τοὺς ξένους πῶς τοὺς θάφτουνε, τοὺς ξένους πῶς τοὺς πᾶνε,
χωρὶς λιβάνι καὶ κερὶ, χωρὶς παππᾶ καὶ ψάλτη.

25.

Ο ΞΕΝΟΣ ΚΑΙ Η ΑΓΑΠΗΤΙΚΗ.

Σαρανταπέντε κυργιακαῖς κ' ἑξῆντα δυὸ δευτέραις,
δὲν εἶδα τὴν ἀγάπη μου, τὴν γ κ α ρ ο υ φ α λ α ι μ ο ῦ σ α,
καὶ 'ψὲς τὴν εἶδα στὸ χορὸ καὶ σήμερα στὴν τ ά β λ α,
καὶ μὲ τὸ πόδι τὴν πατῶ καὶ μὲ τ' ἀχείλ' τῆς λέ(γ)ω,
«κόρη μ' τί μάνα σ' ἔκανε, τί μάνα σ' εἶχε κάνει;
—κ' ἐμένα μάνα μ' ἔκανε, μάνα σὰν τὴ δική σου,
σήκου, ξένε μ', τί νύχτωσες, σὲ πῆρε τὸ σκοτάδι,
θὰ σὲ πατήσῃ τὸ στοιχειὸ, θὰ σὲ φάῃ κ' ἡ λάμια,
—ἐγὼ γιὰ σένα θὰ χαθῶ, γιὰ σένα θὰ πεθάνω,
κι' ἂς μὲ πατήσῃ τὸ στοιχειὸ, κι' ἂς μὲ φάῃ κ' ἡ λάμια.

26.

ΠΑΡΑΠΟΝΟΝ ΣΥΖΥΓΟΥ.

Μιὰ λιγερὴ τραγούδησε ποῦ κρουσταλένιο πύργο,
καὶ πῆρ' ἀέρας τὴ φωνὴ, κατάλιμνα πηγαίνει,
κι' ὅσα καράβια τό ἤκουσαν ὅλα τὴς ἄκραις πιάσαν,
κ' ἕνα καράβι φράγγικο ποῦ μέσα ποῦ τὴ Φράντζα,
ν' ἐτραγουδοῦσε κ' ἔλε(γ)ε καὶ τραγουδεῖ καὶ λέ(γ)ει·
«βαστᾶτε, λεβεντάδες μου, χρυσᾶ μου παλληκάργια,
ν' ἀκούσετε μιὰ λιγερὴ ποῦ τραγουδεῖ καὶ λέ(γ)ει·
Ἀνάθεμά σε, ξενιτειὰ, χιλιόκαλος κι' ἂν εἶσαι,
ξενίτεψες τὸν ἄντρα μου ἐδῶ καὶ δέκα χρόνους,
ἀκόμη δέκα καρτερῶ καὶ πέντε παντεχαίνω,
κι' ἀπαὶ ςὰ μαῦρα θὰ 'ντυθῶ καλογρηὰ θὰ γένω,
κι' ὅσα κορίτσια ἀπαντῶ ὅλα τὰ παραγγέλνω,
ἄντρα βλαχιώτ' μὴ πάρουνε ἂν θέλουν νὰ μὴ κλάψουν.»

27.

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΜΟΣ.

Τρεῖς 'μέραις μαυρονιόγαμπρος, δώδεκα χρόνους σκλά- [βος,
ποτὲς δὲν ὠνειργιάστηκα, στὸν ὕπνο ποῦ κοιμώμουν,
κι' ἀπόψε ὠνειργιάστηκα, παντρεύετ' ἡ καλή μου,
καὶ στὸ κατώ(γ)ι ἐκάσεψα καὶ λέ(γ)ω τὸ μυρολό(γ)ι,
κι' ὁ βασιλιὰς σὰν ἄκουσε, βαργιὰ τοῦ κακοφάνει,
—ποιὸς ἴν' αὐτὸς ποῦ φλίβεται, καὶ βαργιαναστενάζει;
ἂν ἴν' ἀπὸ τοὺς δούλους μου, νὰ τ' ἀβγατίσω τ' ῥόγα
κι' ἂν ἴν' ἀπὸ τοὺς σκλάβους μου, νὰ τόνε ξεσκλαβώσω,
—ἐγὼ ἤμουν ποῦ φλίβουμουν καὶ βαργιαναστενάζω,
ποτὲς δὲν ὠνειργιάστηκα στὸν ὕπνο ποῦ κοιμώμουν,
κι' ἀπόψε ὠνειργιάστηκα, παντρεύετ' ἡ καλή μου.
—κατήβα κάτω ς' ἄλογα, κάτω στ' ἀντρειωμένα·
καὶ πάρε γρίβα γλήγορο, ἄξιο κι' ἀντρειωμένο·
—ποιὸς ἴνε γρίβας γλήγορος, ἄξιος κι' ἀντρειωμένος;
κἄνας δὲν ἀπ(ο)λο(γ)ήθηκε, κἄνας δὲν ἀπ(ο)λο(γ)έται,
κ' ἕνας γρίβας, παληόγριβος, σαράντα πληασμένος·
—ἐγὼ εἶμαι γρίβας γλήγορος, ἄξιος κι' ἀντρειωμένος,
γιὰ δέσε τὸ κεφάλι σου μὲ δυὸ τρία μαντήλια,
καὶ ζῶσε καὶ τὴ μέση σου μαζὺ μὲ τὴ δική μου,
ἂν λάχῃ τράφος νὰ διαβῶ, γιουφύργια νὰ περάσω.
Στὸν δρόμον ὁποῦ πά(γ)ηναν, ςὴ στράτα ποῦ πα(γ)αίνουν,
παρακαλοῦσε κ' ἔλε(γ)ε, παρακαλεῖ καὶ λέ(γ)ει·
«Κύργε μ' νὰ βρῶ τὴ μάνα μου, ςὴ βρύσι ποῦ νὰ πλένῃ,
νὰ βρῶ καὶ τὸν πατέρα μου, στ' ἀμπέλι νὰ κλαδεύῃ·
καθὼς ἐπαρακάλεσε ἔτς' πά(γ)ησε καὶ τοὺς ηὗρε·
—καλῶς τὰ κάνεις γέροντα.—καλῶς τον τὸ διαβάτη.
—τίνος ἴνε τὰ πρόβατα, ποῦ βόσκουν 'ς τὸ λειβάδι;
τῆς ἀςραπῆς καὶ τῆς βροντῆς, τοῦ γυιοῦ μου τοῦ χαμένου.

ζιγκιὰ βαρεῖ τὸ ἄλογο καὶ στὴ βρυσοῦλα βρέθη·
—καλῶς τὰ κάνεις, μούρ' γρηά.—καλῶς τον τὸ διαβάτη.
—τὸ τίνος γάμος γίνεται, τὸ τίνος νύφη πέρνουν;
—τῆς ἀςραπῆς καὶ τῆς βροντῆς, τοῦ γυιοῦ μου τοῦ [χαμένου·
ἀρχόντου γυιὸς παντρεύεται, ἀρχοντοποῦλα πέρνει.
—τάχα προφταίνω σ(τὴ)ν ἐκκλησιὰ, προφταίνω ςὰ ςε- [φάνια;
—ἂν ἔχῃς γρίβα γλήγορο προφταίνεις στὰ στεφάνια,
ἂν ἔχῃς γρίβα ταπεινὸ, προφταίνεις στὸ τραπέζι.
Ζιγκιὰ βαρεῖ τὸ ἄλογο στὴν ἐκκλησιὰ εὑρέθη·
«κακὸ ζακόνι ἔχετε ἐσεῖς οἱ Ζαγορίσιοι·
δὲ βγάζετε τὴ νύφη σας νὰ τὴν κερνοῦν οἱ ξένοι;
—καλὸ ζακόνι ἔχουμε, ἐμεῖς οἱ Ζαγορίσιοι,
ποῦ βγάζουμε τὴ νύφη μας καὶ τὴν κερνοῦν οἱ ξένοι.»
Τὸ δαχτυλίδι ἔβγαλε τὴ νύφη νὰ κεράσῃ,
ἡ νύφη ξέρει γράμματα, στέκει καὶ τ' ἀναγνώθει·
«σύρτε, παιδιὰ, ςὴ μάνα σας, νυφάδαις 'ς πεθεραίς σας,
καὶ μέν' ἦρθε τ' ἀϊταίρι μου, τὸ πρῶτο τὸ στεφάνι.

28.

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΜΟΣ.

Ἡ ἀνιψιὰ τοῦ ΠαπαΓιώργ' τοῦ Ῥήγα ἡ θυγατέρα,
πῶχ' ἀσημένιον ἀργαλειὸ, καὶ κρουσταλένιο χτένι,
στοὺς οὐρανοὺς τὰ διάζουνταν, ςοὺς κάμπους τὰ τυλίγαν,
στὴν ἄκρ' ἀπὸ τὴν θάλασσα κάθεται καὶ ὑφαίνει,
κι' ὁ ἄντρας της ἐπέρασε καὶ τὴν καλημερίζει·
«καλὴ 'μέρα σου, κόρη μου, κι' ἂν (ὑ)φαίνῃς καὶ λευκαίνῃς,
κόρη μ' τὸ ποῦν' ὁ ἄντρας σου, τὸ ποῦνε ὁ καλός σου;
—ὁ ἄντρας μ' πά(γ)ει στὴν ξενιτειὰ, τώρα καὶ δέκα χρόνους.

—κόρη μ', ὁ ἄντρας σ' 'πέθανε καὶ ἴν' ἀποθαμμένος,
καὶ τὸν ἐδάνεισα πανὶ καὶ μοῦ εἶπε νὰ μ' τὸ δώσῃς.
—κι' ἂν τὸν ἐδάνεισες πανὶ, ἐγὼ νὰ σοῦ τὸ δώσω.
—καὶ τὸν ἐδάνεισα φιλὶ, καὶ μοῦ εἶπε νὰ μ' τὸ δώσῃς.
—κι' ἂν τὸν ἐδάνεισες φιλὶ, περπᾶτα, γύρευέ το.
—κόρη μ' ἐγώ εἰμ' ἄντρας σου, κ' ἐγὼ εἶμ' ὁ καλός σου.
—πές μου σημάδια τοῦ σπιτιοῦ, κι' ἀπαὶ νὰ σὲ πιςέψω.
—ἔχεις μηλιὰ στὴμ πόρτα σου, μηλιὰ ςὸν ὀβορό σου,
ςὸ σ(ο)φᾶ ὁποῦ κοιμούμαςαν κλῆμά ἦταν φυτεμμένο.
—πραμματευτὴς ἀπέρασες καὶ εἶδες τῆς μηλιαίς μου·
πές μου σημάδια τοῦ κορμιοῦ κι' ἀπαὶ νὰ σὲ πιστέψω·
—ἔχεις ἰλῃὰ στὰ ςήθια σου, ἰλῃὰ στὸ πρόσωπό σου,
κι' ἀνάμεσα στὰ δυὸ βουζιὰ, σπειρὶ μαργαριτάρι.
—ξένε μ' ἐσύ εἶσ' ὁ ἄντρας μου, ἐσ' εἶσαι κι' ὁ καλός μου.

VI.

ΚΛΕΦΤΙΚΑ.

1.

Ο ΚΛΕΦΤΗΣ.

Ποιὸς θέλ' ν' ἀκούσῃ κλιάματα, δάκρυα καὶ μυρολόγια!
διαβᾶτ' ἀπὸ τὴ Ῥάψιανη, 'ποῦ μέσ' ἀπὸ τὴ χώρα,
ν' ἀκούσετε μιὰ παππαδιὰ, τὴ μάνα τοῦ Βασίλη,
πῶς κλαίει, πῶς μυργιολογάει, πῶς χύνει μαῦρα δάκρυα·
«Κάτσε, γυιέ μου Βασίλη μου, νὰ γένῃς νοικοκύρης·
—ἐγὼ, μάνα μ' δὲν κάθουμαι, χαράτσι δὲν πληρώνω,
νὰ γένω σκλάβος ϛὴν Τουρκιὰ, κοπέλι ϛοὺς γερόντους·
ἐγὼ θέλω τὸμ πόλεμο, θέλω καὶ τὸ ντουφέκι. . .
τὸ λόγο δὲν ἀπόσωσε καὶ συντυχιὰ δὲν παίρνει,
ἕνα χαρτὶ τὸν ἔρχεται ἀπὸ τὸν Μπουκουβάλλα·
«Νἄρθῇς, νἄρθῇς, Βασίλη μου, ἰμτάτι νὰ μοῦ κάνῃς.»
Πέντε παιδιὰ 'ξεχώρισαν καὶ ὁ Βασίλης ἕξι,
καὶ βάνουν κι' ἁρματώνουνται μὲ τὰ χρυσᾶ γιλέκια,
καὶ ζώνουν τὰ λαμπρὰ σπαθιὰ καὶ παίρνουν τὰ ντουφέκια,
ϛὸν Ἔλυμπο ξημέρωσαν, ϛὸν Ἔλυμπο ϛὴ ῥάχη,
καὶ βρίσκουν τὸ κρυὸ νερὸ καὶ τὸν παχὺ τὸν ἴσκιο,
'κάτσαν καὶ μπαρμπερίζουνταν, χτένιζαν τὰ μαλλιά τους,
καὶ ϛὸ γυαλὶ γυαλίζουνται καὶ στρίφτουν τὸ μουστάκι·
κι' ἕνας τὸν ἄλλον ἔλεγαν, κι' ἕνας τὸν ἄλλον λέγουν,
«κεφάλι' ὥμορφα πῶχουμε μὲ τοὺς μακροὺς τσιαμ-[πάδες,
καὶ πρέπουν γιὰ τὰ Τρίκαλα, καὶ πρέπουν γιὰ τὴ Λάρσα.
-ϛοχιὰ τὸ λέγο, μπράτιμε, ϛοχιὰ ϛὸ λόγο ποῦ εἶπες.
Καὶ τὴ δευτέρα τὴν αὐγὴ μὴν εἶχε ξημερώσει·
ἐπιάστηκαν ϛὸμ πόλεμο, ἐπιάστηκαν ϛὸ τσέγκι,

πέφτουν ντουφέκια σὰ βροχὴ, κουρσούμια σὰ χαλάζι·
τρία ντουφέκια ῥίχνουνται καὶ τὸν Βασίλη κρούουν,
τό 'να τὸμ πέρνει ςὸ πλευρὸ, καὶ τ' ἄλλο ςὸ κεφάλι,
τὸ τρίτο τὸ φαρμακερὸ, ἀνάμεσα ςὰ ςήθια.

2.

Ο ΚΛΕΦΤΗΣ.

Θέλετε δέντρ' ἀνθίσετε, θέλετε ξεραθῆτε,
ςὸν ἴσκιο σας δὲν κάθουμαι κι' οὐδὲ λημέρι κάνω,
μοῦν' καϊτερῶ τὴν ἄνοιξι, τὸ Μάϊ, τὸ καλοκαίρι,
ν' ἀνθίσῃ ὁ γράβος κ' ἡ ὀξειὰ νὰ σκιώνουν τὰ λημέργια,
νὰ βγοῦν οἱ Βλάχοι ςὰ βουνὰ, νὰ βγοῦν κ' ἡ βλαχοπούλαις,
νὰ βγοῦν καὶ τὰ κλεφτόπουλα νὰ πιάσουν κἄνα σκλάβο,
Πιάνουν καὶ δέν' ἕναν παππᾶ, ἕνα γέρω 'κονόμο,
κ' ἡ παππαδιὰ πηγαίν' κοντὰ καὶ τοὺς παρακαλάει·

* * *

3.

Η ΣΥΝΤΑΞΙΣ ΤΩΝ ΚΛΕΦΤΩΝ.

Ὁ Μάρτι(ο)ς ἐκοσάρισε κι' Ἀπρίλι(ο)ς δὲν ἐφάνη,
καὶ τὰ κλαργιὰ ἐφούντουσαν κ' ἡ ἄνοιξις δὲν ἦρθε,
κ' οἱ κλέφταις κάνουν σύνταξι ςῆς Καςανιᾶς τὸν πύργο,
ςὴ ῥάχη, ςὸ κατάραχο μοιράζουνται τὰ κόλια·
ὁ Τσιάπος ἀχ τὸ Μέτσοβο κι' ὁ Ζάκας ἀχ τὴν Τίστα,
κι' ὁ Γιῶργος ἀχ τὰ Γρεββενὰ κι' ὁ Νάσιος ἀχ τὰ Χάσια·
ὁ Ζιάκας πάνει ς' Ἄγραφα, κι' ὁ γυιός του πάν' ςὸ Βάλτο,
τὰ μαῦρα τὰ Τσιαπόπουλα πῆραν τὴν Κατερίνη·
κ' ἐκεῖ ποῦ τρῶγαν κ' ἔπιναν, κ' ἐκεῖ π' χαροκοποῦσαν
ὁ Σωτηράκης ἔλε(γ)εν, ὁ πρῶτος καπετάνος·

«παιδιὰ σὲ τούτη τὴ χαρὰ, θελὰ μᾶς ἔρθῃ λύπη,
θέλα μᾶς πάρουν τὸ ψωμὶ, θέλα μᾶς κυνηγήσουν,
πιᾶστε ν τ α π ο ύ ρ γ ι α δυνατὰ, κ᾽ ἕνα καλὸ ντουφέκι
νὰ κάνουμ᾽ ἕναν πόλεμο. . . . .

4.

ΟΙ ΚΛΕΦΤΑΙΣ.

Τὸ μάθεταν τί γίνηκε τοῦτο τὸ καλοκαίρι;
ἐχάλασαν ἐννιὰ χωργιὰ, ἐννιὰ κιφαλοχώργια,
ἐχάλασαν κ᾽ ἕναν παππᾶ ἀπὸ τὸν ἅ(γ)ιο Πέτρο
ἕνα παιδὶ τοῦ σκότωσαν, τ᾽ ἄλλο τὸ πῆραν σκλάβο,
ἐγὼ τὰ γίδια τὤσφαξα, ἐγὼ τὰ πρόβατά του,
τὴν πρώτη νύφ᾽ ἐφίλησα, τὴν πρώτη θυγατέρα,
τὰ πεντακόσια δυὸ φλωργιὰ, ὁποὖχε ςὴν κασέλα,
ἐγὼ λ ο υ φ έ δ ε ς τά ῎δωκα, λουφὲ ςὰ παλληκάργια,
τί τὤκανα τοῦ κερατᾶ, καὶ κλαίεται ἀχ τ᾽ ἐμένα!

5.

ΣΥΜΒΟΥΛΗ ΚΛΕΦΤΟΥ.

Σαράντα παλληκάργια κ᾽ ἕνας γέροντας
καθόντανε στὴ μέση καὶ τὰ διάταζε·
«καλά μου παλληκάργια, ἄξια ς᾽ ἄρματα·
αὐτοῦ ποῦ περβατᾶτε ὅλο φρόνιμα·
γέρω σκλάβο μὴν πᾶρτε, μήτ᾽ ἀνύπαντρο,
πᾶρτε τοὺς παντρεμμένους, καὶ τοὺς νιόγαμπρου
περᾶστε κι᾽ ἀπ᾽ τὴ ςάνη κι᾽ ἀπ᾽ τὰ πρόβατα,
καὶ πᾶρτέ μου τὸ γυιό μου, τὸ μικρότερο,
πὤχει λαγοῦ ποδάρι, δράκου δύναμι,
ξέρει τὰ μονοπάτια ποῦ περνούσαμε,

ξέρει καὶ τὰ λημέργια ποῦ λημεργιάζαμε,
καὶ τῆς κρύαις βρυσούλαις ποῦ πέρναμε νερό.

6.

ΚΟΡΗ ΚΛΕΦΤΗΣ.

Ποιὸς εἶδεν ἥλιο ποῦ βραδὺ κι' ἄστρο τὸ μεσημέρι,
ποιὸς εἶδε κόρ' ἀνύπαντρη νὰ πά(γ)ῃ μὲ τοὺς κλέφταις!
δώδεκα χρόνους ἔκανε ἀρματωλὸς καὶ κλέφτης,
κἀνένας δὲν τὴν λόγιαζε ἀπὸ τὰ παλληκάργια,
καὶ μιὰ λαμπρὴ, μιὰ πασχαλιὰ, μιὰ 'πίσημη ἡμέρα,
βγῆκαν νὰ παίξουν τὰ σπαθιὰ, νὰ ῥίξουν τὸ λιθάρι,
κ' ἡ κόρ' ἀπὸ τὸ ζόρι της κι' ἀπὸ τὴ λεβεντιά της,
τῆς ξεθ(ε)λικώθη τὸ κομπὶ καὶ φάν(η)κε τὸ βουζί της,
ἄλλος τὸ λέγει μάλαμμα, κι' ἄλλος τὸ λέγ' ἀσήμι,
κ' ἕνα μικρὸ κλεφτόπουλο ςάθηκε καὶ τοὺς λέ(γ)ει·
«δὲν ἴνε 'κεῖνο μάλαμμα, δὲν ἴν' ἐκεῖν' ἀσήμι,
μοῦν' ἴν' τῆς κόρης τὸ βουζὶ, τῆς κόρης τὸ μαστάρι.
—τσώπα, τσώπα, κλεφτόπουλο, ἔξυπνο παλληκάρι,
κ' ἐγὼ θέλω νὰ παντρευτῶ, νὰ πάρω 'σένα ἄντρα.

7.

Ο ΟΡΚΟΣ ΣΑΡΑΝΤΑ ΚΛΕΦΤΩΝ ΚΑΙ Η ΑΡΡΩΣΤΙΑ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ.

Σαράντα κλέφταις ἤμασταν, σαράντα δυὸ νομάτοι,
ὅλ' ἕναν ὅρκο κάναμαν μέσ' στ' ἅγιο τὸ Βαγγέλιο·
«ἂν ἀρρωστήσ' ὁ σύντροφος νὰ τὸν φυλᾶ(του)ν οἱ ἄλλοι·»
ἦρθε καιρὸς κι' ἀρρώστησεν ὁ δόλιος μας ὁ πρῶτος·
σαράντα 'μέραις κάναμαν, σαράντα μερονύχτια,
σὲ δυὸ, σὲ τρεῖς κουβέντιαζαν, σὲ πέντε κουβεντιάζουν,

«παιδιὰ νὰ τὸν ἀφήκουμε τὸ δόλιο μας τὸμ πρῶτο.»
Κι᾿ αὐτὸς δόλιος τοὺς ἄκουσε, τοὺς κράζει καὶ τοὺς λέ(γ)ει.
«παιδιά μ᾿ νὰ μὴ μ᾿ ἀφήκετε ςὸν ἔρημο τὸν τόπο,
βγαίνουν τ᾿ ἀρκούδια καὶ μὲ σκι(ζ)οῦν, οἱ λύκοι καὶ μὲ [τρώγουν,
μοῦν᾿ πάρτε με καὶ σύρτε με ψηλὰ ᾿ς ἐκείν᾿ τὴ ράχη,
ποῦνε νὰ πεύκια τὰ ψηλὰ κ᾿ ἡ μαρμαρένιαις βρύσες·
σκάψ(ε)τε πλατηὰ, σκάψ(ε)τε βαθειὰ ἴσια γιὰ δυὸ νομάτους
καὶ στὴ δεξιά μου τὴ μεργιὰ ἀφῆστε παραθύρι,
νὰ στέκ᾿ ὀρθὸς νὰ πολεμῶ, καὶ δίπλα νὰ γιομίζω,
νἄρχουνται τὰ κλεφτόπουλα νὰ μὲ καλημερᾶνε
νὰ᾿ μπαίν᾿ νὰ βγαίνουν τὰ πουλιὰ, τῆς ἄνοιξις τὰ ἀη- [δόνια,
νὰ λέ(γ)ω πῶς ἦρθ᾿ ἡ ἄνοιξι, ἦρθε τὸ καλοκαίρι».

8.

Ο ΑΔΕΛΦΟΣ ΚΑΙ Ο ΓΙΑΝΝΗΣ.

Καλότυχα μωρὲ βουνὰ, καὶ σεῖς κρύαις βρυσούλαις,
ὅπου κλέφταις δὲν ἔχετε, καὶ κλέφταις δὲ φορεῖτε·
τὸ λόγο δὲν ἀπόσωσε, τὸ λόγο δὲν ἀπόειπε,
πρῶτος κλέφτης τὸν ἄρπαξεν, ὁ πρῶτος ἀδερφός του,
μαῦρο μαχέριν ἔβγαλε καὶ ςὴν καρδιὰ τὸ βάνει,
κι᾿ ἀφόντας τὸν ἐλάβωσε κάθεται καὶ ῥωτάει·
«καλέ μ᾿ ποῦθ᾿ ἴν᾿ τὰ τόπια σου, ποῦθε τὰ πατρικά σου;
—ἡ μάνα μου Σεργιώτισα, κι᾿ ἀφέντης μου Πολίτης,
εἶχα καὶ Γιάννην ἀδερφὸ, ᾿σηκώθη πρῶτος κλέφτης·
καὶ τότες τὸν ἐγνώρισε ὁποῦ ἦταν ἀδερφός του,
ςὴν ἀγκαλιὰ τὸν ἄρπαξε καὶ ςὸ γιατρὸ πηγαίνει·
«γιατρὲ, πολλοὺς ἐγιάτρεψες, σφαγμένοι, λαβωμένο,
ἀκόμ᾿ αὐτὸν τὸν νιούτσικο θέλω νὰ τὸν γιατρέψῃς.
—ἐγὼ πολλοὺς ἐγιάτρεψα, σφαγμένοι, λαβωμένοι,

ἀμὰ τοῦτος ὁ νιούτσικος δὲν ἔχει γιατρεμόνε·
ἔχ' ἀδερφίτσα χαντζαργιὰ, μέσα ςὰ φυλλοκάρδια.

9.

Ο ΓΙΩΡΓΑΚΗΣ.

Ἐνύσταξα, μπρ' ἀξάδερφε, καὶ θέλω νὰ πλαγιάσω.
καὶ σὺ κάτσε κι' ἀγνάντευε ἀπὸ ψηλὴ ῥαχοῦλα·
ἔχω καβοῦλι σήμερα, ἔχω καβοῦλι βράδυ,
ὅσου νἄρθῃ ὁ ἀρχηγὸς, ὁ καπετὰν Γιωργάκης,
νὰ μᾶς μοιράσῃ τὸ λουφὲ πῶχουμε δουλεμμένο,
καὶ πᾶρτε δίπλα τὰ βουνὰ, δίπλα τὰ κορφοβούνια,
ὅσου νὰ ξεχειμάσουμε, νὰ καλανταμωθοῦμε,
ςὸν ἅγ' Ἠλιὰ, ςὸν πλάτανο, καὶ ςῆς κρύαις βρυσούλαις
νὰ πιάσουμε ντερβέ ν' καλό. . . . .

10.

Η ΓΙΩΡΓΑΚΑΙΝΑ.

Σήμερα 'μέρα τοῦ Γιωργοῦ γίνεται πανηγύρι,
'λάβωσαν τὴ Γιωργάκαια μέσ' ςὸ δεξὶ τὸ χέρι·
ςέκ' ὁ Γιωργάκης τὴν ῥωτάει, ςέκει καὶ τὴν ξετάζε.
«πές μου, μωρὴ Γιωργάκαινα, πές μου, μωρὴ καϋμένη,
πῶς ἀγροικᾷς τοὺς πόνους σου καὶ τῆς λαβωματιαίς σου
—Γιωργάκη, μὴ παιδεύεσαι, μὴ χάνῃς τὰ φλωργιά σου,

11.

Ο ΝΑΝΝΟΣ.

Βγῆκεν ὁ Νάννος στὰ βουνὰ, ψηλὰ στὰ κορφοβούνια
καὶ παλληκάργια μάζωνε ὅλ' Ἀρβανιτοπαίδια·

τὰ μάζωνε, τὰ σύναζε, τἄκανε τρεῖς χιλιάδες,
κι᾽ ὅλη 'μέρα τοὺς ἔλε(γ)ε κι᾽ ὅλη 'μέρα τοὺς λέ(γ)ει·
«δὲν θέλω κλέφταις γιὰ τραγιὰ, καὶ κλέφταις γιὰ κριάργια,
μοῦν᾽ θέλω κλέφταις γιὰ σπαθὶ καὶ κλέφταις γιὰ ντουφέκι,
τριῶν 'μερῶν περβάτημα τρεῖς ὥραις νὰ τὸ παίρνουν,
νὰ πᾶμε νὰ πατήσουμε τοῦ Νικολοῦ τὰ σπίτια,
πῶχει τὰ γρόσια τὰ πολλὰ, καὶ τὰ καλὰ τὰ σπίτια.
—καλῶς τὸ Νάννο πῶρχεται, καλῶς τὰ παλληκάργια,
τὸ τί γυρεύουν τὰ παιδιὰ, τὸ τί τὰ παλληκάργια;
—γρόσια γυρεύουν τὰ παιδιὰ, φλωργιὰ τὰ παλληκάργια,
κι᾽ ὁ Νάννος θέλει τὴν κυρὰ νὰ κοιμηθῇ ἀντάμα.

12.

Ο ΦΛΩΡΟΣ ΚΑΙ Η ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ.

Ξύπνα, καϋμέν᾽ Ἀναστασιὰ, ξύπνα, καϋμένη χήρα,
ξύπνα ν᾽ ἀνάψῃς τὴ φωτιὰ, ν᾽ ἀνάψῃς τὸ λυχνάρι,
ϛρῶσε τὰ ϛρώματα πλατηὰ ὅσου γιὰ δυὸ νομάτοι,
νὰ πλύνω τοὺς γεράδες μου καὶ τῆς λαβωματιαίς μου.
—καλά ἦσουν, Φλῶρέ μ᾽, ϛὰ βουνὰ, ϛοὺς κάμπους τί [γυρεύεις;
—Ἀντρῖκος μὲ παράγγελε καὶ μῶστειλε καὶ γράμμα·
«νάρθῇς, Φλῶρέ μ᾽, ϛὸμ πόλεμο, νάρθῇς νὰ μὲ βοηθήσῃς,
νὰ σοῦ χαρίσω δυὸ χωργιὰ ϛῆς Λεβαδιᾶς τὸν κάμπο.»
Κι᾽ ὁ Φλρῶρος ὁ 'περήφανος, ἄξιος κι᾽ ἀντρειωμένος,
σὰν ἔκανε κι᾽ ἀχήμησε ϛὴ μέσ᾽ ϛοὺς Λειβαδιώταις,
τρία ντουφέκια τῶρηξαν ὅλα μὲ τὸ φαρμάκι·
τὄνα τὸμ πῆρε ξώδερμα καὶ τ᾽ ἄλλο στὸ ποδάρι,
τὸ τρίτο τὸ φαρμακερὸ, τὸμ πῆρε στὴν καρδιά του,
κ᾽ ἐκίνησε τὸ αἷμά του σὰ σιγαλὸ ποτάμι·
κ᾽ ἡ γλῶσσά τ᾽ ἀηδονολαλεῖ, ἀηδονολαλεῖ καὶ λέ(γ)ει·

«ντουφέκι μου 'περίφανο, μὲ τὰ πολλὰ π α φ ί λ ι α,
τάχα τὸ ποιὸς θὰ σὲ χαρῇ ἀπὸ τοὺς Λειβαδιώταις.»

13.

ΤΟΥ ΧΡΗΣΤΟΥ Η ΓΥΝΗ.

Μὰ τὸ κακὸ ὁποῦ εἶδα 'γὼ στοῦ Χρήστου τὴ γυναῖκα·
Τοῦρκοι τὴν πᾶν ἀχ τὰ μαλλιὰ, γενίτσαρ' ἀχ τὰ χέρια·
κι' ὁ Χρῆστος τὴν ἀγνάντευε ἀπὸ ψηλὴ ῥαχοῦλα.
«ποῦ πᾷς ψηλὴ, ποῦ πᾷς λιγνὴ, ποῦ πᾷς καμαρωμένη;
—στὴ Λάρ(ισ)σα πάνω, Χρῆστό μου, Τούρκα γιὰ νὰ μὲ
[κάνουν·
κ' ἐγὼ Τούρκα δὲ γίνουμαι, τ ζ ι α μ ὶ δὲν προσκυνάω,
τἔχω τὸμ πεθερὸ παππᾶ, τὰ συγγενίδια 'διάκους·
κάλλια νὰ ἰδῶ τὸ αἷμά μου στὴ γῆς γιὰ νὰ κινήσῃ,
πέρι νὰ ἰδοῦν τὰ μάτια μου τοῦρκος νὰ τὰ φιλήσῃ.
Τὸ λόγο δὲν ἀπόσωσε, τὸ λόγο δὲν ἀπόειπε,
χίλια κομμάτια τ(ὴ)ν ἔκαναν καὶ χίλια κομματσούλια.

14.

Ο ΑΝΔΡΟΥΤΣΟΣ.

Τίνος μανοῦλα φλίβεται, τίνος μανοῦλα κλαίει;
Τ' Ἀνδρούτσου ἡ μάνα φλίβεται, τ' Ἀνδρούτσου ἡ μάνα
[κλαίει,
πὤχει δυὸ γυιοὺς ἁρματωλοὺς, δυὸ γυιοὺς καπετανέους·
μὲ τὰ βουνὰ ἐμάλωνε καὶ μὲ τὰ χιλιδόνια·
«βουνὰ, νὰ μὴ χιονίσετε, κοῦκκοι, νὰ βουβαθῆτε,
καὶ σεῖς κορίτσια τοῦ Δαδιοῦ στὰ μαῦρα νὰ 'ντυθῆτε·
νὰ πῆτε τῆς 'Ανδρούτσαινας, τῆς μικροπαντρεμμένης,
νὰ μὴν ἀλλάξῃ τὴ Λαμπρὴ, στὴν ἐκκλησιὰ μὴμ πάγῃ,

νὰ μὴ τὰ πλέξῃ τὰ μαλλιά τ(η)ς, στῆς πλάταις μὴ τὰ ῥίξῃ,
τὶ τὸν Ἀντροῦτσο κλείσανε στὸ μέγα μαναστήρι·
Ἀρβανιτιὰ μαζεύεται σὰν φύλλα, σὰν χορτάρια,
φέρνουν τόπια ἀχ τὸν Ἔγρυπο, κανόνια ἀχ τὴν Ἀθήνα,
νὰ ῥίξουν, νὰ χτυπήσουνε τὸ μέγα μαναστήρι·
κι' Ἀντροῦτσος μέσα ἔπινε, στὸ νοῦ του δὲν τὸ βάνει,
«γιὰ φᾶτε, πιέτε, μπρὲ παιδιὰ, χαρῆτε νὰ χαροῦμε,
καὶ πάρτε ζῶστε τὸ σπαθὶ, στὸμ πόλεμο νὰ βγοῦμε,
Ἀρβανιτιὰ μᾶς πλάκωσε καὶ θέλ' νὰ μᾶς βαρέσῃ.»
Στὴ μέση ἐγλουρούστισε μὲ τὸ σπαθὶ στὸ χέρι,
ξῆντ' Ἀρβανίταις ἔκοψε, δέκα μπουλουκπασσιάδες,
καὶ πάλι πίσω γύρισε στὸ μέγα μαναστήρι.

15.

Ο ΚΑΠΕΤΑΝ ΘΑΝΑΣΗΣ.

Ποιὸς εἶδε ἥλιο ποῦ βραδιοῦ, κι' ἄστρι τὸ μεσημέρι,
ποιὸς εἶδε τὸν Καράμπιλο, τὸν Καπετὰν Θανάση;
—ἐμεῖς ἐψὲς τὸν εἴδαμε μέσ' στὸ καινούρλο χάνι,
πέντε χαντσίδες τὸν κερνοῦν, καὶ τρεῖς τὸν κουβεντιάζουν,
«ποῦ ἤσουν ἐψὲς, Καράμπιλε, ποῦ ἤσουν ἐψὲς Θανάση;
—ἐψὲς ἤμουν στὴ μάνα μου, ἐψὲς στὴν ἀδερφή μου,
κι' ἀπόψε μοὖρθε μιὰ γραφὴ μὲ πέντε βούλαις μέσα,
πῶς ἔκαψαν τὴμ Παλιορὴ, τὸ μέγα μαναστήρι,
ἐπῆραν γρόσλα καὶ φλωργιὰ, πῆραν καραγροσάκλα,
πῆραν καὶ τὴ Γλωργάκαινα μὲ δώδεκα νυφάδαις.»
Ὅλαις ἡ νύφαις περβατοῦν, ὅλαις ἡ νύφαις κραίνουν,
κ' ἡ νύφη ἡ μικρότερη δὲν περβατεῖ δὲν κραίνει.
—γιατὶ, νύφη μ' δὲν περβατεῖς, δὲν τραγουδεῖς, δὲν κραί-[νεις;
—τὸ τί καλὸ 'χω νὰ χαρῶ, νὰ τραγουδῶ, νὰ πίνω·

οὔτε τὰ ῥοῦχα μοῦ βαροῦν, οὔτε τὰ σιχαντρίκια,
μοῦν' μοῦ βαρεῖ τὸ αἷμά μου, τὸ αἷμα τῆς ἀγάπης».

16.

ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗΣ ΚΑΙ ΒΕΛΗ-ΓΚΕΚΑΣ.

Αὐτοῦ ποῦ πᾷς, μαῦρο πουλὶ, καὶ μαῦρο χιλιδόνι,
χαιρέτα μας τ(οὺ)ς ἁρματωλοὺς κι' αὐτὸν τὸν Κατσὰ-[ντώνη·
δὲν ἴν' ὁ περσυνὸς καιρὸς νὰ κάνῃ ὅπως θέλει·
βγῆκεν ἕνας ντριβέναγας, αὐτὸς ὁ Βελῆ-Γκέκας,
ζητεῖ κεφάλια κλέφτικα νᾆνε καὶ ξακουσμένα.
—ὅπου νὰ τἄβρ' ὁ κερατᾶς, ἂς τἄβρῃ κι' ἂς τὰ πάρῃ.
Κι' ὁ Βελῆ-Γκέκας ἔπινε μέσ' στοῦ παππᾶ τὸ σπίτι,
παππαδοποῦλα τὸν κερνᾷ, καὶ τὸν κερνᾷ καὶ πίνει,
κερνᾷ μὲ κούπαις, μὲ γυαλιὰ, μὲ μαστραπᾶ φλωρένιο.
Κι' ἀπάν' στὸ φάγ' καὶ ἀπάν' στὸ πιεῖ, κι' ἀπάνου στὸ [ζιαφέτι,
ἐκεῖ χαμπέρ' τοῦ πήγανε γι' αὐτὸν τὸν Κατσὰντώνη.
κ' εὐτὺς ὀρθὸς σηκώνεται καὶ τὸ ποτήρ' ἀφίνει,
παίρνει καὶ ζώνει τὸ σπαθὶ, καὶ παίρνει τὸ ντουφέκι,
καὶ πιάνει δίπλα τὰ βουνὰ, δίπλα τὰ κορφοβούνια.
Κι' ὁ Κατσὰντώνης τὤμαθε, κάποιο πουλὶ τοῦ τό εἶπε,
τὰ παλληκάργια φώναξε, τὰ παλληκάργια κράζει:
«Πιᾶστε τὸν τόπο δυνατὰ καὶ βάλτε μετερίζια,
ὁ Βελῆ-Γκέκας ἔρχεται καὶ θέλ' νὰ μᾶς βαρέσῃ.»
κι' ὁ Κατσὰντώνης φώναζεν ἀπὸ ψηλὴ ῥαχοῦλα,
—ποῦ πᾷς, Βελῆ μ' ντριβέναγα, μὲ δίχως τὸν ταΐφάσου;
δὲν ἴν' ἐδῶ τὰ Γιάννινα, δὲν ἴν' ἐδῶ ῥαγιάδες,
γιὰ νὰ τοὺς ψένῃς σὰν τραγιὰ, σὰν τὰ παχειὰ κριάργια,
ἐδῶ 'νε τὰ ψηλὰ βουνὰ, ποῦ κρύβουνται οἱ κλέφταις.

--ἐγὼ κλέφταις δὲν σκιάζουμαι, νοὐδὲ τὸν Κατσἀντώνη.»
Κι' ὁ Κατσἀντώνης, «μπρὲ σκυλὶ, σκυλὶ μαγαρισμένο.»
μιὰ μ π α τ α ρ γ ι ὰ τοῦ ἔδωκε τὴ μιὰ μεργιὰ, τὴν ἄλλη·
τὸ στόμα τ' αἷμα γἰόμωσε, τ' ἀχείλι του φαρμάκι·
τὰ παλληκάργια φώναζε, τὰ παλληκάργια κράζει,
γιὰ νὰ τοῦ πάρουν τ' ἄρματα, καὶ τ' ὤμορφο κεφάλι,
νὰ μὴ τὸ πάρ' ἡ κλεφτουργιὰ κι' αὐτὸς ὁ Κατσἀντώνης.

17.

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΕΙΣ ΤΟ ΣΟΥΛΙ.

Στὴ μέση στὰ Τσἀρίτσαινα, στὴ μέσ' ἀπὸ τὴ χώρα
μπουλουκπασσιάδες κάθουνταν ὅλου Μαργαριτιώταις,
κι' ἀκο ύ ρ μ ε ν α ν τὸμ πόλεμο, πῶς πολεμᾶν στὸ Σούλι·
ῥίχνουν τὰ τ ό π ι α σὰ βροχὴ, γ κ ἰ ο υ λ έ δ ε ς σὰ χαλάζι,
κι' αὐτὰ τὰ λιανοντούφικα σὰν ἄμμο τοῦ θαλάσσου·
πῶς πολεμᾶν μικρὰ παιδιὰ, γυναῖκες σὰν κ' οἱ ἄντροι,
πῶς πολεμάει ἡ Τσἀβέλλαινα σὰν πρῶτος καπετάνος,
σέρνει φο υ σ έ κ ι α στὴμ ποδιὰ, σ τ ο υ ρ ν ά ρ γ ι α στὸ ζουνάρι.

18.

ΤΑ ΒΟΥΝΑ ΤΟΥ ΣΟΥΛΙΟΥ ΚΑΙ Ο ΖΑΧΑΡΑΚΗΣ.

Τ' ἔχουν τοῦ Σούλἰου τὰ βουνὰ, καὶ στέκουν μαραμένα,
μήνα χαλάζι τὰ βαρεῖ, μήνα βαρὺς χειμῶνας;
κι' οὔδε χαλάζι τὰ βαρεῖ, κι' οὐδὲ βαρὺς χειμῶνας,
ἀχ τῶν κλεφτῶν τὰ κλιάματα κι' ἀπὸ τὰ μυρολό(γ)ια,
σ ί ν τ α ς βῆκεν ὁ Σοὺφ ἀγᾶς, κι' αὐτὸς ὁ Σοὺφ ἀράπης,
ὅσοι κλέφταις κι' ἂν τἄκουσαν ὅλοι ἐπροσκυνήσαν,
κι' ὁ Ζαχαράκης τὸ σκυλὶ, δὲ θέλ' νὰ προσκυνήσῃ.
«δὲν σὲ φοβοῦμαι, Σοὺφ ἀγᾶ, κ' ἐσένα, Σοὺφ ἀράπη,

χίλιους ἔχω στὸ Σκάλωμα, χίλιους στὸ Καρπενήσι,
καὶ πεντακόσιους δυὸ κοντὰ, κ' εἶμαι κ' ἐγὼ ἀτός μου.

19·

ΕΛΕΝΗ ΜΠΟΤΣΑΡΗ.

Ὅλαις ἡ καπετάνισσαις, κι' ὅλαις ἡ μαυρομμάταις,
ὅλαις ἐσκλαβωθήκανε καὶ τὴς ἐπῆραν σκλάβαις,
κι' αὐτὴ ἡ Λέν' τοῦ Μπότσιαρη, αὐτὴ ἡ μαυρομμάτα,
αὐτὴ δὲν ἐσκλαβώθηκε, δὲν τὴν ἐπῆραν σκλάβα·
πέντε Τοῦρκοι τὴν κυνηγοῦν καὶ πέντε γιανιτσάροι,
γυρίζ' ἡ Λένη καὶ τοὺς λέει, γυρίζει καὶ τοὺς κραίνει·
«Τοῦρκοί μου, μὴ παιδεύεστε, μὴ χάνετε τὸν κόπο,
ἐγώ εἶμαι Λέν' τοῦ Μπότσιαρη καὶ ἀδερφὴ τοῦ Μάρκου,
σέρνω ντουφέκι ντιμισκὶ, πιστόλαις ἀσημένιαις,
καὶ ζωντανὴ δὲν πιάνουμαι εἰς τῶν Τουρκῶν τὰ χέρια.

20.

Η ΛΙΑΚΑΙΝΑ.

Πῶς λάμπ' ὁ ἥλιος ςὰ βουνὰ καὶ τὸ φεγγάρ' ςοὺς [κάμπους,
ἔτσ' ἔλαμπε κ' ἡ Λιάκαινα μέσα ςοὺς Ἀρβανίταις·
σαράντα Τοῦρκοι τὴν κρατοῦν, κ' ἑξῆντα τὴν ξιτάζουν,
κ' ἕνα μικρὸ Τουρκόπουλο, πολὺ τὴν ἐρωτοῦσε·
«Λιάκαινα, δὲν παντρεύεσαι, ἄντρα Τοῦρκο νὰ πάρῃς;
—κάλλια νὰ ἰδῶ τὸ αἷμά μου ςὴ γῆς νὰ κοκκινίσῃ,
παρὰ νὰ ἰδῶ τὰ μάτια μου Τοῦρκος νὰ τὰ φιλήσῃ.»

21.

Η ΓΥΝΗ ΤΟΥ ΛΙΑΚΟΥ.

Μὰ τὴν τρομάρα ποῦ εἶδα 'γὼ στοῦ Λιάκου τὴ γυναῖκα,
ξῆντ' Ἀρβανίταις τὴν κρατοῦν καὶ δέκα τὴν ξιτάζουν·
«Λιάκαινα δὲν παντρεύεσαι, Τοῦρκον ἄντρα νὰ πάρῃς;
— κάλλια νὰ ἰδῶ τὸ αἷμά μου στὴ γῆς νὰ κοκκινίσῃ,
παρὰ νὰ ἰδῶ τὰ μάτια μου Τοῦρκος νὰ τὰ φιλήσῃ.»
Κι' ὁ Λιάκος τὴν ἀγνάτευε ἀπὸ τὸ καραούλι
τὸν μαῦρό του ἐρώταε, τὸν μαῦρό του ῥωτάει·
«δύνασαι, μαῦρέ μ. δύνασαι νὰ ϐγάλῃς τὴν κυρά σου;
—δύναμ' ὁ μαῦρος, δύναμαι, ἐγὼ νὰ σοῦ τὴ ϐγάλω,
νὰ μ' αὐγατίσῃς τὴν ταὴ σαράντα πέντε χούφταις,
καὶ δέσε μ' ἴγκλαις δώδεκα, κουσκούνια δεκαπέντε.»
Σὰν κίνησαν καὶ πάησαν σὰν τ' ἄξια παλληκάργια
ϐάνει στὰ κάπλα τὴν κυρὰ καὶ φεύγει τῆς φευγάλας.

22.

Ο ΔΙΟΝΥΣ ΚΑΙ Η ΚΑΚΗ ΠΕΘΕΡΑ

Στὸν ᾅδη τἄργανα λαλοῦν, στὸν ᾅδη κάνουν γάμο,
παντρεύεται ῥηγόπουλο, παίρνει βασιλοποῦλα·
ὅλον τὸν κόσμο 'κάλεσε, τὴ γῆς τὴν ξακουσμένη,
τὸν Διονὺ δὲν 'κάλεσε ποῦ τὴν κακογνωμιά του,
ὁποῦ σκοτώνει τοὺς γαμπροὺς καὶ παίρνει τὴς νυφάδες.
—τὸ ποιοὺς γαμπροὺς ἐσκότωσα, τὸ ποιαὶς νυφάδες [πῆρα;
—ἐννιὰ γαμπροὺς ἐσκότωσες, ἐννιὰ νυφάδες πῆρες.
Εὐγῆκε καὶ καρτέρησε στῆς Ἄρτας τὸ γιουφύρι,
πιάνει τὸ χέρι τοῦ γαμπροῦ καὶ τὴ σέλλα τῆς νύφης·
«γιὰ νὰ σταθῆτε θλάμπορο καὶ κλάψ(ε)τε. . . .

για δώσ(ε)τε τὰ περατικὰ, γιὰ νὰ περάσ' ἡ νύφη.»
ἅπλωσε καὶ ὁ κὺρ γαμπρὸς στὴν ἀργυρῆ του τσέπη,
καὶ βγάζει μιὰ, καὶ βγάζει δυὸ, καὶ βγάζει τρεῖς χιλιάδες.
ἡ πέντε 'νε τοῦ κὺρ γαμπροῦ κ' ἡ τέσσερες τῆς νύφης.
κι' ὁ σχαργιαχτάρης κόσεψε ςὴμ πεθερὰ πα(γ)αίνει·
«καλὴ μερά σου, πεθερά.—καλῶς τὸ σχαργιαχτάρη.
—τὴ νύφ' ὁποῦ σοῦ φέρνουμε βαργιὰ ξαγορασμένη.
Τσαπὶ καὶ φκιάρι ν ἅρπαξε σὲ πετροβοῦν' ἐβγῆκε,
καὶ βγάζει φίδια μὲ φτερὰ κι' ὀχαὶς μὲ δυὸ κεφάλια,
πάησε καὶ τὰ τηγάνισε νὰ καρτερέσ' τὴ νύφη.
«νύφη μ' γιὰ πλῶσε μιὰ φορὰ, νύφη μ' γιὰ πλῶσε δύο.
—ἔφαγα στὴ μανοῦλά μου καὶ εἶμαι χορτασμένη.
—νύφη μ' γιὰ πλῶσε μιὰ φορὰ καὶ κάνε μ' τὸ χατήρι.
—νεράκι, κυρὰ πεθερὰ, τὶ πλάνταξ' ἡ καρδιά μου,
—τσιοῦπρά ἤμουν κ' ἐγέρασα, τὴ βρύσι δὲ τὴν ξέρω.
—νεράκι, κύρι μ' πεθερὲ, τὶ πλάνταξ' ἡ καρδιά μου,
—παιδὶ ἤμουν κ' ἐγέρασα, τὴ βρύσι δὲ τὴν ξέρω.
—νεράκι, κὺρ ἀϊταίρι μου, τὶ πλάνταξ' ἡ καρδιά μου·
Χρυσὸ μαχαίρ' ἀπέταξε στὸν οὐρανὸ ἀπάνω,
ὅσου νὰ πάνῃ καὶ νἄρθῃ, ἐπλάνταξ' ἡ καρδιά του·
τοὺς ἔβγαλαν, τοὺς ἔθαψαν, τοὺς δυὸ 'ς ἕνα μνημοῦρι·
'τὄνα φύτρωσε κάλαμος καὶ τ' ἄλλο κυπαρίσσι,
'λίγ' ἀκορμώνει ὁ κάλαμος φιλάει τὸ κυπαρίσσι.

23.

ΤΑ ΒΟΥΝΑ ΤΗΣ ΖΙΧΝΑΣ ΚΑΙ Ο ΝΙΚΟ-ΤΣΑΡΑΣ.

Τἔχουν τῆς Ζίχνας τὰ βουνὰ καὶ στέκουν μαραμένα,
μήνα χαλάζι τὰ βαρεῖ, μήνα βαρὺς χειμῶνας·
—οὔδε χαλάζι τὰ βαρεῖ, οὐδὲ βαρὺς χειμῶνας·
ὁ Νικο-Τσάρας τὰ βαρεῖ μὲ τρία βιλαέτια·
μὲ Σέρρας καὶ μ' Ἀράχοβα, μὲ δώδεκα νταμπούργια.

24.

Ο ΤΣΙΑΡΑΣ ΚΑΙ ΤΡΙΨΑΣ.

Ὁ ἥλιος ἐσκοτίδνιασε καὶ τὸ φεγγάρ' ἐχάθη,
κι' ὁ καθαρὸς αὐγερινὸς ἐβγῆκε 'ματωμένος·
τὰ τρία ἐκουβέντιαζαν, τὰ τρί' ἀράδ' ἀράδα,
«τίνος ἴν, τ' ἄσπρο τὸ κορμὶ, ποὖνε χωρὶς κεφάλι·»
γυρίζ' ὁ ἥλιος καὶ τοὺς λέ(γ)ει, καὶ λέ(γ)ει τοῦ φεγγάρου·
«ἐψὲς ὄντας βασίλεψα 'πίσω 'ποῦ μιὰ ῥαχοῦλα,
καὶ τὸ Γιωργάκ' ἀπάργιακα, κορμὶ δίχως κεφάλι,
κι' ἄκουσα καὶ ψιλὴ φωνὴ ἀπὸ τὸ Μακρυνόρου·
«ποῦ εἶσαι, Τσιάρα μπράτιμε, καὶ Τρίψα παλληκάρι;
θέλα μᾶς πιάσουν ζωντανοὺς, θελὰ μᾶς πάρουν σκλάβους,
βάλτε φωτιὰ στὴν ἐκκλησιὰ, κάψ(ε)τε τὴν Παναγία,
χίλια φλωργιὰ νὰ τῆς χρωστῶ, καινούργια νὰ τὴ φκιάσω.»

25.

Ο ΓΙΑΚΩΒΑΚΗΣ.

'Σ ὅλο τὸν κόσμο ξαστεργιὰ, 'ς ὅλο τὸν τόπο ἥλιος,
στὴν ἔρημη τὴν Πρύμαντη ἕνα βαρὺ σκουτάδι,
μήνα ὁ ἥλιος χάθηκε, μήνα καὶ τὸ φεγγάρι;
—ν οὔδε ὁ ἥλιος χάθηκε, ν οὔδε καὶ τὸ φεγγάρι,
τὸν Γιακωβάκη 'σκότωσαν στὴν Πρύμαντ' ἀπὸ κάτω·
τρία ντουφέκια τὤδωκαν, τὰ τρί' ἀράδ' ἀράδα,
τὄνα τὸμ πῆρε ξώδερμα, καὶ τ' ἄλλο μέσ' στὴ μέση,
τὸ τρίτο τὸ φαρμακερὸ τὸμ πῆρε στὸ κεφάλι·
τὸ ςόμα τ' αἷμα γιώμουσε, τ' ἀχείλι του φαρμάκι,
κ' ἡ γλῶσσά τ' ἀηδονολαλεῖ, ἀηδονολαλεῖ καὶ λέ(γ)ει·
«τὸ ποῦ εἶςε, παλληκάργια μου, 'λίγα κι' ἀντρειωμένα,
πάρτε μου τὸ κεφάλι μου νὰ μὴ τὸ πάρουν ἄλλοι.»

26.

ΤΑ ΠΑΙΔΙΑ ΤΟΥ ΔΗΜΑΚΗ.

Τοῦ κὺρ Δημάκη τὰ παιδιὰ, τὰ δυὸ τὰ πῆραν κλέ-
[φταις,
τὰ πῆραν καὶ τὰ πά(γ)ησαν στὸν Ἔλυμπο στὴ ῥάχη,
τὰ βάνουν γράφουν γράμματα, τὰ στέλουν στὸ Δημάκη,
νὰ κάνῃ τ' ἄσπρα ἕτοιμα, τὴς δώδεκα χιλιάδες.
κάνει γελέκια ἑκατὸ καὶ φέσια πεντακόσια·
τὰ 'τοίμασε, τὰ πά(γ)ησε στὸν Ἔλυμπο στὴ ῥάχη,
ἐκεῖ κἄναν δὲν εὕρικε ἀπὸ τοὺς χαραμίδες,
βρίσκει τὸν κοῦκκο ποῦ λαλάει, θλιβὰ, θλιβὰ τοῦ λέ(γ)ει,
«καλὴ 'μερά σου, κοῦκκέ μου.—καλῶς τὸν κὺρ Δημάκη.
—ἐδῶ κἄναν δὲν ηὗρα 'γὼ ἀπὸ τοὺς χαραμίδες.»
Στὴν ἀπεκεῖθε τὴ μεργιὰ δυὸ 'δέρφια ἦταν θαμμένα,
κι' ἀπάνω στὰ γκιβούργια τους κλῆμά ἦταν φυτεμμένο·
κάνει σταφύλια ῥοζακιὰ καὶ τὸ κρασὶ μοσκάτο,
κι' ὅσαις μανάδες κι' ἂν τὸ πιοῦν ποτὲ παιδὶ δὲν κάνουν·
νὰ τοὖχε πιῇ κ' ἡ μάνα μου, μὴ μ' εχε κάν' κ' ἐμένα·
κάλλια ἦταν νὰ μὴ μ' ἔκανε παρὰ ποῦ μ' ἔχει κάνει,
τί εἶδαν τὰ ματάκια μου στὸν Ἔλυμπο στὴ ῥάχη.

27.

Ο ΔΗΜΑΚΗΣ.

Τρία μπαργιάκια ἔβγαιναν 'ποῦ μέσ' ἀπὸ τὴμ Πόλι,
καὶ τὸν Δημάκ' ἐγύρευαν, βοϊβόντα νὰ τὸν κάνουν·
βοϊβόντα καὶ ντρεβέναγα 'ς ὅλα τὰ κατηλίκια.
—ἐγὼ, παιδιά μου, γέρασα, βοϊβόντας δὲν μοῦ πρέπει,
βοϊβόντας καὶ ντρεβέναγας 'ς ὅλα τὰ κατηλίκια·
μοῦν' ἔχω γυιοὺς γιὰ πόλεμο, παιδιὰ γιὰ τὸ ντουφέκι,

ἔχω καὶ μικρο-Κώςαντα ποῦ σέρνει τὸ μπαϊράκι.
—Δημάκ' θέλουμε ὁρμηνειὰ γιὰ νὰ μᾶς ὁρμηνέψῃς.
—παιδιά μ' σὰν θέλτε ὁρμηνειὰ καὶ νὰ σᾶς ὁρμηνέψω,
βάλτε βίγλα στὸ Κίσιρλι, βίγλα στὴμ Πλαταμῶνα,
βάλτε καὶ μιὰ παληόβιγλα στῆς Λάρσας τὸ γιουφύρι,
ἐκεῖ διαβαίν' ὁ Κιούρπασσιας μὲ δεκοχτὼ χιλιάδες.
—κι' ἀκόμα ζᾷς, μπρὲ Κιούρπασσια, κι' ἀκόμα, μπρὲ [καϋμένε;
—κι' ἀκόμα ζᾷς, Δημάκη.—κι' ἀκόμα, μπρὲ καϋμένε.
Σὰν ἔπιακαν τὸμ πόλεμο, τὸ τρομερὸ ντουφέκι,
τρεῖς 'μέραις κάνουν πόλεμο, τρεῖς 'μέραις καὶ τρεῖς νύ- [χταις·
μετροῦντ' οἱ Τοῦρκοι τρεῖς φοραὶς καὶ λείπουν τρεῖς χι- [λιάδες,
μετροῦνται τὰ κλεφτόπουλα καὶ λείπουν τρεῖς νομάτοι.

28.

Ο ΤΑΣΟΥΛΑΣ.

Ἀνάθεμά σε, γεροντιὰ, καὶ σεῖς μεγαλιωμένοι,
μὲ τὰ χαρτιὰ ποῦ ςέλνετε στὸν μαῦρο τὸν Τασιοῦλα·
«νάρθῃς νάρθῃς, Τασιούλα μου, νάρθῃς νὰ προσκυνήσῃς,
μὴ σοῦ χαλάσουνε τὸ γυιὸ κι' ἄλλονε γυιὸ δὲν ἔχεις».
τὸμ πῆρε τὸ παράπονο, καὶ μιὰ ντροπὴ τοῦ κόσμου,
τὸν ψυχογυιό του φώναξε, τὸν ψυχογυιὸ φωνάζει,
«γιὰ ζώσου, γυιέ μου, τὸ σπαθὶ καὶ πάρε τὸ ντουφέκι,
κι' ἄϊντε νὰ πάμε στὸμ Πασσιᾶ, νὰ πάν' νὰ προσκυνήσω.»
Στὸ δρόμον ὅπου πά(γ)αινε, στὸ δρόμο ποῦ πηγαίνει,
βρίσκει τὸμ Μπέη ὀμπροστὰ καὶ τὸν πολυχρονάει·
«πολλά σου χρόνια, Μπέη μου.—καλῶς τον τὸν Τασι- [ούλα·

Τασιούλα, τί μᾶς ἄργησες, νἄρθῃς νὰ προσκυνήσῃς;
—τί νὰ σοῦ 'πῶ, μπρὲ Μπέη μου, τί νὰ σοῦ μολο(γ)ήσω,
δὲν μᾶς ἀφίνουν τὰ βουνὰ κι' αὐταὶς ἡ κρύαις βρύσες.
Καὶ τὸν τσελάτ' ἐφώναξε καὶ τοῦ τσελάτη λέ(γ)ει:
«τσελάτη, τρούχα τὸ σπαθὶ, νὰ κόψῃς τὸν Τασιούλα.»
κι' ὁ ψυχογυιὸς σὰν τά ἤκουσε, βαργιὰ τοῦ κακοφάνη,
ἀπὸ ψηλὰ ν ἐπήδησε 'στὸ καλτερίμ' εὑρέθη.
«σ' ἀφίνω γειὰ, Τασιούλα μου, κ' ἐκεῖ ν' ἀνταμωθοῦμε,
κι' αὐτὸν τὸ Μπέη τὸ σκυλὶ, τὸν ἄπιστο τὸ σκύλο,
θὰ σοῦ τὸν πιάκω ζωντανὸ κομμάτια νὰ τὸν κάνω,
νὰ τὸν μοιράσω στὰ κλαργιὰ, τὰ ὄρνια νὰ τὸν φᾶνε.

29.

Ο ΓΙΩΤΗΣ.

Μ' ἐγέλασεν ἡ χαραγὴ, τ' ἄστρι καὶ τὸ φεγγάρι,
καὶ βγῆκα νύχτα στὰ βουνὰ, ψηλὰ στὰ κορφοβούνια,
κ' ἔγηρα ν' ἀποκοιμηθῶ, 'λίγον ὕπνο νὰ πάρω,
'κούγω τὰ πεύκα ποῦ βροντοῦν καὶ τῆς ὀξιαὶς ποῦ τρίζουν,
καὶ τὰ γιατάκια τῶν κλεφτῶν, λέγουν τοῦ καπετάνιου·
«σήκου ἀπάνου, Γιώτη μου, καὶ μὴ βαργιὰ κοιμᾶσαι,
ἡ παγανιὰ μᾶς πλάκωσε θέλει νὰ μᾶς βαρέσῃ.
—γιὰ πιάσε με νὰ σηκωθῶ, καὶ βάλτε με νὰ κάτσω,
καὶ φέρτε μου τὸν ταμπουρᾶ νὰ τὸν γλυκολαλήσω,
νὰ 'πῶ τὰ ντέρτια τῆς καρδιᾶς καὶ τὰ παράπονά μου·
ἐγὼ κλέφτης γεννήθηκα, κλέφτης θελὰ πεθάνω,
παιδιὰ νὰ μὴ μ' ἀφήσετε στὸν ἔρημο τὸν τόπο,
τ' ἔρχοντ' οἱ λύκοι καὶ μὲ τρῶν, τ' ἀρκούδια καὶ μὲ σκί-[ζουν,
μοῦν' πάρτε με καὶ σύρτε με ψηλὰ 'ς τῆς κρύαις βρύσες,
νἄχω τὰ δέντρα συντροφιὰ καὶ τὰ πουλιὰ γιὰ φίλους,

γιὰ νὰ λαλοῦν κάθε πουρνό, καὶ κάθε μεσημέρι,
γιὰ νὰ ξυπνοῦν τὴν κλεφτουργιὰ ν' ἀλλάζουν τὸ λημέρι.

30.

Ο ΚΙΤΣΟΣ ΜΠΟΤΣΑΡΗΣ.

Τρίτη, τετράδη φλιβερή, πέφτη φαρμακωμένη,
παρασκευὴ ξημέρωνε, μὴν εἶχε ξημερώσει·
πάνει ὁ Κίτσος στὸμ Πασσιᾶ κι' ἀνέφ(η)κε ςὸ Βεζύρι,
πάνει νὰ βγάλῃ μπουγιουρτὶ νὰ πάν ςὸ Βουργαρέλι,
στὴν Ἄρτα πάει κ' ἐκόνεψε, 'ς ἑνοῦ παππᾶ τὸ σπίτι,
κ' ἐκ' ἔκατσε νὰ φάῃ ψωμὶ, νὰ πικρογ'λωματίσῃ,
κι' αὐτὸς ὁ Γῶγος τὸ σκυλὶ, νὰ τοὖχε πέσ' τὸ χέρι.
—καλήμερά σου, βλάμη μου.—καλῶς τὸ βλάμη [ποὖρθε.
Τὸ λόγο δὲν ἀπόσωσε, τὸ λόγο δὲν ἀπόειπε,
τρία ντουφέκια τὤδωσε, τὰ τρί' ἀράδ' ἀράδα,
τὸ'να τὸμ πῆρε ξώδερμα καὶ τ' ἄλλο στῆς παλάσκαις,
τὸ τρίτο τὸ φαρμακερὸ τὸμ πῆρε στὸ κεφάλι.
τὸ ςόμα τ' αἷμα γ'λώμουσε, τ' ἀχείλι του φαρμάκι,
κ' ἡ γλῶσσα τ' ἀηδονολαλεῖ, ἀηδονολαλεῖ καὶ λέ(γ)ει·
«ποῦ εἶστε, παλληκάργια μου, πιστὰ κι' ἀντρειωμένα,
γυρίστε πίσω πάρτε μου τὸ ἔρμο τὸ κεφάλι,
μὴ μοῦ τὸ πάρουν ἡ Τουρκιὰ, καὶ μοῦ τὸ πᾶν στὴμ Πόλι,
τὸ βλέπ(ου)ν ὀχτροὶ καὶ χαίρουνται, σκλάβοι καὶ καμα- [ρώνουν,
τὸ βλέπ' κ' ἡ μαύρη μάνα μου καὶ σκούζει καὶ φωνάζει·
«κεφάλι, ποῦνε τὸ κορμὶ, κεφάλι, ποῦν' τὰ χέργια!»

31.

Ν. ΤΣΙΟΒΑΡΑΣ

Γιὰ ἰδέστε μαῦρα σύγνεφα, κ' ἕνα κομμάτ' ἀντάρα·
κι' αὐτὸ δὲν ἴνε σύγνεφα, οὐδὲ κομμάτ' ἀντάρα,
ἴνε καράβι τοῦ 'γιαλοῦ, πὤρχετ' ἀπὸ τὴμ Πόλι·
ρωτᾶτε γιὰ τὸν Νικολῆ, τὸν Νικολῆ Τσιουβάρα,
ποῦ ἦταν στὸ Λοῦρο ἁρματωλὸς, στὸ Καρπενήσι κλέφτης,
σέρνει μπαϊράκια πράσινα, πράσινα καὶ γαλάζια,
σέρνει σταυρὸ στὸν κόρφο του, σταυρὸ μαλαμματένιο.

32.

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ ΖΑΡΝΙΚΙΩΤΗΣ

Πουλί μου, ποῦθεν ἔρχεσαι, καὶ ποῦθε καταιβαίνεις;
μὴν ἔρχεσ' ἀπὸ τ' Ἄγραφα καὶ τὸν καϋμένο Βάλτο,
μηνά ἴδες κλέφταις πουθενὰ, μηνά ἴδες χαραμίδες,
μηνά ἴδες τὰ Κομπόπουλα, τὸν Γιάννη Ζαρνικιώτη;
—ἐψὲς προψὲς τὸν ἴδαμε στοῦ Ῥάϊκου τὸ γιουφύρι,
τοὺς βλάχους ἐκουρμέκιαζε τοὺς βλάχους κουρμεκιάζει,
τοὺς πῆρε πέντε πρόβατα, πέντε καλὰ κριάργια,
πῆρε τὴ στέρφη κάλεσια μὲ τὸ λαμπρὸ κουδούνι.

33.

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ.

Τρία πουλάκια κάθουνταν ψηλὰ στὴν Κουτρουμίτσα,
μυργιολογοῦσαν κ' ἔλεγαν, μυργιολογοῦν καὶ λέγουν·
«τί 'ν' τὰ μπαργιάκια πὤρχουνται ἀπὸ τὴ Ῥωμηοράχη;
Κι' ὁ Γιάννης χαμογέλασε, ταράζει τὸ κεφάλι,
ἀπὸ τὸ σπίτι πέρασε, τὸ σπίτι τὸ δικό του,

παίρνει καὶ ζώνει τὸ σπαθὶ, καὶ ζώνει τὸ ντουφέκι,
κ' ἡ μάνα του τὸν ἔλεγε, κ' ἡ μάνα του τοῦ λέγει·
«ποῦ πᾷς, Γιάννη μου, μοναχὸς χωρὶς ἄλλον κοντά σου;
—καὶ τί τοὺς θέλω τοὺς πολλοὺς, πάνω καὶ μοναχός μου·»
Βάνει καὶ σκούζει μιὰ βολὰ σὰν ἄλογο βαρβάτο·
«ποῦ πᾶτε, σκύλ' Ἀρβανιτιὰ, καὶ σκυλο-Κολονιάταις;
ἐγώ εἶμαι Γιάννης τοῦ Παππᾶ, παππ(ᾶ) ἀχ τὴ Σαμαρίνα.»

34.

Ο ΛΑΠΑΣ ΚΑΙ Η ΝΥΦΟΥΛΑ.

Ποῦ ἤσουν, περιστεροῦλά μου, τόσον καιρὸ χαμένη;
—πῆγα νὰ μάσω κάστανα μαζὶ μὲ τὴν ἀγούρω,
κι' ὁ Λάπας μᾶς ἐβίγλωσεν ἀπὸ τὸ καραούλι·
«Κορίτσια μαυρομάτικα, ἐλᾶτε παραπάνου,
κἄτι νὰ σᾶς ῥωτήσουμε, κἄτι νὰ σᾶς εἰποῦμε·
μηνᾆνε Τοῦρκοι στὸ χωργιὸ, μήνα ντρεβεναγάδες;
—ποῦ ξέρουμε, μπαρπούλη μου, ἂν ἴνε κι' ἂν δὲν ἴνε!
—καὶ ποιὸς ἔχει γλυκὸ κρασὶ, κ' ἕν' ὤμορφο κοράσιο;
—παππᾶς ἔχει γλυκὸ κρασὶ, κ' ἕν' ὤμορφο κοράσιο.
—Παππᾶ, ψωμὶ, παππᾶ κρασὶ, νὰ πιοῦν τὰ παλληκάργια,
παππᾶ μ' τὴ θυγατέρα σου, τὴ θέλ' ὁ καπετάνος.
—ἐγὼ, παιδί μ' τὴμ πάντρεψα, τριῶν μερῶν νυφοῦλα....
—γιὰ πιᾶστε, δέστε τὸμ παππᾶ, καὶ σφίξτε του τὰ χέργια.
Ἔτρεξε καὶ τὴν ἤφερε σὰν πέρδικα γραμμένη,
'π' ἀγνάντια τοὺς προσκύνησε, κοντὰ τοὺς χαιρετάει·
κι' ὅλοι φλωργιὰ τὴν κέρασαν κι' ὁ πρῶτος δαχτυλίδι,
στὰ γόνατα τὴν ἔπερνε, στὰ μάτια τὴν φιλοῦσε.
«Κόρημ' γιὰ δὲν παντρεύεσαι, δὲν πέρνεις καπετάνο;
—κάλλια νὰ σκάσ' ὁ μαῦρός σου, πέρι τὸ λόγο ποῦ εἶπες·
ἐγὼ 'χ' ἄντρα πραμματευτὴ, καὶ πεθερὸ κουτζιά-
(πασ(η),

ἔχω καὶ μάνα παππαδιά, καὶ παππαδιὰ θὰ γείνω.
Κι᾿ ἀπὸ τὸ χέρ᾿ τὴν ἅρπαξε καὶ στὸ βουνὸ παγαίνει·
νὰ φέρουμε καὶ τὸν παππᾶ γιὰ νὰ μᾶς στεφανώσῃ.

35.

Ο ΣΤΕΡΓΙΟΣ Ο ΣΑΛΟΝΙΚΙΟΣ ΚΑΙ Ο ΑΛΗ ΠΑΣΣΑΣ.

Ἄνοιξε, γλῶσσά μ᾿ ἄνοιξε, καὶ σὺ, πικρό μ᾿ ἀχείλι,
πές μου δυὸ λόγια σπλαχνικὰ τοῦ Στέργιου Ταϊσίλῃ·
«ὁ Στέργιος, ὁ Σαλονικιὸς ἦταν καταραμένος,
καὶ δύσις καὶ ἀνατολῆς ἦταν θεωργισμένος·
ἦταν σοφὸς μὰ πονηρὸς, ἦταν καὶ ἐπιτήδειος,
τὸν δαίμον᾿ εἶχε δάσκαλο, κι᾿ αὐτὸς ἦταν ὁ ἴδιος·
ὁ δαίμονας σὰ γάϊδαρον αὐτὸν τὸν ἐτραβοῦσε,
κ᾿ ἐκεῖ ποῦ θὰ τὸν πά(γ)αινε ποτὲ δὲν τὸ θαρροῦσε.
τοῦ εἶπε «νὰ πᾷς στὰ Γιάννινα, νὰ σμίξῃς τὸν Βεζύρη,
καὶ νὰ σ᾿ ἐντύσῃ μάλαμμα, φλωρὶ καὶ τσιουβαήρι
καὶ νὰ τοῦ πῇς τ᾿ Ἀλῆ πασσιᾶ, ἦρθα νὰ καζαντήσω,
αὐτὸ τ᾿ ἀθάνατο νερὸ ἐγὼ νὰ σὲ ποτίσω·
θὰ φκιάσ᾿ ἀθάνατο νερὸ, νὰ πιῇς νὰ μὴ πεθάνῃς,
κ᾿ ἐμένα ποῦ εἶμαι σκλάβος σου σὲ τί τιμὴ μὲ βάνεις;»
—ἢ θὰ σὲ ντύσω μάλαμμα, ἢ θὰ σὲ ἀσημιώσω,
ἢ μιὰ τριχιὰ μέσ᾿ στὸ λαιμὸ πισκέσι θὰ σοῦ δώσω.
κι᾿ ὅποιος νὰ κραίνῃ ψέμματα σὲ τοῦτο τὸ ζαμάνι,
στὸμ Πλάτανο στὰ Γύφτικα, τὸν βάνω στὸ μεϊντάνι.
ἐγέλαεν Ἀλῆ πασσιᾶς μὲ τοῦτον τὸ μουρντάρη,
τοῦ ἔλε(γ)ε θὰ σοῦ στείλω᾿γὼ πισκέσι τὸ τριχιάρι.
μαντὰμ ἐγὼ ᾿γενήθηκα, ἐλπίζω νὰ πεθάνω,
καὶ τὸ δικό μου τὸ κορμὶ στὸ μνῆμα θὰ τὸ βάνω·
ἐγὼ σὲ τέτοια πράμματα χαζνέδες δὲ φοβοῦμαι,

μὰ αὐτὸ τ' ἀθάνατο νερὸ ἀδύνατο νὰ πιοῦμε·
μοῦ φαίνετ' ἶνε ψέμματα αὐτὰ ποῦ θὰ 'μιλήσῃς,
καὶ μιὰ τριχιὰ μέσ' στὸ λαιμὸ αὐτὴν θὰ κα ζ α ν τ ή σ ῃ ς.
Τοιμάζονταν ὁ Στέργιος μας, ἄνοιγε τὰ χαρτιά του,
νὰ ἰδοῦμε τὰ κατοπινὰ, τὰ ὕστερνὰ γραφτά του.
Δέκα παιδιὰ μ α ξ ο ύ μ ι κ α γυρεύει τοῦ Βεζύρη·
κ' ἐπρόσταξεν Ἀλῆ πασσιᾶς, τοῦ τἄκαναν χ α ζ ί ρ ι·
τὰ δέκα τὰ μ α ξ ο ύ μ ι κ α ποῦ ϐγῆκε νὰ γυρέψῃ,
μὲ κ ά ν τ ι ο καὶ μὲ ζάχαρι ὁ Στέργιος νὰ τὰ θρέψῃ,
γιὰ νὰ τοὺς πάρῃ τὴν πυτιὰ, νὰ ϐάλλῃ νὰ τὴ ϐράσῃ,
μ' αὐτὰ τ' ἀθάνατο νερὸ ὁ Στέργιος γιὰ νὰ φκιάσῃ·
τρεῖς χρόνους ἐπεδεύτηκε θεοῦ καταραμένος,
καὶ τῆς Μπουνίλας τὴν ἰτιὰ ἐκέρδισ' ὁ καϋμένος.

36.

Ο ΒΕΛΗ ΠΑΣΑΣ ΚΑΙ ΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΤΩΝ ΚΛΕΦΤΩΝ.

Τρία πουλάκια κάθουνταν στὸν Ἔλυμπο στὴ ῥάχη,
τὄνα τηράει τὰ Γιάννινα, τ' ἄλλο τὴν Κατερίνα,
τὸ τρίτο τὸ μικρότερο μυργιολογάει καὶ λέ(γ)ει:
«τί 'ν' τὸ κακὸ ποῦ πάθαμαν ἐμεῖς οἱ μαῦροι κλέφταις,
μᾶς χάλασ' ὁ Βελῆ Πασσιᾶς, μᾶς πῆρε τὴς γυναῖκαις,
στὸν Τούρναϐο τὴς πά(γ)ησε, στὸν Τούρναϐο τὴς πάνουν,
ὀμπρὸς πηγαίν' ἡ Διούλαινα κι' ὀπίσω ἡ συμφῶ της
καὶ παραπίσω ἡ Κώσταινα μὲ τὸ παιδὶ στὰ χέρια,
σὰν μῆλο, σὰν τραντάφυλλο, σὰν νεραντζιὰ κομμένη.
ϐγαίνουν κυράδες τὴν τηροῦν ἀπὸ τὰ παραθύρια·
—ποιαὶς ἶν' αὐταὶς ὁπῶρχουνται στὴμ Πόρτα, στὸ Σα-
[ραΐ;
—κυράδες, τί λογιάζετε, κυράδες τί τηρᾶτε;

ἐμεῖς εἴμεστε κλέφτισσαις, γυναῖκες τῶν Λαζαίων.»
Στέκ' ὁ Πασσιᾶς καὶ τὴς ῥωτάει ἀπὸ τὸ παραθύρι·
«γυναῖκαις ποῦ ἴν' οἱ ἄντροι σας, κ' οἱ καπηταναρέοι;
—ἴνε ψηλὰ στὸν Ἔλυμπο, ψηλὰ στὰ κυπαρίσσια.
—πάρτε τὴς δυὸ φ(υ)λακῶςε ταις, βάλ(ε)τε ταις στὸ [μπουντρούμι·
βάλτε κι' αὐτὴ τὴν Κώσταινα ψηλὰ μέσ' στὸ χαρέμι.
—ἄφες μ' ἄφες μ', ἀφέντη μου, δυὸ λόγια νὰ σοῦ κρήνω,
νὰ γράψω μιὰ πικρὴ γραφὴ στὸν Καπετάνη Κώςα:
«ἐσὺ Κώςα μ' στὸν Ἔλυμπο, ψηλὰ στὰ κυπαρίσσια,
κ' ἡ Κώςαινα στὸν Τούρναβο σὲ Τούρκο χαρέμι.»

37.

ΑΛΗ ΠΑΣΣΑΣ.

Νά ἤταν οἱ κάμποι θάλασσα καὶ τὰ βουνὰ ποτάμια,
νὰ πνίγουνταν ὁ τάταρης ποῦ φέρνει τὰ φιρμάνια.
καὶ τὸ φιρμάνι ν' ἔγραφε, τὸ πρῶτο τὸ χαμπέρι,
«γιὰ σήκου, γέρ' Ἀλῆ Πασσιᾶ, νὰ πᾷς στὸ Τιπελένι.»
—μὲ τί κουβέτ' μὲ τί καρδιὰ, νὰ πά(γ)ω στὸ Τιπελένι,
δὲ 'φίνω 'γὼ τὰ Γιάννινα, τὸ κιαμέτ νὰ γένῃ».
Ἀλῆ πασσιᾶς σηκώθηκε στὴν Ὥρα πά(γ)ει νὰ κάτσῃ,
βλέπει τ' ἀσκέρια 'πό 'φεγαν κι' ἀρχίνησε νὰ κλάψῃ.
«Μὴ φέγετε, μωρὲ παιδιὰ, μὴ μπαίνεται στὸ κρῖμα,
πολὺ τὸ νταγιαντίσετε, βαστᾶτε κ' ἕνα μῆνα·
ἔχω ἐλπίδα στὸν θεγὼ νὰ μῶρθῃ τὸ μιντάτι,
κι' ἂν σᾶς γελάσω, μπρὲ παιδιὰ, ῥίξτε με στὸ χαντάκι.
Ποῦ πᾷς, μωρὲ Ῥεσὶτ πασσιᾶ, μὲ τὰ μεγάλα φρύδια!
'μένα μὲ λέν Ἀλῆ πασσιᾶ, σὲ τρῶν' τὰ μαῦρα φίδια·
ποῦ πᾷς, μωρὲ Ῥεσὶτ πασσιᾶ, καὶ σὺ παληο-Κονιάρη,
'μένα μὲ λέν Ἀλῆ Πασσιᾶ, τὸ ἄξιο παλληκάρι.

38.

ΟΙ ΤΟΥΡΚΟΙ.

Τί'ν' τὸ κακὸ ὀπῶκαμες σ' ἐμένα τὴν καϋμένη,
ποῦ μ' ἔχ' ἡ μάνα μ' μοναχὴ καὶ ἀρραβωνιασμένη,
θελὰ μὲ κάνῃ παπαππαδιὰ, παππᾶ θελὰ μοῦ δώσῃ·
ἀνάθεμά σε, γεροντειὰ, καὶ σεῖς κ ο τ ζ α μ π α σ ί δ ε ς,
βάνετε Τούρκ(ου)ς ἁρματωλοὺς, Τούρκους μ π ο υ λ ο υ-
[π α σ σ ι ά δ ε ς,
κ' ἐπιάσεταν τὸμ πόλεμο μὲ τοὺς Μαργαριτιώταις·
πάνουν οἱ Τοῦρκ' ἀνύπαντροι, γυρίζουν παντρεμμένοι,
πάνουν κορίτσια γιὰ νερὸ, γυρίζουν φιλημένα.

39.

ΤΗΣ ΩΡΓΙΑΣ Η ΑΛΩΣΙΣ.

'Σ ὅσα κάστρα κι' ἂν ἐπῆγα καὶ περπάτησα,
σὰν τῆς Οὐργιᾶς τὸ κάστρο, κάστρο δ ὲ ν ηὗρα,
κάστρο θεμελιωμένο, κάστρο ξακουστὸ,
σαράντα πύργους ἔχει ἀσημόχυτους,
κι' ἄλλους σαράντα πέντε μαλαμόχυτους·
Τοῦρκοι τὸ τρο(γ)υρίζουν χρόνους δώδεκα
δὲν μπόρ(ου)ν νὰ τὸ πατήσουν τὸ μ α ρ γ ι ό ρ ι μου.
κι' ἕνα μικρὸ Τουρκάκι Ῥουμηογέννητο·
«ἐγὼ νὰ τὸ πατήσω τί μοῦ δίνετε;
—χίλια φλωριὰ στὴν τσέπη κι' ἄλογο καλὸ,
καὶ τὴν κυρὰ ὀπῶχει, τ ζ ι ά π α σου κι' αὐτή.
Τοὺς πύργους, πύργους πάνει καὶ μυργιολογάει·
«ἀνοῖξτέ μου τῆς χήρας καὶ τῆς ὀρφανῆς.»
—«Γυναῖκ' ἀνακομπιάζει», κόρη φώναξε:

«ἀνοῖξτέ μου τῆς χήρας καὶ τῆς ὀρφανῆς,
ποῦ εἶμ' ἀγκαστρωμένη καὶ στὸ μῆνά μου.»
Σὰν ἄνοιξεν ἡ πόρτα χίλιοι μπήκανε,
ἄλλοι στ' ἄσπρα χυθῆκαν, κι' ἄλλοι στὰ φλωριὰ,
κι' αὐτὸς μέσα στὴν κόρη. . . . . . .

40.

ΤΟΥ ΝΑΣΙΟΥ.

Πάνω τὴν ἄκρη τοῦ 'γιαλοῦ, τὴν ἄκρη τὸ ποτάμι,
βρίσκω λημέρια κλέφτικα, ὅλου χωρταριασμένα,
βρίσκω τοῦ Νάσιου τὰ μαλλιὰ, τοῦ Νάσιου τὸ κεφάλι·
μὲ πῆρε τὸ παράπονο, καὶ κάθουμαι καὶ κλαίω·
ἔκατσα καὶ τὸ ξέταζα (ἐ)κάτσα καὶ τὸ ξετάζω·
«κεφάλι, ποῦνε τὸ κορμὶ, κορμὶ ποῦνε τὰ χέρια;
—τὸ πήρανε καὶ τό 'θαψαν σὲ χέρισο χωράφι,
ἦρθε καιρὸς νὰ δουλευτῇ τὸ χέρισο χωράφι,
τ' ἀλέτρι βγάζει κόκκαλα καὶ τὸ γυννὶ κεφάλι.

41.

Ο ΣΕΥΣΤΑΘΑΣ ΚΑΙ Ο ΔΗΜΟΣ ΤΡΟΜΠΟΥΚΗΣ.

Ἀναθεμά σε, Σεύσταθα, κ' ἐσέν' Δῆμο Τρομπούκη,
ποῦ πιάσεταν τὸμ πόλεμο μὲ τοὺς Μαργαριτιώταις·
πάνουν οἱ Τοῦρκ' ἀνύπαντροι, γυρίζουν παντρεμμένοι,
κ' ἕνα μικρὸ Τουρκόπουλο, μιὰ κόρη κυνηγοῦσε,
στὸν Ἅ(γ)ι Γιώργ' ἀνέβαινε, στοῦ ἅ(γι) Γιωργιοῦ τὴ σκάλα,
καὶ τὸ σταυρό της ἔκανε κατὰ τὸν ἅ(γ)ι Γιώργη·
«πολλαὶς φοραὶς ποῦ μ' ἔγλυσες ἀχ τῶν Τουρκῶν τὰ [χέρια,
κι' ἀκόμα τώρα γλῦσέ με ἀχ' τῶν Τουρκῶν τὰ χέρια,

νὰ φέρω λίτρα μάλαμμα καὶ δυὸ λίτραις ἀσήμι.»
Ἀνοίξανε τὰ μάρμαρα καὶ μπῆκ' ἡ κόρη μέσα·
κι' ἀνέβ' καὶ τὸ Τουρκόπουλο στοῦ ἅ(γ)ι Γλώργ' τὴ σκάλα·
κάν' τὸ σταυρὸ χριστιανικὰ κατὰ τὸν ἅ(γ)ι Γλώργη·
«ἅ(γ)ι Γλώργη μου, Σεργιανὲ, μεγάλο τ' ὄνομά σου,
σοῦ φέρν' ἁμάξι τὸ κερὶ κι' ἁμάξι τὸ λιβάνι.»
Καὶ ἄνοιξε τὸ μάρμαρο καὶ βῆκ' ἡ κόρη ὄξου.

42.

ΤΡΕΙΣ ΑΔΕΛΦΟΙ ΚΑΙ ΟΙ ΤΟΥΡΚΟΙ.

Τρία 'δερφάκια γλώρταζαν τὸν ἅ(γ)ιο Κωςαντῖνο,
ἔχουν τὴν τάβλ' ἀπὸ φλωρὶ καὶ τὸ σινὶ 'σημένιο·
πουλάκι πά(γ)ησε κ' ἔκατσε δεξιὰ μεργιὰ στὴν τάβλα,
δὲν ἐλαλοῦσε σὰν πουλὶ, κι' οὐδὲ σὰ χιλιδόνι,
μοῦν' ἐλαλοῦσε κ' ἔλεγε ἀνθρώπινη λαλίτσα·
«ἐσεῖς τρῶτε καὶ πίνετε, καὶ Τοῦρκοι σᾶς κουρσεύουν,
πῆραν τοῦ Κώστα τὰ παιδιὰ, τοῦ Μήτρου τὴ γυναῖκα,
πῆραν καὶ τοῦ Βλαχόπουλου τὴν ἀρραβωνιασμένη·
σήκου, μωρὲ Βλαχόπουλε, γιὰ νὰ τοὺς κυνηγήσῃς.»
Στὰ γόνατα ἐστάθ(η)κε καὶ ζώς(η)κε τ' ἅρματά του
δεξιὰ μεργιὰ τοὺς ἔκοφτε, δεξιὰ τοὺς θεμονιάζει.

43.

Ο ΚΙΟΥΤΑΧΗΣ ΚΑΙ Ο ΚΙΤΣΟΣ ΤΣΑΒΕΛΛΑΣ.

Πρώϊμα μᾶς ἦρθεν ἡ Τουρκιὰ, μᾶς ηὗρε σκουρπισμένους·
ὁ πρῶτος ἶν' ὁ Κιουταχῆς ἀπὸ τὸν βασιλέα,
ἐσύναξε τ' ἀσκέριτου, κι' ὅλους τοὺς μπουλουκτσί-[δες,
καὶ τὰ ῥιτζάλλια τ(ῆ)ς 'Αρβαντιᾶς, ὅλα μὲ τὴν ἀράδα
στὸ Μαυρονόρους πέρασαν, στὸ Μεσολόγγι πάνουν.

Κίτσος Τσαβέλλας 'φώναξεν ἀπὸ τὸ παραθύρι·
«ποῦ πᾶς, ποῦ πᾶς, μπρὲ Κιουταχῆ, μὲ τοὺς παλη-
[κονιάρους;
ἐδῶ τὸ λένε Καραλῆ, τὸ λένε Μεσολόγγι,
νὰ μὴ χαθῇ τ' ἀσκέρι σου κ' ἐσένα τὸ κεφάλι.
—ὅλο τ' ἀσκέρι μ' νὰ χαθῇ κ' ἐμένα τὸ κεφάλι,
στὸ Μεσολόγγι θέλα μπῶ. . . . .»

44.

Ο ΣΑΤΡΑΖΑΜΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ.

'Ανοῖξτε, δένδρα καὶ κλαριά, καὶ σεῖς κοντοραχούλαις,
ὁ σατραζέμης θὰ διαβῆ, πάνει στὸ Μεσολόγγι·
στὰ Γιάννινα ἀπέρασε, στὴν Ἄρτα ἐδειπνοῦσε,
κι' αὐτοῦ στὴν Καντηλόβρυσι μοιράζει μπουλου-
[γτσίτκα,
καὶ τὸ Δημήτρι 'φώναξε καὶ τὸ Δημήτρι κράζει·
«Δημήτρι μ' πῶς τὸ βρίσκομε αὐτὸ τὸ Μεσολόγγι;
—ἀφέντη μου, μὴ σκάζεσαι, καὶ ἴτσιου μὴ φοβᾶσαι,
μπροστὰ βάλε τὴ Γκεκουργιά, στὴ μέση τ(οὺ)ς Ἀρβα-
[νίταις,
καὶ παραπίσ' ἡ κλεφτουργιὰ μὲ τὰ καπιτανάτα.

45.

Ο ΜΑΡΚΟΣ ΜΠΟΤΣΑΡΗΣ.

Ἕνα πουλάκι ξέβγαινε ποῦ μέσ' ἀχ' τὴν Ἀθήνα,
ῥάχη σὲ ῥάχη περβατεῖ, λημέρι σὲ λημέρι,
θέλει τοῦ Μάρκου τὸ ουρδὶ, τοῦ Μάρκου τὸ λημέρι,
κι' ἄλλο πουλάκι τοῦ 'λεγε, κι' ἄλλο πουλὶ τοῦ λέ(γ)ει·
«τὸ Μάρκο τὸν ἐσκότωσαν μέσα στὸ Μεσολόγγι,
στ' Ἀντελικὸ τὸν πήγαιναν, νὰ πάνουν νὰ τὸν θάψουν,

χίλιοι παππᾶδες ποῦ μπροστὰ κ' ἑξῆντα δεσποτάδες,
χίλια κορίτσια ξέπλεγα κοντὰ μυργιολογόντας,
κ' ἡ Μάρκαινα ἀπὸ κοντὰ μὲ τὸ παιδὶ στὰ χέρια.
.«Μάρκο, π' ἀφίνεις τὰ παιδιὰ, τὸ ἔρημο λημέρι;

. . . .

46.

Η ΚΩΣΤΑΝΤΙΝΑΙΝΑ.

Πατήσανε τ' Αντελικὸ, πῆραν τὸ Μισολόγγι,
πῆραν μανάδες μὲ παιδιὰ, καὶ πεθεραὶς μὲ νύφαις,
πῆραν μιὰ ἀρχοντοπεθερὰ μὲ δώδεκα νυφάδες·
πῆραν τὴν Κωνςαντίναινα τριῶν μερῶν λεχῶνα·
δὲν ηὗρε πέτρα νὰ σταθῆ, λιθάρι ν' ἀκουμπήσῃ,
νὰ λυσο-δέσῃ τὸ παιδὶ, νὰ τὸ χορτάσῃ γάλα.
«ἂν ἦστε Τοῦρκ' ἀφῆστέ με, χίλια φλωργιὰ σᾶς δίνω,
νὰ λυσω-δέσω τὸ παιδὶ, νὰ τὸ χορτάσω γάλα·
πέτρα μ' σ' ἀφίνω τὸ παιδὶ, στὸ κάνω τ ε σ ε λ ί μ ι,
κι' ἀνίσως καὶ ματαδιαβῶ νὰ στήσω μαναστήρι.

47.

ΑΛΕΞΗΣ ΝΟΥΤΣΟΣ.

Ἐπρασινίσαν τὰ κλαριὰ κ' ἐλάλησε κι' ὁ κοῦκκος,
κι' Ἀλέξης δὲν ἐφάνηκε νὰ βγῆ πρὸς τὸ Ζαγόρι,
νὰ βάλ' τοὺς Τούρκους ὀμπροστὰ, καὶ τοὺς Ῥωμηοὺς
[ποῦ 'πίσω,
καὶ τὸν Κ α σ ί μ η στὸ πλευρὸ, ν' ἀνάφτῃ τὸ τ σ ι μ π ο ύ κ ι.
«ἐσεῖς πουλιὰ ἀχ' τὰ Γιάννινα, κι' ἀηδόνι' ἀχ τὸ Ζαγόρι,
ἐσεῖς δουλειὰ δὲν ἔχετε τοῦτο τὸ καλοκαίρι,
δὲν πᾶτε πρὸς τὴ Λεβαδειὰ, τὴ μαύρη τὴν Ἀθήνα,
νὰ ἰδῆτε καὶ νὰ μάθετε γιὰ αὐτὸν τὸν Κύρ' Ἀλέξη;

—ἐψὲς, προψὲς τὸν εἴδαμε στὸ χάνι τῆς Βεντίςας,
μαῦρα πουλιὰ τὸν ἔτρωγαν, κι᾽ ἄσπρα τὸν τρο(γ)υρίζαν,
κ᾽ ἕνα πουλὶ, μαῦρο πουλὶ, κάθεται καὶ τὸν κλαίει.
«νὰ τοῦ ἤξερε ἡ μάνα σου, και ἡ κουρεμαδιά σου,
μὴν ἄλαζαν τὴμ Πασκαλιὰ καὶ τὰ φλωργιὰ μὴ βάναν.»

48.

Ο ΤΑΗΡ-ΑΜΠΑΖΗΣ ΚΑΙ Η ΜΠΕΗΣΣΑ

Ποιὸς θέλ᾽ ν᾽ ἀκούσῃ κλάματα, δάκρυα καὶ μυριολόγια,
διαβᾶτ᾽ ἀχ τὴν Ἀρβανιτιὰ, κι᾽ ἀχ τ᾽ Ἀρβανιτοχώρια,
ν᾽ ἀκούσετε μιὰ Μπέησσα, καὶ μιὰ κυρὰ μεγάλη,
πῶς κλαίει καὶ μυργιολογάει, πῶς χύνει μαῦρα δάκρυα,
στὸ μυριολόγι τοῦ ᾽λεγε, στὸ μυρολό(γ)ι τοῦ λέ(γ)ει.
«ἀνάθεμά σε, Ῥούμελη, μὲ τὸν Ταὴρ-Ἀμπάζη,
ποῦ μὲ χηρέψεταν μικρὴ καὶ χήρα δὲ μοῦ πρέπει»
βάνει καὶ γράφει μπουγιουρτιὰ γιὰ τ᾽ Ἀρβανιτοχώρια·
«σ᾽ ἐσέν᾽ Σαήμπη ἀδερφὲ, σ᾽ ἐσένα σελιχτάρη,
μεντάτι νὰ μοῦ γίνετε τοῦτο τὸ καλοκαίρι,
γιὰ νὰ πάρω τὸ αἷμά μου, νὰ βγάλω καὶ τὸ ἄχτι.»

49.

Η ΝΥΦΗ ΤΟΥ ΚΟΝΤΟΓΙΑΝΝΗ.

Κοιμᾶτ᾽ ἀστρὶ, κοιμᾶτ᾽ αὐγὴ, κοιμᾶται νιὸ φεγγάρι,
κοιμᾶτ᾽ ἡ καπετάνισσα, νύφη τοῦ Κοντογιάννη,
μέσ᾽ στὰ χρυσᾶ παπλώματα, μέσ᾽ στὰ χρυσᾶ σεντόνια·
νὰ τὴν ξυπνύσω ᾽ντρέπουμαι, νὰ τῆς τὸ εἰπῶ φοβοῦμαι·
«τὸν καπετάνο σκότωσαν καὶ τὸν ἀντραδερφό σου,
ξύπνα μούρ᾽ καπετάνισσα, ξύπνα μουρὴ καϋμένη.»
Νὰ τὴν δροσίσω μὲ νερὸ, φοβοῦμαι μὴ κρυώσῃ,

νὰ τὴν δροσίσω μὲ κρασὶ, φοβοῦμαι μὴ μεθύσῃ,
νὰ τὴν δροσίσω μὲ ῥακὶ, φοβοῦμαι μὴν ἀνάψῃ.
«ξύπνα μούρ' καπετάνισσα, ξύπνα μουρὴ κυμένη,
μαῦρο χαμπέρι σοῦ ἤφερα . . . .»

50.

Η ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΚΟΥ ΚΑΙ ΤΟ ΣΕΡΟΠΟΥΛΟ.

Τὸ (ἀ)κοῦσμα πῶχ' ὁ Γιαννακὸς, πῶχ' ὤμορφη γυ-
[ναῖκα,
τό ἤκουσε τὸ Σερόπουλο καὶ πά(γ)ησε νὰ τὴμ πάρῃ,
μὲ τ' ἄργανα βραχνὰ, βραχνὰ, καὶ μὲ τοὺς ζουρνα-
[τζίδες:
στὴ στράτα ὅπου πά(γ)αινε, στὴ στράτα ποῦ παγαίνει,
παρακαλοῦσε κ' ἔλεγε, παρακαλάει καὶ λέγει·
«Κύργεμ' νὰ βρῶ τὸ Γιαννακὸ στὸ στρῶμα νὰ κοιμᾶται,
ξιπόλυτο, ξιζώνατον, χωρὶς σπαθὶ ζωσμένον.»
καθὼς ἐπαρακάλεσε, ἔτσ' πά(γ)ησ' καὶ τὸν ηὗρε
ξιπόλυτον, ξιζώνατον, χωρὶς σπαθὶ ζωσμένον.
—Καλὴ μερά σου, Γιαννακό.—καλῶς το τὸ Σερόπ(ου)λο,
ἔλα νὰ κουβεντιάσουμε, νὰ φᾶμε καὶ νὰ πιοῦμε.
—δὲν ἦρθα γιὰ φαγὶ, γιὰ πιῆ, οὐδὲ γιὰ τὴ κουβέντα,
ἦρθα γιὰ τὸ κεφάλι σου, νὰ πάρω τὴν καλή σου.
—ἂν ἴν' γιὰ τὸ κεφάλι μου, πέντε καλαὶς σοῦ δίνω·
σοῦ δίνω μιὰ τὴ μάνα μου, καὶ δυὸ τὴν ἀδερφή μου,
καὶ τρεῖς τὴν ἀξαδέρφη μου, τὴν ἀρραβωνιασμένη. . .
—οὐδὲ τὴ μάνα σ' θέλω 'γὼ, οὐδὲ τὴν ἀδερφή σου,
κι' οὐδὲ τὴν ἀξαδέρφη σου, τὴν ἀρραβωνιασμένη·
ἦρθα γιὰ τὸ κεφάλι σου, νὰ πάρω τὴν καλή σου.
—πάρ' την, σκυλί μου, πάρε την καὶ πίσω μὴ γυρίσῃς,

σαράντα πλάγια νὰ διαβῇς κι' ἀπαὶ νὰ τὴν φιλήσῃς.»
Κ' ἐκεῖνος γιὰ τὸ σκάσιμο καὶ γιὰ τὸμ πλανταγμό του
μπροστά του τὴν ἐφίλησε, μπροστά τ' τὴν ἀγκαλιάζει.

51.

Η ΜΑΡΙΑ ΤΟΥ ΠΑΠΠΑ ΚΑΙ Ο ΜΠΕΗΣ.

Ἐκίνησαν τρεῖς λυγεραὶς καὶ τρεῖς γαλανομμάταις,
πᾶν νὰ λευκάνουν τὰ πανιὰ στῆς Κόνιτσας τὴ βρύσι,
καὶ μιὰ τὴν ἄλλη ἔλε(γ)ε, καὶ μιὰ τὴν ἄλλη λέ(γ)ει.
«Μωραὶς ποῦ πᾶμε μοναχαὶς, γυναῖκες δίχως ἄντραις;
ν ἐδῶ 'νε τὸ τουρκόδρομο, δρόμος τῶν Ἀρβανίτων.»
Τὸ λόγο δὲν ἀπόσωσε, τὸ λόγο δὲν ἀπόειπε·
«μώρ' γιὰ κ' οἱ Τοῦρκοι πὤρχονται, μώρ' γιὰ κ' οἱ Ἀρ-
[βανίταις·»
—Κρουστάλω, μάσε τὰ πανιὰ, Μαρούσιω τὴ σατγέτα,
καὶ σὺ, Μαρία τοῦ παππᾶ, στὴ σέλλα καβαλλίκα,
νὰ κάνῃς τούρκα πεθερὰ, νὰ πάρῃς τοῦρκον ἄντρα,
—κόψε με, Μπέη μ' κόψε με, τὸ γαῖμά μου χαλάλι,
κάλλια νὰ διῶ τὸ γαῖμά μου, στὴ γῆς νὰ κοκκινίσῃ,
παρὰ νὰ διοῦν τὰ μάτια μου, Τοῦρκος νὰ μὲ φιλήσῃ.

52.

Ο ΦΥΛΑΚΙΣΜΕΝΟΣ.

Δὲν μπόρ' ὁ μαῦρος, δὲν μπορῶ, δὲν μπόρ' νὰ νταγιαν-
[τήσω,
τῆς φυλακῆς τὰ βάσανα, τῆς φυλακῆς τὰ ντέρτια,
μέρα καὶ νύχτα κατα(γ)ῆ, στὴ γῆς ἀξαπλωμένος·
σάπισε τὸ κορμάκι μου καὶ τὸ δεξὶ τὸ χέρι·
παρακαλῶ τὴμ Παναγιὰ, καὶ τὸν ἅ(γ)ιο Σωτῆρι

νὰ γένῃ κἄνα σύνταγμα, νὰ βγοῦν οἱ φ(υ)λακωμένοι,
νὰ βγῶ καὶ μέσα στ' Ἄγραφα, στὸν καπετὰν Σωτῆρι·
τὸν ἔχω βλάμη κι' ἀδερφὸ, καὶ βλάμη στὸ βαγγέλιο:
κι' αὐτὸς ἐστάθ(η)κε ἄπιστος, σὰν πονηρὸς ὁποῦ ἦταν·
Μπροστὰ τοῦ παίρνει τ' ἄρματα, τοῦ παίρνει τὸ ντουφέκι.
τρία νουφέκια τὤρριξαν, τὰ τρί' ἀράδα, ἀράδα,
τόνα τὸμ πῆρε ξώδερμα, καὶ τ' ἄλλο στὸ ζουνάρι,
τὸ τρίτο τὸ φαρμακερὸ, τὸμ πῆρε στὸ κεφάλι,
τὸ στόμα τ' αἷμα γιόμουσε, τὸ στόμα του φαρμάκι.

53.

Ο ΚΑΤΑΡΑΧΙΑΣ ΚΑΙ Ο ΧΑΤΖΗ ΠΕΤΡΟΣ.

Συντάζετ' ὁ Καταραχιᾶς μέσ' ἀπὸ τὴ Ῥουσσία,
μαζών' ἀσκέρι διαλεχτὸ, ἀδέρφια κι' ἀξαδέρφια,
πάνει κατ' Ἀσπροπόταμο, πάνει στὸ Μεσολόγγι,
νὰ πάν' νὰ βρῇ Ζιακόπουλα, κι' αὐτὸν τὸν Χατζῆ Πέτρου,
νὰ ἰδοῦνε πῶς τὸ βρίσκουνε τοῦτο τὸ καλοκαίρι.
τὰ γράμματα μᾶς ἔρχουνται ἀπὸ τὴ βασιλεία·
«πιάστε τὸν τόπο δυνατὰ, πιάστε τὸν τόπο γέργια,
μὴ χαλαστοῦν τὰ Γιάννινα, μὴ χαλαστῇ ὁ τόπος,
ὅσου νάρθῇ ἀπόκρισι ἀπὸ τὴ βασιλεία . . . . .

54.

Η ΚΑΛΑΜΠΑΚΑ ΚΑΙ Ο ΧΑΤΖΗ ΠΕΤΡΟΣ.

Τ' ἔχεις, καϋμένε κόρακα, καὶ σκούζεις καὶ φωνάζεις,
μήνα διψᾶς γιὰ αἵματα, μήνα διψᾶς γιὰ λέσια;
εὗγα ψηλὰ στὸν Κόζιακο, ψηλὰ στὴν Καλαμπάκα,
κι' ἀγνάντεψε τὴμ ποταμιὰ κατὰ τὴν κρύα βρύσι,
νὰ ἰδῇς κρεάσια Τούρκικα, κορμιὰ δίχως κεφάλια·

κλείσανε τὸν Ἀλιάμπεη μὲ τέσσερες χιλιάδες,
πέφτουν ντουφέκια σὰ βροχὴ, κανόνια σὰν χαλάζι,
κι' αὐτὰ τὰ λιανοντούφεκα σὰν τὴ ψιλὴ βροχοῦλα,
βάστα, μπρὲ Χατζῆ Πέτρο μου, τὸ λιάπικο ντουφέκι.

55.

Ο Θ. ΓΡΙΒΑΣ.

Ἤμουν παιδὶ κ' ἐγέρασα, ἀρματωλὸς καὶ κλέφτης,
κι' ὅσους πολέμους ἔκανα ἐγὼ καὶ τ' ἅρματά μου,
π(ου)θενὰ δὲν ἀντροπιάστηκα κ' ἐγὼ καὶ τ' ἅρματά μου·
καὶ τώρα στὰ γεράματα στὸν τόπο τοῦ Γιαννίνου,
'ς αὐτὸ τὸ ἔρμο Κοτσολιὸ 'ς μιανοῦ παππᾶ τὸ σπίτι·
κι' ἄλλος παππᾶς μὲ πρόδωσε στ' Ἀβδῆ πασσιᾶ τὸ στόμα
τὴ 'μέρα νύχτα ἔκανε, νιζάμι κι' Ἀρβανίταις,
τὰ καραούλια ν ἔπιασε καὶ ςιάει τὰ μπαϊράκια,
καὶ μιὰ γιουρτὴ ξημέρωνε, ἦταν καὶ τ' ὄνομά μου.
Ἅ(γ)ι Θώδωρος μ' ἐξύπνησε καὶ ἄνοιξε τὴμ πόρτα,
γλέπω τοὺς Τούρκους ὀμπροστὰ, νιζάμι κι' Ἀρβανίταις,
«τὸ τί ἀνθρώποι εἶστε σεῖς, τώρα ὅλη τὴ νύχτα;
—ἐμεῖς μεντάτι σοῦρθαμαν ἀπὸ τὴ βασιλεία.»
Εὐθὺς τὴμ πόρταν ἔκλεισε ξυπνάει τὰ παλληκάρια·
«πιᾶςε, παιδιά μ' τὸμ πόλεμο, πιᾶςε καὶ τὸ ντουφέκι.»

56.

Ο ΚΑΡΑΦΗΛ-ΜΠΕΗΣ ΚΑΙ Θ. ΓΡΙΒΑΣ.

Πέςε τοῦ Καραφὴλ-μπεη, γιὰ πέστε του τοῦ Μπέη,
νὰ κάνῃ λίγο σύνταγμα στοὺς δόλιους Ἀρβανίταις,
νὰ πιάσουμε τὸ Μέτσοβο κι' αὐτὰ τὰ τρία χάνια,
τὸ τ' ἦρθ' ὁ Γρίβας τὸ σκυλὶ, κι' ὁ ὄφιος τῆς Ἑλλάδας,
σαράντα ῥάχαις ἔπιασε, σαράντα ῥαχοπούλαις,

καὶ τὸ γιουφύρι ἔπιασε, τὴ σκάλα τοῦ Μετσόβου,
κι' αὐτὸς ὁ Κοντοκόκκαλης μὲ τὸ Δημήτρι Τσάπο,
τὸν Καραφὴλ-μπεη βάρεσαν, μὲ ὅλο τὸν ταϊφά του.
Κ' οἱ Μετσοβίταις τὰ σκυλιὰ, κι' αὐτ' οἱ κοτσιαμπασίδες
πιάνουν καὶ γράφουν μιὰ γραφὴ στ' Ἀβδῆ πασσιᾶ τὰ
[χέρια·
«βάστα, καϋμέν' Ἀβδῆ Πασσιᾶ, 'κόμα πέντ' ἔξη ὥραις,
τὸ Γρίβα θὰ στὸν δώσουμε στὰ χέργια τὰ δικά σου.»
Κ' οἱ φυλαχτάδες π' φύλαγαν πιάνουν τὸ χαρτοφόρο,
παίρνουν τὴς βούλαις, τὰ χαρτιὰ, ςὸ Γρίβα τὰ πα(γ)αίνουν·
«ποῦ εἶσαι Γρίβα, ἀρχηγὲ, καὶ σὺ μπρὲ καπιτάνε,
θελὰ μᾶς δώσουν ζωντανοὺς στ' Ἀβδῆ Πασσιᾶ τὰ χέργια.»
Κι' ὁ Γρίβας χαμογέλασε, χαμόγελο μεγάλο,
τοὺς Μετσοβίταις φώναξε, καὶ τοὺς κουτσιαμπασίδες·
«τί ἴν' τὸ κακὸ ποῦ κάνεταν σὲ τοῦ' τὴ μαύρη χώρα;»
Σηκώθ' ὁ Γρίβας κ' ἔφυγε μὲ ὅλον τὸν ταϊφά του,
κανένας δὲ βαρέθηκε, κανένας δὲν ἐχάθ(η)κε.

57.

ΝΤΕΛΗ-ΧΟΥΣΙΟΣ.

Λάλησε, κοῦκκέ μ', λάλησε, λάλησε πῶς λαλοῦσες;
—τί νὰ λαλήσω, τί νὰ εἰπῶ, τί νὰ σᾶς μολο(γ)ήσω·
ὁ Ντελῆ Χούσιος στὰ βουνὰ, ψηλὰ στὰ κορφοβούνια,
τὰ παλληκάρια μάζωνε, ὅλ' Ἀρβανιτοπαίδια,
μὲ τὰ σπαθιὰ τὰ ντιμισκιὰ, ντουφέκια καριοφίλια,
«παιδιά μ' σὰν θέλτε λεβεντιὰ, καὶ κλέφταις νὰ γενῆτε,
βάλτε τσιολίκι στὴν καρδιὰ, καὶ σίδερα στὰ πόδια,
τριῶν μερῶν περπατησιὰ νὰ πᾶμε γιὰ μιὰ νύχτα,
νὰ πᾶμε νὰ πατήσουμε τοῦ Νικολοῦ(;) τὰ σπίτια·
πῶχει τὰ ἄσπρα τὰ πολλὰ, φλωριὰ καὶ καραγρόσια.

Γειά σου, χαρά σου, Νικολώ.—καλῶς τὸν Ντελῆ-Χούσιο;
—κριάργια θέλουν τὰ παιδιὰ, κρασὶ τὰ παλληκάρια.»

58.

Ο ΚΑΚΑΡΑΝΣΤΑΣ ΚΑΙ ΑΙ ΦΡΑΓΓΑΔΕΣ.

Λάλησε, κοῦκκέ μ᾽ λάλησε, καθὼς λαλοῦσες πρῶτα.
—τί νὰ λαλήσω, τί νὰ εἰπῶ, καὶ τί νὰ μολο(γ)ήσω,
ὁ Κακαράντσας στὰ βουνὰ, ψηλὰ στὰ κορφοβούνια,
ὅλο ἀσκέρι σύνταζε, κι᾽ ὅλ᾽ Ἀρβανιτοπαίδια,
μὲ τὰ σπαθιὰ τὰ ντιμισκιὰ, ντουφέκια καργιοφίλια,
«ἄϊστε παιδιά μ᾽ μὴ σκιάζεστε καὶ ἴτσι ου μὴ φοβᾶστε,
βάλτε τσο λίκι στὴν καρδιὰ, καὶ σίδερο στὰ πόδια
καὶ ἄϊστε νὰ πατήσουμε τῆς ἔρημαις Φραγγάδαις,»
Κι᾽ ὁ Κωσταρᾶς τοὺς ἔ(λ)εγε, κι᾽ ὁ Κωσταρᾶς τοὺς λέ(γ)ει·
«σύρτε, παιδιά μ᾽ δὲν ἔρχουμαι στῆς ἔρημαις Φραγγάδαις.
τἔχω ἀδέρφια δώδεκα μὲ τ᾽ ἅ(γ)ιο τὸ βαγγέλιο,
ἐβάφτισα κ᾽ ἕνα παιδὶ, τὸ λένε Δημητράκη.»
Σὰν κίνησαν καὶ πά(γ)ησαν, σὰν κίνησαν καὶ πάνουν,
στὸ μεσοχώρι κόνεψαν, βαροῦν καὶ τῆς καμπάναις,
τοὺς ἄρχοντες ἐφώναξαν, τοὺς ἄρχοντες φωνάζουν·
«καλὴ σπέρα σας, ἄρχοντες.—καλῶς τὰ παλληκάρια,
παιδιά μ᾽ τὸ ποῦθεν ἔρχεστε καὶ πόθεν ἀπερνᾶτε;
—ὁ ἀρχηγὸς μᾶς ἔστειλε γιὰ τὴν ἐλευθερία.»
Καὶ τὸν κὺρ Γιώργι ἅρπαξαν, κι᾽ αὐτὸν τὸν κὺρ Μπινι-[γούκα.
«στὰ σπίτια σας μᾶς ἔστειλεν ὁ Θωδωράκης Γρίβας.»

59.

Ο Θ. ΖΑΚΑΣ.

Ἐσεῖς βουνὰ τοῦ Γρεββενοῦ, καὶ πεῦκα τοῦ Μετσόβου,
λίγο γιὰ χαμπηλώσετε ἕνα ντουφέκι τόπο,
γιὰ νὰ φανοῦν τὰ Γρεββενὰ κι᾽ αὐτὸ τὸ μέγα Σπήλῃο,
πῶς πολεμάει ἡ κλεφτουριὰ μὲ Τούρκικο ντουφέκι,
πῶς πολεμοῦν οἱ γἘλληνοι ζάρκοι καὶ στὸ γελέκι·
τρεῖς ᾽μέραις κάνουν πόλεμο, τρεῖς ᾽μέραις καὶ τρεῖς νύ-
[χταις,
χωρὶς ψωμὶ, χωρὶς νερὸ, χωρὶς κανέν᾽ μεντάτι.
—Βάστα, Ζιάκα μ᾽ τὸμ πόλεμο, βάστα καὶ τὸ ντουφέκι.
—τί νὰ βαστάξω, μπρὲ παιδιὰ, καὶ τί νὰ νταγιαντήσω;
ὁ τζουπχανὲς ἐσώθηκε, μὲ τί νὰ πολεμήσω!
ἄϊστε, παιδιά μ᾽ νὰ φύγουμε, στὴν Καλαπάκα πᾶμε,
ἐκεῖ ποῦ ἴν᾽ οἱ ἀρχηγοὶ, ποῦνε κι᾽ ὁ Χατζῆ Πέτρος.
—Καλὴ μέρα σου, ἀρχηγέ.—καλῶς τὸ γέρω Ζιάκα·
Ζιάκα μ᾽ δὲν τό ᾽κανες καλὰ π᾽ ἄφ(η)σες τὸ μέγα Σπήλῃο,
καὶ τὸ πατεῖ ἡ Ἀρβανιτιὰ, τὸ χαίρουνται οἱ τοῦρκοι.
—ἐδῶ δὲν ἴν᾽ ἀράπιδες νὰ πάρουμε τὰ τόπια,
μοῦν᾽ ἴνε ὁ Ἀβδῆ πασσιᾶς μὲ τὸ νιζάμ᾽ ἀσκέρι.

60.

Ο ΠΟΛΕΜΟΣ ΣΤΟΥ ΠΕΤΑ.

Τρία πουλάκια κάθουνταν στῆς Ἄρτας τὸ γιουφύρι,
τὄνα τηράει τὰ Γιάννινα, τ᾽ ἄλο κατὰ τοῦ Πέτα,
τὸ τρίτο τὸ μικότερο, μυργιολογάει καὶ λέ(γ)ει.
«δὲν βρίσκετ᾽ ἕνας χριστιανὸς στοῦ Πέτα νὰ μηνύσῃ,
πολλὴ Τουρκιὰ συνάζεται τοῦ Πέτα νὰ βαρέσῃ,
ὁ Τσέλιος πάν᾽ ἀπὸ μπροστὰ καὶ τὸ νιζάμι πίσω

τὰ καρκούλια φώναξαν ὅλα μὲ τὴν ἀράδα,
«πολλὴ Τουρκιὰ μᾶςπλάκωσε, μαύρη σὰν καλιακούδα.»

61.

Ο ΖΙΚΟΣ ΤΟΥ ΜΠΟΥΪΑ.

Ἐσεῖς πουλιὰ τοῦ Κουπακιοῦ, κι' ἀηδόνια τοῦ Γιαννίνου,
διαβᾶτ' ἀπὸ τὴν Ἀηδονιὰ κι' ἀπὸ τὸ Λάκκα Σοῦλι,
ν' ἀκοῦστ' ἀντρίκια κλιάματα, γυναίκεια μυρολόγια.
πῶς κλαίει ὁ Μπούϊας τὸ παιδί τ', τὸν γυιόκα του τὸ Ζῖκο·
«Δὲ σ' τοῦ εἶπα, Ζῖκο, μιὰ καὶ δυὸ, δὲ σ' τοῦ εἶπα τρεῖς [καὶ πέντε,
στὰ Γιάννινα μὴν καταιβῇς κάτ' ἀπ' τὸ Λάκα Σοῦλι,
γιατὶ οἱ Τοῦρκ' ἶνε πολλοὶ, σὲ πιάνουν σὲ σκοτώνουν·
κι' αὐτὸς δὲν ἀφικράστηκε τ' ἀφέντη του τὰ λόγια.»
Τρί' ἀρτσουάλια ἔρριξαν μὲ Τούρκους μὲ Ῥωμαίους,
κανένα δὲν τοῦ πιάστηκε, κανένα δὲν τοῦ πιάνουν·
τὸ Ζῖκο τὸν ἐκρέμασαν, ψηλὰ στὰ Λιθαρίτσια.

62.

ΜΠΙΡΜΠΙΛΗΣ ΚΑΙ ΧΟΥΣΝΗ-ΠΑΣΣΑΣ.

Μᾶς ἦρθ' ἡ ἄνοιξι πικρὴ,
—πές το, μπρὲ κοῦκκε, μιὰ φορὰ,
τὸ καλοκαίρι μαῦρο,
—πές το, μπιρμπίλιμ' πές το,
μᾶς ἦρθε κι' ὁ χεινόπωρος, πικρὸς φαρμακωμένος·
Χουσνῆ πασσιᾶς μᾶς 'πλάκωσε μὲ χίλιους πεντακόσιους,
στὸ Πουργονάτ' ἐκόνεψε, καὶ ἔκανε κονάκι,
πιάνει καὶ δέν' τοὺς μπέηδες καὶ ὅλους τοὺς Ἀγάδες

«θέλω Μπιρμπίλη ζωντανὸ, καὶ τὸν Ῥεσούλη Κάπου.»
τοὺς ἔπιασαν, τοὺς ἔδεσαν, στὰ Γιάννινα τοὺς πάνουν,
στὸ μ ι ν τ ζ ι λ ί σ ι τ(οὺ)ς εὔγαλαν, ἐκεῖ γιὰ νὰ τοὺς κρίνουν,
τὸ μιντζιλίσι ἔκρινε, νὰ πᾶν νὰ τοὺς κρεμάσουν·
ψιλὴ λαλίτσαν εὔγαλε ὅσου κι᾿ ἂν ἠμποροῦσε,
«νὰ τό ῎ξερα, Χουσνῆ πασσιᾶ, ὁποῦ θὰ μὲ κρεμάσῃς,
στὰ ἅρματα θ᾿ ἀπέθνησκα, θὲ νά ἤμουν παλληκάρι . . .
—Μπερπίλη μ᾿ τράβα τὴ θηλειὰ, καὶ κλώτσα τὸ καλάθι.»

63.

ΑΕΤΟΙ.

Τρεῖς ἀϊτοὶ, τρεῖς σταυραϊτοὶ, τρία καλὰ πουλάκια,
οἱ τρεῖς κλαίουν τὰ ντέρτια τους καὶ τὰ παράπονά τους.
«ἕνας ἔπιε πολὺ κρασὶ, τὸν ἔπιασ᾿ τὸ κεφάλι·
ὁ ἄλλας ἔχασε τὰ π(ου)λιὰ μὲ ὅλη τὴ φωλιά τους·
κι᾿ ὁ ἄλλος παραγέρασε καὶ δέν μπορ᾿ νὰ πετάξῃ·
γυρίζ᾿ αὐτὸς ὁ γέροντας καὶ τοὺς παρηγοράει:
«ἐσὺ πὤπιες πολὺ κρασὶ, πιὲ κι᾿ ἄλλο γιὰ νὰ γιάνῃς,
καὶ σὺ πὤχασες τὰ πουλιὰ, πουλί ᾿σαι κι᾿ ἄλλα κάνεις·
τί κάνω ᾿γὼ ποῦ γέρασα, δὲν μπόρω νὰ πετάξω,
γλέπω τὰ πλά(γ)ια πὤβουσκα, τὰ δέντρα ποῦ κοιμούμουν,
γλέπω τὴς βρύσαις πὤπινα κρύο, γλυκὸ νεράκι.»
κι᾿ ἄλλος ἀϊτὸς ἐκάθουνταν σὲ πέτρινο λιθάρι,
κ᾿ ἐκράταε στὰ νύχια του ἀνθρώπινο κεφάλι,
βολαὶς, βολαὶς τὸ τσίμπαε, καὶ τὸ συχνορωτάει,
«κεφάλι, κακοκέφαλο, κι᾿ ἀνθρώπινο κεφάλι,
κεφάλι, τί κακό ᾿κανες καὶ σ᾿ ἔχουνε κομμένο;
—ἀϊτέ μου, κι᾿ ἂν μ᾿ ἐρώτησες, νὰ σοῦ τὸ μαρτυρήσω,
ἐγώ ἤμουνε κ ο ν τ σ ι ά μ π α σ η ς κ᾿ ἔρριχνα τὰ δευ-
[τ έ ρ ι α,

ῥίχνω τοὺς πλούσιους κἄνα δυὸ, καὶ τοὺς φτωχοὺς πεν-
[τέξη,
τὴ χήρα τὴν κακόμοιρη, τὴ ῥίχνω δεκαπέντε·
στοὺς πλούσιους τρώ(γ)ω τὸ σμιγὸ καὶ στοὺς φτωχοὺς
[καθάριο,
στὴ χήρα τὴν κακόμοιρη, μὲ τὴν ψιλὴ τὴ σῆττα,
τῆς παίρνω καὶ τὴν κόρη της νὰ κοιμηθοῦμ' ἀντάμα:
αὐτἄτανε τὰ κρίματα καὶ μ' ἔχουνε κομμένο.

64.

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΙ ΤΟ ΖΕΥΓΑΡΙ.

Ἄφησ' ὁ Γιάννης τὴν κλεψιὰ, κ' ἔπιασε τὸ ζευγάρι·
φκιάνει τ' ἀλέτρ' ἀπὸ ὀξυὰ καὶ τὸ ζυγὸ 'ποῦ δάφνη,
φκιάνει καὶ τὴ βουκέντρα του ἀπ' ἄγριο κυπαρίσσι·
ἐθέριζε κι' ἀλώνιζε τρία πινάκια στάρι·
τὄνα τὸ χρώσαε τό 'δωκε, τ' ἄλλο τὸ πῆρ' ὁ Τοῦρκος,
τ' ἄλλο τοῦ καψαπόμεινε, τὸ πῆρε πάει στὸ μύλο·
βρίσκει τὸ μύλο χάρβαλο καὶ τὸ νερὸ κομμένο·
ὅσου νὰ βάλῃ τὸ νερὸ, νὰ σιάσῃ καὶ τὸ μύλο,
ὁ πόντικας ἀπὸ μεριὰ τοῦ τρύπ(η)σε τὴ σακκοῦλα.
«Ὤϊ λέλι! τὴ σακοῦλά μου, ὤϊ λέλι! τὸ σακκί μου.»
ὅσου νὰ βρῇ τὰ ῥάμματα, νὰ ῥάψῃ τὴ σακκοῦλα,
ὁ λύκος ἀπὸ τὴν ἄλλ' μεριὰ τ' ἅρπαξε τὸ γομάρι.
«Ὤϊ λέλι! τὴ γαϊδοῦρά μου, ὤϊ λέλι! τὸ γομάρι.»
στὸ δρόμο ὅπου πά(γ)ηνε, στὸ δρόμο ποῦ παγαίνει.
τὸ λύκο συναπάντησε καὶ τὸν συχνορωτάει·
«λύκε, μὴν εἶδες πρόβατα, λύκε, μὴν εἶδες γίδια,
λύκε, μὴν εἶδες γάϊδαρο, σαμάρι φορτωμένο;»
βρίσκει προσήλιο κάθεται, σὲ μιὰ καλὴ μπογκόνα

εὔγαλε τὸ βρακάκι του νὰ τὸ λιανοψειρίσῃ,
κι᾽ ὁ σταυραϊτὸς ἀπὸ ψηλὰ τἄρπαξε τὸ βρακί του.
«ὤϊ λέλι! τὸ βρακάκι μου, ὤϊ λέλι! τὸ βρακί μου.»

* * * *

VII.

ΕΡΩΤΙΚΑ.

1.

ΑΠΙΣΤΟΣ ΓΥΝΗ ΚΑΙ ΠΑΙΔΟΚΤΟΝΟΣ ΜΗΤΗΡ.

Τρίτη, τετράδη φλιβερὴ, πέφτη φαρμακωμένη,
παρασκευὴ ξημέρωνε, μὴν εἶχε ξημερώση·
Κώστας πάνει στὸ δάσκαλο, τὰ γράμματα νὰ μάθῃ,
τὸ καλαμάρ' ἀςόχησε, γυρίζει νὰ τὸ πάρῃ·
βρίσκει τὴ μάνα τ' πῶπαιζε μὲ δυὸ, μὲ τρεῖς Ὀβραίους.
«ἂς ἴν' ἂς ἴνε, μάνα μου, κι' ἀφέντης μου νὰ μῶρθῃ.
—τί ἔκανα, μπρὲ Κωνςαντὴ, τ' ἀφέντη νὰ τὸ εἴπῃς;»
μὲ ζάχαρι τὸ γέλασε, μέσα στ' ἀχούρ' τὸ μπάζει,
σὰν τὸ ἀρνάκι τῶσφαξε, σὰν τὸ κατσίκι βλὰζει.
γιὰ καὶ ὁ Γιάννης χάραξε στὸν κάμπο καβαλλάρης,
φέρνει ἀλάφια 'πὸ μπροστὰ, κι' ἀγρίμια 'μερωμένα,
φέρνει κ' ἕνα λαφόπουλο νὰ παίζῃ μὲ τὸν Κώςα·
«καλὴ μερά σου, κόρη μου, κ' ἐσένα καὶ τοῦ Κώςα.
—Κώςας πά(γ)ει στὸ δάσκαλο τὰ γράμματα νὰ μάθῃ.»
Βιτσαὶς βαρεῖ τὸ μαῦρό του, στὸ δάσκαλο πα(γ)αίνει·
«καλὴ μερά σου, δάσκαλε, κ' ἐσένα καὶ τοῦ Κώςα.
—Τρίτη, τρεῖς ἔχω σήμερα, τὸν Κώςα δὲν τὸν εἶδα.»
Βιτσαὶς βαρεῖ τὸ μαῦρό του, στὴ ςρίγλα του πα(γ)αίνει.
«μουρὴ, τὸ ποῦν' ὁ Κωνςαντὴς, τὸ ποῦνε τὸ παιδί μου;
--Κώςας πά(γ)ει στὴ μάνα σου, νὰ παίξ' μὲ τὰ παιδιά της.»
Βιτσαὶς βαρεῖ τὸ μαῦρό του, στὴ μάνα του πα(γ)αίνει.
«καλὴ μερά σου, μάνα μου, κ' ἐσένα καὶ τοῦ Κώςα.
—Τρίτη, τρεῖς ἔχω σήμερα, τὸν Κώςα δὲν τὸν εἶδα.»

Βιτσαὶς βαρεῖ τὸ μαῦρό του, στὴ στρίγλα του πη(γ)αίνει.
«μουρὴ, τὸ ποῦν' ὁ Κωνςαντὴς, τὸ ποῦνε τὸ παιδί μου;
--κάτσε νὰ φᾷς, κάτσε νὰ πιῇς, κάτσε νὰ κουβεντιάσῃς.»
Βάνει τὴν πίττα ὀμπροστὰ, τὸ σ(ι)κότι παρὰ πίσω.
«ἂν εἶσαι Τοῦρκος φά(γ)ε με, κι' ἂν εἶσαι ἀλαμάνος,
κι' ἂν εἶσαι ὁ πατέρας μου, μὴ φᾷς νὰ μαγαρίσῃς.»
«μουρὴ, τί λέ(γ)ει τὸ ταψὶ, μουρὴ, τί λέ(γ)ει ἡ πίττα;
--τάψος ἵνε κι' ἂς λαλῇ, τάψος κι' ἂς μπαλαλίζῃ.»
ἐσκώθ(η)κε καὶ τὴν λιάνισε, λιανὰ, λιανὰ κομμάτια.

2.

ΑΓΑΠΗΤΙΚΟΣ.

Ὅλα τὰ πουλάκια ζυγὰ, ζυγὰ,
τὄρημο τ' ἀηδόνι τὸ μοναχὸ,
περβατεῖ στοὺς κάμπους μὲ τὸν ἀϊτὸ,
περβατεῖ καὶ λέ(γ)ει καὶ κηλαϊδεῖ·
«ἄντρα μου πολίτη πραμματευτὴ,
καὶ Μεσολογγίτη ξενιτευτὴ,
ποῦ τὴν ηὗρες, νιέ μου, αὐτὴν τὴ νιὰ,
τὴν ξανθομαλλοῦσα, τὴν Πατρινιὰ,
μήνα 'ς κάστρο βγῆκες, μήνα χωριὰ,
μήνα μαναστήρια γουμενικά;
—οὐδ' εἰς κάστρο βγῆκα, οὐδὲ χωριὰ,
κι' οὖδε μαναστήρια γουμενικά·
ἀχ τὴν πόλ' ἐρχόμουν κι' ἀχ τὰ νησιὰ,
καὶ στὴ γειτονιά της ἀπέρασα,
τὸ βασιλικό της ἐπότιζε,
τὸν ἀμάραντό της ἐδρόσιζε,
κ' ἔκοψε κλονάρι καὶ μὤρριξε,
μοῦ εἶπε κ' ἕνα λόγο καὶ μ' ἄρεσε·

«μπρὲ παλληκαράκι, σὰν μ' ἀγαπᾷς,
τί συχνοδιαβαίνεις, καὶ δὲν μιλᾷς;
στεῖλε προξενήτραις στὴ μάνα μου
καὶ προξενητάδες στὸμ πάππο μου»
τῇς προξενητρίαις τῇς διώξανε,
τοὺς προξενητάδες τοὺς δείρανε.

3.

Ο ΥΠΝΟΣ ΤΟΥ ΑΝΔΡΕΙΟΥ.

Τώρα τὰ πουλιὰ, τώρα τὰ χιλιδόνια,
τὴν αὐγὴ ξυπνοῦν, καὶ γλυκοτραγουδοῦνε,
τώρα ἡ πέρδικαις συχνολαλοῦν καὶ λέγουν·
«ξύπν' ἀφέντη μου, ξύπνα γλυκειά μ' ἀγάπη,
ξύπν' ἀγκάλιασε κορμὶ κυπαρισσένιο,
κι' ἄσπρονε λαιμὸ, βυζάκια δίχως γάλα.
—ἄφσε, λυγερὴ, λίγον ὕπνο νὰ πάρω,
γιατ' ἀφέντης μου στὴ βίγλα μ' εἶχ' ἀπόψε,
καὶ στὸμ πόλεμο ὅλο μπροστὰ μὲ βάνει,
γιὰ νὰ σκοτωθῶ, γιὰ σκλάβο νὰ μὲ πάρουν·
κ' ἐξεσπάθωσα εἰς εἴκοσ' καὶ τριάντα,
κι' ἄλλοι μῶφυγαν καὶ πέντε λαβωμένοι.»

4.

Η ΕΛΕΝΙΤΣΑ ΚΑΙ Ο ΓΙΩΡΓΑΚΗΣ.

Πουλάκι πά(γ)ησε κ' ἔκατσε ψηλὰ στὴμ περογλί-
[τσα,
δὲν ἐλαλοῦσε σὰν πουλὶ, σὰν ὅλα τὰ πουλάκια,
μοῦν' ἐλαλοῦσε κ' ἔλεγε ἀνθρώπινη λαλίτσα:
«Λενίτσα μου, τὸν ἄντρα σου πάνουν νὰ τὸν κρεμάσουν.

—πολλὴ ζωή σ', Γιωργάκη μου, νὰ πᾷς νὰ τὸν γλυτώσῃς.
—κι' ἂν τὸν γλυτώσω, κόρη μου, ἐμένα τί μοῦ δίνεις;
—τὸ Μάϊ σὰ βγῇς γιὰ πέρδικαις, νἄρθῶ κ' ἐγὼ μαζί σου,
νὰ σέρνω τὸ ντουφέκι σου, νὰ σέρνω τ' ἅρματά σου·
πολλὴ ζωή σ' Γιωργάκη μου, νὰ πᾷς νὰ τὸν γλυτώσῃς.»

5.

Ο ΕΡΩΜΕΝΟΣ.

Ξύπνα καὶ μὴ κοιμᾶσαι,
χρυσό μου καναρίνι,
ξύπνα ἀπὸ τὸν ὕπνο
ν' ἀκοῦς πῶς τραγουδῶ.

«Σηκώνομ' ὁ καϋμένος,
σὰν παραπονεμένος,
καὶ τ' ἅρματά μου βάνω
πάνω νὰ κυνηγῶ.

Λαγοὺς περδίκια νἄβρω,
πουλάκια νὰ σκοτώσω,
κ' ἐσένα νὰ γλυτώσω,
κορμὶ ἀγγελικό.

Ψιλὴ βροχοῦλα πιάνει,
πολὺ μοῦ κακοφάνη,
κλίνη γιὰ νὰ πλαγιάσω,
νὰ εὕρω δὲν μπορῶ.

Ἐκεῖ βλέπω ἕνα πύργο,
ποῦ λάμπει σὰν τὸν ἥλιο,
μιὰ νιὰ κάθεται μέσα
καὶ γλυκοτραγουδεῖ.

Μοῦ φαίνεται νὰ λέγῃ·
Νέοι καὶ νιαῖς, χαρεῖτε,
γιατ' ὁ καιρὸς διαβαίνει,
καὶ δὲν γυρίζει πλιά.»

6.

Η ΘΕΟΔΩΡΟΥΛΑ.

Τὸ μάθεταν τί γίνηκε μέσα στὸ Σαλονίκη,
μέσα στὸ φραγκομαχαλᾶ καὶ στὰ στενὰ σουκάκια;
ἡ Θωδωροῦλα σήκωσε πράσινο μ π α ϊ ρ ά κ ι,
κ' ἡ μάνα της τῆς ἔλεγε, κ' ἡ μάνα της τῆς λέ(γ)ει,
«κάλλιά 'ταν, Θωδωροῦλά μου, νὰ σ' ἔθαφταν παπάδες,
παρὰ τὸ ν ά μ ι πῶδωκες στοὺς φραγκομαχαλάδες.»
Ὁ ποταμὸς σέρνει κλαριὰ κ' ἡ θάλασσα καράβια,
στῆς Θωδωρούλας τὴμ ποδιὰ σφάζουνται παλληκάρια.

7.

Ο ΞΕΝΟΣ ΚΑΙ Η ΚΟΡΗ.

Κόρη μὲ τὰ ξανθὰ μαλλιὰ καὶ μὲ τὰ μαῦρα μάτια,
κόρη, γιὰ δός μου φίλημα, δός μου τὰ μαῦρα μάτια.
—ξένε μ' ἂν θέλῃς φίλημα, κι' ἂν θέλῃς μαῦρα μάτια,
γιὰ βάλ' ἀράδες τὰ φλωριά, τρο(γ)ύρω τοὺς ρ ο υ μ π ι έ δ ε ς,
καὶ πάρτα κ' ἔλα μιὰ βραδυά, ἕνα Σαββάτο βράδυ,
θὰ πάν' ἡ μάνα μ' σ(τὴ)ν ἐκκλησιά, κι' ἀφέντης μ' στ' ἀργαστήρι,
τὰ δυό μ' ἀδέρφια στὸ σκολειό, πανούκλα νὰ τὰ μάσῃ·
τρία κρεββάτια εἴμαστε, τὰ τρί' ἀράδ' ἀράδα,
στὄνα κοιμᾶτ' ἡ μάνα μου, στ' ἄλλο ἡ ἀδερφή μου,

στὸ τρίτο τὸ καλλίτερο, κοιμᾶτ' ἡ ἀφεντιά μου.
ἀγάλι' ἀγάλια πάτησε, μὴ σειέται τὸ κρεββάτι,
γιατὶ μᾶς 'κούει ἡ μάνα μου, κ' ἡ σκύλα ἡ ἀδερφή μου.
κι' ὁ νιὸς ἐπαραπάτησε κ' ἐσείς(η)κε τὸ κρεββάτι,
κ' ἡ μάνα της τῆς φώναξε, κ' ἡ μάνα της τῆς λέγει·
—κόρη μου, τὸ κρεββάτι σου τί σειέται τί λυ(γ)έται;
—μάνα, ψύλλος μ' ἐτσίμπησε ςὴ ῥόγα τοῦ βυζιοῦ μου,
κ' ἔκανα νὰ συγυριςῶ κ' ἐσείς(η)κε τὸ κρεββάτι.
—δὲν ἴνε ψύλλου τσίμπημα, μοῦν' ἴν ἀντρὸς κουβέντα.»
ὁ ξένος πίσω γύρισε κ' ἡ κόρ' ἀναςενάζει.

8.

ΛΑΜΙΑ ΜΕΤΕΜΦΙΕΣΜΕΝΗ ΚΑΙ ΧΗΡΑΣ ΥΙΟΣ.

Μιὰ μαύρη λάμια τοῦ γιαλοῦ, ποῦ τρώ(γ)ει τὰ παλ-
[ληκάρια,
γυναίκεια ῥοῦχα νἔβαλε, γυναίκεια ῥοῦχα βάνει,
γυναίκεια πάν' στὴν ἐκκλησιά, γυναίκεια προσκυνάει,
γυναίκεια παίρν' ἀντίδωρο ἀχ τοῦ παππᾶ τὸ χέρι·
γυναίκεια βῆκε κ' ἔκατσε στῆς ἐκκλησιᾶς τὴμ πόρτα,
μὲ τὰ μαλλιά της ξέπλεγα στὸ δάκρυ φορτωμένη.
χήρας ὁ γυιὸς ἀπέρασε καὶ τὴν καλημερίζει:
«τἔχεις, κόρη μ' καὶ φλίβεσαι, καὶ βαργιαναστενάζεις;
—γλέπεις ἐκείνη τὴν ἰτιά, τὴν ἀστραποκαμμένη,
πὤχει ἀντάρα στὴν κορφὴ καὶ κατακνιὰ στὴ μέση,
τὸ δαχτυλίδι μ' μὤπεσε, ἡ πρώτη μ' ἀρραβῶνα,
κι' ὅποιος νὰ μπῇ νὰ μοῦ τὸ βρῇ, ἄντρα θελὰ τὸμ πάρω.»
τ(ῆ)ς ἐζήλεψε τὴν ὠμορφιά, γυναῖκα νὰ τὴν πάρῃ:
«ἐγὼ νὰ μπῶ, ἐγὼ νὰ βγῶ, κόρη μ' νὰ σοῦ τὸ βγάλω.»
πά(γ)ησε καὶ τὸν ἐκρέμασε, νὰ βρῇ τὴν ἀρραβῶνα,
κ' ηὗρε τὰ φίδια σταυρωτὰ μὲ τῆς ὀχιαὶς πλεγμένα.
«τράβα με, κόρη μ' τράβα με, καὶ τίποτας δὲν ηὗρα,

ἐδῶ 'ν' τὰ φίδια σταυρωτὰ μὲ τῆς ὀχιαὶς πλεγμένα,
καὶ μιὰ ὀχιὰ, κακὴ ὀχιὰ, ἔχει τὸ δαχτυλίδι.
—αὐτοῦ ποῦ μπῆκες, νιούτσικε, πίσω δὲν ματαβγαίνης·
ἐγώ εἶμαι Λάμια τοῦ 'γιαλοῦ, ποῦ τρῶ τὰ παλληκάρια.
—ἐσύ εἶσαι Λάμια τοῦ γιαλοῦ, ποῦ τρῶς τὰ παλληκάρια,
κ' ἐγώ εἶμαι γυιὸς τῆς ἀστραπῆς, θ' ἀστράψω νὰ σὲ κάψω.»
φοβήθηκε τὴν ἀσταπὴ καὶ πίσω τὸν τραβάει.

9.

Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΗΣ ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΚΑΙ Η ΠΙΣΤΗ ΜΝΗΣΤΗ.

Ἐκίνησεν ὁ Κωςαντὴς νὰ πάν' νὰ βρῇ γυναῖκα,
νὰ βρῇ ψηλὴ, νὰ βρῇ λιχνὴ, νὰ βρῇ τῆς ἀρεσ(κ)ειᾶς του.
τρεῖς χρόνους γράφει τὸ προικιὸ, καὶ τρεῖς τὸ πανοπροίκι,
κι' ὁ Κωςαντὴς ἀρρώστησε δὲν πάν' γιὰ νὰ τὴμ πάρῃ,
κ' ἡ μάνα του τοῦ ἔλεγε, κ' ἡ μάνα του τοῦ λέ(γ)ει·
«σήκου, Κῶςα μ' νὰ φᾷς, νὰ πιῇς, νὰ πᾷς νὰ πάρῃς [νύφη.
—ἐγὼ σοῦ λέ(γ)ω δὲ μπορῶ, καὶ σεῖς μοῦ λέτε σήκου·
ἔχ' ἀδερφὸ μικρότερο, κι' ἂς πάν' νὰ μοῦ τὴμ πάρῃ.»
Στὸ δρόμο ὅπου πά(γ)ησαν, στὸ δρόμο ποῦ παγαίνουν,
μὲ ἄργανα βραχνὰ, βραχνὰ, μ' ἐννιὰ λογιῶν παιγνίδια,
μὲ τετρακόσιους Μπέηδες, μ' ἑξῆντα Τσαουσάδες.
κ' ἡ κόρη τοὺς ἀγνάντευε ἀπὸ τὸ παραθύρι.
«μάνα, τὸ ψίκι πὤρχεται, ἐμένα θέλα πάρῃ,
κι' ὁ Κωσταντὴς δὲν ἴν' ἐδῶ, μοῦν' ἴν' ἀντραδερφός μου·
ἁρμάτωσ' τὴ μικρότερη, κι' ἂς πάρουν κι' ἂς τὴν πάνουν,
«συμπέθεροι, στὰ σπίτια σας, συντέκνοι, στὰ δικά σας,
καὶ σὺ καῦμέν' ἀντράδερφε, σύρε στὸ γονικό σου,

κι' ὄντας ἀθνίσ' ἡ θάλασσα, νὰ βγάλῃ μανουνάκια,
τότες κ' ἐγὼ θὰ πανδρευθῶ, νὰ πάρω ἄλλον ἄντρα.

10.

Ο ΚΩΣΤΑΣ ΑΡΡΩΣΤΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΠΟΥΛΙ.

Μικρὸς Κώστας παντρεύεται, μικρὴ γυναῖκα παίρνει,
τρεῖς χρόνους γράφει τὸ προικιὸ, καὶ τρεῖς τὸ πανο-
[προίκι,
καὶ τρεῖς ὁποῦ συντάζεται, τὸ γάμο γιὰ νὰ κάνῃ·
ὅλο τὸν κόσμο 'κάλεσε, τὴ γῆς τὴ ξακουσμένη,
καλεῖ τὸν ἄγγελο νουνὸ, καὶ τὸν Ἅ(γ)ι Γιώργη βλάμη·
σὰν ἔκαναν κ' ἐκίνησαν, τὰ δέντρα ξεριζώνουν,
πουλάκι πά(γ)ησε κ' ἔκατσε στοῦ Κωσαντῆ τὴ σέλλα,
κι' οὔδε λαλοῦσε σὰν πουλὶ, κι' οὔδε νὰ χιλιδόνι,
μοῦν' ἐλαλοῦσε κ' ἔλεγε ἀνθρώπινη κουβέντα:
«Κώστα μου, μὴν ξωδεύεσαι, μὴ χάνῃς καὶ τὸ βιό σου,
ἐσένα σοὖρθ' ὁ θάνατος, σοὖρθε γιὰ ν' ἀποθάνῃς.
—ποῦ ξέρεις σὺ, πουλάκι μου, ποῦ ξέρεις, χιλιδόνι;
—ἐψὲς ἤμουν στοὺς οὐρανοὺς, καὶ τώρα ἦρθ' ἀπέκει,
κι' ἄκουσα ποῦ σὲ ἔγραφαν μὲ τοὺς ἀποθαμμένους.
«μάνα μου, πᾶψε τἄργανα, πᾶψε καὶ τὰ ντουφέκια,
τί μένα μοὖρθ' ὁ θάνατος, κοντεύω ν' ἀποθάνω.
γιὰ πάρε τ' ἀργυρᾶ κλειδιὰ, κι' ἄνοιξε τῆς κασέλαις.
καὶ βγάλε τὰ χρυσᾶ κομπιὰ, καὶ τ' ἀργυρᾶ γελέκια,
καὶ ντῦσε τὸν μικρότερο, τὸ γάμο γιὰ νὰ κάνῃς.
ζερβιὰ μεριὰ τὸ λείψανο, δεξιὰ μεριὰ τὸ ψίκι.»
Γιά 'τη κ' ἡ κόρ' ἡ ὤμορφη, στὸ παραθύρι βγαίνει:
«μάνα μ' δὲν ἴν' ὁ Κωσταντὴς, δὲν ἴν' ὁ παιγνιδιάρης,
ἀλλιῶς τὸ παίζει τ' ἄλογο, ἀλλιῶς τὸ καμαρώνει.»
Στοῦ πεθεροῦ της τὴν αὐλὴ μαῦρος καπνὸς ποῦ βγαίνει,
μήνα καὶ γάμος γίνεται, μήνα καὶ πανηγύρι;

—οὐδὲ καὶ γάμος γίνεται, οὐδὲ καὶ πανηγύρι·
ὁ Κωςαντής μας ἄρρωστος, βαριὰ γιὰ ν' ἀποθάνῃ.

11.

ΚΟΡΗ ΑΡΡΩΣΤΟΣ.

Κάτω στὰ ἔξη μάρμαρα, καὶ στῆς κρύαις βρυσούλαις,
ἐκεῖ 'ταν κόρη ἄρρωστη, βαριὰ γιὰ ν' ἀποθάνῃ,
μὲ τἄργανα τὴν ἔκλαιγαν, μὲ τοὺς ἀ ν α κ α ρ ά δ α ι ς,
κ' ἡ μάνα της τῆς ἔλεγε, κι' ἀφέντης της τῆς λέει·
«γιὰ σήκ' ἀπ' αὔτου, ῥοῦσσά μου, καὶ μὴ βαριὰ κοιμᾶσαι,
γιατ' ἦρθαν οἱ συμπεθεροὶ, ἦρθαν γιὰ νὰ σὲ πάρουν.
—κι' ἂν ἦρθαν· καλῶς ἤρθανε, καλῶς τους νὰ κοπιάσουν,
γιὰ δόστε τους νὰ φᾶν, νὰ πιοῦν, καὶ νὰ χαροκοπήσουν,
καὶ πάρτε τ' ἀργυρᾶ κλειδιὰ ἀχ τ(ὴ)ν ἀργυρῆ μου τ σ έ π η,
καὶ δῶστε τὴ μικρότερη, νύφη γιὰ νὰ τὴμ πάρουν·
καὶ φέρτε μ' τὸ γαμπρὸ ἐδῶ γιὰ νὰ τὸν χαιρετήσω,
ὅσου νὰ βγῇ ἡ ψυχοῦλά μου νὰ κλείσουν τὰ ματάκια μ'.»

12.

Ο ΚΟΝΤΟΣ ΚΑΙ Ο ΑΠΟΚΟΝΤΟΣ.

Ἕνας κοντὸς κι' ἀπόκοντος, πὤχ' ὤμορφη γυναῖκα,
τὸν ἐζηλεύ' ἡ γειτονιὰ, τὸν ἐζηλεύ' ἡ χώρα,
τὸν ἐζηλεύ' ὁ Σιούμπασης, βαρὺ χρέη τοῦ ῥίχνει·
τὸμ πῆρε τὸ παράπονο, καὶ πάν' νὰ τὴμ πουλήσῃ.
παρασκευὴ τὴν ἔλουζε, σαββάτο τὴν ἀλλάζει,
τὴν κυριακὴ ἀπὸ ταχυὰ τὴν βγάζει στὸ παζάρι·
«ποιὸς παίρνει κόρην ὤμορφη, ξανθὴ καὶ μαυρομμάτα;»
κἀνεὶς δὲν ἀποκρίθηκε νὰ πῇ, ἐγὼ τὴν παίρνω,
κι' ἄλλος κοντὸς κι' ἀπόκοντος βγῆκεν· «ἐγὼ τὴν παίρνω.»

πόσα, καλέμ' τὴν λυγερὴ, πόσα τὴν μαυρομμάτα;
—τὄνα'τ(η)ς ἀχείλι χίλια, δυὸ, καὶ τ ἄλλο τρεῖς χιλιάδες,
τὸ λυγερό της τὸ κορμὶ, ἀμέτρηταις χιλιάδες,
πάρ' την, μωρὲ ἀπόκοντε, κὰὶ προκοπὴ μὴ γένη,
σαράντα ῥάχαις νὰ διαβῇς κι' ἀπαὶ νὰ τὴν φιλήσῃς,
κι' ἄλλαις σαράντα νὰ διαβῇς κι' ἀπαὶ νὰ τῆς μιλήσῃς.»

13.

ΤΡΕΙΣ ΑΔΕΦΟΙ ΚΑΙ Η ΓΥΝΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ.

Κανένα δὲ μ' ἐμάρανε μέσ' στὸν ἀπάνω κόσμο,
σὰν τ' ἄλογο τὸ γλήγορο καὶ τ' ἄξιο τὸ ζευγάρι,
καὶ τὴ γυναῖκα τὴν καλὴ, ποῦ νὰ τιμάῃ τὸν ἄντρα·
δυὸ ἀδερφάκια 'γκαρδιακὰ καὶ πολυαγαπημένα,
τοὺς μπῆκε τὸ δαιμόνιο καὶ θέλουν νὰ χωρίσουν·
ἀγάπαε ὁ μικρότερος τοῦ πρώτου τὴ γυναῖκα:
«νύφη μ' δὲν ἶνε δυνατὸ, νὰ κοιμηθοῦμ' ἀντάμα;
—ἀντράδερφε, κι' ἂν μ' ἀγαπᾷς, κι' αὐτὸ θέλῃς νὰ γένῃ,
τὸν ἀδερφό σου σκότωσε, νὰ κοιμηθοῦμ' ἀντάμα.
—σὰν τ' ἀφορμὴ νὰ τοῦ εὑρῶ κι' ἀπαὶ νὰ τὸν σκοτώσω;
—ἀμπελοχώραφ' ἔχετε, σύρτε νὰ μοιραστῆτε,
ῥίξ' τον ἀπ' ἄκρη χωραφιᾶς κι' ἀπὸ κορφὴ 'ς ἀμπέλι,
κι' αὐτὸς ἐκεῖ δὲν ϛρέ(γ)εται, ῥίξε καὶ σκότωσέ τον.»
Τὸ μαῦρο καβαλλίκεψε καὶ ϛὸ χωράφι πάει,
καὶ πίσω ξαναγύρισε, τῆς νύφης του τῆς λέει·
«Γλή(γ)ορα, νύφη μου, νερὸ, νὰ πλύνω τὸ σπαθί μου,
τὸν ἀδερφό μ' ἐσκότωσα, καὶ τὤχω ματωμένο.»
Καὶ τὸ σπαθὶ πετάχτηκε, λιανὰ, λιανὰ τὴν κάνει,
καὶ στὸ σακκὶ τὴν ἔβαλαν, στὸν ἥλιο τὴν ἐβγάνουν,
κι' ἀπὸ τὸν ἥλιο στὸν καπνὸ, κι' ἀχ' τὸν καπνὸ στὸ [μύλο.

«ἄλεσε, μύλε μ' ἄλεσε, μιανῆς κο ύ ρ ϐ α ς κεφάλι,
κάνε τ' ἀλεύρι κόκκινο, καὶ τὴν πασπάλη μαύρη,
γιὰ νἄρχουνται ἡ ὤμορφαις νὰ παίρνουν κοκκινάδι,
γιὰ ν' ἄρχουντ' οἱ γραμματικοὶ, νὰ παίρνουν τὸ μελάνι.»

14.

ΣΤΟΙΧΗΜΑ ΔΙΟΝΥ ΚΑΙ ΧΑΝΤΣΑΡΛΗ.

Ὁ Διονὺς ὁ βασιλιᾶς κι' ὁ Χαντσιαρλῆς ἀφέντης,
ϐαρὺ στοίχημα ἔϐαλαν, ἐννιὰ πύργους ἀσήμι.
γιατὶ παινιῶνταν κ' ἔλεγεν ὁ Χνατνιαρλῆς ἀφέντης,
ποὖχε γυναῖκα ὤμορφη, μπιςὴ καὶ τιμημένη·
γυρίζει τότε ὁ Διονὺς καὶ λέ(γ)ει τοῦ Χαντσιάρλου·
«θελὰ πάνω στὴ Χαντσαρλοῦ, θὰ πάν' νὰ τὴμ πατήσω·»
καὶ ἔϐαλε καὶ ἔχυνε ἐννιὰ πύργους ἀσήμι,
ϐάνει τοὺς πύργους ὀμπροστὰ κι' αὐτὸς ἀπὸ κατόπι.
«καλὴ μερά σου, Χαντσιαρλοῦ. —καλῶς τὸ βασιλιά μου.
—ἐμένα μοῦ εἶπ' ὁ Χαντσιαρλῆς νὰ κοιμηθοῦμ' ἀντάμα.
—ἀνίσως σοῦ εἶπ' ὁ Χαντσαρλῆς, κι' αὐτὸ θέλει νὰ γένῃ·»
Βράδυ σὰν πῆρεν ἡ ϐραδυὰ καὶ σὰν ἦρθεν ἡ νύχτα,
ἁρμάτωσε τὴ δούλα της, τὴν ἔστειλε καὶ πά(γ)ει.
Κι' ὁ Διονὺς γιὰ μαρτυριὰ τῆς ἔκοψε τὴν κ ό σ σ α
τῆς πεῖρε καὶ ἀχ τὰ δάχτυλα ὅλα τὰ δαχτυλύδια,
γιὰ νὰ τὰ πάν' τοῦ χαντσιαρλῆ σημάδια νὰ τοῦ δείξῃ.
«καλὴ μερά σου, Χαντσαρλῆ.—καλῶς τὸ βασιλιᾶ μου.
--σοῦ γέλασα τὴν Χαντσιαρλοῦ γιά τα καὶ τὰ σημάδια:»
Τὴν νύχτα μέρα ἔκανε στὴν Χαντσιαρλοῦ εὑρέθη.
--καλὴ μερά σου, Χαντσιαρλοῦ.—καλῶς τὸν Χαντσιαρ-
[λῆ μου.
—σ' ἐγέλασεν ὁ Διονὺς καὶ σὤκοψε τὴν κ ό σ σ α,
σοῦ πῆρε καὶ ἀχ τὰ χέρια σου ὅλα τὰ δαχτυλίδια,

—ἐμένα! γιὰ κ' ἡ κόσσα μου, γιὰ καὶ τὰ δαχτυλίδια·
ἁρμάτωσα τὴ δούλα μας, καὶ τὤβγαλα τὰ μάτια.
Κι' ὁ βασιλιᾶς σὰν τ' ἄκουσε τοὖρθε μεγάλη λύπη,
γιατ' ἔχασε τὸ ϛοίχημα, καὶ γιὰ τὴν ἀντροπή του.

15.

ΚΟΡΗ ΚΑΙ ΑΓΑΠΗΤΙΚΟΣ.

Κόρη τ' ἀγόρ' ἐμήνυσε νὰ πάν' νὰ τὴ φιλήσῃ,
πέντε φοραὶς ἀπὸ βραδυοῦ, καὶ τρεῖς τὸ μεσονύχτι,
κι' αὐτοῦ πρὸς τὸ ξημέρωμα ὄντας λαλοῦν τ' ἀρνίθια·
λαλοῦν τ' ἀρνίθια τρεῖς φοραὶς, καὶ τὰ παγόνια πέντε,
καὶ τὰ χηνάρια δεκοχτὼ ὅσου νὰ ξημερώσῃ.
κι' ἂν ἴν ἀ ρ γ ι ά(;) καὶ ξαστεριὰ, νὰ βάλῃ τὰ λιχνά του,
κι' ἂν ἴν' ἀντάρα καὶ βροχὴ, νὰ βάλῃ βλαχοκάπες.
ἡ ξαστεριὰ τὸν γέλασε, κ' ἔβαλε τὰ λιχνά του,
καὶ σὰν ἀνέβ(η)κε στὸ βουνὸ, ῥίχνει μιὰ πήχυ χιόνι,
κι' ὅσου νὰ καλοκατεβῇ ἐσκέπασε τὸ γρίβα·
κ' ἡ κόρη τὸν ἀγνάντευεν ἀπὸ τὸ παραθύρι.
«μάνα χιονίζουν τὰ βουνὰ καὶ κάτω οἱ κάμποι βρέχουν,
κ' ἡ θάλασα ταράζεται, κ' ἡ γῆς ἀνακουνιέται.
-κι' ἂν χιονιστοῦνε τὰ βουνὰ, καὶ ἂν βραχοῦν οἱ κάμποι,
ἐμεῖς ξένο δὲν ἔχουμε, ξένο δὲν καΐτεροῦμε.»
τὸ λόγο δὲν ἀπόσωσε, τὸ λόγο δὲν ἀπόειπε,
κ' ἡ πόρτα ἐτσἰοκάνισε, καὶ ἡ πόρτα τσἰοκανίζει·
«μάνα μου πιάσε τ' ἄλογο, κ' ἐγὼ τὸν καβαλλάρη,
μάνα μου, τ σ ι ό λ ι α στ' ἄλογο κ' ἐγὼ τὸν παγωμένο.

16.

ΚΕΡΑΣΤΗΣ ΚΑΙ ΑΦΕΝΤΗΣ.

Ἠθέλησεν ἀφέντης μου νὰ κάνῃ μιὰ ταβέρνα,
κ᾽ ἐμένα βάνει κεραστὴ, γιὰ νὰ κερνῶ τοὺς φίλους.
κι᾽ ἄχ τὸ πολὺ τὸ κέρασμα κι᾽ ἄχ τὴμ πολλὴν ἀγρύπνια,
τὸ χέρι μου ἀπόςασε, κ᾽ ἔπεσε τὸ ποτήρι,,
κι᾽ οὐδὲ σὲ πέτρα βάρησε, κι᾽ οὖδε καὶ στὸ λιθάρι,
στὰ γόνατα τ(η)ς κυρούλας μου, στὰ γόνατα τ(η)ς κυ-
[ρᾶς μου,
χίλια κομμάτια γίνηκε καὶ χίλια κομματσούλια,
κι᾽ ἀφέντης μ᾽ ὄντας τό ᾽κουσε βαριὰ τοῦ κακοφάνη,
καὶ τὸ πωρνὸ σηκώθηκε βγαίνει νὰ μὲ πουλήσῃ.
«ἀφέντη μου, μὴ μὲ πουλεῖς, καὶ μὴ μὲ παζαρεύῃς»

17.

ΚΑΛΟΓΡΑΙΑ

Κάτω στὴν ἁγιὰ Μαρίνα καὶ στὴμ Παναγιὰ,
δώδεκα χρονῶ κορίτσι γίν(η)κε καλογρῃὰ,
μὲ σταυρὸ, μὲ κομπολόγι, πάν᾽ στὴν ἐκκλησιὰ,
κι᾽ οὔδε τὸ σταυρό της κάνει, κι᾽ οὔδε προσκυνᾷ.
τὰ παλληκαράκια βλέπει με πολὺν καϋμό·
βγῆκε μέσ᾽ στὸ σταυροδρόμι καὶ κρασὶ πουλεῖ,
διάβηκ᾽ ἕνας, διάβηκ᾽ ἄλλος, διάβηκα κ᾽ ἐγώ·
«Καλὴ μέρα σου, καλόγρῃα, κι᾽ ἀμὲ τί πουλεῖς;
—καὶ κρασὶ πουλῶ, λεβέντη, καὶ καλὸ ρακί·
—καλογρῃά μου, σὰν μεθύσω, ποῦ θὰ κοιμηθῶ;
—παλληκάρι μ᾽ ἂν μεθύσῃς ἔλα στὸ κελλὶ,
πὤχω πέρδικα ψημένη καὶ γλυκὸ κρασί,

πὤχω πάπλωμα στρωμένο καὶ χρυσὸ χαλὶ,
ποῦ εἶμαι κόρη καὶ κοιμοῦμαι μόν' καὶ μοναχή·
γιὰ νὰ φᾶμε καὶ νὰ πιοῦμε καὶ νὰ παίξουμε,
νὰ φιλήσῃς, ν' ἀγκαλιάσῃς καλογρηᾶς κορμί.
—τσώπα, τσώπα, καλογρηά μου, κ' ἴνε ἀντροπὴ,
—ἀντροπή 'νε στὰ κορίτσια καὶ στῆς ὤμορφαις,
καὶ 'ς ἐμένα τὴν καλόγρηα δὲν ἴν' ἀντροπὴ,
ποῦ εἶμ' στὰ ῥάσα τυλιγμένη σὰ χλωρὸ τυρί.

18.

Η ΤΡΙΓΟΝΑ.

Ἐσεῖς πουλιὰ πετούμενα, πετᾶτε στὸν ἀέρα,
—τὰ καϋμένα, τὰ παρπονεμένα·
κ' ἐγὼ τριγόνα ἡ μοναχὴ, κ' ἐγὼ τριγόνα ἡ μαύρη·
μὲ πῆρε τὸ παράπονο καὶ τὸ βαρὺ γκιτέρι,
—τὴν καϋμένη, τὴν παραπονεμένη,
καὶ καΐτερῶ τὴν ἄνοιξι ν' ἀνθίσουν τὰ κλαράκια,
νὰ βγάλω κ' ἐγὼ ἡ ἔρημη τὰ ὀρφανὰ πουλιά μου.
—τὰ καϋμένα, τὰ παραπονεμένα·
πάνω καὶ στένω τὴ φωλιὰ στῆς μυγδαλιᾶς τὰ φύλλα,
πάνουν καὶ κόφτουν τὸ κλαρὶ, χαλνοῦν καὶ τὴ φωλιά μου·
—τῆς καϋμένης, τῆς παραπονεμένης·
μὲ πῆρε τὸ παράπονο καὶ τὸ βαρὺ γκιτέρι,
πάνω καὶ στένω τὴ φωλιὰ στοῦ καλαμιοῦ τὰ φύλλα,
φυσάει ἀέρας δροσερὸς, χαλνάει τὴ φωλιά μου·
—τῆς καϋμένης, τῆς παραπονεμένης·
μὲ πῆρε τὸ παράπονο καὶ τὸ βαρὺ γκιτέρι
πάνω καὶ στένω τὴ φωλιὰ στοῦ πηγαδιοῦ τ' ἀχείλια,
πάνουν κορίτσια γιὰ νερὸ χαλνοῦν καὶ τὴ φωλιά μου,
—τῆς καϋμένης, τῆς παραπονεμένης·

μὲ πῆρε τὸ παράπονο καὶ τὸ βαρὺ γκιτέρι,
καὶ πῆρα δίπλα τὰ βουνὰ, δίπλα τὰ κορφοβούνια,
νὰ ἑρῶ κλαράκι φουντωτὸ, νὰ στήσω τὴ φωλιά μου,
—ἡ καϋμένη, ἡ παραπονεμένη·
κ' ἕνας ἀϊτὸς ἀπέρασε, γυρεύει νὰ μὲ φά(γ)ῃ·
κάλλια νὰ φά(γ)ῃ τὰ νύχια του, παρὰ νὰ φά(γ)ῃ ἐμένα.
* * *

19.

ΤΟ ΟΡΦΑΝΟΝ ΚΑΙ Η ΑΓΑΠΗΤΙΚΗ.

Δευτέρα 'μέρα κίνησα νὰ πάνω στὸ ταξεῖδι,
νὰ πάνω μέσ' στὸ Νιόκαστρο, ποῦ γίνοντ' οἱ πολέμοι,
κι' ἂν μὲ σκοτώσουν τ' ὀρφανὸ, καὶ ἂν μὲ πάρουν σκλάβο,
δὲν ἔχω μάνα νὰ μὲ κλαίῃ, νὰ μὲ μυργιολογάῃ·
—ξένε μ' σὲ κλαῖν οἱ φίλοι σου, οἱ ἀδερφοπητοί σου,
σὲ κλαίω κ' ἐγὼ ἀπὸ κρυφὰ, ἡ ἀγαπητική σου,
τρεῖς χρόνους κάνω ξέπλεγη καὶ πέντε μὲ τὰ μαῦρα,
κι' ἂν μ' ἐρωτήσ' ἡ μάνα μου κ' ἡ δόλια ἡ ἀδερφή μου·
«κόρη μου, τ' εἶσαι ξέπλεγη, γιατί φορεῖς τὰ μαῦρα;
—ἄντραν ἔχω στὸ Νιόκαστρο, ποῦ γίνοντ' οἱ πολέμοι·
μπέλκιμ καὶ τὸν ἐσκότωσαν καὶ τὸν ἐπῆραν σκλάβο.»

20.

Ο ΜΗΤΡΟΣ ΚΑΙ Η ΓΕΙΤΟΝΙΣΣΑ.

Ἀνάθεμα τὴν εὐφλογιὰ, τὴν ἔρημη ἀστράκα,
ποῦ μόλεψε τρία παιδιὰ, τρία παλληκαράκια·
τὰ δυὸ μανάδαις εἴχανε, τ' ἄλλο μάνα δὲν ἔχει,
κι' ὁ Μῆτρος ἦταν ὀρφανὸς, μάνα δὲν ἔχει ὁ μαῦρος,
σαπῆκαν τὰ γιλέκια του, σαπῆκαν τ' ἅρματά του,

σαράντα 'μέραις ἄρρωστος, σαράντα μερονύχτια
μιὰ κόρη ἀχ τὴν γειτονιὰ, μικρο-αρραβωνιασμένη,
πάνει κοντά του κάθεται, τοῦ κραίνει δὲν τῆς κραίνει:
«γιὰ σήκου, σήκου, Μῆτρό μου, γιὰ σήκου, σήκου, φῶς [μου.»

21.

Η ΣΟΥΛΤΑΝΑ.

Στὴ σκάλα στὸ Ἀντελικὸ κάθεται μιὰ σουλτάνα,
εἶχε τ' ἀχείλι κόκκινο, τ' ἀχείλια της βαμμένα·
ν ἔσκηψα καὶ τὰ 'φίλησα, κ' ἔβαψαν τὰ δικά μου,
'ς πέντε ποτάμια τἄπλυνα, καὶ βάψαν καὶ τὰ πέντε·
καὶ τὰ ποτάμια ξέχυσαν κ' ἔβαψαν τὰ χορτάρια·
τὰ πρόβατα ὀπ' ἔβουσκαν, ἔβαψαν τὰ μαλλιά τους,
κι' ὁ πιστικὸς ποῦ κούρεψε, ἔβαψε τὰ ψαλλίδια.

22.

Η ΚΟΡΗ ΚΑΙ Η ΣΥΜΒΟΥΛΗ.

Ξανθὴ κόρη κοιμήθηκε σὲ μιὰ μηλιὰ 'πὸ κάτω,
καὶ τὴν αὐγὴ σηκόνεται βαριὰ βαλαντωμένη,
βρίσκει τὸν κόρφο τ(η)ς ἀνοιχτὸ, τ' ἀχείλι φιλημένο,
καὶ τὴ χρυσῆ της τὴμ ποδιὰ ψηλὰ ἀνασκουμπωμένη·
τῆς μάνας της τῆς τὤλεγε, τῆς μανας της τὸ λέγει·
«Μάνα μου, ποιὸς μᾶς τὤκανε τέτοιο μασκαραλίκι!
κι' ἂν ἴν' ἀπὸ τὸν ἄντρα μου χαλάλι νὰ τοῦ γένη,
κι' ἂν ἴν' ἀπ' ἄλλον ἄγουρο πάλι μεταχαρά του.»
εὐτὺς τελάλην ἔβαλε σὲ τρία βιλαέτια.
«Γιὰ 'κοῦστε, σεῖς μώρ' ἡ ὤμμορφαις, καὶ σεῖς ἡ μαυ- [ρομμάταις,

τὸ Μάϊ κρασὶ μὴ πίνετε, κι' ὄξου μὴν κοιμηθῆτε,
τ' ἴνε 'δῶ πούστικα παιδιὰ, ποῦ περβατοῦν τῆς νύχταις'
σέρνουν ψωμὶ γιὰ τὰ σκυλιὰ, κριὰς γιὰ τὰ λιοντάρια,
σέρνουν τὸ μαϊοβότανο, μαγεύουν τὰ κορίτσια.»

23.

Ο ΕΡΩΜΕΝΟΣ.

Ἀπρίλινα λουλούδια, καὶ ῥοΐδα τοῦ Μαΐοῦ
καὶ σὺ κηνούρια ἀγάπη, ποῦ μῶχασες τὸ νοῦ·
τὸ Μάϊ καὶ τὸν Ἀπρίλι κοντὰ τὸ Θεριστὴ,
θὰ νἄρθω νὰ σὲ πάρω, μὴ γίνεσαι μικρή.
Ἀπρίλινα λουλούδια, καὶ ῥοΐδα τοῦ Μαΐοῦ,
καὶ σὺ κηνούρια ἀγάπη, ποῦ μῶχασες τὸ νοῦ·
τὸ Μάϊ καὶ τὸν Ἀπρίλι κοντὰ τὸν Αὔγουστο,
θὰ νἄρθω νὰ σὲ πάρω, μὴ κάν(ῃ)ς τὸν ἄρρωστο.

24.

Ο ΞΕΝΟΣ ΚΑΙ Η ΒΑΣΙΛΙΚΗ.

Πέντε χρόνους περβατοῦσα,
—μώρ' Βασιλική·
σὲ βουνὸ, βουνὸ, μουρὴ,
—καπετὰν Βασιλική·
κι' ἄλλους δέκα γκιζεροῦσα,
—μώρ' Βασιλική·
στὸ γιαλὸ, γιαλὸ, μουρὴ,
—καπετὰν Βασιλική·
τὴν ἀγάπη μου γυρεύω,
—μώρ' Βασιλική·
νὰ τὴν εὕρω δὲν μπορῶ,

—καπετὰν Βασιλική·
μέσ' στὸ γ κ ι ο υ λ-μ π α χ τ σ ὲ, τὴν ηὗρα,
—μώρ' Βασιλική·
σὰν τρανταφυλλιὰ, μουρὴ,
—καπετὰν Βασιλική·
μαστραπᾶ βαστᾷ στὰ χέρια,
—μώρ' Βασιλική·
μὲ τὸ κρυὸ νερὸ, μουρὴ,
—καπετὰν Βασιλική·
σήκωσε τὰ δυό της μάτια,
—μώρ' Βασιλική·
καὶ μ' ἀτήραξε, μουρὴ,
—καπετὰν Βασλική,
κι' ἄνοιξε τὰ δυό της χείλια,
—μώρ' Βασιλική·
καὶ μοῦ μίλησε, μουρὴ,
—καπετὰν Βασιλική·
—Ποῦ ἤσουν, ξένε μ' τὸ χειμῶνα,
—μώρ' Βασιλική·
ὅντας κρύωνα, μουρὴ,
—καπετὰν Βαιλική·
κ' ἦρθες τὸ καλοκαίρι,
—μώρ' Βασιλική·
ποῦ θερμαίνουμαι, μουρὴ,
—καπετὰν Βασιλική·
—ξένος ἤμουν ὁ καϋμένος,
—μώρ' Βασιλική·
ξένα δούλευα, μουρὴ,
—καπετὰν Βασιλική·
κι' ὅσα κι' ἂν ἐ κ α ζ α ν τ ο ῦ σ α,
—μώρ' Βασιλική·
'σένα τἄστελνα, μουρὴ,

—καπετὰν Βασιλική·
σ' ὤστειλα γυαλὶ καὶ χτένι,
—μώρ' Βασιλική·
νὰ γυαλίζεσαι, μουρή,
—καπετὰν Βασιλική.»

25.

Η ΚΥΡΑ ΦΡΟΣΥΝΗ.

Τράβα, βοριὰ, τράβα, θρασκιὰ, τράβα, καϋμένη λίμνη,
νὰ πνίξῃς τρεῖς ἀρχόντισσαις καὶ τὴν κυρὰ Φροσύνη.
—Ἄχ! Φροσύνη 'παινεμένη,
τί κακό 'παθες, καϋμένη.
«Φᾶτέ με, ψάρια, φᾶτέ με, φᾶτέ με, καραβίδες,
μὲ τὸ κεφάλι ποῦ εἶχα 'γὼ π' ἀγάπαγα β ε λ ί δ ε ς.
—Ἄχ! 'Φροσύνη 'παινεμένη,
μέσ' στὴ λίμνη ξαπλωμένη!
—Δὲ σ' τοῦ 'λεγα, Φροσύνη μου, μὴ βάλλῃς δαχτυλίδι,
γιατ' τὸ μαθαίν' Ἀλῆ πασσιᾶς, σὲ ῥίχνει μέσ' στὴ λίμνη.
—Ἄχ! Φροσύνη 'παινεμένη,
μέσ' στὴ λίμνη ξαπλωμένη!»

26.

Η ΔΑΦΝΗ.

Δάφνη μου, ὤμορφο δεντρὶ, ποῦ ἦσαι στὴν ὄρεξίν μου
νὰ σὲ φυτέψω 'βάλθηκα, Δάφνη μου, στὴν αὐλή μου
νὰ σὲ φυτέψω 'βάλθηκα, νὰ σὲ κορφολο(γ)ήσω,
κι' ἀπ' τὰ κορφολο(γ)ήματα τῆς ῥούγαις νὰ γιουμίσω,
νὰ πιάνουμαι στοὺς κλόνους σου κι' ἀπάνω ν' ἀνεβαίνω,
νὰ σ' ἀγκαλιάζω τρυφερὰ κι' ἀπαὶ νὰ κατεβαίνω,

νὰ πιάνουμαι στοὺς κλόνους σου γιὰ νἄρθω στὴν κορφή σου,
καὶ νοικορύρης νὰ γενῶ, Δάφνη μου, ςὸ κορμί σου.

27.

Η ΒΛΑΧΑ.

Σὰν παίρνῃς τὸν κατήφορο,
—κάτω, μπιρμπίλι μου ἡ πέρδικα,
τὴν ἄκρη τὸ ποτάμι,
—γιά σου, μωρὴ βλάχα μου·
μὲ τὸ πλατὺ πουκάμισο,
—κάτω, μπιρμπίλι μου ἡ πέρδικα,
μὲ τ' ἄσπρο σου ποδάρι,
—γιά σου, μωρὴ βλάχα μου·
χαμήλωσε τὸ φέσι σου,
—κάτω, μπιρμπίλι μου ἡ πέρδικα,
καὶ σκέπασε τὸ φρύδι,
—γιά σου, μωρὴ βλάχα μου·
νὰ μὴ φανῇ τὸ φίλημα,
—κάτω, μπιρμπίλι μου ἡ πέρδικα,
ποῦ σ' ἔχω φιλημένη,
—γιά σου, μωρὴ βλάχα μου.

28.

Ο ΔΟΥΛΟΣ.

Ἐψὲς μὲ τὸν ἀφέντη μου, προψὲς μὲ τὴν κυρὰ,
κάπως 'μαλώσαμε τὰ δυὸ κ' εἴμαστε μαλωμένα,
ἐμὲ μοῦ στρώνει στὸν ὀντᾶ κι' αὐτὴ στὸ κρεββατάκι,
κι' αὐτοῦ πρὸς τὰ μεσάνυχτα, δυ' ὥραις ὅσου νὰ φέξῃ,
ἀκούγω τὸ κρεββάτι της ποῦ λιανοτριτζινίζει,

σηκόνομαι κ᾽ ἐγ᾽ ὁ ὀρφανὸς, σηκόνομ᾽ ὁ καϋμένος,
βάνω τὰ παπουτσάκια μου καὶ πάγω ᾽γάλια, ἀγάλια,
κι᾽ ἁπλώνω τὸ χεράκι μου στὸν ὕπνο ποῦ κοιμοῦνταν,
κι᾽ ἀσήκωσα τὸ πάπλωμα καὶ πιάνω δυὸ κεφάλια,
τό ῞να εἶχε μακρυὰ μαλλιὰ, τ᾽ ἄλλο χρυσαῖς πλεξίδαις,
παίρνω τὸ δωκανίκι μου, καὶ παίρνω γιὰ νὰ φύγω,
βρίσκω τὸ κ ό λ ι ὀμπροστὰ καὶ θέλει νὰ μὲ πιάσῃ.
«ἂν εἶστε τοῦρκοι ἀφῆστέ με, καὶ μὴ μὲ τυραγνᾶτε,
γιὰ νὰ σᾶς πῶ τὰ ν τ έ ρ τ ι α μου καὶ τὰ παραπονά μου.»

29.

ΜΗΛΙΑ ΚΑΙ ΔΑΦΝΗ.

Μέσα ᾽ς ὥρηο περιβόλι,
δάφνη καὶ μηλιὰ μαλώνει·
κ᾽ ἡ μηλιὰ τῆς δάφνης λέγει,
μὲ παράπονο καὶ κλαίει:
«δάφνη πῆρές μου κλωνάρι,
μὲ κλωνὶ μαργαριτάρι:
—δὲ σοῦ πῆρα ᾽γὼ κλωνάρι,
μὰ τ᾽ ἀστρὶ καὶ τὸ φεγγάρι.
σὰν σοῦ πῆρα ᾽γὼ κλωνάρι,
νὰ σαπῇ τ᾽ ἀπομονάρι,
νὰ σαπῇ ἡ κορφὴ κ᾽ ἡ ῥίζα,
καὶ τὰ φύλλα ποῦ μυρίζα.

30.

Ο ΘΩΔΩΡΗΣ ΚΑΙ Η ΣΜΑΡΑΪΔΩ.

«Ξύπνα, Σμαράϊδω, ατ᾽ἔφεξε, στὴν ἐκκλησιὰ νὰ πᾶμε,
τ᾽ ἡ ἐκκλησιαῖς ἐσήμαναν, τὰ μοναστήρια ψέλνουν.

Σηκώθη ἡ κόρη τὸ πρωῒ κ' ἐντύθη κι' ἁρματώθη,
μπροστὰ παγαίν' ὁ Θωδωρῆς, κι' ἀπὸ κοντὰ ἡ Σμαράϊδω,
αὐτοῦ σιμὰ, αὐτοῦ κοντὰ, σιμὰ στὸν ἅ(γ)ι Γιώργη,
κάπου καρτέρι τὤκαμαν σὲ μιὰ μικρὴ ῥαχοῦλα,
τρία ντουφέκια τὤδωκαν, τὰ τρί' ἀράδ' ἀράδα·
τὄνα τὸμ πῆρε ξώδερμα, καὶ τ' ἄλλο μέσ' στὴ μέση,
τὸ τρίτο τὸ φαρμακερὸ τὸμ πῆρε στὸ κεφάλι·
τὸ στόμα τ' γαῖμα γιόμουσε, τ' ἀχείλι του φαρμάκι,
κ' ἡ γλῶσσά τ' ἀηδονολαλεῖ καὶ λέ(γ)ει τῆς Σμαράϊδως·
«Σμαράϊδω μου, μὴμ παντρευτῆς, μὴμ πάρῃς ἄλλον ἄν-
[τρα.»

31.

Ο ΒΕΛΗ ΠΑΣΣΑΣ ΚΑΙ Η ΕΛΕΝΙΤΣΑ.

Δὲν πάντεχα, δὲν τὤλεγα τοῦρκος νὰ σὲ πατήσῃ,
—Μακρινίτσα μου·
Βελήπασσας(*)σ' ἐπάτησε μὲ ν τ έ φ ι α, μὲ μ π ο υ ζ ο ύ κ ι α,
—Μακρινίτσα μου·
βάνει φωτιὰ στὸν Κασαμπᾶ καὶ καίει τ' ἀργαστήρια,
—Μακρινίτσα μου·
ἐχάλασε τριὰ χωριὰ, τριὰ κεφαλοχώρια,
—Μακρινίτσα μου·
ἐσκλάβωσεν, ἐσκότωσε δέκα λογιῶν ἀνθρώπους,
—Μακρινίτσα μου·
ἐπῆραν γρόσια καὶ φλωριὰ, πῆραν καὶ μ α χ μ ο υ τ ι έ δ ε ς,
—Μακρινίτσα μου·
πῆραν μανάδες μὲ παιδιὰ, καὶ πεθεραῖς μὲ νύφαις,
—Μακρινίτσα μου·
πῆραν καὶ μιὰ νιόνυφη, τριῶν 'μερῶν νυφοῦλα,
—ὤχ! Λενίτσα μου!

(*)Κατ' ἄλλους, Μαχμοὺτ πασσᾶς.

πούχε τὰ νύχια κόκκινα, τὰ τέλια στὸ κεφάλι,
—ὤχ! Λενίτσα μου!
τὴν πῆραν τὴν ἐπάησαν, πισκέσι τοῦ Βεζύρη,
—ὤχ! Λενίτσα μου!
δὲν ἔκλαιγε τὴν τύχη της, δπου ἦταν σλκαβωμένη,
—ὤχ! Λενίτσα μου!
μοῦν' ἔκλαιγε τὸν ἄντρα της, τὸν ἀγαπητικό της,
—ὤχ! Λενίτσα μου!
κ' ἡ μάνα της τῆς ἔλεγε κ' ἡ μάνα της τῆς λέ(γ)ει,
—ὤχ! Λενίτσα μου!
«κόρη μ' δὲν κλαῖς τὰ νιάτα σου, ὅπου ἦσαι σκλαβωμένη,
—ὤχ! Λενίτσα μου!
—τί λὲς αὐτοῦ, μανίτσα μου, τί λὲς αὐτοῦ μπρὲ μάνα,
—ὤχ! μανίτσα μου!
—ποῦ πᾷς, Λενίτσα μ' μοναχὴ, τώρα τὸ βράδυ, βράδυ,
—ὤχ! Λενίτσα μου!
—παγαίνω γιὰ νὰ γκρεμιστῶ, νὰ πέσω ν' ἀπεθάνω,
—ἄχ! μανίτσα μου!
τί μῶκοψαν τὸν ἄντρα μου μέσα στὴν ἀγκαλιά μου,
—ἄχ! μανίτσα μου,!
κ' ἐγέμισαν οἱ κόρφοι μου ἀχ τ' αἷμα τοῦ ἀντρός μου,
—ἄχ! μανίτσα μου!
τοῦ πῆραν τὸ κεφάλι του, ςὴμ Πόλι τὸ παγαίνουν,
—ἄχ! μανίτσα μου!
βγῆκαν ἀρχόντοι καὶ τηροῦν, κυράδες καὶ τηράζουν,
—ἄχ! μανίτσα μου.»

32.

Η ΠΑΠΠΑΔΟΠΟΥΛΑ.

Παπαδοποῦλα ξέβγαινε, βγῆκε νὰ σεργιανίση,
μὲ τὰ μαλλιά της ξέπλεγα, τὰ χέρια σταυρωμένα,

καὶ μπαίνει, βγαίνει στὸν ὀντᾶ τὴν θάλασσ' ἀγνατεύει,
στὸ παρεθύρι κάθεται, τηράζει τὰ καράβια·
γλέπει καράβια πῶρχουνται, καράβια π' ἀρμενίζουν.
«καραβοκύρη, φώναξε, καὶ φίλε τοῦ ἀντρός μου,
αὐτὸν τὸν νιὸν ποῦ πιάσατε ἐψὲς μὲ τὸ φεγγάρι,
νὰ μὴ τονὲ χαλάσετε τ' ἴν' ἀγαπητικός μου,
χίλια φλωριὰ σᾶς δίνω 'γὼ καὶ πεντακόσια γρόσια,
κι' ἂν δὲν σᾶς φτάσουν κι' οὔδ' αὐτά, πουλῶ καὶ τῆς κορ-[δέλαις
πουλῶ καὶ τὰ παπούτσια μου, πουλῶ καὶ τὰ σκουτιά [μου.»

33.

Ο ΑΓΑΠΗΤΙΚΟΣ ΚΑΙ Η ΑΓΑΠΗΤΙΚΗ.

Ὅσα χορτάρια ἔχ' ἡ γῆ, καὶ φύλλ' ἀπὸ τὰ δέντρα,
τόσα φλωράκια 'ξόδεψα, ψυχή μου, γιὰ τ' ἐσένα.
—δὲν τῶξευρα, ματάκια μου, ποῦ ξόδευες γιὰ μένα,
νὰ γένω γῆ νὰ μὲ πατῆς, γιοφύρι νὰ περάσῃς,
νὰ γένω κι' ἀσημόκουπα νὰ πίνῃς τὸ κρασάκι·
ἐσὺ νὰ πίνῃς τὸ κρασὶ κ' ἐγὼ νὰ λάμπω μέσα »

34.

Ο ΑΓΑΠΗΤΙΚΟΣ

Τρεῖς χρόνους ἐπερπάτησα γιὰ 'ν' ὤμορφο κορίτσι,
κι' ἀκόμα δὲν τὸ 'φίλησα, κ' ἔχω καϋμὸ μεγάλο,
νὰ τὸ φιλήσω ντρέπουμαι, νὰ τῆς τὸ εἰπῶ φοβοῦμαι,
στὴ στράτα ποῦ παγαίναμε, στὴ στράτα ὅπου πᾶμε
πεζεύω, δένω τ' ἄλογο, κρεμῶ καὶ τὸ σπαθί μου,
φιλῶ τὴν κόρη τρεῖς φοραῖς στὰ μάτια καὶ στὰ φρύδια,
κι' στὰ βυζάκι' ἀνάμεσα ἀκούω κι' ἀναστενάζει·

«τὰ χέρια ποῦ μ' ἀγκάλιασαν νὰ πέσουν ἀπ' τὴ ῥίζα,
τὰ 'χείλια ποῦ μ' ἐφίλησαν νἄχουν ξεράση αἷμα.»

35.

ΒΛΑΧΟΠΟΥΛΑΙΣ ΚΑΙ ΑΡΒΑΝΙΤΟΠΟΥΛΑΙΣ.

Πέντε δέκα βλαχοπούλαις,
δεκοχτὼ ἀρβανιτοπούλαις,
κάθουνταν ψηλὰ σὲ κιόσκι,
κι' ἀγναντεύουν τὰ καράβια·
πὤρχουνται ἀχ' τὸ Μυσήρι,
φορτωμένα στὸ φκιασίδι.
«πόσο δείνεις τὸ φκιασίδι,
τὸ καλὸ τὸ κοκκινάδι;
—πέντε δέκα τὸ φκιασίδι,
δεκοχτὼ τὸ κοκκινάδι.»

36.

ΓΙΑΝΝΙΩΤΟΠΟΥΛΑ ΚΑΙ ΒΕΖΥΡΗΣ

Μιὰ κόρη μέσ' στὴ λίμνη, μέσ' στὸ μονόξυλο,
κι' ἄλλη μιὰ Γιαννιωτοποῦλα μὲ τὸν ἄ λ ι κ ο ν τ ζ ο υ-
[μ π ὲ,
κουβεντιάζ' μὲ τὸ Βεζύρη, τὸ Βεζύρη ν τ α β λ α ν τ ή,
«χάρισέ μου τὴ ζωή μου, μώρ' Βεζύρη νταβλαντή,
κ' ὕστερα νὰ σὲ δουλεύω εἰς ἐτοῦτο τὸν ν τ ο υ ν ι ά'
—σύρε ντύσου κι' ἁρματώσου, μώρ' κυρὰ Γιαννιώτισσα.

37.

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΙ Η ΜΑΡΩ.

Κάθετ' ἡ Μάρω, κάθεται στοῦ Γιάννου τὸ κρεββάτι,
κρατεῖ γυαλὶ στὰ χέρια της, τὰ κάλλη της γυαλίζει·
«γιὰ πές μου, κάλλη μ' ὤμορφα, καὶ στήθι μου γραμμένο,
τάχα τοῦ Γιάννου νά εἶστε σεῖς, τάχα τοῦ Κωσταντίνου;»
κι' ὁ Κωσταντῖνος διάβαινε, παίζοντας τὸ τ ζ υ β ο ῦ ρ ι,
παίζοντας καὶ διαβαίνοντας καὶ ψηλοτραγουδῶντας.
«σκιάζουμαι, Μάρω μ' σκιάζουμαι, τὸ Γιάννο τὸν φοβοῦ-[μαι.
—ὁ Γιάννος πάει στὰ βουνὰ νὰ 'λαφοκυνηγήσῃ.»
γιάτος κι' ὁ Γιάννος πῶφτασε στοὺς κάμπους καβαλλάρης·
«ἄνοιξε, Μάρω μ' ἄνοιξε, νὰ πάρῃς τὸ κυνήγι,
νὰ ἰδῇς τὰ 'λάφια ζωντανά, τ' ἀρκούδια 'μερωμένα,
κ' ἕνα μικρὸ λαφόπουλο νὰ παίζ' ἡ ἀφεντιά σου.
«δὲμ πορῶ, Γιάννο μ' δὲν μπορῶ, δὲν ἠμπορῶ ν' ἀνοίξω,
σύρε, Γιάννο μ' στὴ μάνα σου, σύρε στὴν ἀδερφή σου.»
Βιτσιὰ δίνει τ' ἀλόγου του, στὴ μάνα του παγαίνει·
«ἄνοιξε, μάνα μ' ἄνοιξε, νὰ πάρῃς τὸ κυνήγι,
νὰ ἰδῇς ἀλάφια ζωντανά, κι' ἀρκούδια 'μερωμένα,
κ' ἕνα μικρὸ λαφόπουλο, νὰ παίζ' ἡ ἀδερφή μου.
—σύρε, Γιάννο μ' στὴ Μάρω σου νὰ δώσῃς τὸ κυνήγι.
—μάνα μ' ἡ Μάρω δὲν μπορεῖ, δὲν ἠμπορεῖ ν' ἀνοίξῃ.
—Γιάννο μ' ἡ Μάρω ἶν' καλὰ κ' ἔχει τὸν Κωσταντῖνο,
ἀπὸ τὰ χτὲς ὁπῶφυγες καὶ παίζει καὶ γελάει.»
Βιτσιὰ δίνει τοῦ μαύρου του, στὸ σπίτι του παγαίνει,
κλωτσιὰ δίνει τῆς πόρτας του καὶ μέσ' στὸ σπίτι μπῆκε,
ἡ ἀγάπη τὸν ἐστράβωσε, τὴν Μάρω τὴ σκοτώνει,
καὶ τὸ κεφάλι τ(ῆ)ς ἔκοψε καὶ στὸ ν τ ρ ο υ β ᾶ τὸ βάνει.
κι' ἀπ' τὴν ἀγάπη τὴμ πολλὴ στὸ μύλο τὸ πηγαίνει·

«ἄλεσε, μύλο μ' ἄλεσε, τῆς Μάρως τὸ κεφάλι,
κάμε τ' ἀλεῦρι κόκκινο καὶ τὴμ πασπάλη μαύρη.»

38.

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΙ Η ΜΑΡΩ.

ὁ Γιάννης κι' ὁ Γιαννάκης κι' ὁ πλανόΓιαννος
πλανάει τὴς κοπέλαις καὶ τὴς ὤμορφαις,
τὴν Μάρω δὲν πλανεύει, δὲν πλανεύεται.
γυναίκεια ροῦχα ντυέται καὶ σηκώνεται,
διαβαίν' ἀπ' τὴν αὐλή της καὶ τὴ συντυχαίν'.
«Μάρω, πᾶμε ϛὴ βρύσι γιὰ κρύο νερὸ,
—καρτέρα μ' ἀδερφοῦλα, καὶ γιὰ πὤρχουμαι.
—ἄν εὕρισκες τὸ γιάννο τί θὰ νά 'κανες;
—θὰ σφάζουμουν ἡ μαύρη καὶ θὰ κόφτουμουν.
—δὲ σφάζεσαι ἡ μαύρη κι' οὐδὲ κόφτεσαι·
ἐγώ εἶμαι ὁ Γιάννης κι' ὁ πλανόΓιαννος,
πλανεύω τὴς κοπέλαις καὶ τὴς ὤμορφαις·
—φίδια θὰ λὰ σὲ φᾶνε ἂν μ' ἐγγίξῃς σύ.
—φίδια νὰ μὲ φάνε κι' ἂν σ' ἀφήσω 'γώ.»

39.

Ο ΑΓΑΠΗΤΙΚΟΣ

Ἔψὲς, προψὲς ἐδιάβηκα, κόρ' ἀπ' τὸ μαχαλᾶ σου,
γλέπω φωτιὰ στὴμ πόρτα σου, κ' εἶδα τὴν ἀφεντιά σου·
—καλὴ 'σπερὰ, λεβέντισσα,—καλῶς τὸν ξένο ποὖρθε.
—ἔμαθα πῶς θὰ παντρευτῇς τούτην τὴν ἑβδομάδα·
δὲν τό 'χω πῶς θὰ παντρευτῇς καὶ παίρνεις τὸν ὀχτρό μου,
μοῦν' τό 'χω πῶς μ' ἐκάλεσες νουνὸ νὰ στεφανώσω,
κάνω στεφάνια ἀπὸ φλωρὶ καὶ τὰ κεριὰ (ἀ)σημένια,

καὶ τὸ στεφανοσκέπασμα ὅλο μαργαριτάρι·
μὲ τί ποδάρια νὰ σταθῶ ὀρθὸς νὰ στεφανώσω,
μὲ τί χέρια, γοργόχερα, ν' ἀλλάζω τὰ στεφάνια,
νὰ γλέπω τὴν ἀγάπη μου νὰ παίρνῃ τὸν ὀχτρό μου!»

40.

ΚΑΤΑΡΑ ΚΟΡΑΣΙΟΥ.

Στὴμ παραπάνω γειτονιά, στὴμ παρακάτω ῥοῦγα,
ἐκ' ἴν' ὁ γέρως ὁ κακός, γρῃὰ ἡ ξαναστραμμένη,
μά 'χουν κ' ἕνα κακὸ σκυλί, κ' ἕν' ὤμορφο κοράσι·
κοράσι κρυφογγάστρωτο, καὶ κρυφογγαστρωμένο,
στὸ παρεθύρι κάθεται, τοὺς μήνους λογαριάζει,
ποιὸν μῆνα ἀγγαστρώθηκε, ποιὸν μῆνα θὰ γεννήσῃ·
Σεφτέμβρι, Ὀκτώμβρι δροσερὲ, Νοέμβρι καὶ Δικέμβρι,
Γενάρι γέννα τοῦ παιδιοῦ, πρώτη γιορτὴ τοῦ χρόνου·
Φλεβάρι, βλέβαις μ' ἄνοιξε στῇς ῥόγαις τῶν βυζιῶν μου,
γιὰ νὰ βυζάσω τὸ παιδὶ νὰ τὸ χορτάσω γάλα,
Μάρτι μου, μὲ τὰ χόρτα σου κι' Ἀπρίλι μὲ λουλούδια,
Μάϊ μ' ὁποῦ μὲ μάγεψες στὸ νέον π' ἀγαποῦσα,
ὁποῦ μ' ἐφίλεε κ' ἔλεγε, «ποτέ μου δὲν σ' ἀρνιοῦμαι,»
καὶ τώρα μ' ἀπαράτησε σὰν καλαμιὰ στὸν κάμπο,
σπέρνουν, θερίζουν τὸν καρπὸ, κ' ἡ καλαμιὰ 'πομένει,
βάλε φωτιὰ στὴν καλαμιά, νὰ ἴδῃς πῶς θὰ μαυρίσῃ,
ἔτσ' ἴνε κ' ἡ καρδοῦλά μου μαύρη κι' ἀραχνιασμένη·
θέλω νὰ τὸν καταρασθῶ, καὶ πάλι τὸν λυπιοῦμαι,
τ' ἴν' ἀκριβὸς τῆς μάνας του καὶ μοναχὸς δικός μου,
μὰ 'γὼ θὰ τὸν καταραστῶ, κι' ὅ,τι θέλει ἂς γένῃ·
σὲ κυπαρίσσι ν' ἀνεβῇ, νὰ μάσῃ τὸν καρπό του,
κι' ἀπὸ ψηλὰ νὰ γκρεμιστῇ καὶ χαμηλὰ νὰ πέσῃ,
σὰν τὸ γυαλὶ νὰ ῥαγιστῇ, σὰν τὸ κερὶ νὰ λυώσῃ,

κι᾽ ἀπάνου στὴμ ποδίτσα μου ψυχὴ νὰ παραδώσῃ·
δέκα γιατροὶ νὰ τὸν τηροῦν καὶ δέκα μαθητάδες,
καὶ δεκοχτὼ γραμματικοὶ νὰ γράφουν τοὺς γεράδες,
κ᾽ ἐγὼ διαβάτης νὰ γενῶ, νὰ τοὺς καλημνωρήσω,
καλῶς, τὰ κάνετε γιατροὶ, καλῶς τὰ πολεμᾶτε,
κι᾽ ἂν κόβουν τὰ ν ι σ τ έ ρι α σας κριάτα μὴ λυπᾶστε.»

41.

Ο ΑΓΠΗΤΙΚΟΣ

Σὰν τί τὰ θέλω τὰ φλωριὰ, σὰν τί τὰ θέλω τ᾽ ἄσπρα,
σὰν δὲ φιλῶ τὰ μάτια σου, τὸν ἄσπρο τὸ λαιμό σου!
δὲν πρέπει ᾽γὼ νὰ χαίρουμαι, κι᾽ οὐδὲ κρασὶ νὰ πίνω,
μοῦν᾽ πρέπει νά ἤμουν ς᾽ ἐρημιὰ ᾽ς ἕνα μαρμαροβούνι,
νὰ κοίτωμαι τὰ πίστουμα, νὰ χύνω μαῦρα δάκρυα,
νὰ γένῃ λίμνη καὶ ᾽γιαλὸς, νὰ γένῃ κρύα βρύσι,
γιὰ νἄρχουνται ἡ ὤμορφαις ξανθαῖς καὶ μαυρομμάταις,
νὰ πλένουν τὰ ποδάρια τους, τὸν ἄσπρο τὸ λαιμό τους,
νἄρχεται κ᾽ ἡ ἀγάπη μου, ἡ ἀγαπητικιά μου,
κ᾽ ἐγὼ π᾽ ἀγνάντια νὰ τὴν ἰδῶ, δυὸ λόγια νὰ τῆς κρίνω.
«σὰν τί τὰ θέλω τὰ φλώριὰ, σὰν τί τὰ θέλω τ᾽ ἄσπρα,
σὰν δὲ φιλῶ τὰ μάτια σου, τὸν ἄσπρο τὸ λαιμό σου;»

42.

Ο ΝΤΕΡΒΙΣΗΣ ΚΑΙ Η ΚΟΝΤΩ.[1]

Τρίτη, τετράδη φλιβερὴ, πέφτη φαρμακωμένη,
παρασκευὴ ξημέρωνε, νὰ μ᾽ εἶχε ξημερώσῃ·
πάγουν οἱ ἀγάδαις στὰ τ ζ α μ ι ὰ, πάγουν νὰ προσκυ-
[νήσουν,

κ' ἕνας ντερβίσης ξέβγαινε ἀπὸ στενὸ σουκάκι,
καὶ ἡ Κόντω τὸν ἀγνάντευε ἀπ' ὤρηο παραθύρι.
—ἔλα μέσα, ντερβίση μου, σὲ θέλει ἡ καρδιά μου,
σὲ θέλει ἡ καρδοῦλά μου καὶ σ' ἀγαπάει ἡ ψυχή μου.
—σκιάζουμαι, Κόντω, σκιάζουμαι ἀπὸ τὸν μπέη-ἐφέντη,
—ὁ μπέη-ἐφέντης δέν 'ν' ἐδῶ, πά(γ)ει νὰ προσκυνήσῃ.
—τὸ ποῦ 'ν' ἡ πόρτα γιὰ νὰ 'μπῶ, κ' ἡ σκάλα γιὰ ν' [ἀνέβω;
—τὸ κυπαρίσσ' ἔχει κλωνὶ, σκαλώσου κ' ἔλ' ἀπάνου.»
τὸν λόγο δὲν ἀπόσωσε, τὸν λόγο δὲν ἀπόειπε,
ἀκούει τῆς πόρταις καὶ βροντοῦν, τὰ παραθύρια τρέμουν.
«κρύψε με, Κόντω μ' κρύψε με, ἀπὸ τὸν μπέη-ἐφέντη.
—μηδάεῖσαι ἀσήμι καὶ φλωρὶ στὴν τσέπη νὰ σὲ βάλω,
μηδά εἶσαι δεντρολίβανο ϛὸν κόρφο νὰ σὲ βάλω,
εἶσαι κοτζιὰμ ντερβίσαγας, δὲμ πόρω νὰ σὲ κρύψω.»

43.

ΚΟΡΗ ΚΑΙ ΜΕΧΜΕΤ-ΑΓΑΣ.

Δώδεκα χρονῶ κορίτσι, τὸ κοψόχρονο,
κάθε κυριακὴ ἀλλάζει καὶ στολίζεται,
καὶ στὴ σκάλα κατεβαίνει καὶ γυαλίζεται·
κι' ὁ Μεχμέτ-αγας διαβαίνει σκανταλίζεται,
παίρνει μῆλο καὶ τῆς ῥίχνει, δὲν τὸ δέχτηκε,
ῥίχνει μάλαμμα κι' ἀσήμι, χαμογέλασε,
πέντε παλληκάρια στέλνει στὴ μανοῦλά της,
κι' ἄλλα πέντε στὸ παζάρι στὸμ πατέρα της,
γιὰ νὰ πάρῃ τὴν Τασιοῦλα ὁ Μεχμέτ-αγας·
τ' ἀκούσ' ἡ μάνα της καὶ κλαίει, δὲν τὸ δέχτηκε·
«πέντε φονικὰ νὰ γένουν μέσ' στὴμ πόρτα μου,
τὴν Τασιοῦλα δὲν τὴν δίνω τοῦ Μεχμέτ-αγα.

—τσώπα, τσώπα, κυρὰ μάνα, μὴ 'ντροπιάζεσαι,
τὸν Μεχμέτ-αγα τὸν θέλω, καὶ τὸν ἀγαπῶ,
γιὰ νὰ γένω β ο ϊ β ο ν τ ί ν α μέσ' στὰ Γιάννινα,
νὰ μοιράζω τὰ χ α ρ ά τ σ ι α στὴν Καλούτσιασμη.»

44.

Η ΛΥΓΕΡΗ.

Ἀπόψε ἐκοιμήθηκα στὴ βάρδια τοῦ σπαθιοῦ μου,
κ' εἶδ' εἴνορο στὸν ὕπνο μου, δὲν ἤξερα ποῦ ἤμουν,
καὶ τὴν αὐγὴ σηκώθηκα καὶ τὰ σκυλιά μου κράζω,
'ς ἕνα βουνὶ ἀνέβηκα νὰ λαγοκυνηγήσω,
τηράω ζερβιὰ, τηράω δεξιὰ, θωρῶ 'να κυπαρίσσι,
στὴ ῥίζα τοῦ κυπαρισσιοῦ ἦταν κατάκνια βρύσι,
κ' ἦταν μιὰ κόρη πῶπλενε σὲ μαρμαρένια πέτρα·
ἀπὸ μακρυὰ τὴν χαιρετῶ κι' ἀπὸ κοντὰ τῆς λέγω,
«καλῶς τὰ κάνεις, λυγερὴ, καλῶς τὰ κάνεις, κόρη.
—καλῶς τονε, τὸν κυνηγὸ, καλῶς τὸν κυνηγάρη,
καὶ πιάσε τὰ σκυλάκια σου, μὴ τρέξουν καὶ μὲ φᾶνε.
—ἐμένα τὰ σκυλάκια μου λαγοὺς περδίκια πιάνουν,
καὶ τέτοια κόρην ὤμορφη δὲν τὴν παραδαγκάνουν.»
ἔβγαλ' ἀπὸ τὴν τσέπη του μαντήλι καὶ τῆς ῥίχνει,
κ' ἐκείν' ἐστάθ(η)κε φρόνιμη κι' ὀπίσω τοῦ τὸ ῥίχνει.
«γιατί, κορή μου, τῶρριξες ὀπίσω τὸ μαντήλι;»
κι' ἡ μάνα τὴν ἀντίκρυσε ἀπ' ὥρηο παραθύρι,
—Μαριώ μου, δὲν ἀπόπλυνες καὶ πίσω νὰ διαγείρῃς;
—ἐγὼ, μάνα μ', ἀπόπλυνα κι' ὀπίσω θὰ διαγείρω,
ἦρθ' ἕνας νιὸς καὶ μ' ηὕρηκε μέσα στὴ βρύσι ποῦ ἤμουν.
—Μαριώ μου, δὲν ἐσκιάχτηκες τὰ δώδεκά σ' ἀδέρφια,
ὁπῶχεις δώδεκ' ἀδερφοὺς καὶ δώδεκα ξαδέρφια;
—μάνα μ' ὅλους τοὺς ἄφινα νὰ πάρω τέτοιον ἄντρα.»

45.

ΑΠΟΜΑΚΡΥΝΣΙΣ ΑΓΑΠΗΤΙΚΟΥ.

Παραθυράκια μ' ὤμορφα κι' ὠμορφοκαμωμένα,
γιὰ πέστε τῆς κυρούλας σας, τῆς γαϊτανοφρυδούσας,
νὰ βγῇ στ' ἀγνάντια νὰ τ(ὴ)ν ἰδῶ, ν' ἀποχαιρετηθοῦμε,
ν' ἀφήσω 'γειὰ ςὰ κάλλη της, καὶ 'γειὰ στὴν ὠμορφιά της·
νὰ τὴν πουλήσω δὲν μπορῶ, νὰ τὴν χωρίσω κι' ὄχι,
νὰ τὴν ἀφήσω σὲ βουνὸ, φοβοῦμ' ἀπὸ τοὺς κλέφταις,
νὰ τὴν ἀφήσω τρίστρατα, φοβοῦμ' ἀπ' τοὺς διαβάταις,
νὰ τὴν ἀφήσω σὲ 'γιαλὸ, φοβοῦμ' ἀπὸ τοὺς ναύταις.

46.

Ο ΚΥΝΗΓΟΣ.

Μιὰ λυγερὴ καυχήθηκε 'ς ἀνατολὴ, σὲ δύσι,
πῶς δὲν εὑρέθη κυνηγὸς νὰ τήνε κυνηγήσῃ,
τό ἤκουσα κι' ἁρματώθηκα νὰ τήνε κυνηγήσω,
τὴν ἔπισα τὴν ἔσφιξα, κάνω νὰ τὴν φιλήσω·
κ' ἡ κόρ' ἀπὸ τὸ φόβο της μοῦ μένει λιγωμένη,
κ' ἐθάρρεψα κ' ἐγ' ὀρφανὸς πῶς ἦταν πεθαμένη,
καὶ βγάνω τὸ σπαθάκι μου, καὶ πιάνω σκάφτω λάκκο,
καὶ ἔθαψα τὴ λυγερὴ σὲ μιὰ μηλιὰ 'πὸ κάτω.
«μηλιά μου μὲ τὰ μῆλά σου, δίνε καὶ τῶν διαβάτων
νὰ συγχωρνοῦν τὴ λυγερὴ ποῦ κοίτετ' ἀπὸ κάτω.

47.

ΑΓΑΠΗΤΙΚΟΣ ΚΑΙ ΑΓΑΠΗΤΙΚΗ.

Ὁ πόνος, πόνος βρίσκεται κι' ὁ μαῦρος πῶς θὰ γιάνω!
ἀρρώστησα ὁ κακόμοιρος σαράντα μιὰ ἡμέρα,

κ' ἦρθαν ἡ φιλενάδες μου καὶ κλαῖνε γιατ' ἐμένα·
κινάω καὶ πά(γ)ω ςὸ γιατρὸ νὰ ϐρῶ τὴ γιατριά μου·
γιατρὸς μοῦ λέ(γ)ει «καρτέρεσε, ν' ἀνοίξω τὰ χαρτιά μου.»
καρτέρεσα ϐαρυόμοιρος ἀπ' τὴν αὐγὴ ὥς τὸ ϐράδυ,
καὶ τὰ χαρτιά του ἄνοιξε δὲν μοὔϐρηκε ντερμάνι,
τὸν εἶδα καὶ κατέϐασε τὰ μάτια του γιομάτα,
κ' ἐγί(ν)ηκε ἡ καρδοῦλά μου χιλιῶν λογιῶν κομμάτια.
«σύρε, παιδί μου, ςὸ καλὸ καὶ γιατρεμὸ δὲν ἔχεις·
ἀγάπης πόνος σὲ κρατεῖ καὶ γειρεμὸ δὲν ἔχεις.»
παίρνω τὰ χαίρια μ' ἀδειανὰ καὶ τὴν καρδιὰ 'κρατῶντας,
καὶ πά(γ)ω στὴν ἀγάπη μου πολλὰ περικαλῶντας·
«ἀγάπη μ' σύ 'σαι ὁ γιατρὸς θέλεις καὶ μὲ παιδεύεις,
ςὰ χέρια σ' ἴν' τὸ γιατρικὸ, σὰ θέλεις μὲ γιατρεύεις·
δός μού το, κόρη, τὸ φιλὶ, δός το μὴν τὸ λυπᾶσαι,
δός μού το γιὰ νὰ γιατρευτῶ, δός μού το γιὰ νὰ γιάνω·
νὰ τὤϐρῃς στὸμ παράδεισο κρεϐϐάτι νὰ κοιμᾶσαι.
—ἐγὼ στὸ δίνω τὸ φιλὶ νὰ μὴ ϐαρυαρρωστήσῃς,
μὰ 'π' τὸν Θεὸ στὰ χέρια σου, νὰ μὴ μὲ μαρτυρήσῃς,
μηδὲ πιστοῦ πλεμματικοῦ μὴ τὸ ξεμολο(γ)ήσῃς·
—δὲν εἶμαι δέντρο νὰ κοπῶ, καὶ ϐέργα νὰ λυγίσω,
δὲν εἶμαι τέτοιος ἄνθρωπος γιὰ νὰ σὲ μαρτυρήσω·
δός μού το, κόρη, τὸ φιλὶ κ' ἐγὼ δὲν τὸ παινιῶμαι:
ν οὐδὲ πιστοῦ πλεμματικοῦ δὲν τὸ ξεμολο(γ)ιῶμαι·
ὄντας θὰ μάθῃς, κόρη μου, ποῦ εἶμαι ϐαριὰ ςὸ ςρῶμα,
νάρθῃς τὸ γρηγορώτερο πρὸ τοῦ νὰ μπῶ στὸ χῶμα·
καὶ σὰν ἐρθῇς στὸ σπίτι μου δεξιὰ μεριά 'ν' τὸ στρῶμα
σκύψε, ἀγαπημένη μου, καὶ φίλα με στὸ στόμα·
ἡ μάνα μου θελὰ σοῦ εἰπῇ λόγια νὰ σὲ πικράνῃ,
μ' ἂν ἦσ' ἀγάπ' ἀγκαρδιακὴ, ὁ νοῦς σ' κακὸ μὴ ϐάνῃ.
ἅπλωσε μέσ' στὴν τσέπη μου καὶ πάρε τὰ κλειδιά μου,
κι' ἄνοιξε τὴν κασσέλα μου τὴ χιλ?ορημασμένη,
καὶ ϐγάλε μου τὰ ῥοῦχά μου, ϐγάλε τὰ σαϐανά μου,

καὶ μέσ' ἀπ' τὸ παράκλιτης, τρυαντάφυλλα καὶ ῥόδα,
καὶ μοίραστα στῆς ὤμορφαις νὰ εἰποῦν τὰ μυρολόγια·
κι' ὄντας νὰ ἰδῇς καὶ τὸμ παπᾶ στῆς σκάλαις ν' ἀνε-
[6αίνῃ,
τότε νὰ εἰπῇς τῆς μάνας μου, «ὁ χάρος μᾶς τὸν παίρνει·»
νὰ 6γάλῃς μιὰ ψιλὴ φωνὴ, «ποῦ εἶσε δικοὶ καὶ φίλοι·»
κι' ὄντας θὰ μὲ σηκώσουνε τέσσερα παλληκάρια,
νὰ δείρῃς τ' ἀστηθάκια σου μὲ δυὸ μαῦρα λιθάρια·
κι' ὄντας νὰ μὲ περάσουνε ἀπὸ τὸ μαχαλᾶ σου,
ἔ6γα κρυφὰ 'π' τὴ μάνα σου καὶ τρά6α τὰ μαλλιά σου·
κι' ὄντας νὰ μ' ἀκουμπήσουνε στῆς ἐκκλησιᾶς τὴμ πόρτα,
νὰ 6γάλῃς κι' ἄλλη μιὰ φωνὴ νὰ μαραθοῦν τὰ χόρτα,
νὰ μαραθοῦνε τὰ δεντρὰ, 6ρύσαις νὰ ξεραθοῦνε,
πουλιὰ μὴ κελαϊδήσουνε, 'μένα νὰ λυπηθοῦνε·
κι' ὄντας θέλα μὲ 6άνουνε μπροστὰ στὴμ Παναγία,
ἔλα καὶ ἀνασπάσου με νὰ λυώσ' ἡ ἁμαρτία·
κι' ὄντας μὲ ἀποψάλλουνε καὶ σ6ύσουν τὰ κεριά μου,
6γάλε φωνὴ νὰ χάσουνε διάκοι τὰ γράμματά τους,
παπάδες καὶ διακόπουλα χαρτιὰ καὶ ψάλματά τους·
κι' ἀνίσως καὶ σοῦ φέρουνε τὰ κόλυ6ά μου, φάτα,
καὶ πὲς, «Θεὸς σχωρέστονε, τὸν νέον ποῦ μ' ἀγάπα.»
-μὰ 'γὼ, κι' ἂν μοῦ τὰ στείλουνε, στὴ γῆς θὰ τὰ σκορπίσω,
θὰ 6γάλω μιὰ κακὴ φωνὴ τῆς πέτραις νὰ ῥαγίσω.

48.

ΤΟ ΠΟΥΛΙ.

Ἕνα πουλὶ, μικρὸ πουλὶ, (1) θέλω νὰ τὸ 'μερώσω,
καὶ νὰ τὸ 6άλω στὸ κλου6ὶ, γιὰ νὰ τὸ καμαρώσω· (2)
ἀφ' ὄντας 'γὼ τὸ 'μέρωσα, πολὺ ἀγαπησέ με,

(1) ὡραιότατο. (2) καὶ νὰ τὸ φέρ' εἰς πόθο.

κι' ἄνοιγε τῆς φτερούγαις του, ἔρχουντανκ' εὕρισκέ με,
μὰ ἦρθ' ἡ ὥρα (1) τοῦ πουλιοῦ γλυκὰ νὰ κελαϊδήσῃ,
κ' ἐμίσεψε καὶ μ' ἄφησε στοῦ ἔρωτα τὴν κρίσι·
παίρνω τοὺς δρόμους(2) τρέχοντας καὶ τὰ βουνὰ ῥωτῶντας,
τῆς βρύσαις κι' ὅλα τὰ δεντρὰ μυριοπερικαλῶντας·
«γιὰ πέστε μου, βρυσούλαις μου, μὴν ἔπιε ἀπ' τὸ νε-
[ρό σας;
καὶ σεῖς δεντρὰ πολύκαρπα, μὴν ἔφαε 'π' τὸν καρπό σας;
—ἐδῶ 'ρχονται πολλὰ πουλιὰ καὶ πίνουν 'π' τὸ νερό μας,
καὶ κάθουνται στὸν ἴσκιο μας καὶ τρῶν ἀπ' τὸν καρπό μας,
γιὰ πές μας τὰ σουσούμια του, ἂν λάχῃ καὶ τὸ
[ἰδοῦμε,
τ' ἀγαπημένο σου πουλὶ, νὰρθοῦμε νὰ στὸ εἰποῦμε.
—μαλαμματένιο 'χει κορμὶ καὶ ἀργυρὸ κεφάλι,
κόκκιναις χρυσοκέντηταις ἔχει τῆς δυὼ φτερούγαις,
κι' ὅπου σταθῇ κι' ὅπου βρεθῇ μοσκοβολοῦν ἡ ῥούγαις·
μὰ εἶχε καὶ στ' ἀστήθι του δυὼ μῆλα χρυσωμένα·
καλ' ὥρα νἄχῃ τὸ πουλὶ, κι' ἂς λείπῃ ἀπὸ 'μένα,

---

(1) τὰ ὄρη. (2) ἔφθασ' ἡ φύσις.

VIII.

ΤΟΥ ΧΑΡΟΥ.

1.

ΛΕΒΕΝΤΗΣ ΚΑΙ ΧΑΡΟΣ.

Λεβέντης ἐρροβόλαε ἀπὸ ψηλὴ ῥαχοῦλα,
σέρνει τὸ φέσι του στραβὰ καὶ τὸν τ σ α μ π ά κλωσμένο
κι' ὁ Χάρος τὸν ἀγνάντευε ἀπὸ ψηλὴ ῥαχοῦλα·
καρτέρι πάει καὶ τῶβαλε 'ς ἕνα στενὸ σουκάκι·
«καλὴ μερά σου, Χάρε μου.—καλῶς τον τὸ λεβέντη·
λεβέντη, ποῦθεν ἔρχεσαι καὶ ποῦθε κατεβαίνεις;
—ἀπὸ τὰ π ρ ά τ α ἔρχουμαι, στὸ σπίτι μου παγαίνω,
πάνω νὰ πάρω τὸ ψωμὶ καὶ πίσω νὰ γυρίσω,
ἄφ(η)κα τὸ λύκο π ι σ τ ι κ ὸ, τὸ σκύλο τυροκόμο.
—ἐμένα μ' ἔστειλ' ὁ Θεὸς ψυχὴ γιὰ νὰ σοῦ πάρω.
—δίχως ἀνάγκη κι' ἀρρωστιὰ ψυχὴ ἐγὼ δὲ σ' δίνω·
ἄϊντέ μας νὰ παλέψουμε σὲ μαρμαρένιο ἁλώνι.»
σὰν πάησαν κι' ἀγκαλιάστηκαν ἀχ τὸ πωρν' ὡς τὸ βράδυ,
κ' ἐκεῖ στὸ γύρ(ι)σμα τοῦ ἥλιοῦ ποῦ τρέμ' νὰ βασιλέψῃ,
'κούγουν τὸ νιὸ ποῦ βούγγιζε βαριὰ κι' ἀναστενάζει·
«ἄφσε με, Χάρε μ' ἄφσε με, πέντ' ἒξ ἀκόμα μήναις,
τ' ἔχω γυναῖκα παρὰ νιὰ, κρῖμα γιὰ νὰ χηρέψῃ·
ἔχω καὶ τὰ παιδιὰ μικρὰ, στὸ δάσκαλο παγαίνουν,
ἔχω καὶ τὴ μανοῦλά μου στὸ στρῶμα ποῦ κοιμᾶται.»

2.

ΤΑ ΑΡΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΠΟΘΑΜΕΝΟΥ ΚΑΙ Ο ΔΙΑΒΑΤΗΣ.

Τοῦ πεθαμένου τ' ἅρματα δὲν πρέπει νὰ πουλιῶνται,
μοῦν' πρέπει νᾆνε 'ς ἐρημιὰ, σὲ τρία σταυροδρόμια,
κι' ὅσοι διαβάταις κι' ἂν διαβοῦν νὰ τὰ καλημερήσουν,
«καλὴ μεράσας, ἅρματα.—καλῶς τους τοὺς διαβάταις.
—ἅρματα, ποῦν' ἀφέντης σας καὶ ποῦνε ὁ καλός σας;
—ὁ Χάρος τὸν ἐγύρεψε παιδὶ γιὰ νὰ τὸν κάνῃ.
«Χάρε μου, κι' ἂν μ' ἐγύρεψες παιδὶ γιὰ νὰ μὲ κάνῃς
γιὰ ἄϊντε νὰ παλέψουμε σὲ μαρμαρένιο ἀλῶνι.»
κ' ἐκεῖ πάησαν κ' ἐπάλεψαν σὲ μαρμαρένιο ἀλῶνι,
κι' ὁ χάρος τὸν ἐνίκησε τοῦ πῆρε τὴμ ψυχοῦλα.
«ἄφσέ με, Χάρε μ' ἄφσε με, πέντ' ἓξ ἀκόμα χρόνια,
τἔχω γυναῖκα παρὰ νιὰ καὶ χήρα δὲν τῆς πρέπει·
ἂν περπατήσῃ σιγαλὰ τῆς λένε καμαρώνει,
κι' ἂν περπατήσῃ γλήγορα, τῆς λέν ἄντρα γυρεύει·
ἔχω καὶ τὰ παιδιὰ μικρὰ, τ' ἀφίνω στὰ σοκάκια.»

3.

Η ΜΙΚΡΟΠΑΝΤΡΕΥΜΕΝΗ.

Ἥλιε μου, τί πολλάργησες, δὲμ πόρ' νὰ βασιλέψῃς
σὲ καταριέτ' ἡ ἀργατειὰ κ' οἱ ξενοδουλευτάδες,
σὲ καταριέται καὶ μιὰ νιὰ, μιὰ μικροπαντρεμμένη,
πὤχει τὸν ἄντρα τ(η)ς ἄρρωστο τώρα δωδέκα χρόνοι.
γυρεύ' ἀπὸ λαγὸ τυρὶ κι' ἀπ' ἄγριο γίδι γάλα·
ὅσου ν' ἀνέβῃ σὲ βουνὸ, νὰ κατεβῇ στοὺς κάμπους,
ὁ Χάρος τὸν προξένασε κι' ἄλλη γυναῖκα τ' δίνει,

τ' δίνει τὴμ πλάκα πεθερὰ, τὴ μαύρη γῆς γυναῖκα
κι' αὐτὰ τὰ λιανολίθαρα ὅλα γυναικοσόϊ.

4.

ΧΑΡΟΣ ΚΑΙ ΧΗΡΑΣ ΥΙΟΣ.

Βγῆκεν ὁ ἥλιος μαλακὸς, μαῦρος καὶ πεισμωμένος,
μήνα μὲ τ' ἄστρα μάλωνε, μήνα μὲ τὸ φεγγάρι,
μήνα μὲ τὸν Αὐγερινὸ, ποὖνε σιμὰ στὴμ Πούλια;
ν οὐδὲ μὲ τ' ἄστρα μάλωνε, ν οὐδὲ μὲ τὸ φεγγάρι,
κι' οὐδὲ μὲ τὸν Αὐγερινὸ, ποὖνε σιμὰ στὴμ Πούλια,
ὁ Χάρος κάνει τὴ χαρὰ, παντρεύει τὸν υἱό του,
σφάζει παιδιὰ ἀντὶς γι' ἀρνιὰ, νυφάδες γιὰ κριάρια,
παίρνει τῆς χήρας τόνε γυιὸ κι' ἄλλονε γυιὸ δὲν ἔχει,
κ' ἡ χήρα πάν' ἀπὸ κοντὰ, κοντὰ μυριολογῶντας,
ἄφστο μου, Χάρεμ ἄφστο μου, καὶ σοῦ τὸ ξαγοράζω,
τί τὤχω ἡ μαύρη μοναχὸ κι' ἄλλονε γυιὸ δὲν ἔχω·
τάζω τῆς γῆς μαλάμματα, πύργους μαργαριτάρι,
κ' ἡ γῆς τὰ ζώνεται σπαθὶ καὶ τὰ φορεῖ ντουφέκι,
γιὰ τὰ καλὰ ποῦ χαίρεται μανούσια καὶ λουλούδια.

5.

Η ΕΥΓΕΝΟΥΛΑ ΚΑΙ Ο ΧΑΡΟΣ.

Ἡ Εὐγενοῦλα ἡ ὤμορφη κ' ἡ μικροπαντρεμμένη,
ὁποῦ παινιῶνταν κ' ἤλεγε τὸ χάρο δὲ φοβᾶται·
γιατ' ἔχει τοὺς ἐννιὰ 'δερφοὺς καὶ δεκοχτὼ 'ξαδέρφια,
γιατ' ἴν' τὰ σπίτια της ψηλὰ, κι' ἄντρας της παλληκάρι.
κι' ὁ Χάρος κάπου τό ἤκουσε, κάποιο πουλὶ τοῦ τό εἶπε,
μικρὸ φιδάκι γίνηκε καὶ μιὰ μικρὴ ὀχίτσα,

πάησε καὶ τὴν ἐδάγκασε μέσ᾽ στὸ δεξί της χέρι,
στ᾽ ὁλόμικρό της δάχτυλο, ποῦχε τὴν ἀρραβῶνα,
στὸ δάχτυλο ποῦ ἤτανε τ᾽ ὡρηὸ τὸ δαχτυλίδι·
ρίχνει καὶ τὴ σαΐτα του καὶ τήνε σαϊτεύει,
δεξιὰ μεριὰ τὴ βάρεσε, στὴ ῥάγα τοῦ βυζιοῦ της.
«Μάνα μ᾽ καρδιά μου μὲ πονεῖ, μανίτσα μ᾽ τὸ κεφάλι,
μάνα μ᾽ ἐγὼ σ᾽ ἀφίνω 'γειὰ, καὶ ντύσε με σὰ νύφη,
ὄντας νἀρθῇ κι᾽ ὁ Κωσταντὴς νὰ μὴ τόνε πικράνῃς.»
νὰ καὶ ὁ Κώστας πὤρχεται στοὺς κάμπους καβαλλάρης,
μὲ τετρακόσια φλάμπουρα, μ᾽ ἑξῆντα δυὸ παιγνίδια.
«κοντοσταθῆτε ἄρχοντες, καὶ σεῖς καβαλλαρέοι,
στοῦ πεθεροῦ μου τὴν αὐλὴ πολλοί 'νε μαζωμένοι·
γιὰ πεθερός μου πέθανε, γιὰ πεθερά μου πάει,
γιὰ 'κεῖνο τὸ μικρότερο, πὤχω ἀρβωνιασμένο.
«γειά σου, χαρά σου, γέροντα,—καλῶς τὸ παλληκάρι,
τὸ τί 'ν᾽ ἀχὸς ποῦ γίνεται μέσ᾽ στὰ πεθερικά μου;
μήνα βουβάλια σφάζουνται, μήνα θεριὰ μαλώνουν!]
—κι᾽ οὐδὲ βουβάλια σφάζουνται κι᾽ οὐδὲ θεριὰ μαλώνουν,
ἡ Εὐγενοῦλα πέθανε καὶ σκούζουν καὶ φωνάζουν.
—περικαλῶ σε, γέροντα, νὰ ζήσουν τὰ παιδιά σου,
φκιάστο πλατὺ τὸ μνῆμά της μακρὺ γιὰ δυὸ νομάτους,
κι᾽ ἀπὸ τὴ δέξια τὴ μεριὰ ν᾽ ἀφήσῃς παραθύρι,
νὰ μπαίν᾽ ὁ ἥλιος τοῦ Μαΐου, τ᾽ Αὐγούστου τὸ φεγγάρι,
νὰ σκώνεται ἡ Εὐγενὴ νὰ βάνῃ τὸ φκιασίδι,
νὰ σκώνεται κι᾽ ὁ Κωσταντὴς ν᾽ ἀνάβῃ τὸ τσιμπούκι».
τὸν μαῦρό του ἐβάρεσε στοῦ πεθεροῦ του φτάνει,
βρίσκει παπάδες, ψαλμουδιαῖς, γρηαῖς μυριολογίςραις·
«κοντοσταθῆτε ψαλμουδιαῖς, γρηαῖς μυριολογίστραις,
νὰ μπῶ νὰ ἰδῶ τὴν Εὐγενὴ, νὰ τ(ὴ)ν ἀποχαιρετήσω.»
μαῦρο μαχαῖρι ν ἔβγαλε καὶ στὴν καρδιὰ τὸ βάνει,
κ᾽ ἐκίνησε τὸ αἷμά του σὰν σιγαλὸ ποτάμι,
τοὺς πῆραν καὶ τοὺς ἔθαψαν τοὺς δυὼ ἀράδ᾽ ἀράδα,

τὄνα φυτρώνει λεμονιὰ καὶ τ' ἄλλο κυπαρίσσι,
λιγογυρίζ' ἡ λεμονιὰ φιλάει τὸ κυπαρίσσι·
κ' ἕνας διαβάτης διάβαινε πολὺ μακρυ' ἀχ' τὰ ξένα,
«γιὰ ἰδές τα τὰ 'λιγόημερα, τὰ 'λιγοστερημένα,
πῶς ἀγαπιῶνταν ζωντανὰ, φιλιοῦνται 'ποθαμένα.

IX

ΜΥΡΟΛΟΓΙΑ.

1.

Η ΜΑΡΟΥΛΑ.

Σήκου, Μαρού-μόη Μαρουλά μου,
σήκου, Μαρούλα, άχ τὴ γῆς,
σήκου, σκροπάει τὸ χῶμα,—Μαρουλά μου.
κάνε τὰ νύχια σου τ σ α π ι ά
της ἀπαλάμαις φ κ ι ά ρ ι α·
ῥίξε τὸ χῶμα σὲ μεριὰ,
τὴμ πλάκα 'ς ἄλλην ἄκρα·
σήκου, Μαρούλα, κι' ἄλλαξε,
καὶ βάλε τὴς ἁρμάταις,
σήκου νὰ στρώσῃς τὸν ὀ ν τ ᾶ
πέρα στὸ σ ι α ν ι σ ί ν ι·
σήκου ν' ἀνάψῃς τὴ φωτιὰ,
νὰ βράσῃς τοὺς καφέδες.

2.

Η ΧΗΡΑ.

Πουλάκ' ἐβγῆκεν ἀχ τὴ γῆς κι' ἀπὸ τὸν κάτω κόσμον
κι' οὐδὲ σὲ πέτρ' ἀκούμπησε κι' οὐδὲ 'ς μηλιᾶς κλωνάριν
μοῦν' πάησε κι' ἀποκούμπησε σὲ χήρας περιβόλι·
καὶ βγῆκ' ἡ χήρα ξέπλεγη κλαίοντας καὶ βρυχῶντας·

«θὰ σ' ἐρωτήσω, μπρὲ πουλὶ, καὶ νὰ μοῦ μολο(γ)ήσῃς,
τί εἶδες, ποιὸν ἀντάμωσες ἀπὸ τὸν κάτω κόσμο;
—κυρά μου, κι' ἂν μ' ἐρώτησες νὰ σοῦ τὸ μολο(γ)ήσω·
ηὗρα τοὺς νιούτσ(ι)κους χάρβαλους, δέντρα ξεριζωμένα,
ηὗρα κι' αὐταὶς τῆς νιούτσικαις τριανταφυλλιαὶς κομ-
[μέναις,
ηὗρα καὶ τὰ μικρὰ παιδιὰ μανούσια μαραμένα.»

3.

῾ΧΗΡΑΣ ΥΙΟΣ.

Γιὰ ἰδὲς τί μαῦρο σύγνεφο πῶρχετ' ἀχ τὸ μ π ο υ γ ά ζ ι,
βαστάει χιόνι καὶ βροχὴ καὶ φτερωτὸ χαλάζι·
τὸ χιόνι ῥίχνει στὰ βουνὰ καὶ τὴ βροχὴ στοὺς κάμπους,
κι' αὐτὸ τὸ πετροχάλαζο στὴ μέση τῆς θαλάσσους·
στὴ μέσ' ἀπὸ τὴ θάλασσα καράβ' ἁρματωμένο,
μὲ τετρακόσιαις ὤμορφαις, μὲ χίλιαις μαυρομμάταις·
στὴμ πόρτα κόρη κάθουνταν, κόρ' ἀρραβωνιασμένη,
κρατοῦσε καὶ στὰ χέρια της χαρτὶ καὶ καλαμάρι·
τὸ καλαμάρι ν ἔγραφε καὶ τὸ χαρτ' ἀναγνώθει,
«χήρας ὁ γυιὸς ψυχομαχάει, χήρας ὁ γυιὸς πεθαίνει,
δὲν ἔχει μάνα νὰ τὸν κλαίῃ, νὰ τὸν μυριολογάῃ,
δυὸ ἀδερφαὶς ἀγκαρδιακαὶς καὶ δυὸ ἐμπιστεμμέναις,
ἡ μιὰ κλαίει τὴ χαρα(γ)ὴ κ' ἡ ἄλλ' τὸ μεσημέρι,
κι' αὐτοῦ ςὸ γύρ(ι)σμα τοῦ ἡλιοῦ τὸν κλαῖν ἀραδ' ἀράδα.»

4.

Ο ΓΙΩΡΓΟΣ.

Γιῶργό μου, πῆρε ἄνοιξι, πῆρε τὸ καλοκαίρι,
γιουμίζ(ου)ν ἡ ῥάχαις πρόβατα κ' ἡ ἄκραις παλληκάρια,

καὶ σὺ Γιῶργό μ' ἐκλείστηκες πίσω στὸ ἅγιο δῆμα,
κάμε τὰ νύχια σου τ σ α π ι ὰ τὰ χέρια σου στυλιάρια·
ῥίξε τὸ χῶμα σὲ μεριὰ τὴμ πλάκα ποῦ τὴν ἄλλη.
Γιῶργό μ' ἦρθαν οἱ φίλοι σου, κ' ἦρθαν οἱ μ π ρ ά τ ι-
[μ ο ί σου,
καὶ μᾶς γυρεύουν τ' ἅρματα, γυρεύουν νὰ τὰ πάρουν.
—κι' ἂν τὰ γυρεύουν, δόστε τα καὶ λόγο μὴν τοὺς πῆτε.
—γυρεύουν καὶ τὸ χ α μ α ῒ λ ὶ πῶχει τὸν Ἅ(γ)ι Γιώργη.
-κι ἂν τὸ γυρεύουν δόστε το καὶ λόγο μὴν τοὺς πῆτε.»

5.

Η ΓΙΩΡΓΑΚΑΙΝΑ.

Κινήσαν ἡ Σιατιστιναὶς κι' ὅλαις ἡ μαυρομμάταις,
πάνουν τὴν ἄκρη τοῦ 'γιαλοῦ, τὴν ἄκρη τῆς θαλάσσου,
νὰ βροῦν καράβι νὰ διαβοῦν, κ α ΐ κ ι νὰ περάσουν·
ηὗραν καράβι σὰν παληὸ, καράβι χαλασμένο,
τὸ δέρν' ἀέρας 'πὸ 'μπροστὰ, τὸ δέρνει κι' ἀπὸ πίσω,
βαρεῖ κι' ἀπὸ τὰ δυὸ πλευρὰ, τσακίσ(τη)κε τὸ καράβι,
γεμίζ' ἡ θάλασσα πανιὰ κ' ἡ ἄκραις παλληκάρια·
στὴν ἄκρ' ἀπὸ τὴ θάλασσα κάθουνται μαυρομμάταις
κι' ὅλαις κἄτ' ἡμερώνουνταν κἄτ' ἐπαρηγοριοῦνταν,
κ' ἡ μαύρη ἡ Γιωργάκαινα παρηγοριὰ δὲν ἔχει·
μαζών' ἀκόνια στὴμ ποδιὰ, λιθάρια στὸ μαντήλι,
πετροβολάει τὴ θάλασσα, τὴμ πικροκυματοῦσα.
«θάλασσα, πικροθάλασσα, καὶ πικροκυματοῦσα,
ποῦ μὤφαγες δώδεκα γυιοὺς καὶ δώδεκα νυφάδαις.
—δὲ φταίγω 'γὼ ἡ θάλασσα, κ' ἡ πικροκυματοῦσα,
μοῦν' φταίει ἀέρας καὶ βοριᾶς κι' αὐτὸς ὁ Μετσοβίτης,
φταίει κι' ὁ καραβοκύρ(η)ς, δὲ σάζει τὸ καράβι,
βάνει κατάρτια ποῦ ἰτιὰ καὶ τὰ κουπιὰ ποῦ δάφνη,
τιὰ καὶ δάφνη λύ(γ)ισαν, τσακίστ(η)κε τὸ καράβι.»

6.

ΒΛΑΧΟΣ ΚΑΙ ΚΟΥΜΠΑΡΑ.

Κάθετ' ὁ βλάχος κάθεται, μέσ' στὴν κρανιὰ 'πὸ κάτω,
μὲ τὴ μανοῦλα στὸ πλευρὸ, τὴν ἀδερφὴ κοντά του·
καὶ τὴν κουμπάρα φώναξε, καὶ τὴν κουμπάρα θέλει,
ἔχει δυὸ λό(γ)ια νὰ τῆς πῆ καὶ νὰ τὴν ὁρμηνέψη:
«κουμπάρα, φέρε τὸμ παππᾶ γιὰ νὰ μὲ μεταλάβῃς,
φέρε κοντύλι καὶ χαρτὶ, σταυρὸ καὶ καλαμάρι,
φέρε καὶ τὸν γραμματικὸ νὰ φκιάσῃ διαθήκη,
γιὰ νὰ σοῦ γράψ' τὰ πράτα μου, νὰ γράψω τ' ἀλογάκια.
--τί λὲς, τί λὲς, κουμπάρε μου, τί λό(γ)ια κουβεντιάζεις,
ἐγὼ χήρα δὲ γίνουμαι, τὰ μαῦρα δὲν τὰ βάνω,
δὲν θέλω 'γὼ τὰ π ρ ά τ α σου, δὲν θέλω τ' ἀλογά σου,
μοῦν' θέλω τὸ κεφάλι σου, θέλω τὴν ἀφεντιά σου.
—κ ο υ μ π ά ρ α, κάνε φρόνιμα, καὶ κάνε τιμημένα.»

7.

ΑΝΕΨΙΑ ΠΡΟΣ ΘΕΙΑΝ.

Καλὴ 'μερά σου, κυρὰ θειὰ, τί κάνεις καὶ πῶς εἶσαι;
μαῦρος χρόνος ἀπέρασε καὶ μαῦρο καλοκαίρι·
δὲν σ' εἶδα, δὲν σ' ἀπάντησα νὰ σ' πῶ δυὸ μαῦρα λό(γ)ια,
τώρ' ἂν κοιμᾶσαι, ξύπνησε, κι' ἂν κάθεσ' ἀφικρά σου,
«ἦρθεν ὁ γυιός σ' στὸ σπίτι σου, ἦρθε καὶ τὸ παιδί σου,
δὲ βγῆκε ποιὸς νὰ τὸ ἰδῇ καὶ ποιὸς νὰ τ' ἀγκαλιάσῃ,
κ' ηὗρε τό σπίτι ῥ έ μ π ε λ ο τῆς πόρταις χαλασμέναις,
δὲν μπόρ' νὰ τὸ 'μερώσουμε καὶ μερωμὸ δὲν ἔχει,
τώρα πῆγε στὰ Γιάννινα νὰ φέρῃ τὰ κομμάτια,
γιὰ σήκου, ντύσου κι' ἄλλαξε, καὶ βάλε τὰ καλά σου.
—'ς πολλὰ ἴτη σου, μοῦρ' ἀνιψιὰ, κι' ὁ ἄντρας σου νὰ ζήσῃ,
π' λὲς τέτοια λό(γ)ια γιὰ τὴ σ ι ὰ καὶ τέτοια μυρολόγια·

—ποῦ νά ἦταν ἡ Ἀλεξάντρα της, ἡ μικροπαντρεμμένη,
νὰ ῥίξῃ μαῦρα δάκρυα, νὰ σκίσ' τὰ μάγουλά της.
—ἔχει σένα μούρ' ἀνιψιὰ στὸν τόπο τ(ῆ)ς Ἀλεξάντρας,
ποῦ τ(ῆ)ς λὲς ὅλα τὰ δίκηα της καὶ τὰ πρεπούμενά της.»

8.

ΤΗΣ ΧΗΡΑΣ.

Κυρὰ, ποῦ ἤσουν στὴν κορφὴ κατέϐα παρακάτου,
καὶ κάτσε μὲ τὴς ὀρφαναὶς καὶ κάτσε μὲ τὴς χήραις.
—ἐγὼ ὀρφανὴ δὲ γένουμαι καὶ χήρα δὲν τὸ φτ(ου)ράω,
ἀφέντης μ' δὲν τὸ δέχεται, οὐδ' ὀρφανὴ μὲ κάνει·
τί μ' ἔθρεφε τὴ ζάχαρη, μ' ἐπότιζε τὸ μόσκο!»

9.

ΕΙΣ ΑΠΟΘΑΝΟΝΤΑ ΕΝ ΞΕΝΙΤΕΙΑ.

Ὄντάς θελαν τὰ κλιάματα, κι' ὄντας τὰ μυριολόγια,
κι' ὄντας τὰ κόκκινα χαλιὰ, νὰ στρώνῃς νὰ κοιμᾶται.
καὶ νἆν' ἡ μάνα στὸ πλευρὸ, κ ο υ ρ υ μ α δ ι ά στὴν ἄκρη
γιὰ νὰ τοῦ κάν' θελήματα, χ α τ ή ρ ι α καὶ ῥ α ά τ ι α·
καὶ οἱ γιατροὶ ἀχ τὸ πλευρὸ νὰ τ' δίνουν τὰ ϐοτάνια,
ἦταν στὴν ἔρμη ξενιτειὰ, στὰ ἔρημα τὰ ξένα,
κι' οὐδέ μανα, κι' οὐδὲ γιατὸς, κι' οὐδὲ κουρυμαδιά του.
—ς' πολλά ἴτη σου, μουρὴ κυρὰ, καὶ τὰ παδιά σ' νὰ [ζήσουν,
ποῦ λὲς γιὰ τὸν ἀφέντη μου αὐτὸ τὸ μυριολόγι.
—φίδι νὰ φάῃ τὸ στόμα μου, κι' ὀχιὰ μὲ δυὸ κεφάλια,
ποῦ λέ(γ)ω γιὰ τὸν ἀφέντη σου αὐτὸ τὸ μυριολόγι.»

10.

Η ΧΗΡΑ.

Εἶχα δέντρο στὸ σπίτι μου κἀνέναν δὲν φοβώμουν,
ν ἔβρεχε δὲν ἐβρέχουμουν, ἐχιόν(ι)ζε δὲν φοβώμουν,
μοῦ τὸ ζηλέψεν ὁ Θιὸς ἔστ(ει)λ' καὶ μοῦ τὸ πῆρε.

11.

ΕΙΣ ΝΕΑΝ.

Περικαλῶ σε, μαύρη γῆς, περικαλῶ σε, χῶμα,
αὐτὴν τὴν νιὰ ποῦ φέρνουμε, αὐτὴν τὴν περδικοῦλα,
μὴ τὴ χαλάσῃς τίποτε καὶ τὴν π α ρ α σ η μ ε ι ώ σ ῃ ς·
τὴν ἔχ' ἡ μάνα τ(η)ς μοναχὴ, μονάκριβο κορίτσι.
«μάτια μ' αὐτοῦ νὰ βραδυαστῇς κ' ἐδῶ νὰ ξημερώσῃς,
δὲν σιάζουμε τὴ μάνα σου, τὴν καλοπεθερά σου;
τάξε τῆς γῆς μαλάμματα, τάξε τῆς γῆς ἀσήμι,
νὰ φάῃ ἡ γῆς μαλάμματα, νὰ φάῃ ἡ γῆς ἀσήμι,
γιὰ νὰ σὲ στείλῃ γλήγορα μὴ σὲ π α ρ α σ η μ ε ι ώ σ ῃ.»

12.

ΜΗΤΗΡ ΕΙΣ ΥΙΟΝ.

Εἶχα δύω καλὰ παιδιὰ καὶ κοσμομολο(γ)ημένα,
τὸ'να τὄστ(ει)λα στὴν Ἀρβαντιὰ στῆς Ἀρβαντιᾶς τὸν [τόπο,
καὶ τ' ἄλλο τὸ ἀξάπλωσα στὸ ἄλαλο τὸ χῶμα,
τώρα σιμὰ τ' Ἅ(γ)ι Σπρίδωνα, σιμὰ τὰ Θεοφάνια·
χούφταις ἔταξα μάλαμμα, χούφταις μαργαριτάρι,
τὸν ἅ(γ)ιο Σπυρίδωνα νὰ τὸν μαλαμματώσω,
νὰ τ' πάνω φόρτωμα κηρὶ, καὶ μὲ τ' ἀσκὶ τὸ λάδι·

κι' ὁ ἅ(γ)ιος Σπυρίδωνας, μάτια μου, δὲν τὰ δέχτ(η)κε,
οὔτε τὸ φόρτωμα κηρὶ, οὔδε τ' ἀσκὶ τὸ λάδι·
μοῦν' θέλ(η)σε τὸ Γιαννούση μου, τὸν ἀκριβὸ τὸ γυιό μου
κ' ἦρθε καὶ μοῦ τὸν ἅρπαξε, κ' ἦρθε καὶ μοῦ τὸμ πῆρε,
μοῦ πέταξε μὲ τὰ πουλιὰ καὶ μὲ τὰ χιλιδόνια·
καὶ τὰ πουλιὰ ματάρχονται κι' αὐτὰ τὰ χιλιδόνια,
κ' ὁ γυιός μου δὲν ματάρχεται, ποτέ του καὶ ποτέ του.

13.

Η ΦΡΟΣΩ ΚΑΙ Η ΝΥΦΗ ΤΗΣ.

Φρόσω μου, μὴ καμώνεσαι, καὶ μὴ κουφοδιαβάζῃς,
μὴ λὲς πῶς ἔχ(ει)ς τὸν ἀδερφό σ' καὶ θαλὰ πάρῃς νύφη·
ἄλλη τέτοια δὲ βρίσκεται, νὰ σκάσῃς, νὰ πλαντάξῃς.
—ὥρα κακὴ στὰ λόγια σου καὶ στὴν παρηγοριά σου,
κ' ἐγὼ ξέρω ποῦ δὲν θὰ βρῶ, νὰ σκάσω, νὰ πλαντάξω·
ἡ νύφη μ' ἶνε φρόνιμη, ὡς γιὰ τὸν κόσμον ὅλο
ψίχα αὐτοῦ θαλὰ σταθῇ καὶ λίγο θαλὰ κάτσῃ,
θαλὰ πάνῃ ἡ μάνα της κ' ἡ κακοπεθερά της
γιὰ νὰ κάτσῃ στὸν τόπο της, νὰ κάτσῃ στὴ μεριά της
καὶ νἄρθ' ἡ νύφη μ' σπίτι της καὶ στὸ νοικοκυριότης,
νἄρθῃ νὰ σ(υ)μάσ' τῆς τσούπραις της, τῆς μοναχοκοπέλαις.

14.

ΕΙΣ ΝΕΑΝ.

Δικό σ' ἶνε τὸ φταίξιμο, δικό σ' ἶνε τὸ σιούκι
σὰν ἀπὸ τί, καὶ ἀπὸ ποιὸ νὰ πέσῃς νὰ πεθάνῃς!
ἀπὸ τὰ χάϊδια τὰ πολλὰ καὶ τὰ πολλὰ σιργιάνια;
Μάτια μ' νὰ σ' ἐρωτήσουμε καὶ νὰ μᾶς μολο(γ)ήσῃς
τίνος ἀφίνεις τὰ κλειδιὰ ἀπὸ τ' ἀρχοντικό σου,
τίνος κι' αὐτὸν τὸ δάσκαλο μὲ τῆς δασκαλοπούλαις;
—Γιὰ 'κοῦστε π' ἀναστέναξε καὶ σείστ(η)κ' ὁ τόπος ὅλος,

για 'κοῦστ' π' ἀντιλο(γ)ήθηκε μ' ἀχείλι σκουριασμένο,
«ἔχω τὴν ἀντραδέρφη μου στὸν τόπο τὸ δικό μου,
αὐτὴ νὰ πάρῃ τὰ κλειδιὰ ἀπὸ τ' ἀρχοντικό μου,
καὶ νἄχῃ καὶ τὸδάσκαλο μὲ τῆς δασκαλοπούλαις.»

15.

ΕΙΣ ΝΕΟΝ ΑΠΟΘΑΝΟΝΤΑ ΕΝ ΞΕΝΙΤΕΙΑι.

Βουνὰ γιὰ χαμηλώσετε, κάμποι γιὰ σηκωθῆτε,
καὶ σὺ καϋμένη ξενιτειά, κατέβα παρακάτου,
γιὰ νἄρθ' ὁ Δημητράκης μας καὶ νὰ ἰδῇ τὴ Βγένω,
ποὖχε τὸν ἥλιο πρόσωπο καὶ τὸ φεγγάρ' ἀστήθι·
τὴν ζήλευαν οἱ νιόγαμπροι, τὴν ζήλευαν τ' ἀγόρια,
καὶ τώρα δὲ γνωρίζεται, δὲν φαίνουνται τὰ θέσια τ(η)ς.
ἔχ' τὰ μαλλιά της ξέπλεγα, τὰ μάγ(ου)λά της κομμένα.
ἔλα μὲ τὰ φορτώματα, μὲ τῆς διπλαὶς τῆς μούλαις
νὰ μὴ τὴν κάνῃς ὀρφανή, νὰ μὴ τὴν κάνῃς χήρα.

16.

ΟΜΟΙΟΝ (ΩΣ ΑΠΑΝΤΗΣΙΣ).

Αὐτὰ τὰ λέν τὰ κλιάματα, τὰ λέν τὰ μυριολόγια
ἀπὸ τὴ γῆς δὲν ἔρχουνται, φορτώματα δὲ φέρνουν·
ζουρλὴ 'σαι κι' ἂν δὲ ζουρλαθῇς, κουτὴ κι' ἂν δὲ λα-[βώσῃς
μὲ τὸν ἀφέντη πὤχασες, μὲ τὸν ἀφέντη ποὖχες.
νὰ ἦταν κι' ἀχαμνὸς καιρός, νὰ ἦταν καὶ χειμῶνας!
μοῦν' ἦταν μαύρη ἄνοιξι, ἦταν καὶ καλοκαίρι,
κ' ἔρχουντ' οἱ κοῦκκοι στὰ βουνὰ κ' ἡ πέρδικαις 'ς τὰ [πλάγια.

17.

ΟΜΟΙΟΝ.

Μήτρο, γιὰ γένῃ σύγνεφο, γένῃ κομματ' ἀντάρα
καὶ ἔλα μὲ τὸν ἄνεμο κ' ἔλα μὲ τὸν ἀέρα,
ἔλα τὸ γληγορώτερο στὸ σπίτι τὸ δικό σου·
δὲν σιάζουμε τὴ μάνα σου, κι' οὐδὲ τῆς ἀδερφαίς σου
ποῦ σ' εἶχαν καὶ κουβέντιαζαν, σ' εἶχαν κρυφὸ καμάρι.

18.

ΟΜΟΙΟΝ.

Σπίτι, τί δὲν ταράζεσαι καὶ δὲν ἀνακουνιέσαι,
καὶ καβαλλάρη τοῦ σπιτιοῦ νὰ τσακιστῇς νὰ πέσῃς!
πρῶτα νὰ πέσ' στὴ μάνα του, κατόπι στὴ γυναῖκα
ποῦ κλαῖν καὶ δὲν μερόνουνται καὶ 'λαρωμὸ δὲν ἔχουν,
γιατ' ἔχασαν τὸν Μήτρο τους πολὺ μακρυὰ στὰ ξένα.

19.

ΤΟΥ ΧΑΡΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΓΗΣ.

Μωρὲ Χάρο χ α ρ α μ ῆ, μωρὲ χαραμοφάγη,
καὶ γῆς χαραμοφά(γ)ισσα, χαραμοφυλαγμένη.
ὅσα καλά 'χεις, μαύρη γῆς, ἀπάνω θὰ τὰ βγάλῃς,
τοὺς νιούτσικους ποῦ δέχεσαι δὲν ξέρω τί τους κάνεις·
δὲν τοὺς φυτρώνεις τίποτε ζαφύρια καὶ διαμάντια,
μονάχη σου τοὺς χαίρεσαι καὶ τρώ(γει)ς καὶ καμαρώνεις,
βγάνεις τὰ φίδια μὲ φτερά, τ(ῃ)ς ὀχαὶς μὲ δυὸ κεφάλια,
τραβᾷς κι' ἀχ' τὰ κορμάκια τους καὶ τρέφεις τὰ χορ-
[τάρια.

ἐσὺ πρέπει νὰ χαίρεσαι, πρέπει νὰ καμαρώνῃς,
πρέπει νὰ ζώνεσαι σπαθὶ, καὶ νὰ φορῆς ντουφέκι
μὲ τὰ καλὰ ποῦ χαίρεσαι καὶ μὲ τὰ τζουβαίρια.
—δὲν εἶμαι μάνα νὰ πονῶ, πατέρας νὰ λυπιοῦμαι,
μένα μὲ λένε μαύρη γῆς, πικρὴ φαρμακωμένη,
σαράντα 'μέραις τοὺς βαστῶ κι' ἀπαὶ τοὺς ἀραχνιάζω,
τοὺς κόφτουνται τὰ χέρια τους, ἀπανωτιὸ ςὰ ςήθια
καὶ ῥέβουν τὰ ματάκια τους σὰν τὸ μαργαριτάρι,
πέφτουν καὶ τὰ μαλλάκια τους τρο(γ)ύρω ςὸ λαιμό τους,
πίνουν τοῦ λάκκου(1) τὸ νερὸ, τῆς πλάκας τὸ φαρμάκι.

20.

ΕΙΣ ΝΕΚΡΟΝ.

Γιὰ πές μας, γιὰ 'μολόγα μας ἀπὸ τὸν κάτω κόσμο,
ποιὸν εἶδες, ποιὸν ἀντάμωσες ἀπόψε ὅλη νύχτα;
—ἐγὼ εἶδα σκάλαις στούς μικροὺς καὶ σκάλαις στοὺς [μεγάλους,
εἶδα καὶ ςοὺς μισόκαιρους, σκάλαις ςοὺς διαβασμένους,
καὶ σκάλαις στὰ μικρὰ παιδιὰ, μὲ τὰ χαρτιὰ ςὰ χέρια·
τοὺς εἶδα κι' ἀνατρίχιασα, κ' ἐπάγωσ' ἡ καρδιά μου,
τοὺς ηὗρα ὅλους χάρβαλους, καὶ ὅλους χαλασμένους».

21.

ΕΙΣ ΤΟ ΜΝΗΜΑ.

Καλὴ 'μέρα στὸ σπίτι σου καὶ στὸ νοικοκυριό σου,
ἀπόψε 'δῶ νὰ βραδυαστῆς, στὸ σπίτι νὰ ξ(η)μερώσῃς,

(1) Κατ' ἄλλους, τοῦ τοίχου.

τί ᾿νε κοντὸ, τί ᾿νε στενὸ, δὲν ἴνε τ(ῆ)ς ἀρεσ(κ)ειᾶς σου,
καὶ ποῦ νὰ στριφογυριστῇς, νὰ ψιλοκαμαρώσῃς.

22.

ΕΙΣ ΝΕΟΝ.

Δὲν ἴνε γιὰ τὴ μαύρη γῆς, καὶ γιὰ τὸ μαῦρο χῶμα,
θέλει ν ο ν τ ᾶ ν ἀπὸ γυαλὶ, ν τ α β ά ν᾿ ἀπὸ κρουστάλλι,
νὰ στέκ᾿ ὀρθὸς νὰ ζώνεται, νὰ στρίφῃ τὸ μουστάκι,
καὶ τὸν καθρέφτη στὸ πλερὸ νὰ φκιάνῃ τὰ μαλλιά του.
γιὰ νὰ τὸν γλέπ᾿ ἡ μάνα του, κ᾿ ἡ δόλια ἀδερφή του.

23.

ΟΜΟΙΟΝ.

Λίγο νὰ σταματήσετε, ἕνα κομμάτι ὥρα,
ἔχω ᾿να λόγο νὰ σᾶς πῶ, κἄτι νὰ σᾶς ῥωτήσω:
ποιὰ ᾿νε ἡ μάνα τοῦ γαμπροῦ, κ᾿ ἡ πεθερὰ τῆς νύφης;
ἡ μιὰ νὰ κάτσῃ στὴν κορφὴ, κ᾿ ἡ ἄλλη παρακάτου,
νὰ πῇ τραγούδια τοῦ γαμπροῦ, τραγούδια τ(ῆ)ς ἀρε-
σ(κ)ειᾶς του,
νὰ κλάψ᾿ ἡ μαύρη μάνα του, νὰ κλάψ᾿ ὁ κόσμος ὅλος.

24.

ΟΜΟΙΟΝ.

Ἀναμερᾶτε, σεῖς γρῃαὶς, καὶ σεῖς προςδιαβασμέναις,
γιὰ νἄρχουνται ὅλου ἡ νιαὶς καὶ ὅλου ἡ νυφάδες,
νἄρθοῦν ἡ τραγουδίστριαις, νἄρθοῦν νὰ τραγουδήσουν,
νὰ ξεκινήσουν τὸ γαμπρὸ, νὰ πᾶν νὰ πάρουν νύφη·
νύφη πικρὴ, νύφη κακὴ, τὴ μαύρη γῆς νυφοῦλα.

25.

Η ΑΡΧΟΝΤΙΣΣΑ.

Τὸ τί ῎ν᾽ ἀχὸς ποῦ γίνεται καὶ ταραχὴ μεγάλη,
μήνα βουβάλια σφάζουνται, μήνα θεριὰ μαλώνουν;
—οὐδὲ βουβάλια σφάζουνται, κι᾽ οὐδὲ θεριὰ μαλώνουν,
χάθηκε μιὰ ἀρχόντισσα καὶ μιὰ κυρὰ μεγάλη
κι᾽ ἀφείνει κάστρο φαμηλιὰ, παρὰ καμαρωμένη,
ἀφίνει σκάλαις τὰ μικρὰ, καὶ σκάλαις τὰ μεγάλα,
σκάλαις ἔχει τ(ῆ)ς ἀνύπαντραις καὶ σκάλαις τ(ῆ)ς παν-
[τρεμμέναις,
καὶ σκάλαις τὰ μικρότερα, σκάλαις τὰ δασκαλούδια.»

26.

ΔΗΜΑΙΝΑ ΚΑΙ ΑΡΓΥΡΩ.

Δήμαινα, καλὴ ῾μέρα σου κι᾽ ἂς εἶσ᾽ ὅπως κι᾽ ἂν εἶσαι,
καὶ ἂν κοιμᾶσαι ξύπνησε, κι᾽ ἂν κάθεσ᾽ ἀφικράσου,
ἔχω δυὸ λόγια νὰ σοῦ πῶ ποῦ θὰ σὲ φαρμακώσουν·
γλήγορα στρῶσε στρώματα καὶ βάλε μαξιλάρια,
τρέχα στῆς βρύσαις γιὰ νερὸ, καὶ στὰ βουνὰ γιὰ χιόνι,
καὶ κάλεσε καλοὺς γιατροὺς, νἄχουν καλὰ βουτάνια,
γιατ᾽ ἔρχετ᾽ ἡ Ἀργύρω σου στὸ δάκρυ φορτωμένη,
ἔρχετ᾽ ἀπὸ τὸμ πόλεμο ,τὸ μαῦρο τὸ σεφέρι,
μαύρη μ᾽ τήνε ντουφέκισαν μέσ᾽ στὸ ῥημαδιακό της.

27.

ΤΟΥ ΞΕΝΟΥ.

Κοίτετ᾽ ὁ ξένος, κοίτεται στὴν ἄκρη στ᾽ ἀργαστήρι,
τὸ χέρι βάν᾽ προσκέφαλο, τὴμ ψάθα ἔχει στρῶμα,

δίχως μανοῦλα στὸ πλευρὸ, γυναῖκα στὸ κεφάλι.
«ξένι μ' ποῦνε ἡ κλίνη σου, τὸ ξυλοκρεββατό σου,
ποῦν' καὶ τὸ κόκκινο κιλί μ' τὸ πράσ(ι)νο μαξιλάρι,
νὰ κάτσ' ἡ μάνα στὴν κορφὴ κ' ἡ ἀδερφὴ κοντά σου,
νὰ κάτση κ' ἡ κουριμαδιὰ μέσ' στὸ προσκεφαλό σου,
μὲ τὰ μαλλιά τους ξέπλεγα στὸ αἷμα γκυλιμένη,»

28.

ΟΜΟΙΟΝ.

Μάτια μ' ποιά ἤταν ἡ μάνα σου, καὶ ποιὰ ἡ ἀδερφή σου,
καὶ ποιά ἤταν ἡ γυναῖκά σου μέσ' ςὸ προσκέφαλό σου,
ὄντας ἐλαντσοδέρνεσο καὶ χαροκοβαλοῦσες
κ' ἐχάλευες κρύο νερὸ, γιὰ νὰ ψυχομαχήσης;
—Βουργάρα 'ταν ἡ μάνα μου, βουργάρα ἡ ἀδερφή μου,
βουργάρα μ' ἐξεκίνησε μὲ τὴν κοπελοποῦλα,
βουργάραις μ' ἐξεκίνησαν στ' ἀγύριστο ταξεῖδι,
ποῦ πάνουν καὶ δὲν ἔρχουνται, καὶ πίσω δὲ γυρίζουν.»

29.

ΤΟΥ ΠΑΣΙΟ-ΜΠΕΗ.

Τρίτη τετράδη φλιβερὴ, πέφτη φαρμακωμένη,
παρασκευὴ ξημέρωνε, μὴν εἶχε ξημερώση,
ποῦ κίνησαν οἱ Μπέηδες, νὰ πᾶν νὰ κυνηγήσουν,
κίνησε κι' ὁ Πασιό-μπεης νὰ πᾶν νὰ σιργιανίση,
σὰ θερμασιὰ τὸν ἔπιασε, σὰ θερμασιὰ τὸν πιάνει.
κλαίγουν τ' ἀχούρια γι' ἄλογα, νοντάδες γι' ἀφεν-
[τάδες,
κλαίει κ' ἡ λόντζα ἡ ἔρημη γιὰ κρίσες, γιὰ ντιβάνια,
κλαίγω κ' ἐγὼ ἡ ἔρημη γιὰ τὸν ἀφέντη ποῦ εἶχα,

ποῦ μ' ἔθρεφε τὴ ζάχαρη, μ' ἐπότιζε τὸ μόσκο,
καὶ τώρα ποῦ μὲ ἄφησε σὲ τί ντιρμ ἀν' νὰ ζήσω,
μέσα στὸ ἔρ(η)μο Δέλβινο ἡ μαύρη πῶς νὰ ζήσω,
πῶς νὰ φυλάξω τὰ παιδιά, τὸ ἔρημο τὸ σπίτι!
γιὰ νὰ θερίσω δὲ μπορῶ, νὰ βοτανίσω κι' ὄχι,
παίρνω τ' ἀλεύρι δανεικό, ξένο καὶ ζυγιασμένο!

30.

Η ΧΗΡΑ ΜΑΝΑ ΚΑΙ Ο ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ.

Τί συλλογέσαι, Κωσταντή, τί βάνεις μὲ τὸν νοῦ σου;
τέσσερες μαύρους ἔχουμε, κι' ὅποιος σ' ἀρέσει, πάρε·
θέλεις τὸ ῥοῦσσον ἔπαρε, θέλεις τὸ μαυρομμάτη,
θέλεις τὸν ἀσπροπόδαρο ποῦ 'νε καὶ παιγνιδιάρης,
μ' αὐτὸν τὸ γρίβα τὸν φονιᾶ μὴμ πᾶς καὶ τὸν σελλώσῃς,
ἀπ' ἄντρα χήρα μ' ἔκανε, κι' ἀπὸ παιδιὰ καϋμένη.
κι' ὁ Κωσταντὴς δὲν ἄκουσε τῆς μάνας του τὰ λόγια,
τὸν γρίβα πιάνει σέλλωνε, τὸν γρίβα καὶ σελλώνει,
καὶ δένει τὴ μεσοῦλά του μὲ δεκοχτὼ ζουνάρια,
δένει καὶ τὸ κεφάλι του μὲ δεκοχτὼ μαντήλια.
ὅσου νὰ εἰπῇ, ἔχετε 'γειά, σαράντα μίλια πῆγε,
κι' ὅσου τοῦ εἰποῦνε, στὸ καλό, ἄλλα σαράντα πῆρε,
κ' ἡ μάνα του ἀγνάντευε ἀπὸ τὸ παραθύρι,
γλέπει τὸ γρίβα κ' ἔρχεται, τὴ σέλλα τσακισμένη.
«γρίβα μου, ποῦ ἴν' ὁ Κωσταντής, ποῦ ἴνε τὸ παιδί μου;
ἀπ' ἄντρα χήρα μ' ἔκανες κι' ἀπὸ παιδιὰ καμμένη.»

ποῦ ἡ [illegible] ἀγαπημένη ἐπῆγε θεμέλιο,
καὶ τώρα [illegible] στὴ στεριὰ νὰ [illegible]
[illegible] ἀπὸ [illegible] πὼς νὰ ζήσω,
πῶς νὰ [illegible] τὸ σπίτι [illegible]
γιὰ νὰ [illegible] νὰ [illegible] ἔχῃ [illegible]
[illegible] καὶ [illegible]

38.

Η ΧΗΡΑ ΜΑΝΑ ΚΑΙ Ο ΚΩΣΤΑΝΤΗΣ

Τί σ' ἀλλάχτηκαι, Κωσταντή, τί θάρης μὲ τὴν ὀρφανή;
[illegible] ἔγειρε, κι' ὅπως ὁ [illegible]
[illegible] τὸ [illegible] ἔπεσε, θέλει τὸ [illegible]
θέλει τὴν [illegible] του, τὰ καὶ [illegible]
κι' [illegible] τὴν [illegible] καὶ τὴν [illegible]
ἀπ' [illegible] ἀπὸ παιδιὰ [illegible]
κι' ὁ Κωσταντῆς δὲν [illegible] τὰ [illegible]
[illegible] [illegible], τὴν [illegible] καὶ [illegible]
καὶ [illegible] τὸ [illegible] του μὲ [illegible]
[illegible] καὶ τὸ [illegible] του μὲ [illegible]
ὅσον νὰ [illegible] [illegible] μὲ [illegible]
κι' ὅσον τοῦ [illegible] [illegible]
κι' ἡ μάνα του [illegible] ἀπὸ τὸ παράθυρο.
[illegible] τὰ [illegible]
[illegible] μου, ποῦ 'ν' ὁ Κωσταντῆς, ποῦ [illegible]
ἀπ' [illegible] κι' ἀπὸ παιδιὰ [illegible]

ΕΠΙΜΕΤΡΟΝ.

Ὁ ἀναγνώστης ἔχει ἤδη πρὸ ὀφθαλμῶν τὰ δημοτικὰ ᾄσματα τῆς ἀνὰ χεῖρας συλλογῆς ἐξ ὧν δείκνυται κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ὁ χαρακτὴρ τοῦ ἔθνους, ὡς εἴπομεν ἐν τῷ προλόγῳ. Καὶ τῷ ὄντι, εὐκρινῶς ἀποτυποῦται ἐν αὐτοῖς ὁ ἰδιωτικὸς καὶ δημόσιος βίος τοῦ Ἠπειρώτου μὲν ἰδίως, ἐν γένει δὲ τοῦ Ἕλληνος ἀπὸ τῆς νηπιακῆς ἡλικίας μέχρι τῶν τελευταίων στιγμῶν τῆς ζωῆς, ἢ βέλτιον ἀπὸ τοῦ ἐν τῷ μικρῷ λίκνῳ βαυκαλήματος μέχρι τῆς ἐν τῇ κοινῇ κοιτίδι κατορύξεως, συμπεριλαμβανομένων ὅλων τῶν εὐτυχῶν καὶ δυστυχῶν περιστάσεων τοῦ ἀνθρωπίνου βίου· ὁ Ἠπειρώτης μικρὸν παιδίον χαμογελῶν εἰς τὰ ναννααρίσματα τῆς μητρὸς καὶ εἰς τὰς μεγάλας ὑποσχέσεις ἐρειδόμενον αὐξάνει ἐν χαρᾷ καὶ ἡδονῇ, ὑμνεῖ τὰς ἐπισήμους ἑορτὰς καὶ πανηγύρεις, παίζει μετὰ τῶν συνηλικιωτῶν του καὶ ὡς ἄκακον καὶ ἁπλοϊκὸν ᾄδει πρὸς ὄρχησιν μετὰ τῆς ὁμοίως ἀνατρεφομένης Ἠπειρώτιδος· πρὶν δ' ἀκόμη τελέως ἀνδρωθῇ συνέρχεται ἑκὼν ἀέκων εἰς γάμον, ὅπως μετ' ὀλίγον ἐν μὲν τῇ ἀπὸ τῆς πατρίδος ἀπομακρύνσει ὑποστῇ τὰ τῆς ξενιτείας βάσανα, (ὧν ἕνεκα καὶ ἀπὸ τὰ καλὰ ἐνίοτε τῆς ξενιτείας δελεασθεὶς πικραίνει μητέρα ἢ γυναῖκα, ἀδελφοὺς ἢ ἀδελφάς), ἐν δὲ τῇ ποτὲ μὲν ταχείᾳ, ἄλλοτε δὲ καὶ λίαν βραδείᾳ ἐπιστροφῇ σὺν τῇ χαρᾷ διακρίνει καὶ τὴν πιστὴν σύζυγον. Ἀλλὰ καὶ ἕτερόν τι ὑψηλὸν αἴσθημα ἀναπτεροῖ τὴν φαντασίαν αὐτοῦ καὶ ἀναφλέγει τὴν εὐαίσθητον καρδίαν του, ἡ ἐλευθερία, διὸ καταφεύγει εἰς τὰ δάση καὶ τὰ ὄρη ὡς εἰς καταφύγια

καὶ περιμένει τὴν ἄνοιξιν ἢ τὸ καλοκαίριον, ὁπότε ἶνε πλέον ἠνθημένα ὁ γράβος καὶ ἡ ὀξυὰ ἵνα διεκδικήσῃ τὰ καταπατούμενα δικαιώματά του· ἂν δ' ἀποτύχῃ ἀντι τοῦ πυροβόλου λαμβάνει τὸ ἄροτρον μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι θὰ δυνηθῇ ποτε νὰ ὑπερνικήσῃ ὅλας τὰς καταδρομὰς τῆς τύχης. Ἐνῷ δὲ φορεῖ τὸ φέσι του στραβὰ καὶ σέρνει τὸν τσαμπᾶ κλωσμένον, ἀφίνει δὲ τὸ ξίφος του νὰ περικοσμῇ τὴν λεικνὴν μέσην του δὲν ἀπαξιοῖ νὰ στρέφῃ εὐνοϊκὰ βλέμματα εἰς τὴν μικρὰν Ἠπειρώτιδα, ἥτις ὡς ἁπλοϊκὴ δὲν τολμᾷ νὰ ὑψώσῃ τὴν κεφαλὴν ἢ κἂν ἐπιτηδείως ν' ἀνταποκριθῇ εἰς τὰ βλέμματά του, ἀγνοεῖ παντάπασι τὰ συνήθη καμώματα καὶ οὐδὲ φαντάζεται τὸ αἰσχρὸν, προτιμᾷ μάλιστα καὶ τὴν ἰδίαν ζωὴν ν' ἀπολέσῃ παρὰ νὰ γείνῃ θῦμα βαρβαρικῆς ἀπαγωγῆς· ἐπειδὴ δὲ ἀδύνατον ἶνε νὰ λείψωσι παρεκτροπαὶ καὶ συζύγων ἀπιστίαι προςέρχεται θαρραλέα εἰς τὴν στηλίτευσιν τούτων ἢ πίπτει πνέουσα ἐκδίκησιν εἰς τὸ τῆς ζηλείας πάθημα. Τέλος ἐνῷ ἐν τῷ μέσῳ τῶν εὐτυχεστέρων ἡμερῶν τοῦ βίου εὑρίσκεται ὁ ἄνθρωπος μεταξὺ συγγενῶν ἢ φίλων, ἢ μακρὰν ἐν ἀλλοδαπῇ παρεπιδημεῖ καὶ τὴν εἰς πατρίδα εὐτυχῆ ἐπάνοδον ἀναμιμνήσκεται, δὲν φαντάζεται δὲ ὅτι τὸ π ε π ρ ω μ έ ν ο ν φ υ γ ε ῖ ν ἀ δ ύ ν α τ ο ν καὶ Ἀΐδᾳ φ ε ῦ ξ ι ν ο ὐ κ ἐ π ά ξ ε τ α ι, ὁ χάρος τότε ποτὲ μὲν μεταμορφοῦται, γίνεται χρυσοῦς ὄφις, ῥίπτει τὴν σαΐττα καὶ λαμβάνει τὸ θῦμα, ὅπερ ἡ γῆ, ἡ μαύρη γῆ καὶ χαραμοφυλαγμένη, δὲν τὸ λυπᾶται, διότι ἔχει ἀνάγκην νὰ θρέψῃ τὰ λουλούδια καὶ μανούσια μὲ τὰ ὁποῖα συχνὰ στολίζεται, ἄλλοτε δὲ παλαίει γενναίως καὶ ἐν τῇ πάλῃ ταύτῃ καὶ ὁ ἡττηθεὶς εὐχαρίστως πίνει τὸ τελευταῖον ποτήριον.

Ἐκτὸς τῆς συνοπτικῆς ταύτης καὶ ὑπὸ τοῦ καλάμου

ἡμῶν διακινδυνευθείσης καλλιλογικῆς τῶν ᾀσμάτων ἐπόψεως ὑπάρχουσι καὶ πλεῖσται ἄλλαι. Μικρά τις προσοχὴ ἀρκεῖ τοῖς ἀσχοληθεῖσιν ἢ ἀσχολουμένοις περὶ τὰ δημοτικὰ ᾄσματα ν' ἀναγνωρίσωσι τὰ ἀμυδρῶς καὶ ἐν τοῖς ᾄσμασι τῆς συλλογῆς ἡμῶν διακεχυμένα στοιχεῖα καὶ ὅλας τὰς ποικιλίας τῶν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησι ποιημάτων. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον διετηρήσαμεν ἐν πολλοῖς, ὡς ἐν μικρᾷ τινι σημειώσει (σελ. 57) εἴπομεν, τὴν τῶν στίχων διαίρεσιν· τὸ δὲ ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ A. Passow πολλαχοῦ μνημονευόμενον καὶ προτασσόμενον τῶν ᾀσμάτων γύρισμα ἐφυλάξαμεν ἐντὸς ἢ μετὰ τὸν στίχον καὶ διὰ παύλας (—). Περαιτέρω δέ τις προχωρῶν δύναται καὶ νὰ ὑποδείξῃ τὰ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων καλούμενα ἐν τοῖς ποιήμασι μεσύμνια, ἐφύμνια, ἐπιφεγματικὰ κ τλ. Σημειωτέον ὅτι τὸ λεγόμενον γύρισμα ἐπαναλαβάνεται κατὰ πᾶν κῶλον ἤτοι ἡμιστίχιον, ἕνεκα δὲ συντομίας δὲν διετηρήθη εἰς πολλὰ μέχρι τέλους.

Περὶ δὲ τοῦ μέτρου τῶν δημοτικῶν ᾀσμάτων λέγομεν τὰ ἑξῆς· ἐν τοῖς σημερινοῖς ποιήμασιν ὁ τόνος ἶνε τὸ ἐπικρατέστατον καὶ μόνον στοιχεῖον τῆς μελῳδίας, ὁ δὲ χρόνος ὅλως ἐξέλιπεν· ὡς νὰ μὴ ἤρκει δὲ τοῦτο, τοῦ δακτυλικοῦ γένους οὐδ' ἴχνος σώζεται. Ἐξηγεῖται δ' εὔκολα διατί τὸ ἰαμβικὸν γένος διέμεινε σχεδὸν ἄνευ παραλλαγῶν εἰς τὴν δημοτικὴν ἡμῶν ποίησιν, ἀφοῦ κατὰ μὲν τὸν Ἀριστοτέλη αἱ πλεῖσται λέξεις ἰαμβίζουσι, κατὰ δὲ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους μὲ μέτρα ἀνειμένα καὶ ζωηρὰ ᾖδοντο τὰ εἰς Δήμητρα καὶ Διόνυσον ἐν καιρῷ τοῦ ἀμητοῦ καὶ τρυγητοῦ δημοτικὰ ᾄσματα. Εἰς ὀλίγιστα ἐπικρατεῖ παρ' ἡμῖν κατὰ δυστυχίαν καὶ ἡ ἐπιτετηδευμένη καὶ ὀθνεία ὁμοιοκαταληξία, ἐξαιρουμένων τῶν διστίχων ἐρωτικῶν ἃ ἐπιτετηδευμένως καὶ τεχνηέν-

τως ποιοῦνται, ἢ ἀφαιροῦνται ἐξ ὅλων ᾀσμάτων τὰ ἐκλεκτότερα καὶ κἄπως ὁμοιοκαταληκτοῦντα· ἐπειδὴ δὲ συνέπεσε λόγος περὶ αὐτῶν λέγομεν ὅτι ἐν τῇ παρούσῃ συλλογῇ δὲν παρελάβαμεν ταῦτα, διότι ἐντὸς ὀλίγου ἐξέρχεται εἰς φῶς ἰδία συλλογὴ αὐτῶν πληρεστέρα τῶν μέχριτοῦδε ἐκ τῶν πιεστηρίων, «λιανοτράγουδα, ἤτοι Δίστιχα δημοτικὰ ᾄσματα ἐπιγραφομένη».

Παρατηρήσεις ἰδιαιτέρας καὶ σημειώσεις ἐπὶ ἑνὸς ἑκάστου τῶν ᾀσμάτων θεωροῦμεν ὄχι πολὺ ἀναγκαίας ἐν τῇ συλλογῇ ἡμῶνκαὶ τούτου ἕνεκα ἀφίνομεν ταύτας εἰς ἄλλοτε, ἀφοῦ μάλιστα χρῄζουσι περισσοτέρας σπουδῆς καὶ ἐρεύνης δύνανται καὶ ἄλλοι νὰ κατέλθωσιν εἰς τοῦτον τὸν ἀγῶνα. Τοῦτο δὲ μόνον σημειοῦμεν ἐνταῦθα ὅτι τὰ νῦν ποιούμενα ᾄσματα ἶνε ἀτυχεῖς μιμήσεις προγενεστέρων, καὶ ἐντεῦθεν προκύπτει ἡ μεγάλη σύγχυσις καὶ ἡ πολλαχοῦ παραμόρφωσις τῆς ἐννοίας καὶ ἱστορικῆς ἀξίας πολλῶν ᾀσμάτων.

Μετὰ τὰ ὀλίγα ταῦτα ἐρχόμεθα νὰ προσθέσωμεν καὶ ἄλλα τινὰ τῆς Ἠπείρου ᾄσματα ἅπερ οἱ ἐνταῦθα παρεπιδημοῦντες Ἠπειρῶται, ἐν οἷς οὐκ ὀλίγα καὶ ὁ ἀξιότιμος κύριος Παῦλος Λάμπρος, ἐφιλοτιμήθησαν ἅμα μαθόντες τὴν συλλογὴν ἡμῶν νὰ μᾶς δώσωσιν. Ἐκφράζοντες δημοσίᾳ τὰς εὐχαριστίας ἡμῶν πᾶσι προσθέτομεν ὅτι ἂν δὲν ἴδωσιν ἐν τῇ συλλογῇ ταύτῃ ὅλα τὰ πρὸς ἡμᾶς δοθέντα ᾄσματα τοῦτο δηλοῖ ὅτι τὰ ἐξαιρεθέντα φέρονται ἄνευ παραλλαγῶν ἐν τῇ συλλογῇ τοῦ **A. Passow.**

ΠΡΟΣΘΗΚΑΙ.

Εἰς τὸ Ι. μέρος, ἀνήκουσι τὰ ἑξῆς ναννορίσματα καὶ παιδικὰ ᾄσματα.

1.

Ὕπνε, ποῦ παίρνεις τὰ παιδιὰ, ἔλα 'πάρε καὶ τοῦτο,
γλυκὰ, γλυκ' ἀποκοίμιστο καὶ πάλι φέρε μού το.
«κοιμήσου, κάνε νάννι σου, κἄτι νὰ σοῦ χαρίσω,
νὰ σοῦ χαρίσω τριὰ χωριὰ καὶ τρία μαναστήρια,
μέσ' στὰ χωριὰ νὰ γεύεσαι στῇς χώραις νὰ κοιμᾶσαι
καὶ στὰ μαναστηρόπουλα νὰ πᾷς νὰ λειτουργήσῃς.»

2.

Χιλιδονάκι μου γοργὸ, γοργό μου χιλιδόνι,
ποῦρθες ἀπὸ τὴν ἔρημο, τί καλὰ μᾶς ἤφερες;
—τὴν ὑγειὰ καὶ τὴ χαρὰ καὶ τὰ κόκκινα τ' αὐγά.»

3.

Μάρτι, Μάρτι μου καλὲ,
καὶ Ἀπρίλι δροσερὲ,
τί καλὰ μᾶς ἤφερες;
—τὴν ὑγειὰ καὶ τὴ χαρὰ,
καὶ τὰ κόκκινα τ' αὐγά.
ὄξου ψύλλοι, ὄξου κορῃοὶ,
νὰ πᾶτ' ἀπάνου στὰ βουνὰ
νὰ φᾶτε καπαρόμηλα
νὰ πέστε νὰ ψοφήσετε,
κ' ἡμεῖς οἱ χριστιανοὶ
νὰ περάσουμε καλὰ
τὴ μεγάλη πασκαλιὰ
μὲ τ' ἀρνιὰ τὰ τρυφερά.»

4.

Ἥλιος καὶ βροχὴ
ποῦ παντρεύουντ' οἱ φτωχοί.
ἥλιος καὶ χιόνι
ποῦ παντρεύουντ' οἱ ἀρχόντοι.

5.

Βρέχει, βρέχει καὶ χιονίζει,
κι' ὁ παππᾶς ἀρραβωνίζει,
κι' ὁ ποντικὸς χορεύει,
κ' ἡ γάτα μαγειρεύει.

6.

Ὁ ποντικὸς ἐπήδησεν
ἀπὸ τὸ παραθύρι,
κ' ἡ μάνα του τοῦ ἤλεγε,
ποῦ πᾷς καραβοκύρη,
—Πάγω νὰ κόψω μάρμαρα
νὰ κάνω μαναστήρι,
νὰ βάλλω τὴν ἀγάπη μου
νὰ μὴν τὴν φάν οἱ ψύλλοι.»

7.

Ντοὺμ, ντοὺμ, τἄργανα,
κι' ὁ κ α τ ὴ ς στὰ Γιάννινα,
πέντε ψάρια μῶστειλε,
κ' ἕνα κουτσοκέφαλο·
τἄψα καὶ τ' ἁλάτισα,
στὴμ π ο λ ί τ σ α τἄβαλα.
πάει ὁ γάτος τἄφαγε·
τσίτ ἀπέδω, τσίτ ἀπ' ἔκ(ει)
τσίτ ἀπὸ τὸ μουστερέκ(ι).

8.

Μάνα, μάνα, μάνα,
βάρα τὴ καμπάνα,
τὴ καμπανοποῦλα,
νὰ κατεβοῦν οἱ Φράγκοι
νὰ φᾶνε μακαρούνια
μὲ τὰ χρυσᾶ πιρούνια.
ὁ κόκοττος μὲ τὸ σπαθὶ
κ' ἡ κόττα μὲ τὴ σπάθα
νὰ πᾶν νὰ πολεμήσουμε
τοῦ Τούρκου τὴν ἁ ρ μ ά τ α.

9.

Τὰ μποὺμ, μποὺμ μπλάτσα(;)
τὰ φάκα φάκα τσέλο,(;)
τὸ Βλάχο δὲν τὸ θέλω,
γιατὶ φορεῖ καπέλο·
θέλω τὸ Γιωργάκη,
ὁποῦ φορεῖ φεσάκι·
θέλω καὶ τὸ Γιαννάκη,
ὁποῦ φορεῖ καλπάκι.

10.

Τὸ τούμπουλ, τούμπουλ θέλω,
τὸν Φράγκο δὲν τὸν θέλω,
μοῦν' θέλω τὸ Γιωργάκη, κτλ.

11.

Τ' ἀγγουράκια—ράκια
κι' αὐτὰ τὰ πεπονάκια·
τί θὰ φᾶμε βράδυ
ποῦ δὲν τρῶμε λάδι;

—μέλι καὶ καρύδι
καὶ γλυκὸ σταφύλι.

Εἰς τὸ II. μέρος τὰ ἑξῆς· ἐκ τοῦ τοῦ Λαζάρου δὲ δείκνυται ὅτι τὰ ἐν τῷ I. μέρει τελευταῖα τρία ᾀσμάτια (10. 11. 12.) σελ. 32, 33 ἀνήκουσι μὲ μικράς τινας διαφορὰς εἰς τὸ II. μέρος· νομίζομεν μάλιστα ὅτι τοῦ 12ου ὁ πρῶτος στίχος πρέπει νὰ διορθωθῇ ὧδε.

Ν' ἐδῶ 'χουν κόρην ὤμορφη, κόρη καμαρωμενη.

12.

Η ΑΡΧΙΧΡΟΝΙΑ ΚΑΙ Ο ΑΓΙΟΣ ΒΑΣΙΛΕΙΟΣ.

'Αρχιμηνιὰ, κι' ἀρχιχρονιὰ, κι' ἀρχὴ καλὸς ὁ χρόνος
κι' ἀρχὴ ποῦ μπῆκεν ὁ Χριστὸς στὴ γῆς ἐπεριπάτει·
ὁ πρῶτος ποῦ χαιρέτησε ἦταν ὁ ἅ(γ)ι(ος) Βασίλης·
Βασίλη μ' ποῦθεν ἔρχεσαι καὶ ποῦθε κατεβαίνεις;
—ἀπὸ τὴ μάνα μ' ἔρχουμαι, καὶ στὸ σκολειὸ παγαίνω.
—κάτσε νὰ φᾷς, κάτσε νὰ πιῇς, κάτσε νὰ τραγουδήσῃς.
—ἐγὼ γράμματα 'μάθενα, τραγούδια δὲν εἰξέρω.
—καὶ σὰν εἰξέρῃς γράμματα πές μας τὴν ἄλφα βῆτα.
καὶ στὸ ῥαβδί τ' ἀκούμπησε νὰ πῇ τὴν ἄλφα, βῆτα,
καὶ τὸ ῥαβδ' ἦτανε χλωρὸ, χλωροὺς βλαστοὺς ἐπέτα,
κι' ἀπάνου στὰ ξεκλώναρα πουλάκια κελαϊδοῦσαν,
καὶ κάτω στῆς ῥιζίτζαις του βρύσαις ἐκαναλοῦσαν,
κ' ἐκατεβαίναν τὰ πουλιὰ κ' ἐβρέχαν τὰ φτερά τους,
κ' ἐβρέχαν τὸν ἀφέντη τους, τὸν πολυχρονεμένο,
«ἐσὲ σοῦ πρέπει, ἀφέντη μου, καράβι ν' ἁρματώσῃς
στὴν ἰγγλιτέρα νὰ τὸ πᾷς φλουρὶ νὰ τὸ φορτώσῃς,
στὴν πρίμη ὅλο μάλαμμα, στὴν πλώρη ὅλ' ἀσήμι,

καὶ τὰ σκοινιὰ τοῦ καραβιοῦ νὰ τὰ μαλαμματώσῃς,
καὶ πάλι ξαναπρέπει σου στὸ πεῦκι νὰ καθίσῃς,
τό ῞να σου χέρι νὰ μετρᾷ καὶ τ᾽ ἄλλο νὰ δανείζῃ».
πολλά εἴπαμε τ᾽ ἀφέντη μας νὰ εἰποῦμε καὶ τ(ῆ)ς κυ-
[ρᾶς μας·
«κυρά μ᾽ ὄντας θὰ στολιστῇς στὴν ἐκκλησιὰ νὰ πάγῃς,
βάζεις τὸν ἥλιο πρόσωπο καὶ τὸ φεγγάρ᾽ ἀστῆθι
καὶ τοῦ κοράκου τὸ φτερὸ βάζεις καμαροφρύδι·
ἔχεις καὶ κόρην ὤμορφη, γραμματικὸς τὴν θέλει,
κι᾽ ἂς ἦναι καὶ γραμματικὸς πολλὰ προικιὰ γυρεύει,
γυρεύει ἀμπέλια ἀτρύγητα χωράφια μὲ τ᾽ ἀστάχυα,
γυρεύει καὶ τὴ θάλασσα μ᾽ ὅλα της τὰ καράβια,
θέλει κι᾽ αὐτόνε τὸν βοριᾶ νὰ τὰ καλαρμενίζῃ·
ἔχεις καὶ γυιὸν στὰ γράμματα καὶ σέρνει τὸ κοντύλι,
ὁ Θιὸς νὰ τὸν πολυχρονᾷ νὰ βάλλῃ πατραχήλι
κι᾽ ὁ νοικοκύρης τοῦ σπιτιοῦ χίλιους χρόνους νὰ ζήσῃ.»

Εἰς τὸ Ι. (σελ. 34. στίχ. 11) λέγεται ἀλλαχοῦ οὕτως.
—᾽Αφέντη ἅϊ Γιάννη καὶ πρόδρομε.

13.

ΤΟΥ ΛΑΖΑΡΟΥ.

Καλῶς σᾶς ηὗρ᾽ ὁ Λάζαρος καὶ φέτο καὶ τοῦ χρόνου,
μὲ τὴ λαμπρή, τὴμ Πασκαλιά, μὲ τὸ καλὸ τὸ λόγο.
᾽Εδῶ μᾶς εἶπαν κ᾽ ἤρθαμε στὸν ἴδιο τὸν ἀφέντη.
«᾽Αφέντη μ᾽ ἀφεντάκη μου, πέντε βουλαὶς ἀφέντη,
πέντε κρατοῦν τὸ μαῦρό σου καὶ πέντε καλλιγώνουν,
κι᾽ ἄλλοι πέντε περικαλοῦν, ἀφέντη, καβαλλίκα,
σὰ σελλινὸς ξεσέλινος(;) εἰς τὴν χρυσῆ τὴ σέλλα.»

«Κυρ' ἀργυρῆ, κυρὰ χρυσῆ, κυρὰ μαλαμματένια,
κυρά μ' ὄντας στολίζεσαι καὶ βάνεις τὸ φκιασίδι,
βάνεις τὸν ἥλιο πρόσωπο καὶ τὸ φεγγάρ' ἀστήθι,
βάζεις καὶ τὸν Αὐγερινὸ καθάριο δαχτυλίδι·
στὸ δαχτυλύδι σου πατῶ, στὴν τρίχα σου πατάω,
καὶ στὸ δευτεροκούτελο νὰ διπλωθῶ νὰ κάτσω.»

«Γραμματικὸς ἐκάθουνταν 'ς ἕνα ψηλὸ σαρά(γ)ι
ὅλ' ἔγραφε, κοντύλιαζε τριῶν λογιῶν μελάνη·
ἡ πρώτη ἦταν τοῦ Χριστοῦ, ἡ δεύτερ' τ(ῆ)ς Παναγίας
κ' ἡ τρίτη ἡ μικρότερη αὐτοῦ τοῦ ἅ(γ)ι Γιάννη.

«Ἐδῶ 'νε κόρη ν ὤμορφη, ξανθὴ καὶ μαυρομμάτα·
τῆς τάζουν γυιὸν τοῦ βασιλιᾶ, τῆς τάζουν γυιὸν τοῦ ῥήγα·
δὲν θέλει γυιὸν τοῦ βασιλιᾶ δὲν θέλει γυιὸν τοῦ ῥήγα,
μοῦν' θέλει τ' ἀρχοντόπουλο μὲ τὴς πολλαὶς χιλιάδαις,
ποῦ κοσκινίζει τὸ φλωρὶ καὶ πέφτει τὸ λ ο γ ά ρ ι,
κι' ἀπὸ τὰ κοσκινίσματα δίνει καὶ τοῦ Λαζάρη.

«Ἕνα μικρὸ, μικρούτσικο, μικρὸ καὶ χαϊδεμμένο,
τὸ ἔλουζαν, τὸ χτένιζαν στὸ δάσκαλο τὸ στέλνουν·
τὸ καρτερεῖ ὁ δάσκαλος μὲ τὸ χαρτὶ στὸ χέρι,
τὸ καρτερεῖ ἡ δασκάλισσα μὲ τὸ χρυσὸ κοντύλι.»

«Γιὰ ξύπνα ξύπνα, Δέσποτα, καὶ μὴ βαρυακοιμᾶσαι,
γιάτ' ἡ 'κλησιαὶς ἐσήμαναν, τὰ μαναστήρια ψέλνουν,
καὶ ἡ δικαί σου ἰκκλησιαὶς δὲ ψέλνουν, δὲ διαβάζου
χρυσὸν παρᾶ κι' ἂν ἔδωκες χρυσῆ λαμπάδα καίει.

«Μουρὴ γρηὰ γερόντισσα, γρηὰ καὶ στοχασμένη,
γιὰ δὲ λογιάζεις θάνατο, δὲ λὲς πῶς θὰ πεθάνῃς!
γιὰ δός μας πέντε ἒξ αὐγὰ νὰ σχωρεθῇ ἡ ψυχοῦλά σ'.»

«Ἐδῶ ποῦ τραγουδήσαμε πέτρα νὰ μὴ ῥαΐσῃ,
κι' ὁ νοικοκύρης τοῦ σπιτιοῦ πολλὰ χρόνια νὰ ζήσῃ.

Εἰς τὸ III. μέρος ἀνήκουσι τὰ ἑξῆς, τὰ τέσσαρα πρῶτα τῶν ὁποίων ᾄδονται ἐν Ἀμφίσσῃ.

14.

Στοῦ γαμπροῦ τὴν πόρτα,
δασιά 'ν' τὰ κυπαρίσσια,
γιὰ ἀλαργάρετε κομμάτι
γιὰ νά 'μπω κ' ἐγὼ μέσα·
νά 'μπω μέσα νὰ ῥωτήσω,
καὶ πολὺ νὰ ξεπατήσω,
τοῦ κὺρ γαμπροῦ τὴ μάνα,
τ' ἔφαγε στὴ γκαστριά της,
καὶ μυρίζ' ὁ γυιός της μόσκο,
καὶ μυρίζουν τὰ σκουτιά του,
καὶ μυρίζουν τ' ἅρματά του,
καὶ τὰ κορφομάντηλά του.

15.

Χρυσάργυρό μου χτένι κ' ἐλεφαντινὸ,
σύρ' ἀγάλι' ἀγάλια, νὰ μὴ κόψῃς τρίχα,
γιατὶ τὴν ἔχω χάρι ἀπ' τὸν καλὸ νουνό μ'.

16.

Ποῦ εἶσαι, καλέ μου σύντροφε, καλέ μου νοικοκύρη,
κι' ἂν ἦσ' ὀμπρὸς καρτέρα με, κι' ἂν ἦσ' ὀπίσω ςάσου,
κι' ἂν ἦσαι σὲ κορφὴ βουνοῦ κάτσε νὰ σ' ἐρωτήσω,
γιατί "ν' ὁ ποταμὸς θολὸς καὶ δέν πορ' νὰ περάσω.

17.

Περνᾶμε 'πὸ τριανταφυλλιά,
ἐπέσαν τὰ τριαντάφυλλα,
τὰ κόκκινα καὶ τ' ἄσπρα
κ' ἐπῆγαν νὰ τὰ μάσουνε,
ροδόσταμο νὰ κάνουν·
νὰ λούσουν νύφη καὶ γαμπρὸ
καὶ πεθερὰ καὶ πεθερό.
νὰ γενοῦν συμπεθεριό.

18.

Ἐπαντρεύτηκα καὶ πῆρα
μιὰ γυναῖκα καλομοῖρα·
τὴ δευτέρα κάνει σκόλη,
καὶ τὴν τρίτη παρασκόλη·
τὴν τετράδη γιὰ τὰ μάτια,
καὶ τὴμ πέφτη γιὰ τὸν ἄντρα
τὴμ παρασκευὴ ζυμώνει·
τὸ σαββάτο ξεφουρνίζει·
καὶ τὴν Κυριακὴ ρωτάει,
«πιάνετε, γυναῖκες, ρόκα;»
πιάνει τὴν τρανή της ρόκα
τὸ πολὺ τρανὸ σφοντύλι·
ἔγνεσε κι' απόγνεσε,
ἔγνεσ' ἕνα κουβαράκι

Ἴσια μ' ἕνα ῥεβυθάκι,
ποῦ νὰ πάῃ νὰ τ' ἀντοιχίσῃ
καὶ νὰ τὸ ἀντικλειδίσῃ!
μέσ' στοῦ ποντικοῦ τ' αὐτὶ,
καὶ τῆς γάτας τὸ μηρί·
τὸ ποντίκι τ' ὠργισμένο,
τὸ γατσὶ τ' ἀφωρισμένο,
τσίγγρι τὸ 'να, τσίγγρι τ' ἄλλο,
τῆς μπερδέψανε τὸ γνέμμα·
κι' ἀπ' τὴμ πίκρα τοῦ γνεμάτου
ἔπεσεν ἐπὶ θανάτου·
καὶ τὴμ πέφτη ἐσηκώθη
καὶ ἡ πίττα της καρφώθη,
τρώγει μιὰ, τρώγει καὶ ἄλλη
καὶ κομμάτ' ἀπὸ τὴν ἄλλη·
νά τηνε κ' ἡ πρωτοθειά της,
μὲ τὴν τσίτσα ὀμπροστά της.
«μπά! καλῶς τὴμ πρωτοθειά μου,
ποῦ 'φερε τὴ γιατρισσά μου.»
νά τη κ' ἡ γειτονισσά της,
μὲ τὴ ῥόκα ὀμπροστά της,
«μπά! κακῶς τὴ γειτον(ισ)σά μου,
μοῦ φερε τὴ φόνισσά μου.»

19.

Ἐπαντρεύτηκα καὶ πῆρα
μιὰ καματερὴ γυναῖκα·
τὴ δευτέρα δευτεριάζει,
καὶ τὴν τρίτη δὲν ἀδειάζει,
τὴν τετράδη κάνει σκόλη,
καὶ τὴμ πέμφτη παρασκόλη,
τὴμ παρασκευὴ στὸ πλύμα,

τὸ σαββάτο γιὰ τὸν ἄντρα,
καὶ τὴν Κυριακὴ ἐρώτα·
«πιάνουν ἡ γυναῖκες ῥόκα;»
ἦρθε μιὰ τρανὴ δευτέρα
κ᾽ ἔφκιασε μιὰ κοτζιὰ τλούπα
κ᾽ ἔφκιασε τὸ δέντρ᾽ ἀδράχτι,
καὶ τὸ μύλο σφοντυλάκι,
κ᾽ ἔγνεσ᾽ ἕνα κουβαράκι,
ἴσια μ᾽ ἕνα ῥεβυθάκι,
καὶ θυαμάζοντας ἐρώτα,
«πότε τὤγνεσα ἡ πλατῶνα;»
κ᾽ ἔπιασε νὰ τὸ τυλίξῃ
μέσ᾽ στοῦ ποντικοῦ τὸ δόντι,
καὶ τῆς γάτας τὸ νυχάκι·
μὰ ἡ καταραμένη γάτα,
τὸ ζακόνι δὲν τ᾽ ἀφίνει·
τρέχ᾽ ἁρπάζει τὸ ποντίκι,
τ(ῆ)ς ἀνακάτεψε τὸ γνέμα
κι᾽ ἀχ τὴμ πίκρα τοῦ γνεμάτου,
πέντε μέραις ἐκοιμοῦνταν
κι᾽ ἄλαις τόσαις εἰνοριοῦνταν.

20. (Πρβλ. Σελ. 51 ἆσμα 39)

Χίλιως καλῶς τὸν ηὕραμε τοῦτον τὸν νοικοκύρη,
μὲ τὸ γλυκό του τὸ κρασί, τὴ νόστιμη κουβέντα.
γιὰ φᾶτε, πιέτε, μπρὲ παιδιά, χαρεῖτε νὰ χαροῦμε,
τοῦτον τὸν χρόνο τὸν καλὸ ὅσου νἄρθῃ κι᾽ ὁ ἄλλος,
γιὰ ζοῦμε γιὰ πεθαίνουμε, γιὰ σ᾽ ἄλλον τόπο πᾶμε.

Εἰς τὸ IV. μέρος ἀνήκουσι τὰ ἑξῆς.

21.

ΑΝΤΡΑΣ ΣΑΝ ΡΕΒΥΘΙ. (Προλ. Σελ. 74 ᾆσμα 36)

Μέγαν ἄντρα ποῦ εἶχα γὼ ψηλὸν σὰν τὸ ῥεβύθι
παχὺν σὰν τὸ βελώνι, μ' ἀντριωμένος ποῦ ἦταν!
σὲ μιὰ μολόχ' ἀνέβηκε νὰ κόψῃ 'λετροπόδια
κ' ἔτ(υ)χ' ἡ μολόχα ξέκλωνη κ' ἔπεσ' ὁ ἀντρειωμένος,
καὶ πέφτοντας σκοτώθηκε καὶ κατακομματιάτ(η)κε·
τοῦ πῆρε ἡ μυῖγα τ' ἄντερα κ' ἡ σφῆκα τὸ κεφάλι,
κι' ὁ τσελεπὴς ὁ μύρμιγκας τοῦ πῆρε τὸ κουφάρι.

22.

Ο ΓΕΡΩΣ ΚΑΙ Η ΚΟΡΑΣΙΔΑ (Πρβλ. Σελ. 37 ᾆσμα 35)

Ἀπὸ κάτ' ἀπὸ τὴ μουρίδα
κάθουνταν μιὰ κορασίδα,
ἐκαθοῦνταν κ' ἕνας γέρως,
ἑκατὸ χρονῶν τὸν ξέρω,
κ' ἔσκυψε νὰ τὴν φιλήσῃ,
σιάλια, μύξαις τὴ γιομίζει.
—φέγα, γέρ' ἀπὸ κοντά μου,
τ' ἀναγούλιασ' ἡ καρδιά μου.
καὶ τοῦ γέρου τὰ παγνίδια,
σὰν νερόβραστα κρομμύδια,
καὶ τοῦ γέρου τὰ κ α ν ά κ ι α
σὰν νερόβραστα σπανάκια,
καὶ τοῦ νιοῦ τὰ παιγνιδάκια
μόσκος καὶ γκαρουφαλάκια,
καὶ τοῦ νιοῦ καὶ τῆς κοπέλας
μόσκος ἶνε καὶ κανέλα.

23.

ΔΥΟ ΦΛΩΡΙΑ.

Πῆγα στὴν Ἀνατολὴ
κ' ἐκαζάντησα φλωρὶ
καὶ μ' τὸ πῆρ' ἡ γαλανὴ
γιὰ νὰ μ' δώσ' ἕνα φιλί.
κ' ἐκαζάντησ' ἄλλον ἕνα
καὶ μ' τὸ πῆρε ὁ χασάπης
καὶ μοῦ ἔδωσ' μιὰ κοκκάλα
καὶ τὴν βάνω στὴν τσουκάλα·
πάει ἀγάλι ὁ γέρω-σκύλος
καὶ μοῦ πῆρε τὴν κοκκάλα
ἀπὸ μέσ' ἀπ' τὴν τσουκάλα.
πιάνω 'γὼ τὸ γέρω-σκύλο
καὶ τὸν δέν' ἀπό 'να στύλο.
«γέρω-σκύλο, τί μοῦ πῆρες
τὴν κοκκάλ' ἀπ' τὴν τσουκάλα;
—μὰ νὰ πάθω, μὰ νὰ γένω!
κι' ἂν ἐπῆρα τὴν κοκκάλα
ἀπὸ μέσ' ἀπ' τὴν τσουκάλα·
τὴν ἐπῆρ' ὁ γέρω-γάτος
ἀπὸ μέσ' ἀπ' τὴν τσουκάλα.»
πιάνω 'γὼ τὸ γέρω-γάτο
καὶ τὸν δένω μέσ' τὸν πάτο·
«ἐσὺ γάτο, γερω-γάτο,
τί μοῦ πῆρες τὴν κοκκάλα
ἀπὸ μέσ' ἀπ' τὴν τσουκάλα;
—μὰ νὰ πάθω, μὰ νὰ γένω!
κι' ἂν σοῦ πῆρα τὴν κοκκάλα
ἀπὸ μέσ' ἀπ' τὴν τσουκάλα·
τὴν ἐπῆρε τὸ ποντίκι

ἀπὸ μέσ' ἀπ' τὴν τσουκάλα.»
πιάνω τότες τὸ ποντίκι
καὶ τὸ δένω 'πὸ τὴν σκάλα·
«ἄχ ποντίκι, ἄχ ποντίκι!
τί μοῦ πῆρες τὴν κοκκάλα
ἀπὸ μέσ' ἀπ' τὴν τσουκάλα;
—μὰ νὰ πάθω, μὰ νὰ γένω!
κι' ἂν ἐπῆρα τὴν κοκκάλα
ἀπὸ μέσ' ἀπ' τὴν τσουκάλα.»

24

Ο ΑΚΑΜΑΤΗΣ ΑΝΤΡΑΣ ΚΑΙ Η ΚΑΛΗ ΓΥΝΑΙΚΑ.

Ὁ ψηλὸς ὁ ἄντρας καὶ ὁ ἀκαμάτης,
πῶσπερνε τὸ χρόνο πέντε σκούφιαις σπόρο,
κλαίει, βλαςημάει, ποιὸς θὰ τὸν θερίσῃ,
κ' ἡ καλὴ γυναῖκα τὸν παρηγοράει,
«τσώπα νοικοκύρη, ἄντρα μου καλὲ,
δίνουμ' ἀπ' τὸ σπόρο καὶ μᾶς τὸν θερίζουν.«
κλαίει, βλαστημάει, ποιὸς τὸν ἁλωνίζει,
κ' ἡ καλὴ γυναῖκα τὸν παρηγοράει.
«στώπα νοικοκύρη, κι' ἄντρα μου καλὲ,
δίνουμ' ἀπ' τὸ σπόρο καὶ τὸν ἁλωνίζουν.»
κλαίει, βλαστημάει, ποιὸς τὸν πάει ςὸ μῦλο,
κ' ἡ καλὴ γυναῖκα τὸν παρηγοράει.
«τσώπα νοικοκύρη, κι' ἄντρα μου καλὲ,
δίνουμ' ἀπὸ τὸ σπόρο, καὶ τὸν πᾶν ςὸ μῦλο.»

25.

ΟΔΟΥΛΟΣ.

Μὲ ῥόγιασ' ἡ μανοῦλά μου,
—ἡ παληορφανοποῦλά μου,

σὲ χηροπούλας χέρια,
—στὰ σπαθιὰ καὶ στὰ μαχαίρια,
νὰ στέκ' ὀρθὸς νὰ τὴν κερνῶ,
—καὶ νὰ τὴν παρακαλῶ,
μ' ἕν ἀσημένιο τάσι,
—ποῦ νὰ στράψῃ νὰ τὴν κάψῃ·
νὰ πλένῃ τὰ ποδάρια της,
—καὶ τὰ δυὸ ξεράδια της,
σ' ἕνα χρυσὸ λεγένι,
—χαράμι νὰ τῆς γένῃ·
τῆς στρώνω πέντε στρώματα,
—καὶ πέντ' ἔξι παπλώματα
καὶ δυὸ ἄσπρα σιντονάκια,
—νὰ κοιμοῦνται δυὸ κορμάκια·
«δός μου, κυρά μ' τὴ ῥόγα μου
—κ' ἐκείνη τὴ ῥογίτσα μου,
δός μου τὴ δούλεψί μου,
—σ' ἐβαρέθηκ' ἡ ψυχή μου·
νὰ φέρνω τὸ κρυὸ νερὸ,
—μέσα τὸν χειμῶν' καιρὸ
ἀπὸ τ' Ἀγᾶ τὴ βρύσι,
—ποιὸς τὴν κάνει τέτοια κρίσι.»

Εἰς δὲ τὸ γ. μέρος ἀνήκουσι τὰ ἑξῆς.

26

ΠΑΡΑΠΟΝΟΝ ΚΟΡΗΣ (Πρβλ. Σελ. 82 ᾆσμα 15)

Μάνα, μὲ κακοπάντρεψες καὶ μ' ἔδωκες ςοὺς κάμπους,
ἐδῶ τρυγόνια δὲ λαλοῦν κ' οἱ κοῦκκοι δὲν τὸ λένε·
τὸ λέει ὁ πετροκότσιφας, τὸ λέει ςὸ μυριολόγι·
«ποιὸς ἔχ' ἄντρα ςὴ ξενιτειὰ καὶ γυιὸ ςὸ Μπουκορέσι

πές τους νὰ μὴ τοὺς καΐτερῇ, νὰ μὴ τοὺς παντεχαίνῃ·
'ξῆντα καράβια πά(γ)αιναν κ' ἐξῆντα δυὸ φρεγάταις,
καὶ μιὰ φρεγάτα γλή(γ)ορη μᾶς φέρνει τὰ χαμπέρια.»

27.

Ο ΞΕΝΟΣ ΚΑΙ Η ΒΟΥΛΓΑΡΑ (Πρβλ. Σελ. 82 ᾆσμα 14)

Μὲ τοῦτο τὸ καυκόπουλο θέλω νὰ πιῶ πέντ' ἔξι,
κι' ἂν δὲ μεθύσω, κόρη μου, κέρνα μ' ὅσου νὰ φέξῃ,
νὰ κάθουμαι νὰ σὲ εἰπῶ τῆς ξενιτειᾶς τὰ πάθια,
ὅπου μικρὸς ὠρφάνεψα πὸ μάνα 'πὸ πατέρα,
καὶ πῆγα καὶ ῥογιάστηκα σὲ μιὰ χήρα βουργάρα·
δώδεκα χρόνια δούλεψα, στὰ μάτια δὲν τὴν εἶδα,
κι' ἀπὸ τὰ δώδεκα κι' ὀμπρὸς ἕνα σαββάτο βράδυ,
ἡ χήρα βγαίν' ἀπ' τὸ λουτρὸ κ' ἐγὼ ἀπ' τὸ μπαρμπέρη,
καὶ πᾶμε κι' ἀνταμώνουμε 'ς ἕνα στενὸ σουκάκι.
«δόςμου, κυρά μ' τὴ ῥόγα μου, δός μου τὴ δούλεψί μου,
μοῦ 'μήνυσαν τ' ἀδέρφια μου νὰ πάω νὰ μὲ παντρέψουν.
—σὰν θέλῃς, νιέ μου, πάντρεμμα, ἐγὼ νὰ σὲ παντρέψω·
δώδεκα σκλάβαις ἔχω 'γὼ κι' ὅποια σ' ἀρέσει πάρε·
θέλεις τὴ ῥοῦσσα ν ἔπαρε, θέλεις τὴ μαυρομμάτα,
θέλεις τὴν κατακόκκινη πὤχει τὰ δυό σου μάτια.
—οὐδὲ τὴ ῥοῦσσα θέλω 'γὼ, οὐδὲ τὴ μαυρομμάτα,
κι' οὐδὲ τὴν κατακόκκινη, πὤχει τὰ δυό μου μάτια·
ἐγὼ σὲ χήρα δούλεψα, χήρα θέλω νὰ πάρω.
—ἡ χήρα ξέρ' πάρα πολλὰ, καὶ σὺ πολλὰ δὲ ξέρεις.
—ἔλα κάτσε στὸ γόνα μου νὰ ἰδῇς πολλὰ ποῦ ξέρω,
πῶς τὴν φιλοῦν τὴν πέρδικα ςὰ μάτια καὶ ςὰ φρύδια.»

Εἰς τὸ VI. μέρος ἀνήκουσι τὰ ἑξῆς.

28.

Ο ΖΑΧΟΣ, Ο ΜΑΡΑΣΛΗΣ ΚΑΙ Ο ΜΑΡΚΟΣ ΠΟΥΛΙΟΣ.

Τὸ λὲν οἱ κοῦκκοι στὰ βουνὰ κ' ἡ πέρδηκαις στὰ [πλά(γ)ια,
τὸ λέει κ' ἕνα κλεφτόπουλο στοῦ Ζάχου τὸ λημέρι.
« Ροβόλα, Ζάχο μ' τὰ βουνὰ, καὶ πόλεμο μὴ κάνῃς,
πολλὴ Τουρκιὰ ξεμούτρισε, πεζοῦρα καὶ καβάλλα,
ὅσου νἄρθῇ ὁ Μαρασλῆς κι' αὐτὸς ὁ Μάρκο-Πούλιος».
Κ' ἕνας ἀϊτὸς ποῦ τἄκουσε στὸ Ζάχο πά(γ)ει καὶ λέει·
«ὁ Πούλιος σᾶς ἐγέλασε κι' ἀρνήθη τὸ βαγγέλιο,
κι' ὁ Μαρασλῆς ἐπλάκωσε μ' ἑξῆντα παλληκάρια».
Τὸ λόγο δὲν ἀπόσωσε κ' ἡ συντυχιὰ κρατιῶνταν,
κι' ὁ Μαρασλῆς ροβόλαε τοὺς κάμπους καβαλλάρης.
Πετάει ὁ Ζάχος τὸ σπαθὶ καὶ ρίχνει τὸ ντουφέκι,
κι' ὁ Μαρασλῆς ἀπὸ κοντὰ στοὺς Τούρκους καβαλλάρης·
«Χόρτασε, Ζάχο, τὴν Τουρκιὰ, ἄφ(η)σε κ' ἐμένα λίγους.»

29

Ο ΠΑΛΛΑΣ.

Κλαῖν' τὰ βουνὰ μὲ τὴ χιονιὰ, καὶ οἱ κάμποι τὸ [χειμῶνα,
κλαίει κι' ὁ Πάλλας, κλαίεται, παρηγοριὰ δὲν ἔχει,
δὲν ἔχει χέρι γιὰ σπαθὶ, καὶ μάτι γιὰ σημάδι,
ἁρματωλοῦ παλληκαριὰ, καὶ κλέφτικο καμάρι.
« Μὴ κλαῖτε, μαῦρά μου παιδιὰ, καϋμένα παλληκάρια,
ἑξῆντα χρόνι' ἁρματωλὸς, σαράντα χρόνια κλέφτης,
νὰ κυνηγάω τὴν Τουρκιὰ, νὰ πιάνω τοὺς πασσάδες·

δὲν τὄχω πῶς ἐγέρασα, καὶ πῶς θενὰ πεθάνω,
μόν' τὄχω ντέρτι στὴν καρδιὰ, κ' ἕνα βαρὺ μαράζι,
πῶς σὰν τὸ μάθ(ου)ν οἱ ἄπιστοι θὰ μποῦν στὸ σύνορό [μου,
νὰ μοῦ πατήσουν τὰ χωριὰ, τὸ πατρικό μου κόλι.
Κόψτε μου τὸ κεφάλι μου, βάλτε το στὴν κοτρόνα,
νὰ καταιβοῦνε τὰ πουλιὰ, νὰ τὸ μυριολογήσουν,
νὰ καταιβοῦν κ' οἱ σταυραϊτοὶ, στὰ νύχια νὰ τὸ πάρουν·
νὰ πᾶν νὰ τ' ἀποθέσουνε ταμπούρι στὴ φωληά τους,
κι' ἂν καταιβοῦν οἱ ἄπιστοι στὰ χώματα τοῦ Πάλλα,
νὰ πάρουν, νὰ τὸ ῥίξουνε ἀνάμεσα στ' ἀσκέρια,
γιὰ νὰ τὸ ἰδοῦν οἱ ἄπιστοι, καὶ πίσω νὰ γυρίσουν.»

30.

Ἐκ τῆς ἐκθέσεως τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐξεταστικῆς ἐπιτροπῆς ἐπὶ τῶν Διαγωνισμάτων Θεσσαλίας καὶ Ἠπείρου τοῦ 1865 ἀποσπῶμεν τὰ ἑξῆς δύο φερόμενα ὡς δημοτικὰ τῆς Ἠπείρου ᾄσματα.

Ο ΤΣΟΒΑΡΑΣ. (Πρβλ. σελ. 110 ᾆσμα 31.)

Βαρκοῦλα ν ἐκατέβαινε τοῦ Λούρου τὸ ποτάμι,
τὰ ῥέμματα ῥοβόλαγαν καὶ ἡ βαρκοῦλα τρέχει·
καταμεσῆς τοῦ ποταμοῦ στὸμ πόρο τοῦ Τσοβάρα
τὰ ῥέμματα ῥοβόλαγαν καὶ στάθηκ' ἡ βαρκοῦλα,
γιατὶ δεξιὰ τοῦ ποταμοῦ 'ς ἕνα δεντρὶ μεγάλο,
ἕνα πουλὶ, μαῦρο πουλὶ, σὰν ἀπ' ἀνθρώπου στόμα
στριγκιὰ φωνὴν ἐξέβγαλε κ' οἱ λόγκ' ἠχολογοῦσαν·
«καραβοκύλη σὰν θὰ βγῇς ἔξου ποῦ τὸ ποτάμι
διαλάλησε στὴμ Πρέβεζα, στὴ Βόνιτσα, στὸ Βάλτο,
νὰ μάθουν πῶς ἐσκότωσαν τὸν Καπετὰν Τσοβάρα.
πέρναγε ψὲς μὲ δυὸ παιδιὰ στὴν Ἄρτα νὰ παγαίνῃ
κ' ἐδῶ κερτέρι τὤκαμαν κακοὶ Μαργαριτιώταις,

εἴκοσι βόλια τὤρριξαν, τὰ τρία τὸν ἐπῆραν·
τό 'να τὸμ πῆρε στὸ μερὶ, τ' ἄλλο στὸ δέξι χέρι,
τὸ τρίτο τὸ μικρότερο τὸν τρύπησε τ' ἀστήθι·
ψιλὴ φωνίστα ν ἔβγαλε, ψιλὴ φωνίτσα βγάζει:
Μαργαριτιώταις ἄπιστοι, νυχτοπαλληκαράδες,
ἐγὼ ἂν σκότωσα πολλοὺς, ἀπὸ τοὺς ἰδικούς σας
παλληκαρίσια τὤκανα, δὲ σκότωνα τὴ νύχτα,
τὸ ξέρ' ὅλη ἡ Λάμαρη, ὁ Λοῦρος, τὸ Φανάρι.»

31.

ΤΟ ΣΤΟΙΧΕΙΟ ΚΑΙ Ο ΑΝΤΡΕΙΩΜΕΝΟΣ.

Στῆς ἅ(γ)ι Μαρίνας τὰ βουνὰ, ςῆς Ἐριβοιᾶς τοὺς κάμπους,
ν ἐκεῖ ποῦ πέντε δὲν πατοῦν καὶ δέκα δὲ διαβαίνουν,
ἐγὼ μονάχος πέρασα πεζὸς κι' ἁρματωμένος
μὲ τετριμίδαις(;) στὸ σπαθὶ καὶ φούνταις στὸ ντουφέκι,
ἑξῆντα δράκους σκότωσα κ' ἑξῆντα λαβωμένους.
μοῦν' πέτυχα καὶ ἕνα στοιχειὸ σὲ μιὰ ψηλὴ ῥαχοῦλα,
εἶχε σταυρὸ στὰ κέρατα, φεγγάρι στὰ καπούλια,
σειέται καὶ σειοῦνται τὰ βουνὰ, σειέται καὶ σειοῦνται οἱ [κάμποι,
ταράζει τὰ ποδάρια του, τὰ δέντρα ξερριζώνει,
στριγκιὰ φωνὴν ἐφώναξε, βουγκᾶν βουνὰ καὶ ῥάχαις·
«κ' ἐδῶ ποῦ πέντε δὲν πατοῦν καὶ δέκα δὲ διαβαίνουν,
τί χάλευες μονάχος σου πεζὸς κι' ἁρματωμένος;»

* * *

32.

Ο ΓΙΑΝΝΗΣ ΚΑΙ Ο ΑΔΕΛΦΟΣ. (Πρβλ. σελ. 95 ᾆσμα 8)

Ὁ Γιάννης ὁ πραμματευτὴς, ὁ Γιάννης ὁ στρατιώτης
ἀπὸ ψηλὰ κατέβαινε κι' ἀπὸ τὰ κορφοβούνια,
—λέει μούν' καὶ μοναχός.

Σέρνει πουλάρια ἀφόρτωτα, μουλάρια φορτωμένα·
κ' ἡ μοῦλα ἡ χρυσοπέταλη βαστάει τὸν νιὸν ἀφέντη,
βαστάει τὸν νιὸ πραμματευτὴ, βαστάει τὸν νιὸ λεβέντη,
—λέει μοῦν' καὶ μοναχός.
Στὴ στράτα ὁποῦ πήγαινε, στὴ στράτα ποῦ παγαίνει,
ἀποκοιμήθ' ὁ νιούτσικος στῆς μοῦλας τὰ καπούλια,
κ' ἡ μοῦλα παραστράτησε κι' ἀπ' ἄλλη στράτα πάει,
—λέει μοῦν' καὶ μοναχός.
Κι' ὄντας ἐξύπνησεν ὁ νιὸς τὴ μοῦλά του μαλώνει·
«μοῦλά μ' ἐδῶ ποῦ μ' ἤφερες σὲ κλέφτικα λημέρια,
τάχα μὴν ἴνε κλέφταις 'δῶ, μὴν ἴνε χαραμίδαις,»
—λέει μοῦν' καὶ μοναχός.
Τὸ λόγο δὲν ἀπόσωσε, τὸ λόγο δὲν ἀπόειπε,
νά σου κ' οἱ κλέφταις πῶρχουνταν σαράντα δυὸ νομάτοι,
ὅλοι κοκκινοσκούφιδες, στὴ λέρα φορτωμένοι,
—λέει μοῦν' καὶ μοναχός.
Τέσσεροι πάν' ἀπὸ μπροστὰ καὶ δώδεκ' ἀπὸ πίσω,
πιάνουν νὰ ξεφουρτώσουνε τὰ ἔρημα μουλάρια,
νὰ ἰδοῦν μὴν ἔχῃ τίποτες κρυμμένο στὰ σακκιά του,
—λέει μοῦν' καὶ μοναχός.
Στέκει καὶ τοὺς περικαλεῖ νὰ μὴν τὰ ξεφορτώσουν·
«παιδιὰ μὴ ξεφορτώνετε τὰ ἔρημα μουλάρια,
γιατ' εἶμ' ὁ ἔρμος μοναχὸς, δὲ μπόρ' νὰ τὰ φορτώσω,»
—λέει μοῦν' καὶ μοναχός.
Κι' ὁ καπετάνος θύμωσε, στέκεται καὶ τοῦ λέγει,
«βρὲ ἰδὲς τοῦ σκύλου τόνε γυιὸ, τῆς κούρβας τὸ κοπέλι,
δὲν κλαίει τὴ ζωήτσα του ποῦ θελὰ τὸν σκοτώσουν,
μοῦν' κλαίει τὸ ξεφόρτωμα, ποῦ δὲν μπόρ' νὰ φορτώσῃ,
—λέει μοῦν' καὶ μοναχός.
Μπρὲ ποῦ εἶσε, παλληκάρια μου, φωνάζ' ὁ καπετάνος,
βαρῆτέ τον μιὰ χαντσαριὰ στὸν τόπο ν' ἀπομείνῃ»
—λέει μοῦν' καὶ μοναχός.

Κι' αὐτοὶ τὸν λυπηθήκανε τὶ ἦταν ἀντρειωμένος,
κι' ὁ καπετάνος χύθηκε σὰν τ' ἄγριο τὸ λιοντάρι,
ἔβγαλε τὸ μαχαίρι του μιὰ μαχαιριὰ τοῦ δίνει,
—λέει μοῦν' καὶ μοναχός.
Κι' αὐτὸς βαριαναστέναξε κι' ὅσο μπορεῖ φωνάζει·
«ποῦ εἶσαι, κύρη μ' νὰ μὲ ἰδῇς, μάνα μου, νὰ μὲ κλάψῃς.»
—λέει μοῦν' καὶ μοναχός.

Κι' ὁ καπετάνος ἄρχησε νὰ τὸν γλυκορωτάῃ,
«πές μου νὰ ζήσῃς, νιούτσικε, ποῦθε τὰ πατρικά σου,
καὶ ποῦθεν ἴν' ἡ μάνα σου γραφὴ γιὰ νὰ τῆς γράψω.»
—λέει μοῦν' καὶ μοναχός.

Κ' ἐκεῖνος ἀποκρίθηκε μὲ πικραμέν' ἀχείλι·
«ἡ μάνα μ' ἴνε Ἀρτινή, ὁ κύρης μ' ἀπ' τὴν Κρήτη,
κ' ἔχ' ἀδερφὸ στὴν ξενιτειὰ ποῦ λείπει δέκα χρόνια,
κ' ἄλλοι μοῦ λὲν ἀπέθανε, κι' ἄλλοι μοῦ λὲν ἐχάθη,
κι' ἄλλοι μοῦ λὲν τ' ἴν' χαραμῆς καὶ μὲ τοὺς κλέφτας [πάει.»
—λέει μοῦν' καὶ μοναχός.

Κι' ὁ καπετάνος τρόμαξε, στὴν ἀγκαλιὰ τὸν παίρνει,
στὸν ὦμό του τὸν ἔ κ ο ψ ε καὶ στὸ γιατρὸ τὸν πάνει,
—λέει μοῦν' καὶ μοναχός.
«Γιατρὲ, πολλοὺς ἐγιάτρεψες σφαγμένους καὶ κομμένους,
γιάτρεψε καὶ τὸν Γιάννη μου, τὸν μαχαιροσφαγμένο.
—ἔχ' ἀδερφοῦλα μαχαιριὰ καὶ γιατρεμμὸ δὲν ἔχει.»
—λέει μοῦν' καὶ μοναχός.

Κι' ἀπὸ τὸ χέρι τὸν κρατεῖ 'ς ἄλλο γιατρὸ τὸν πάει·
«γιατρὲ, ποῦ γιάτρεψες πολλοὺς κομμένους, λαβωμένους,
γιάτρεψε καὶ τὸν Γιάννη μου, τὸν ἀδελφούτσικό μου.»
—λέει μοῦν' καὶ μοναχός.
—Αὐτὴ 'ν' ἀδερφοχαντσαριὰ καὶ γιατρεμμὸ δὲν ἔχει.
—γιὰ πάρε τὰ μουλάρια μας, σύρετα τοῦ κυροῦ μας.

—καὶ πῶς νὰ εἰπῶ τοῦ κύρη μας, πῶς τῆς πικρῆς μας
[μάνας,
τὸν ἀδερφό μου ἔσφαξα κ' ἐπῆρα τὰ μουλάρια!»
—λέει μούν' καὶ μοναχός.
Χρυσὸ μαχαίρι ν ἔβγαλε ἀπ' ἀργυρὸ φηκάρι,
ψιλὴ φωνίτσαν ἔβγαλε καὶ στὴν καρδιὰ τὸ μπήγει·
«Μαστόροι μου περίφημοι πετροπελεκητάδες,
νὰ πελεκῆστε μάρμαρα, νὰ φκιάστ' ἕνα γκιβούρι,
νᾆνε πλατύ, νᾆνε στενό, ἴσια μὲ δυὸ νομάτοι,
κι' ἀπὸ ζερβιὰ δεξιὰ μεριὰ ν' ἀφῆστε παραθύρια,
—λέει μοῦν' καὶ μοναχός.
Νὰ μπαίν' ὁ ἥλιος τὴν αὐγή, δροσιὰ τὸ μεσημέρι,
νὰ μπαίν' νὰ βγαίνῃ τὸ πουλί, νὰ φέρνῃ τὰ μαντάτα,
νὰ γράφω στὴ φτεροῦγά του τῆς μαύρης μας μανούλας»
—λέει μοῦν καὶ μοναχός.

33.

Ο ΒΕΛΗ-ΠΑΣΣΑΣ ΚΑΙ ΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΤΩΝ ΚΛΕΦΤΩΝ (Πρβλ. σελ. 113 ᾆσμα 26.)

Τρία πουλάκια κάθουνταν στὸν Ἔλυμπο στὴ ῥάχη,
τό 'να τηράει τὴ θάλασσα, τ' ἄλλο τὴν Κατερίνα,
τὸ τρίτο τὸ καλλίτερο μυριολογάει καὶ λέγει,
«τι 'ν' τὸ κακὸ ποῦ πάθαμαν ἐμεῖς οἱ μαῦροι κλέφταις,
μᾶς χάλασ' ὁ Βελῆ Πασσιᾶς, μᾶς πῆρε τὴς γυναῖκες,
στὸν Τούρναβο τὴς πάγαιναν στὸν Τούρναβο τὴς πάνουν
μπροστὰ παγαίν' ἡ Δήμαινα, πίσω ἡ συννυφάδα,
καὶ παραπίσω ἡ Κώσταινα μὲ τὸ παιδὶ στὰ χέρια·
σὰν μῆλο, σὰν τραντάφυλλο, σὰν τοῦ Μαϊοῦ οἱ γοντσέδες.
Βελῆ πασσιᾶς ἀγνάντευε ἀπὸ τὸ παραθύρι,
τσοχανταρέους φώναξε, στέλνει καὶ τοὺς ῥωτάει·
«ποιαὶς ἴν' αὐταὶς ἡ κλέφτισσαις, μωροὶ τσοχανταρέοι;»

—κλέφτισσαις ἴν' ἀφέντη μου, γυναῖκες τῶν Λαζαίων.»
τὸν Μωραΐτη ἐφώναξε στ' αὐτὶ τοῦ κουβεντιάζει,
«πάρε τῆς δυὸ τῆς κλέφτισσαις καὶ σύρ' ταις στὰ μ π ο υ ν-
[τ ρ ο ύ μ ι α·
πάρε κ' αὐτὴ τὴν Κώσταινα φέρε την στὸ χαρέμι.»
σκύφτει τοῦ κάνει τ ε μ ε ν ᾶ καὶ τοῦ φιλεῖ τὸ χέρι,
«πολὺ ζωή σου, ντοβλετλιοῦ, νὰ ζήσῃς χίλια χρόνια,
ἄφσ' με νὰ γράψω μιὰ γραφὴ μὲ τὸ ξηρό μου χέρι·
νὰ στείλω μέσ' ςὰ Γιαννινα ςὸν Κώστα τὸν χ ι ν τ ζ ί ρ η·
Κώστα μ' γιατί ζουλάθηκες καὶ περβατεῖς χαμένος;
μηδὲ γιὰ σπίτι σὲ πονεῖ, μηδὲ γιὰ τὸν υἱό σου,
μήτε καὶ γιὰ τὸν Τούρναβο ποῦ σ' ἔχουν σκλαβωμένο!
Κασὴμ-ἀγᾶς σ' ἐγέλασε, σὲ πάνει στὸ μ ε ν τ ζ ί λ ι,
Μπραὴμ-σαράτσης σ' ἔδεσε, σοῦ πῆρε τῆς πιστόλαις,
Κασὴμ-ντταντὴς ἀπὸ μπροστὰ, Χαρίσ' Λιάσκας 'πὸ πίσω,
καὶ παραπίσω Κωσταντὴς σὰν μῆλο μαραμένο,

. . . .

καὶ τὸν τζιλάτη ἐφώναξε τοῦ πῆρε τὸ κεφάλι.

31.

ΑΛΗ ΠΑΣΣΑΣ.

Φιρμάν' ἀπὸ τὴμ Πόλι, ἀπὸ τὸν βασιλιᾶ,
νὰ ῥοβολᾶν Πασσιάδες μὲ τὸν Ῥεσὶτ-Πασσιᾶ.
ἔρχουνται νὰ βαρέσουν τὸν Ἀλῆ ν τ ο υ ν ι ά·
παίρνουν πέντ' ἔξη τόπια, τόπια βασιλικὰ,
στὸ Ναματζάϊ τὰ βάνουν κι' ὄξω στὸμ Πλάτανο,
τὴν κ ο ύ λ ι α νὰ γκρεμήσουν, τὰ κάστρα νὰ πατοῦν,
γράφει χαρτιὰ καὶ στέλνει 'ς ἐσέν' Ταΐρ-ἀγᾶ,
φυλάξε μου τὴν Κιάφα καὶ τὸν Ἰσὴμ Πασσιᾶ,
ἐγὼ γιὰ τοῦτο δίνω βενέτικα φλωριὰ,
θέλω γιὰ νὰ γλυτρώσω τὸν ἐδικό μ' ῥαγιᾶ·

ἐγὼ γιὰ τοῦτο βγάζω χαϊντούτ(ι)δες στὰ βουνά,
νὰ σηκωθῇ ἡ Μάνια καὶ ἡ λοιπὴ Μωριά·
νἄρθοῦν γιὰ νὰ βαρέσουν τὴν χαλντουπαριά·
βαρῆτε τὸν Ἀράπη, τὸν καπετὰν Πασσιᾶ,
θέλει νὰ μοῦ χαλάσῃ τὸν ἐδικόν μ' ῥαγιᾶ.»

35.

ΕΤΕΡΟΝ.

Ἀρβανίταις 'παινεμένοι,
ποῦ 'ν' Ἀλῆ πασσιᾶς, καϋμένοι,
ποῦ ἦταν ὄχ τὸ Τεπελένι,
ἄλλος τέτοιος δὲν θὰ γένῃ,
ποῦ ἦταν ἄξιο παλληκάρι,
τῆς Ἀρβανιτιᾶς καμάρι.
κ' εἰς τὴμ Πόλι 'να λιοντάρι·
ἦταν ἄξιος 'παινεμένος,
καὶ στὴμ Πόλι ξαϊκουσμένος.
καὶ γιανίτσαρης γραμμένος.
ὤχ ἀμὰν, Ῥουσὶτ Ἀχμέτη,
μὴ τοὺς κάνῃς μερχαμέτι·
γιατ' ἴν' κάλπικο μιλέτι.
ὤχ ἀμὰν, Σουλτὰν Μαχμούτη,
ὅλους βάλτους στὸ παλοῦκι·
ἄχ! ὁ Ἄγος, ὁ Γκοτόσης,
ὁ Ταΐρης ὁ προδότης.
ῥώτα τὸν Θανάσι Βάγια,
νὰ στὰ εἰπῇ μὲ τὴν ἀράδα.
ῥώτα τὴν Βασιλική,
νὰ σοῦ δώσῃ τὸ κλειδί·
ῥώτα καὶ τὸν δβρηὸ(1)
νὰ σοῦ δώσ' λογαριασμό.

(1) Μηναχέμ.

36.

ΒΕΛΗ-ΒΕΗΣ ΚΑΙ ΑΛΒΑΝΟΙ.

Τρία πουλάκια κάθουνταν ϛὸ Μέτσοβο ϛὴ ῥάχη·
τό ῾να τηράει στὰ Γιάννινα, τ᾽ ἄλλο στὸ μαναστῆρι,
τὸ τρίτο τὸ καλήτερο μυριολογάει καὶ λέγει·
«τί ῎ν᾽ τὸ κακὸ ποῦ πάθαμε ἐμεῖς οἱ Ἀρβανίταις·
μᾶς κάκιωσε κι᾽ ὁ βασιλιᾶς, μᾶς πῆρε σὲ γαζέπι,
γράφει φιρμάνια φλιβερὰ στέλνει στὸν σατραζέμη,
κι᾽ ὁ σατραζέμ(η)ς μᾶς ἔστειλε ἕνα χρυσὸ φιρμάνι,
γράφει καὶ τοῦ Μαχμοὺτ-πασσιᾶ, γράφει καὶ τοῦ παιδιοῦ [του,
«᾽ς ἐσέν᾽ Μαχμοὺτ, μπάσ-κεχαγιᾶ, κ᾽ Ἐμὶν πασσιᾶ παι- [δί μου,
νὰ στείλης τὸν Βελῆ-μπεη μ᾽ ὅλους τοὺς μπιμπασίδες,
νὰ στείλης τὸν Ἀσλάν-μπεη, νάρθοῦν στὸ μαναστῆρι,
νὰ πάρουν τὰ ταχβίλια τους, νὰ πάρουν τὰ δεφτέρια,
γιὰ νὰ τοὺς δώσω τὸ λουφὲ νὰ πάνουν στὴ δουλιά τους,
γιατὶ μ᾽ ἐδούλεψαν μπιστὰ νὰ τοὺς εὐχαριστήσω.»
σὰν τἄκαναν κ᾽ ἐκίνησαν μὲ μιὰ χαρὰ μεγάλη,
στὸ μαναστῆρι πάγαιναν, στὸν σατραζέμη πάνουν,
σκύφτουν τοῦ κάνουν τεμενᾶ καὶ τοῦ φιλοῦν τὸ χέρι.
«καλῶς τον τὸν Βελῆ-μπεη, καλῶς το τὸ παιδί μου,
καλῶς τον τὸν Ἀσλάν-μπεη, τ᾽ ἄξιο τὸ παλληκάρι,
καλῶς τοὺς μπιμπασίδες μου, καλῶς τοὺς λεβεντάδες·
πολλὰ σκιαγέτια μοῦ ἤφεραν ᾽π᾽ ὅλα τὰ βιλαέτια·
χαλάσεταν τὰ Γιάννινα καὶ ὅλα τὰ Ζαγόρια,
χαλάσεταν τὴν Κόζιανη ποῦ ἦταν ξαϊκουσμένη.
—ἀλήθεια, ἀλήθεια, ἀφέντη μου, νὰ μᾶς τὸ συμπαθήσῃς.
—ἐγὼ σᾶς ἐσυμπάθησα γιατ᾽ εἶϛ᾽ ὅλοι δικοί μου.
Βελήκο, σ᾽ ἔκανα πασσιᾶ νὰ πᾷς στὸ Σαλονίκη,

κ' ἐσέν' παιδί μ' Ἀσλάν-μπεη, σῶδωσα τὰ ντιρβένια·
'τοιμά σου, γίνου ἕτοιμος καὶ σύρε νὰ τὰ ἔχῃς·
καὶ σᾶς, μπουλούκμπασίδες μου, νὰ σᾶς εὐχαριστήσω.»
τὸν μιραλάη ἐφώναξε στ' αὐτὶ τὸν κουβεντιάζει,
«ζιαφέτ' νὰ κάν τ' Βελῆ-μπεη μ' ὅλους τοὺς μπιμπα-
[σίδες.»
εὐτὺς ζιαφὲτ τοὺς ἔκανε καὶ ὅλους τοὺς φωνάζει.
σηκώθηκαν καὶ πάησαν μὲ μιὰ χαρὰ μεγάλη,
κ' ἐκεῖ ποῦ κοντοζύγωσαν νὰ δώσουν τὸ σελιάμι
μιὰ πατᾳριὰ τοὺς ἔδωκαν μιὰ πατᾳριὰ τοὺς δίνουν·
Βελῆ-μπεης σκοτώθηκε μ' ὅσους εἶχε κοντά του·
Ἀσλάν-μπεης νταβράντισε τ' ἄτι καβαλλικεύει·
Μπαϊρὰμ-πασσιᾶς τὸν κυνηγάει, τοῦ παίρνει τὸ κεφάλι.
οἱ Ἀρβανίταις πῶβαναν σκουτιὰ ὅλο χρυσάφι,
ἦταν καὶ ζουλουμτζιάριδες δὲν ἔκαναν νισάφι,
δὲν ἐφοβοῦνταν τὸν θεὸ οὔτε τὸν Μωχαμέτη,
στὸν φουκαρᾶ δὲν ἔκαναν δλότελα μερχαμέτι,
καὶ τὸ ψωμὶ τοῦ φουκαρᾶ τοὺς ἔπιασε στὰ μάτια,
στὸ μαναστῆρ' τοὺς 'λιάνισαν τοὺς ἔκαναν κομμάτια.

37.

Ο ΛΙΑΚΟΣ ΚΟΥΤΑΒΑΣ.

Ἰμὴν πασσιᾶς ἐξέβγαινε ἀπὸ τὴν Ἀλασσῶνα,
πιάνει καὶ γράφει γράμματα, στέλνει τῶν καπετάνων·
«'ς ἐσένα Λιάκο Κουταβᾶ, 'ς ἐσένα καπετάνε,
τῶμος νὰ ἰδῇς τὸ γράμμα μου νἄρθῇς νὰ προσκυνήσῃς,
νὰ σοῦ χαρίσω τὸ ψωμὶ, τὸ δόλι' ἁρματολίκι,
νὰ βγοῦμε ντέβρι στὰ χωριὰ κατὰ τ' Ἀγραφοχώρια.»
κι' ὁ Λιάκος τ' ἀποκρίθηκε, πίσω τοῦ φανερώνει·
«ὅσο 'ν' ὁ Λιάκος ζωντανὸς πασσιᾶ δὲν προσκυνάει,
πασσιᾶ 'χ' ὁ Λιάκος τὸ σπαθὶ, βεζύρη τὸ ντουφέκι.»

τὰ παλληκάρια φώναξε ὅλα μὲ τὴν ἀράδα,
«παιδιά, γιὰ σιάστε τὰ σπαθιά, γυαλίστε τὰ ντουφέκια,
βάλτε στερνάρια μὲ φωτιά, μολύβια μὲ φαρμάκι,
τ' ὁ Ἰμὴν πασσιᾶς μᾶς ἔρχεται καὶ θὲ νὰ μᾶς βαρέσῃ,
θὰ λὰ μᾶς πιάσῃ ζωντανοὺς γιὰ νὰ μᾶς παλουκώσῃ.»
τὰ παλληκάρια 'φώναξαν ὅλα μὲ τὴν ἀράδα,
«Λιάκο μου, μὴν τοὺς σκιάζεσαι, στὸ νοῦ σου μὴν τοὺς [βάνῃς.»
κι' ὁ Λιάκος ὅλ' ἀγνάντευε τὸν κάμπο τοῦ Τρικκάλου,
γλέπει στρατέμματα πολλὰ ἀπάνου του πούρχονταν.
ὁ Σέμης ἤρχουνταν μ' αὐτὰ καὶ ὁ 'Αμπάζ Λαλιώτης,
καὶ παραπίσ' ὁ Ἰμὴν πασσιᾶς μὲ δυό, μὲ τρεῖς χιλιάδες·
ἦταν ἀ σ κ έ ρ ι ταχτικό, ἦταν καβαλλαρία.
κι' ὄντας ἐκοντοζύγωσαν κ' ἐπιάστη τὸ ντουφέκι,
ὁ Λιάκος τοὺς ἐφώναξε, ψιλὴ φωνίτσα βγάνει·
«ποῦ πᾷς, μπρὲ Ἰμὴν πασσιᾶ σκυλί, ποῦ πᾷς μωρὲ χ α λ- [τ ο ύ π η;
ἐγώ εἶμαι ὁ Λιάκος Κουταβᾶς μὲ τ' ἄξια παλληκάρια.»
Τὸ Λιάκο τὸν ἐκλείσανε ψηλὰ σὲ μιὰ κλεισοῦλα,
κι' ὁ Ἰμὴν πασσιᾶς ἐφώναξε, κι' ὁ Ἰμὴν πασσιᾶς φωνάζει
«πιᾶστε τὸν τόπο δυνατὰ μὴν τύχῃ καὶ μᾶς φύγῃ.»
κι' ὁ Λιάκος τ' ἀποκρίνεται, κι' ὁ Λιάκος τοῦ φωνάζει·
«παρακαλοῦσα τὸν Θεὸ ὅσου νὰ σκοτιδιάσῃ,
νὰ ἰδοῦν τοῦ Λιάκου τὸ σπαθί, τὸ κλέφτικο ντουφέκι.»
Σὰν ἔκανε καὶ νύχτωσε, πῆρε νὰ σκοτιδιάσῃ,
ψιλὴ φωνίτσα ν ἔβγαλε καὶ βγάζουν τὰ σπαθιά τους,
κ' ἴσια γ ι ο υ ρ ο ύ σ ι ἔκανε στοῦ Ἰμὴν πασσιᾶ τ' ἀσκέρι,
βάνουν τὸν Σιέμην ὀμπροστὰ καὶ τὸν 'Αμπάζ Λαλιώτη.
κι' ὁ Ἰμὴν πασσιᾶς σὰν τό ἤκουσε βαριὰ τοῦ κακοφάνη·
«θέλω τὸ Λιάκο ζωντανὸ νὰ ἰδῶ τ(ὴ)ν παλληκαριά του.»
ν ἐκεῖ ποῦ τὸν κατέτρεχαν ψηλὰ στὰ κορφοβούνια,
ντερβέναγας ἀπέραγε τὸν Λιάκο κυνηγάει,

κι' ὁ Λιάκος τὸν ἀγνάντευε ἀπὸ ψηλὴ ῥαχοῦλα,
καὶ γλέπει τὸν ντερβέναγα ποῦ κάνει μεσημέρι,
ἔχουν ἀρνάκια στὰ σουβλιὰ, κριάρια ποῦ ψενόνταν,
κι' ὁ Λιάκος ἀποφάσισε, λέει τῆς συντροφιᾶς του·
«γιὰ νὰ τοὺς ψήσω τὰ ἀρνιὰ νὰ ἰδῶ τ(ὴ)μ παλληκαριά τους.

38.

ΟΙ ΑΡΒΑΝΙΤΑΙ.

Δὲ στό εἶπα ἡ δόλια μάνα σου, ἡ δόλια ἀδερφή σου,
μὲ τὸ ῥαγιὰ μὴμ πιάνεσαι καὶ μὲ τοὺς Ζαγορίσιους,
τ' οἱ Ζαγορίσ' ἴνε κακοὶ, δουλεύουν μέσ' στὴμ Πόλι,
κάνουν κλάψα στὸ βασιλιὰ, κλάψα στὸν σατραζέμη.
«'Αμὰν! ἀμὰν, ἀφέντη μου, ἀπὸ τοὺς 'Αρβανίταις,
μᾶς χάλασαν τὴν Κοζανὴ, τὸ δόλιο τὸ Ζαγόρι,
μᾶς ἔκαψαν τὰ Γιάννινα, τὸ δόλιο β ι λ α έ τ ι!»
κι' ὁ σατραζέμης ἔκραξε τοῦ Ἰμὴν πασσιᾶ τοῦ κράζει,
στὰ Γιάννινα τὸν ἔστειλε, στὰ Γιάννινα τὸν στέλνει,
γιὰ νὰ ζ α π ώ σ η τ(ὴ)ν 'Αρβανιτιὰ μ' ὅλους τοὺς Ἀρβανί-[ταις.
καὶ ςὰ Μπιτώλια τ(οὺ)ς ἔστειλε καὶ ςὰ Μπιτώλια τ(οὺ)ς [ςέλνει

39.

ΣΥΛΛΗΨΙΣ ΚΛΕΠΤΩΝ.

Παιδιὰ, πῆρε χινόπωρος, παιδιὰ, πῆρ' ὁ χειμῶνας,]
καὶ ποῦ θὰ ξεχειμάσουμε ἐμεῖς οἱ μαῦροι κλέφταις!
πά(γ)ησ' ὁ καιρὸς ποῦ ξέραμε, πά(γ)ησαν τὰ καλοκαίρια,
ποῦ ἦταν Κονιάρ' ἁρματωλοὶ, Κονιάρ' ντιρβεναγάδες.
φέτο 'ν' ὁ Σουλεημᾶν-ἀγᾶς, ὁ γυιὸς τοῦ Μέτζ'-Ἀμπάζη.
τὸ λόγο δὲν ἀπόσωσε, τὸν λόγο δὲν ἀπόειπε,

τοὺς ἔπιασαν, τοὺς ἔδεσαν, στὰ Τρίκκαλα τοὺς πάγουν,
κι' ὁ Σουλεημάνης πρόσταξε νὰ πὰν νὰ τοὺς κρεμάσουν.

Εἰς δὲ τὸ VII. μέρος ἀνήκουσι τὰ ἑξῆς.

40.

Η ΚΟΡΗ (Πρβλ. σελ. 177 ᾆσμα 22.)

Ἀπόψε δὲν κοιμήθηκα καὶ σήμερα νυστάζω,
γιατὶ κουβέντιασα πολὺ μὲ μιὰ γειτόνισσά μου,
μὲ μιὰ γειτονοποῦλά μου, ξανθὴ καὶ μαυρομμάτα·
πὤχει τὸ μάτι σὰν ἐληὰ, τὸ φρύδι σὰν γαϊτάνι,
τὸ δόλιο τὸ ματόφρυδο σὰν κρόσ' ἀπὸ μαντήλι·
«κοιμᾶσαι κόρη μ' ξύπνησε, σήκου καὶ ἔβγα ἔξω·
'σηκώθ' ἀπὸ τὸν ὕπνο της ἡ κόρ' νὰ ξαγρυπνήσῃ,
βρίσκει τὸν κόρφο τ(η)ς ἀνοικτὸ, τ' ἀχεῖλι φιλημένο,
καὶ τὴν χρυσῆ της τὴμ ποδιὰ ψηλὰ 'νασκουμπωμένη.
«ἀκούστε το σεῖς ὤμορφαις, καὶ σεῖς ἡ μαυρομμάταις,
τὸ Μάϊ κρασὶ μὴμ πίνετε κ' ἔξω μὴν κοιμηθῆτε,
περίσσεψ' ἡ μπερμπατουριὰ καὶ περβατεῖ τῇς νύχταις,
σέρνει ψωμὶ γιὰ τὰ σκυλιὰ, κρέας γιὰ τὰ λιοντάρια,
σέρνει καὶ ὑπνοβότανο γιὰ τ(ῇ)ς ὤμορφαις κοπέλαις.

41.

ΑΠΑΤΗ ΣΥΖΥΓΟΥ. (Πρβλ. σελ. 151 ᾆσμα 28)

'Εψὲς μὲ τὸν ἀφέντη μου, προψὲς μὲ τὸν καλό μου,
ἐμεῖς τὰ δυὸ μαλώσαμε κ' ἐπλαγιάσαμε χώρια·
ἐγὼ στρώνω στὸν ἡλιακὸ κι' ἀφέντης στὸ κρεββάτι·
τὴν νύχτα τὰ μεσάνυχτα, δυ' ὥραις νὰ ξημερώσῃ,
κατέβηκα 'π' τὸν ἡλιακὸ καὶ πάγω στὸ κρεββάτι,

κι' ἀγάλι' ἀγάλια 'πάτησα μὴν τρίξῃ καὶ ξυπνήσῃ,
ἁπλώνω στὸ προσκέφαλο καὶ πιάνω δυὼ κεφάλια,
τὸ 'να ἦταν μελιαναῖς κοσσιαῖς, τ' ἄλλο μπαρμπερισμένο
κι' ἁπλώνω στὰ ποδάρια τους καὶ πιάνω δυὸ ζευγάρια,
τὸ 'να 'χε τὸ λινὸ βρακὶ καὶ τ' ἄλλο τὰ τ ο ζ λ ο ύ κ ι α.
καὶ βάζω τὸ χεράκι μου στὴν ἀργυρῆ μου τσέπη,
βγάζω τὸ σουγιαδάκι μου καὶ κόβω τὰ μαλλιά της,
—Μωρὴ σκύλα καὶ ὀβρηὰ, σκύλα μαγαρισμένη,
δὲν ἦταν κρίσες νὰ μὲ πᾷς, κατήδες νὰ μὲ κρίνῃς;
μόν' μὤκοψες τῆς κόσαις μου μὤκοψες τῆς πλεξίδαις!
—μώρ' σύ 'σαι σκύλα κι' ὀβρηὰ, σκύλα μαγαρισμένη,
δὲν ηὗρες ἄντρα ν' ἀγαπή(σῃ)ς, δὲν ἦτον παλληκάρια,
μόν 'γάπησες τὸν ἄντρα μου, ἐμένα νὰ χωρίσῃς;

42.

Η ΡΩΜΗΟΠΟΥΛΑ.

Ὅλαις ἡ ὤμορφαις σέρνουν κ α μ ά ρ ι,
καὶ μιὰ στὴ μέση πὤχει τὴ χάρι,
Τοῦρκος τὴν ἀγαπᾷ κι' αὐτὴ δὲν ξέρει·
σὰν πῆρε κ' ἔμαθε τὰ μαῦρα φέρει·
«μάνα μου, σφάζουμαι, Τοῦρκον δὲν παίρνω
μάνα μου, κόφτομαι, Τοῦρκον δὲν θέλω.»
—κόρη μου, κι' ἂν σφα(γ)ῇς, κόρη, κι' ἂν κοπῇς,
τί νὰ σοῦ κάνω, τί νὰ σοῦ κάνω!
—πέρδικα γένουμαι, τὰ πλάγια παίρνω
Τοῦρκο δὲν παίρνω, Τοῦρκον δὲν θέλω.
—κυνηγὸς γένομαι κ' ἐκεῖ σ' εὑρίσκω
κ' ἐκεῖ σ' εὑρίσκω καὶ σὲ τσακώνω.
—σταφύλι γένουμαι, ς' κλῆμα κρεμνιοῦμαι,
Τοῦρκον δὲν παίρνω, τοῦρκον δὲν θέλω.

—δραγάτης γένουμαι κ' ἐκεῖ σ' εὑρίσκω,
κι' ὄντας σὲ εὕρω δὲν θὰ σ' ἀφήσω.
—κρασάκι γένουμαι 'ς βαένι μπαίνω
Τοῦρκον δὲν παίρνω, τοῦρκον δὲν θέλω.
—κρασοποῦλος γένουμαι κ' ἐκεῖ σ' εὑρίσκω.
καὶ δὲν σ' ἀφίνω, καὶ δὲν σ' ἀφίνω.»

43.

ΑΓΑΠΗΤΙΚΟΣ.

Κάτου σὲ θάλασσα, 'ς ἐρημονήσι,
αἴτὸς κατέβηκε νὰ κυνηγήσῃ,
δὲν κυνηγάει λαγοὺς κι' ἀλάφια,
μοῦν' κυνηγάει τὰ μαῦρα μάτια·
«μαῦρά μου μάτια, κόκκιν' ἀχείλῃ,
πρόβαλ' ἀγάπη μου, στὸ παραθύρι·
—γαϊτάνι πλέγω καὶ δὲν ἀδειάζω,
σὰν τ' ἀποπλέξω, σὲ κουβεντιάζω.
—γραφὴ σοῦ στέλνω καὶ σὰν τὴ λάβῃς
ἀναγνωσέ την νὰ καταλάβῃς·
σὰν τὴ διαβάσῃς, μὴν τὴ ξεσκίσῃς,
κ' ὕστερ' ἀγάπη μου, μὲ λησμονήσῃς.

Ἐπισφραγίζομεν δὲ τέλος τὴν συλλογὴν ἡμῶν μὲ τὰ ἑξῆς δύο ἐκ πολλῶν ποιητικὰ προϊόντα δημοτικῆς καὶ ἀνθηρᾶς μούσης, ὅπως δείξωμεν ὁπόσον ἐπιτυγχάνουσιν οἱ τὴν δημοτικὴν γλῶσσαν τοῦ λαοῦ καὶ τῶν τραγουδίων μεταχειριζόμενοι. Ὁ ποιητὴς τοῦ τελευταίου ᾄσματος ἶνε ὁ κύριος Ἀχ. Παράσχος, τοῦ δὲ πρώτου, ἅτε καὶ μᾶλλον πλησιάζοντος εἰς τὰ δημοτικὰ ᾄσματα, ἶνε εἰς ἡμᾶς ἄγνωστος.

44.

Ο ΕΡΩΜΕΝΟΣ.

Ἕναν καιρὸ ἤμουν πουλὶ,
καὶ μ᾽ ἀγαποῦσανε πολλοί·
πουλί ἤμουν καὶ λαλοῦσα,
καὶ μὲ χαρὰν πετοῦσα·

Κι᾽ ἀπ᾽ τὴν καλή μου συντροφιὰ
μὲ ἀγαποῦσαν τὰ πουλιὰ,
καὶ μ᾽ ἔπαιρναν κοντά τους
γιὰ νὰ μ᾽ ἔχουν συντροφιά τους.

Σὲ περιβόλια, σὲ δεντριὰ,
μαζὶ μὲ ὅλα τὰ πουλιὰ,
σὲ κάμπους, σὲ μπαχτσέδες,
σὲ ζεύκια ᾽ς ἐγλεντσέδες.

Καὶ τώρα ὕπνοι μ᾽ ἀγρυπνοῦν
καὶ συλλογαὶς μὲ τυραννοῦν,
μὲ ἄχ, μὲ βὰχ πλαγιάζω,
ξυπνῶ κι᾽ ἀναστενάζω.

Ὅλου τοῦ κόσμου ἡ χαραὶς
᾽ς ἐμένα λύπαις φοβεραὶς,
τῆς γῆς τὰ χορταράκια
᾽ς ἐμένα ᾽νε φαρμάκια.

Καὶ τῶν ἀνθῶν ἡ μυρουδιὰ
δὲν μοῦ εὐφραίνει τὴν καρδιὰ,
βιολιὰ δὲν μὲ εὐφραίνουν,
μάλιστα μὲ πικραίνουν.

Μένα τὸ πάθος μου πολὺ,
ὁπ' ἀγαπῶ ἕνα πουλὶ,
μακρυὰ 'π' τὴ γειτονειά μου,
καὶ τὸ καίετ' ἡ καρδιά μου.

Καὶ λέγω μὲ τὴν συλλογὴ,
νά ἤμουν ἕνα χρυσὸ πουλὶ,
μὲ τρόπον νὰ πετάξω,
νὰ πάω νὰ τ' ἀγκαλιάσω.

Καὶ νὰ τὸ πάρω νὰ διαβῶ,
μέσα στὰ δάση μοναχὸ,
στὰ ἔρημα τὰ δάση,
κι' ὁ κόσμος νὰ μᾶς χάσῃ.

Ν' ἀνταμοθοῦμε μιὰ φορὰ,
νὰ γίν' ἡ λύπη μας χαρὰ,
νὰ γλυκοφιληθοῦμε,
κἀνέν' μὴ φοβηθοῦμε.

45

ΤΟ ΠΟΤΑΜΙ ΚΑΙ Ο ΘΛΙΜΜΕΝΟΣ ΠΟΙΗΤΗΣ.

Ποτάμι ταξειδιάρικο, ποτάμ' ἀγαπημένο,
μυριολογόντας ποῦ μοῦ πᾷς νὰ βυθισθῇς, καϋμένο;
Ἄχ, σὰν κ' ἐμᾶς εἶσαι καὶ σύ· ὅποιος μπροστὰ βαδίζει,
ὅποιος βαδίζει πάντα ἐμπρὸς, ποῦ πάει δὲν γνωρίζει.
Ἐγὼ, ἐγὼ νὰ σοῦ τὸ πῶ, ἐγὼ, καλὸ ποτάμι,
στὰ κρυσταλλένια σου νερὰ ἡ μοῖρα τί θὰ κάμῃ.
Ἀπὸ τὴν ἄβυσσο ἔρχεσαι, στὴν ἄβυσσο θὰ πέσῃς,
δὲν θὰ μπορέσῃς νὰ σταθῇς, φτωχὸ, δὲν θὰ μπορέσῃς!
Τὸν νόμο πρέπει τὸν κοινὸ κ' ἐσὺ ν' ἀκολουθήσῃς,

ποτάμι, θὲ νὰ στερευθῇς· ποτάμι, θὲ νὰ σβύσῃς.
Ἄχ βλέπε, βλέπ' ὅσο μπορεῖς, καὶ μάτια ἂν δὲν ἔχῃς,
τὸν ἀσημένιον οὐρανὸ, τὰ λούλουδα ποῦ βρέχεις·
Βλέπε τῆς γῆς τὴν ὠμορφιὰ καὶ τ' οὐρανοῦ τὴ χάρι,
πρὶν πέσῃς μέσ' στὰ σκοτεινὰ κ' ἡ ἄβυσσο σὲ πάρῃ.
Ἀργὰ, ἀργὰ, μὴ βιάζεσαι· τὸν οὐρανὸ στοχάσου,
τὸν οὐρανὸ ποῦ ἀντανακλᾷς καὶ σέρνεις τὰ νερά σου.
Ἰδὲ τὰ νέφη τὰ λευκὰ, ποῦ ἀπάνου σου περνοῦνε·
γιατὶ τὰ μοιάζεις, ποταμὲ, γι' αὐτὸ σὲ χαιρετοῦνε.
Ἐσὺ εἶσαι σύννεφο ὑγρὸ, λευκότερο ἀπ' τὰ κρίνα,
ἐσ' εἶσαι σύννεφο τῆς γῆς, καὶ τ' οὐρανοῦ ἐκεῖνα.
Γιὰ πές μου, πές μου, ποταμὲ, τὴν μάνα ποῦ τὴν ἔχεις;
ποιὰ σύννεφα σ' ἐσπείρανε σ' ἐγέννησαν καὶ τρέχεις;
Ἄχ, μοιάζεις μὲ τὸν ἄνθρωπο, ἄχ, μοιάζεις καὶ μ' ἐμένα,
ὅμως ἐγὼ κουράσθηκα μπροστήτερ' ἀπὸ σένα.
Μ' ἔρχεται τώρα, ποταμὲ, στὸ κῦμά σου νὰ πέσω,
τὴ φλόγα πῶχω μέσα μου στὰ στήθια σου νὰ σβέσω.
Ἐγὼ φωτιὰ, ἐσὺ νερὸ, ποτάμι, θὰ μὲ σβύσῃς,
ἔχεις τῆς λήθης τὸ νερὸ, καὶ θὰ μοῦ τὸ ποτίσῃς·
Ἔλεγε καὶ 'ς τοῦ ποταμοῦ τὴν ἄκρη ἐπεριπάτει
ἕνας θλιμμένος ποιητὴς μὲ δακρυσμένο μάτι·
Ἕνας π' ἀγάπησε πολὺ καὶ δὲν ἀνταγαπήθη·
καὶ βλέποντας, καὶ βλέποντας τὸ κῦμα λησμονήθη.
Δὲν εἶδε ὅτι ἔπεφτε μέσ' στὸ τρεχάτο μνῆμα,
τὸ κῦμα ἔλαβε τὸ νιὸ κ' ἡ ἄβυσσο τὸ κῦμα.

ΤΕΛΟΣ.

ΓΛΩΣΣΑΡΙΟΝ.

Α΄.

Ἑρμηνεία τῶν ἐν τοῖς ᾄσμασι δυσλήπτων καὶ ξένων λέξεων.

Α.

Τὸ α πολλάκις προστίθεται ἐν ἀρχῇ λέξεως ἀπὸ συμφώνου ἀρχομένης· τρέπεται δὲ ἐνίοτε εἰς α τὸ ε, η καὶ ο ἐν ἀρχῇ λέξεως.

Ὁ ἀσυναίρετος τῶν ῥημάτων τύπος μάλιϛα τῶν εἰς χω=αου διατηρεῖται ἐνίοτε ἐν τοῖς ᾄσμασι, συνειθέστατα δὲ ἐν τῇ ὁμιλίᾳ.

ἀβδελλωμένο, τὸ συνηρμοσμένον δεσμῷ, οἷον βδέλλᾳ, διερραγὸς τρυβλίον.
ἀγιόκλημα, αἰγόκλημα.
ἀγναντεύω, προςβλέπω μακρόθεν, ἢ ἀπ᾿ ἀντικρύ.
ἀγροικάω-ῶ, κατανοῶ.
ἀδερφοπτὸς, ἀντὶ ἀδερφοποιτὸς, θέσει ἀδελφός.
ἄϊντε (τουρ.) ἄϊστε, ἄγε, ἄγετε.
ἀϊτέρι, καὶ ἀϊταίρι(ον), ἑταῖρος, σύζυγος.
ἀκόνι(ον), ἡ ἀκόνη.
ἀκορμώνει, λυγίζει.
ἀκουμβῶ, (λατ.) ἐπερείδομαι, στηρίζομαι.
ἀκούρμεναν, ἠκροάζοντο.
ἀκριβότερη, ἡ φίλτερος.
ἄλαλο, μτφρ. ὡς καὶ ἐν τῇ φράσει, «μαύρη κι᾿ ἄλαλη νὰ γένῃς.»
ἀλλαμάνος, ἀντὶ τοῦ ἀλλεμάνος=Γερμανὸς καὶ μτφρ. ἄθρησκος, ἄθεος, ἢ ὀπαδὸς ξένης θρησκείας· φαίνεται δ᾿ ὅτι ἔλαβε τοιαύτην σημασίαν ἡ λέξις ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τοῦ λουθηρανισμοῦ, ὃν οἱ γερμανοὶ πρῶτοι παρεδέχθησαν καὶ οὓς ὁ Πάπας ἐχαρακτήρισεν ὡς ἀθέους.
ἀλέθω, ἀλήθω.
ἄλικος, κατακόκκινος χρωματισμός.
ἀλλιῶς, ἀντὶ ἀλλέως.
ἀμὰ, (ἰταλ.) ἀλλά.
ἀμασκάλη, ἀντὶ μασχάλη.
ἀνακαράδες, μουσικὰ ὄργανα.
ἀνακονιοῦμαι, σείομαι.
ἀναμεράου-ῶ, παραμερῶ, ἐκχωρῶ τῆς ὁδοῦ.
ἀνασκουμπώνω, ἀνασύρω τὰ κάτω τοῦ ἱματίου.
ἀνιψιόκας, ἀνεψιός.
ἀντάρα, ὁμίχλη, γνόφος.

ἀ ν τ ὶ, ὑφαντικὸν ἐργαλεῖον.
ἀ ν τ ι λ ο γ ι ὰ, ἀπάντησις, ἐπιστολή.
ἀ π α ὶ (κ ι'), ὕστερον.
ἀ π ά ρ γ ι α κ α, ἐγκατέλειψα, παρήτησα.
ἀ π ά ρ θ ε ν ο, παρθένος κόρη.
ἁ π λ ώ ν ω, ἐκτείνω, ἐκτυλίσσω.
ἀ π ο σ κ ε π ά ζ ω, κατακαλύπτω.
ἀ ρ ά δ α, γραμμὴ, σειρὰ, ἀμοιβαδόν.
ἀ ρ α ν τ ί ζ ω, καὶ ῥ α ν τ ί ζ ω, ῥαίνω.
ἀ ρ α χ ν ί ζ ω, ἀραχνιόω-ῶ.
ἀ ρ γ α λ ε ι ὸ ς, ὁ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἱ σ τ ὸ ς, ἱ σ τ ώ ν.
ἄ ρ γ α ν α, μουσικὰ ὄργανα.
ἀ ρ γ α τ ε ι ὰ, ἐργάται.
ἀ ρ γ κ ι λ ὲ, ζῶα ἀφειμένα εἰς νομὴν ἄνευ ἐπιτηρήσεως.
ἀ ρ ε σ ε ι ὰ καὶ ἀ ρ ε σ κ ε ι ὰ, ἀρέσκεια.
ἁ ρ μ ά τ α, ἀντὶ ἁ ρ μ ά δ α, ϛόλος.
ἁ ρ μ ά τ α ι ς, ἱμάτια, ἐνδύματα.
ἀ ρ ν ί θ ι α, ὄρνιθες, ἀλέκτορες.
ἀ ρ τ σ ο υ ά λ ι α (τουρ. ἀρτσουάλ) ἀναφορά.
ἀ σ ί κ η ς (τουρ. ἀσίκ), λεβέντης καὶ μτφρ. ὑπερήφανος, ὑπεροπτικός.
ἀ σ κ έ ρ ι, (τουρ.) πληθὺς, στρατός.
ἄ σ π ρ α, τουρκικὸν νόμισμα, τὸ τρίτον τοῦ παρᾶ καὶ γενικώτερον, τὸ ἀργύριον, τὰ χρήματα.
ἀ σ τ ο χ ά ο υ-ῶ, λησμονῶ.
ἀ σ τ ρ ά κ α, ὀστρακία νόσος.
ἀ σ τ ρ ί τ σ ι, ἀντὶ ἀ σ τ ρ ί τ η ς, εἶδος ὄφεως.
ἀ τ ζ α μ ὴ ς, (τουρ.) πρωτόπειρος, ἀδαής.
ἄ τ ι, (τουρ.) ἵππος ἀμουνούχιϛος, βαρβάτος.
ἀ τ ό ς μ ο υ, ἐγὼ αὐτός.
α ὐ γ α τ ί ζ ω, (β) ἐπαυξάνω τι, προσθέτω.
α ὐ γ ε ρ ι ν ὸ ς, ὁ τῆς πρωΐας λαμπρὸς ἀστὴρ, μτφρ. ὡραῖος.
ἀ φ έ ν τ η ς καὶ ἐφέντης=α ὐ θ έ ν τ η ς (τουρ. ἐφέντ) πατὴρ, κύριος.
ἀ φ ι κ ρ ά ζ ο(υ)μ α ι, ἀκροάζομαι, ἀκούω μετὰ προσοχῆς.
ἀ χ α μ ν ὸ ς, κακὸς, ἄσχημος, ἰσχνός· καιρὸς ἀχαμνὸς=κακοκαιρία· ἀχαμνὸν πρόβατον =ἰσχνὸν, ἄπαχον.
ἀ χ ὸ ς, ἠχὼ, ἦχος, βρόμος.
ἀ χ ο ύ ρ ι, (τουρ.) ζωοστάσιον.
ἄ χ τ ι, (τουρ.) ἡ ἐκδικήσεως ἐπιθυμία.

Β.

Ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τὸ β προφέρεται εἰς πολλὰς λέξεις, εἴτε ἐν ἀρχῇ εἴτε ἐν τῷ μέσῳ ὡς τὸ Γαλ. b. ἠκολουθήσαμεν δὲ τὴν γραφὴν μπ. Πολλάκις τὸ υ, ὡς ὑποτακτικὸν διφθόγγου ὂν, εἴτε παραλειπομένου τοῦ ἐπιτακτικοῦ εἴ-

τε οὔ, προφέρεται ὡς β· ἐν τῇ γραφῇ ἐνιαχοῦ διετήρησα τὸ β, παραλειπομένου τοῦ ἐπιτακτικοῦ.

βαγγέλιο, εὐαγγέλιον. (βιβλίον τῆς ἐκκλησίας).
βαένι καὶ βαγένι, βουτσί(ον), βαρέλι, κάδος.
βάϊ, (τουρ.) ἐπιφώνημα σχετλιασμοῦ.
βαλαντώνομαι, ἔρωτι μέμηνα.
βαλμᾶς, βουκόλος.
βαρβάτος, ἀμουνούχιστος, μτφρ. ἀνδρεῖος, γενναῖος, πλούσιος.
βαρ(γ)ιὰ, βαρέως· βαριὰ κοιμᾶται=βαθὺ ὑπνώττει.
βασίλεμμα καὶ βασίλεψις ἡλίου, ἡ δύσις αὐτοῦ.
βασιλεύει, ἐπὶ ἡλίου (καὶ ἀστέρων) ἀντὶ δύει.
βγῆκε (βγαίνω) ἐκβαίνω.
βγιὸ καὶ βιὸς, περιουσία, πλούτη.
βεζύρης, (τουρ. βεζὺρ) τίτλος καὶ βαθμὸς ἀποδιδόμενος εἴς τινας διοικητὰς ἐπαρχιῶν, ἢ πασσάδες.
βέργα, (λατ.) μαστίγιον.
βζιὰ, ἀντὶ βουζιὰ καὶ βυζιὰ, οἱ μαστοί.
βίγλα, (ἰταλ.) καὶ τουρκιστὶ καραούλι, στρατιωτικὴ φυλακὴ ἢ σκοπὸς, καὶ ἡ σκοπιά.
βιγλάω καὶ βιγλίζω, βλέπω καὶ παραμονεύω.
βιλαέτι, (τουρ.) ἡ πατρὶς ἢ τὸ μέρος ἐξ οὗ κατάγεταί τις.
βιτσιὰ (βίτσα, μαστίγιον) μαστίγωσις, πλῆξις.
βλάμης, ταὐτὸν τῷ ἀδερφοπτός.
βλαστολογῶ, ἐπὶ φυτῶν, κορφολογῶ.
βλιάζει ἀντὶ βουλιάζει, βυθίζεται.
βοϊβόντας, (βλαχ.) ἄρχων Βλαχίας, ἡγεμὼν, καὶ παρὰ τούρκοις ὁ ἔπαρχος τόπου.
βουγγῶ, βοῶ.
βουλὴ, βούλησις, θέλησις.
βραδυάζο(υ)μαι, νυκτώνομαι.
βρακὶ, βράκος ἢ ῥάκος.

Γ.

Τὸ φωνῆεν ι πρὸ φωνήεντος ἀποσκληρωνόμενον προφέρεται ὡς τὸ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις ἡμίφωνον j, τὸ αὐτὸ δὲ πάσχουσι καὶ ἄλλα φωνήεντα ἢ δίφθογγοι, προφερόμεναι ἐν τῇ καθομιλουμένῃ ὡς ι· ἐνίοτε δὲ μεταξὺ φωνηέντων ἀναφαίνεται τὸ j. Πρὸς περισσοτέραν τοῦ πράγματος δεῖξιν προσετέθη ἐν πολλοῖς ἀντὶ τῆς τοῦ j γραφῆς τὸ

γ· τοῦτο ἄλλοι ἄλλως γράφουσι.

γ α ζ έ π ι (τουρ.) ἀπροσδόκητος, συμφορά.

γα ῖ μ α, αἷμα, προφέρεται οὕτως εἰς ὀλίγα μόνον μέρη τῆς Ἠπείρου.

γ α ϊ τ ά ν ι, πλέγμα σηρικὸν, σειράς· «φρύδια σὰν γαϊτάνι, =ὀφρύων τὸ εὔγραμμον.»

γ α λ ά ζ ι ο ν, χρῶμα κυανοῦν, καὶ ἔνδυμα.

Ἰγάλι, γ ά λ ι, ἠρέμα.

γ ε ρ ὰ ς,—δ ε ς. (τουρ.) πληγὴ,—αί.

γ ι ά τ α, ἰδού τα=ἰδοὺ αὐτά.

γ ι α ί ν ω, ἰαίνω, ἰατρεύομαι.

Ἰγ ι α λ ὸ ς, αἰγιαλὸς, θάλασσα.

γ ι α τ ά κ(ι), (τουρ.) κλίνη καὶ μέρος κατοικίας.

γ ί δ(ι), αἶξ—γός.

γ ι λ έ κ ι, ἀντὶ γ ε λ έ κ ι, ὑπενδύτης μέχρι ζώνης.

γ ι ο υ μ ί ζ ω, ἀντὶ γεμίζω, πληρῶ.

γ ι ο υ ρ γ ά ν ι α (τουρ.) ἐφαπλώματα.

γ ι ο υ ρ ο ύ σ ι (τουρ.) ἐφόρμησις

γ ι ῶ μ α, ἀντὶ γεῦμα.

(γ)κ α λ τ ι ρ ί μ(ι) (τουρ.) τὸ λιθόστρωμα τῆς ὁδοῦ, καὶ ἡ λιθόστρωτος ὁδός.

(γ) κ ι β ο ύ ρ ι(ο ν), κιβώριον, τάφος.

(γ)κ ι ζ ε ρ ῶ· (τουρ. γκιζέριμ) περιδιαβάζω, περιπατῶ.

(γ)κ ι ν τ ὴ ς(τουρ.κιτὶ) πονηρός.

(γ)κ ι ο φ ύ ρ ι, γέφυρα.

(γ)κ ι τ έ ρ ι (τουρ.) παράπονον.

(γ)κ ι ο υ λ ὲ ς—δες· (τουρ.) ὀβούζιον, κοῦφος σφαῖρα κανονίου.

γ κ ι ο ύ λ ι,—α, (τουρ.) τριαντάφυλλον.

γ κ ι ο ὺ λ-μ π α χ τ σ ὲ ς, ῥοδεών.

(γ)κ υ λ μ έ ν η, κυλισμένη.

γλ ῦ σ ε, λύτρωσον.

γ λ υ τ ώ ν ω, ἀπαλάττω καὶ ἀπαλάττομαι.

γ ν έ θ ω, νήθω.

γ ο ν ι κ ὸ, πατρικὸς οἶκος.

γ ο ν τ ζ ὲ ς (τουρ.) κάλυξ.

γ ρ ά β ο ς, εἶδος δένδρου.

γ ρ α μ μ έ ν ο ς, ἐζωγραφισμένος, πεποικιλμένος.

γ ρ ί β α ς, ἵππος.

γ υ α λ ὶ, ὕελος, καὶ καθρέπτης.

γ υ α λ ί ζ ο(υ) μ α ι, κατοπτρίζομαι.

γ υ ι ό κ α ς, (γυιὸς) υἱὸς, μτφρ. παλληκαρᾶς.

Δ.

δ ῆ μ α, ἀντὶ βῆμα.

δ ι ά ζ ο(υ)μ α ι, ταλασιουργέω.

δ ι α ν ε ύ ο(υ) μ α ι, ὀνειρεύομαι.

δ ι α φ ο ρ ε ύ ο(υ)μ α ι, ὠφελοῦμαι.

δ ί ν ω, ἀντὶ δίδω, δίδωμι.

δ ι φ τ έ ρ ι, σημειωματάριον, κατάστιχον.

δ ο κ α ν ί κ ι, δ α κ α ν ί κ ι, καὶ δ ε κ α ν ί κ ι, μακρὰ ῥάβδος.

Ε.

Τὸ ε ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τρέπεται εἰς ι.

ἰκοσσάρισεν, ἀντὶ εἰκοσσάρισεν, ἔφθασε τὸ εἰκοστὸν ἔτος.

ἔκοψε (στὸν ὦμο), ἤρατο ἐπ' ὤμου.

Ζ.

ζακόνι (Σλαβ.) ἔθος, ἕξις.

ζαπώνω (τουρ. ζάπτ ἐτέριμ) ἐξουσιάζω, κατακρατῶ, περιορίζω.

ζάρκος ἀντὶ ζόρκος, γυμνός.

ζαφείρ(γ)ι,—α, σάπφειρος, εἶδος πολυτίμου λίθου.

ζερβὶ, ἀριστερόν.

ζευγάρι, ὄργωμα, 2) ζεῦγος.

ζεύκι (τουρ.) διασκέδασις, εὐωχία, ἡδυπάθεια.

ζιαφέτι (τουρ.) συμπόσιον.

ζιγκὶ (τουρ.) σταπέδιον.

ζιουπῶ, ἀντὶ ζουπῶ, πιέζω, θλίβω.

ζολότα, τουρκικὸν νόμισμα, ἀξίας τριῶν τετάρτων τοῦ γροσίου.

ζόρ, (τουρ.) δυσκολία, βία.

ζουλουμτσιάριδες, (τουρ. ζουλουμκιάρ) ἐπιζήμιοι, ἄδικοι.

ζουρνατζῆς (τουρ.) ὁ παίζων τὸν ὀρθὸν αὐλόν.

ζυγώνω, πλησιάζω, προσεγγίζω.

Η.

Τὸ η πολλάκις ἐν ἀρχῇ ἢ ἐν μέσῳ λέξεως εὑρισκόμενον τρέπεται εἰς ε, ἐνιαχοῦ δὲ προφέρεται ὡς τὸ γαλλικὸν u συνεργοῦντος καὶ τοῦ ἡγουμένου συμφώνου, οἷον, σήκου (schukou) =ἀνάστα.

Θ.

Ἐνιαχοῦ ἀνταλλάσσεται μετὰ τοῦ χ, ἀλλαχοῦ δὲ τρέπεται εἰς φ.

θἀλά ἀντὶ τοῦ θέλω νά.

θεμονιάζω, θέτω εἰς σωρὸν θημόνας, θημολογέω-ῶ.)

θεργιά, θηρία.

θέσια, ὄψις, οἱ χαρακτῆρες τοῦ προσώπου.

θιάματα, θαύματα.

θιός, θεός.

θλάμπουρο, ἀντὶ φλάμπουρο (λατ.) ἡ σημαία.

θλιά, θηλέα.

θύγου, θυγάτηρ.

Ι.

ἴγκλαις, ζῶναι σαγμάτων.

ἰκκλησία, ἀντὶ ἐκκλησία.

ἰ μ τ ά τ (τουρ. καὶ μ ε ν τ ά τ ι, ἐπικουρία, βοήθεια.
ἴ σ κ ι ο ς, σκιά.
ἴ τ σ ι ο υ (τουρ. χὶτς) οὐδαμῶς, οὐδόλως.

K.

Κ α β α λ λ ά ρ η ς, ἱππεύς. 2) μέλαθρον ἤτοι ἡ τὴν στέγην ἀνέχουσα μεγάλη δοκὸς (σελ. 188. στίχ. 13.)
κ α β ο ύ λ ι (τουρ.) ἀνοχὴ, παραδοχή· δὲν τὸ κάνω καβούλι = δὲν τὸ ἀνέχομαι, δὲν τὸ συγχωρῶ.
κ α γ κ έ λ ι, περιδιάβασις.
κ α θ ά ρ (γ) ι ο, ἐπὶ σίτου καὶ ἄρτου καθαροῦ, μὴ μεμιγμένου κριθῇ ἢ ἄλλῳ τινί.
κ α ϊ τ ε ρ ῶ, ἀντὶ καρτερῶ, περιμένω, ὑπομένω.
κ ά λ ε σ ι α, τὸ μαύρους ὀφθαλμοὺς ἔχον πρόβατον.
κ ά λ λ ι α, κάλλιον.
κ α λ λ ι γ ώ ν ω, πεταλώνω.
κ ά λ λ ι ο ς, ὡραῖος, καλὸς πολύτιμος, μτφρ. ἡ νύμφη (σελ. 49. ᾆσ. 17.)
κ α λ (ο) ι α κ ο ύ δ α, κολοιός.
κ ά λ π ι κ ο, (τουρ. κὰλπ), κίβδηλον.
κ α μ ά ρ ι, ἐνάβρυνσις, ἐρωτοτροπία.
κ α ν ά τ ι, μικρὸν ἀγγεῖον πήλινον ἢ ξύλινον.
κ ά π λ α, ἀντὶ κ α π ο ύ λ ι α, τὰ ὀπίσθια τοῦ ἵππου, ὄνου, ἡμιόνου.
κ α ρ α ο ύ λ ι, (τουρ.) σκοπιὰ, φυλακή.
κ α ρ (γ) ι ο φ ί λ ι, πυροβόλον ἀλβανικόν.
κ α ρ (γ) υ ο φ ύ λ λ ι, φυτὸν εὐῶδες ἐκ τῶν φυλλωμάτων οὕτως ὀνομασθὲν (κόστος).
κ α τ α κ ν ι ά, ἀντὶ καταχνιὰ τὸ ἐξ ἀναθυμιάσεων θολερὸν τῆς ἀτμοσφαίρας, ἡ ἀτμίς.
κ α τ ά ρ τ ι (ο ν), ἱστὸς πλοίου.
κ α τ η λ ί κ ι α, (τουρ.) αἱ ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ κ α τ ῆ διοικήσεις.
κ α τ ὴ ς, δικαστὴς τοῦρκος.
κ ά τ σ ε, κάθου.
κ ε λ λ ά ρ ι, (τουρ.) οἰκιακὴ ἀποθήκη προϊόντων, κλπ.
κ ε ν τ ά ω-ῶ, ποικίλλω.
κ ε χ α γ ι ᾶ ς, (τουρ.) ἐπίτροπος διοικητοῦ, καὶ ὑποδιοικητής.
κ ι α μ έ τ (ι) (τουρ.) κατακλυσμὸς, καταστροφὴ, ταραχή.
κ ι μ έ ρ ι, (τουρ.) καμάρα· μτφρ. ζώνη δερματίνη ὑπὸ τὰ ἱμάτια, ἐν ᾗ συνήθως οἱ ὁδοιπόροι φιλάττουσι τὰ χρήματά των.
κ ι ό σ κ ι, (τουρ.) περίπτερον οἴκημα ἐν ἐξοχῇ ἢ ἐν κήπῳ, σκιάς.
κ λ α π α τ ά ρ (γ) ι α, πτέρυγες πτηνῶν.
κ λ α ρ (γ) ι ά, κλαδίσκοι, κλάδοι.
κ λ ω τ σ ά ω-ῶ, (λατ.) λακτίζω.
κ ό λ ι, (τουρ.) μτφρ. ἡ περίπολος.
κ ο (υ) μ π ά ρ ο ς, (λατ.) ξένος, φίλος. 2) οἱ ἐκ βαπτήσεως ἢ γαμηλίου στέψεως οἰκεῖοι.

3) σύζυγος.
κονάκι, (τουρ.) σταθμὸς ὁδοιπόρων, δωμάτιον.
κονεύω, σταθμεύω, καταλύω, ξενίζομαι.
κονιαρχτίζω, κονιορτόω-ῶ.
κοντὰ, πλησίον.
κοντογούνι, ἡ μέχρι ζώνης μηλωτὴ (γούνα).
κοντυλένια, (κονδύλιον) μτφρ. λεπτή.
κοπέλα, (ἀλβ.) κορίσκη.
κοπέλι, ὑπηρέτης, δοῦλος.
κοράκια, μτφρ. αἱ καλογραῖαι (σελ. 66. στίχ. 7)
κορασίδα, κόρη.
κορδέλα, μτφρ. σανδάλιον.
κορμέκι, ἀντὶ κουμέρκι, τελωνεῖον.
κο(υ)ρημαδιὰ, κορεμαδιὰ, χήρα.
κο(υ)ρσούμι, (τουρ.) μόλυβδος καὶ ἡ ἐκ μολύβδου σφαῖρα ὅπλου.
κόρφος, κόλπος.
κόσσα, ὅ παρ' ἄλλοις κότσος, πλεξίς.
κοτνὶ, ἀντὶ κουτουνὶ, μεταξωτὸν ὕφασμα τουρκίας, καὶ ἡ ἐκ τούτου ἐσθής.
κοτρόνα, μέγας λίθος.
κοτσάμπασης, (τουρ.) δημογέρων, προεστώς.
κουβάρι(ον), τολύπη.
κουβέντα, ὁμιλία, συνομιλία.
κουβέτι, (τουρ.) δύναμις, ἰσχύς.
κουκλωτὴ, ἀντὶ κουκουλωτὴ, κεκαλυμμένη· μτφρ. σεμνοπρεπὴς, καλλιπρεπής.
κούλια, (τουρ. κουλὲ) πύργος.
κούπα, κύθη, ποτήριον.
κούρβα, γυνὴ πλάνος, ἐπὶ δυσφημίας.
κουρσεύω, ληστεύω, λεηλατῶ, λαφυραγωγῶ.
κουσκούνια, τελαμῶνες οἵτινες διερχόμενοι ἀσφαλίζουσι τὸ σάγμα.
κούτσο(υ)ρο, στέλεχος δένδρου, μτφρ. ἐπὶ ἀναισθήτου.
κουτσὸς, χωλός.
κραίνω, καὶ κρένω, ὁμιλῶ, λέγω.
κρανιὰ, ἀντὶ ἀκρανιὰ, εἶδος δένδρου.
κρουστὸ, κροτητὸς ἱστός.
κω(ου)φοδιαβάζω, μτφρ. μικρὸν λογίζομαι.

Λ.

Τὸ λ τρέπεται ἐνίοτε εἰς ρ, καὶ τἀνάπαλιν.

λαβωμένος, πληγωμένος.
λαένι, λάγυνος.
λάλος, θεῖος.
λαντζοδέρνο(υ)μαι, κόπτομαι ὀδυρόμενος.
λεβέντης, παλληκάριον, πάλλαξ· μτφρ. ὁ κομψευόμενος.
λέρα, (ἀλβ.) ῥύπος. μτφρ. αἰσχρός.
λέσι,—α, (τουρ.) ἐνησιμαῖον σῶμα ἐν ᾧ ἄρχεται ἡ σῆψις,

τὸ ὁμηρικὸν, ἑλώρια.
λημέρι, ἐνδιαίτημα, καταφύγιον λῃστῶν.
λιγγρὶ, ὁ ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ ἀλέκτορος λοφίσκος, τὸ παρ' ἀρχαίοις κυρβασία.
λιχνὴ, ἀντὶ λιγνὴ, λεπτὴ, μτφρ. εὐειδής.
λογάρι, χρήματα.
λογιάζω, παρατηρῶ, προσβλέπω.
λογιοῦμαι, ὀνομάζομαι, λογίζομαι, καλοῦμαι.
λόντσια, (τουρ. λόντζα), συμβούλιον ὁμάδος ἀτόμων, καὶ ὁ τόπος ἐν ᾧ τοῦτο γίνεται,
λουφὲς, (ἀλβ.) μισθός.

Μ.

μαλώνω, ἐπιπλήττω, ἐπιτιμῶ, φιλονεικῶ.
μανούσια, ἄνθος.
μαντάτι, (λατ.) εἴδησις.
μαντήλι(ον), (λατ.) προσόψιον, χειρόμακτρον, ῥινόμακτρον.
μαξιλάρι(ον), (ἰταλ.) προσκέφαλον.
μαξούμικα, (τουρ. μαξοὺμ) νήπια.
μαραζιάρης, (τουρ. μαραζλὶ) ἐμπαθὴς, ἀσθενὴς τὸ σῶμα.
μαρ(γ)ιόρος, ἀντὶ μαριόλος, (ἰταλ.) ἀπατεών.
μαρμάρα, μτφρ. στεῖρα.
μασκαραλίκι, (τουρ.) αἰσχύνη, ἐμπαιγμός.
μαστραπᾶς, (τουρ.) χάλκινον ἀγγεῖον, εἶδος ποτηρίου.
ματουτσίναρο, παρ' ἄλλοις ματοτσίνουρο, βλεφαρίς.
μαῦρος, ἵππος.
μαχαλᾶς, (τουρ.) συνοικία.
μαχμουτιὲς—έδες, χρυσοῦν νόμισμα τουρκίας τοῦ Σουλτὰν Μαχμούτη β'. ἀξίας 80 περίπου γροσίων σήμερον.
μαχραμᾶς, (τουρ.) λεπτότατον ὕφασμα δι' οὗ αἱ γυναῖκες τῶν τούρκων καλύπτουσι τὴν κεφαλὴν καὶ τὸ πρόσωπον· νυμφικὴ καλύπτρα.
μεϊντάνι (τουρ.) πεδίον, πλατεῖα, μτφρ. ἔβγαλα στὸ μεϊντάνι=ἀπεκάλυψα, ἔκαμα φανερόν.
μεντζίλι, (τουρ.) τρέξιμον, δρόμος.
μερουδικὰ, ἀντὶ μυρουδικὰ, τὰ μῦρα.
μερχαμέτ (τουρ.) εὐσπλαχνία, ἔλεος.
μετερίζι, (τουρ.) προμαχών.
μήνα, μὴ, μήπως.
μικούτσικο, ἀντὶ μικρούτσικον, ὑποκορ. τοῦ μικρός.
μιντσιλίσι, (τουρ. μεντζλίς) δικαστήριον.
μιρώνω, ἀντὶ ἡμερώνω, καταπραΰνω.
μισεύω, (μισεμμὸς) ἀναχωρῶ, ἀπέρχομαι.
μιτάφιος, ἀντὶ πιτάφιος (ἅγιος ἐπιτάφιος).
μούλα καὶ μουλάρι, ἡμίονος.

μοῦν', μόνον, ἀλλά.
μουνουμερίδα, ἀντὶ μονομερίδα, (εἶδος σαύρας) τυφλῖνα.
μπαϊράκι, (τουρ.) μικρὰ σημαία.
μπακάλης, (τουρ.) παντοπώλης, μεταπράτης.
μπαλαλίζω, ἠχῶ, φωνάζω.
μπαρ(γ)ιαχτάρης, (τουρ. μπαϊρακτάρ) σημαιοφόρος.
μπαρμπέρης, (ἰταλ.) κουρεύς.
μπαρμπούλης, (ἰταλ.) ὑποκοριστικὸν τοῦ μπάρμπας = θεῖος, καὶ ὡς τιμητικὸν πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους.
μπαχτσὲς, (τουρ.) κῆπος.
μπέλκιμ, (τουρ.) ἴσως.
μπερδεύω, (ἐμπερδεύω) περιπλέκω.
μπερμπατουριὰ, (τουρ.) ὁμὰς φαυλοβίων.
μπίμπασης, (τουρ. μπίμπασι) χιλίαρχος.
μπιρμπίλι, (τουρ.) ἀηδών.
μπο(υ)γάζι, (τουρ.), φάρυγξ· μτφρ. ἔμβασμα, στόμιον, στενά
μπογιὰ (τουρ.) βαφὴ, χρῶμα.
μπογκόνα, τόπος ἀνήνεμος.
μπότι, ἀγγεῖον χάλκινον ἐν εἴδει ὑδρίας.
μπουγιουρτὶ, (τουρ.) διάταγμα.
μπουλουκτσίτικα, (τουρ.) μισθὸς ἀτάκτου στρατοῦ ὀροφυλακῆς.
μπουντρούμι, (τουρ.) ὑπόνομος· μτφρ. εἱρκτή.
μπούρκαλο, (ἴσως λίαν καλὸν) μτφρ. παχύ.
μπράτιμος, (βλχ.) ἀδελφὸς φύσει ἢ θέσει.
μπρίκι, (τουρ.) χαλκοῦς ἢ πήλινος ἀμφορεύς.
μωρὲ, τὸ παρ' ἀρχαίοις μῶρε καὶ μωρὲ = καλέ· κατ' ἀποβολὴν τοῦ ω, μρὲ, μπρὲ ἔν τε τῇ ὁμιλίᾳ καὶ τοῖς ᾄσμασι.

Ν.

Τὸ ν πολλάκις χάριν εὐφωνίας τίθεται ἢ μεταξὺ δύο λέξεων, ἢ ἐν ἀρχῇ τοῦ στίχου, οὗ τὸ ἀρκτικὸν γράμμα τῆς πρώτης ἴνε φωνῆεν. Τὸ τελικὸν ν τοῦ ἄρθρου πρὸ τοῦ ἑπομένου π τρέπεται εἰς μ.

Τὸ 'ν' κατὰ συγκοπὴν ἐκ τοῦ ἴνε = ἔνε, ἔνι, ἔνεστι.

νάμι, (τουρ. νὰμ) φήμη καλὴ ἢ κακή.
νὰν, ἠχομιμητικὴ λέξις ἐκ τῆς τοῦ λίκνου κινήσεως.
νεραντζιὰ (ἰταλ.) χρυσομηλέα.
νειρ(γ)ιαζο(υ)μαι καὶ εἰνορεύο(υ)μαι, ἀντὶ ὀνειρεύομαι.
νιζάμι, (τουρ.) ὁ τακτικὸς στρατός.
νισάφι καὶ ἰνσάφι. (τουρ.) ἀποχὴ, μετριότης, μετριοπάθεια.
νομάτοι, ἄτομα.
νο(υ)νὸς, ἀνάδοχο

(ν)ταβέρνα, (λατ.) οἰνοπωλεῖον, καπηλεῖον.
νταβραντῶ, (τουρ.) ἀντέχω.
(ν)ταγιαντῶ, (τουρ.) στηρίζω, μτφρ. ἐγκαρτερῶ, ὑπομένω, ἀντέχω.
(ν)ταμπούρι, (τουρ.) ὀχύρωμα, καὶ τάγμα.
ντγάνι, ἀντὶ τηγάνιον.
ντελῆς, (τουρ.) τρελλός.
ντερμάνι, (τουρ.) ἔλεος, θεραπεία.
ντέρτι, (τουρ.) ἠθικὸν νόσημα, πόνος, ἄλγος.
ντζουμπὲς (τουρ.) ἀσιατικὸς ἐπενδύτης μετὰ χειρίδων.
ντιμισκὶ, (τουρ.) ξίφος τῆς Δαμασκοῦ.
ντοβλέτ, (τουρ.) δόξα, ἀξίωμα.
ντοβλετλιοῦ, (τουρ.) τίτλος τιμητικὸς=ἐξοχώτατος, ἐκλαμπρότατος.
ντουλμπέρι, (τουρ. ντιλμπέρ) μτφρ ὡραῖος.
ντριβὲν-ἀγᾶς, ὁ τὰς στενωποὺς φυλάττων ἀποσπασματάρχης, ὀροφύλαξ.
ντριβένι, (τουρ.) στενωπὸς, ἡ μόνη στενὴ ὁδός.
ντρισκελωτὰ, ἀνοικτοῖς σκέλεσι.
ντουρβᾶς, ἀντὶ ντορβᾶς (τουρ.) πήρα, σακκούλιον.

Ξ.

ξεπροβοδάω-ῶ, προπέμπω.
ξομπλιάζω, (λατ.) εἰκονίζω, ποικίλω, ἀπομιμοῦμαι.
ξώδερμα, ἐπιπολῆς, ἀκροθιγῶς.

Ο.

Τὸ ο πολλάκις ἐπέχει θέσιν τοῦ ε, ἐνίοτε τοῦ α καὶ συνηθέστατα ἀποβάλλεται ἐν ἀρχῇ λέξεως εὑρισκόμενον ὡς καὶ ἄλλα φωνήεντα· ἐνιαχοῦ δὲ εἰς τὰς ἀπὸ συμφώνου ἀρχομένας λέξεις προστίθεται.

ὀβορὸς, ἄθροισμα ξύλων εὖ διατεταγμένων, καὶ ὁ τόπος ἐν ᾧ τοῦτο.
ὄξου, ἀντὶ ἔξω.
ὀργιὰ, ὀργυιά.
ούρδὶ, καὶ ὀρδὴ, στρατιωτικὴ λεγεὼν, καὶ τὸ στρατόπεδον.
ὄφιος, (ἐκ τοῦ ὄφεως) μτφρ. δεινὸς, ἐπίφοβος.
ὄχ, ἀντὶ ἄχ, οἴμοι, παπαί.
ὀχιὰ, ἔχιδνα, εἶδος ὄφεως.

Π.

Τὸ π πολλάκις τρέπεται εἰς β καὶ φ.

παγανιὰ, (λατ.) ἀπρόοπτος ἔξοδος τῶν ἐν ταῖς κώμαις πρὸς καταδίωξιν ληστείας ἢ ἄλλου τινὸς, καὶ ὁμὰς στρατιωτῶν πρὸς ὅμοιον σκοπὸν ἐξερχομένων· ἔνεδρα.

π α γ ώ ν ι(ον), ταώς.

π α ζ ά ρ ι, (τουρ.) ἀγορὰ, καὶ ἡ διαπραγμάτευσις ἢ συμφωνία ἐπὶ ἐμπορευμάτων.

π α ι γ ν ί δ ι α, μουσικὰ ὄργανα.

π α λ α β ώ ν ω, ἐξίσταμαι φρενῶν.

π α λ ά σ κ α, (ἰταλ.) φυσεκοθήκη.

π α λ λ η κ ά ρ ι(ον), πάλαξ-ακος, ἥρως, γεννάδας.

π α λ ο ύ κ ι, (τουρ.) πάσσαλος, ὀβελός.

π α λ ο υ κ ώ ν ω, ἀνασκολοπίζω.

π α ν ο ύ κ λ α, πανώλη.

π α ν τ υ χ α ί ν ω, ἐλπίζω, προσδοκῶ.

π α ξ ι μ ά δ ι, (κ α ψ ι μ ά δ ι) δίπυρος ἄρτος.

π α ρ ά κ λ ι, τὸ ἀλλαχοῦ π α ρ α κ ά σ ε λ λ ο ν, μικρὸν χώρισμα ἐντὸς κιβωτίου.

π α ρ α μ ά σ κ α λ α, ὑπὸ μάλης.

π α ρ α σ η μ ε ι ώ ν ω, ἀντὶ παρασημειῶ, μεταμορφῶ.

π α σ κ ί ζ ω, ἀντὶ π α σ χ ί ζ ω, προσπαθῶ, καταγίνομαι·

π α σ π ά λ η, παιπάλη.

(μ)π α τ α ρ(γ)ι ά, σύγχρονος πυροβολισμὸς πολλῶν ὅπλων.

π α τ ρ α χ ή λ ι, ἀντὶ περιτραχήλιον.

π α φ ί λ ι α, αἱ κυκλοειδῶς περιβάλλουσαι τὰ ὅπλα ὀρειχάλκινοι ζῶναι καὶ κοσμήματα.

π ε π ε ρ ό ρ ι ζ α, ζιγγίβερι, μτφρ. ὡραῖα.

π ε ρ α τ ι κ ά, φόρος διαβάσεως, διαγώγια.

π ε ρ β α τ ῶ, ἀντὶ περιπατῶ, βαδίζω.

π ε ρ ὶ, ἀντὶ τῆς παρὰ προθέσεως.

π ε ρ ι γ ρ α μ μ έ ν ο ς, πεποικιλμένος, ἐζωγραφισμένος· μτφρ. ὡραῖος

π ε ρ ί δ ρ ο μ ο ς, ἐπὶ ὀνειδισμοῦ κατὰ τῶν πολυλάλων καὶ κατάρας.

π ε ρ ι κ α τ ή β α, ἀντὶ παρακατάβηθι.

π ε ρ ο γ λ ί τ σ α (—γλιά), ἀναδενδρὰς (ἄμπελος).

π ε τ ρ ο β ο λ ά ω-ῶ, λιθοβολῶ.

π ι ν ά κ ι(ον), τρυβλίον.

π ί ρ ο ς, τρῆμα βαρελίου καὶ τὸ αὐτῆς προέχον ξύλινον ἐπίπωμα.

π ι σ κ έ σ ι, (τουρ.) δῶρον (στελλόμενον).

π ι σ τ ι κ ὸ ς, ποιμὴν, αἰγοβοσκός.

π ί σ ο υ μ α, ἀντὶ ἐπίσωμα, πρανής.

π ί τ τ α, πλακοῦς.

π λ α ν ε ύ ω, ἀντὶ πλανῶ, ἐξαπατῶ.

π λ α τ ῶ ν α, μφρ. κομπορρήμων.

π λ ο υ μ π ί δ ι α, ἀντὶ π λ ο υ μ ί δ ι α, ποικίλματα.

π ο δ ι ὰ καὶ π ο δ ί τ σ α, περίζωμα, ὀθόνη κατὰ τὰ ἔμπροσθεν ἀπὸ ζώνης μέχρι ποδῶν καθήκουσα.

π ο λ υ θ ι α μ α χ τ ά ρ η ς, θαυμάσιος.

π ο λ υ χ ρ ο ν ά ω-ῶ, εὐχὴ μακροβιότητος·

π ο τ ὲ, μετὰ ἢ ἄνευ τῶν κτητ.

ἀντωνυμιῶν, οὐδέποτε.
πουγγὶ, χρηματοθήκη, καὶ τὸ ποσὸν 500 γροσίων.
πούλια, ὁ ἀστερισμὸς Πελειὰς, Πλειάς.
πράμματα, κτήματα καὶ οἰκιακὰ ζῶα. (ἡμίονος ἐν σελ. 56 ᾆσ. 19)
πράτα, ἀντὶ πρόβατα.
πυκνάδα, κόσκινον λεπτὸν πυκνότερον τῆς σήττας.

Ρ.

ῥαάτια, (τουρ. ῥαχάτ) ἀνάπαυσις.
ῥα(γ)ιᾶς, (τουρ.) ὑποτελὴς, ὑπήκοος.
ῥα(γ)ίζω, ῥήγνυμι, διανοίγω καὶ διανοίγομαι.
ῥάσο, (ἰταλ.) τρίβων, ἔνδυμα κληρικῶν.
ῥάχη, τὰ νῶτα.
ῥάχη(—οῦλα) ὕψωμα ὄρους, γήλοφος.
ῥέμπμιλο, (λατ.) ὁ ἄτακτος στρατός.
ῥιτζᾶς, (τουρ.) καθικέτευσις καὶ μεσολάβησις.
ῥιτσιάλι, (τουρ. ῥιτζάλ) ὁ ἐν ἀξιώμασι διατελῶν.
ῥίχνω, ἀντὶ ῥίπτω.
ῥοβολῶ, καταβαίνω τὸ ὄρος.
ῥόγα, (ἀλβ.) μισθός.
ῥογιάζο(υ)μαι, μισθοῦμαι, συμφωνῶ ἐπὶ μισθῷ.
ῥόϊδινους, ἀντὶ ῥόδινος, ῥοδόχρους.
ῥουμπιές-δες, τουρκικὸν νόμισμα χρυσοῦν ἀξίας σήμερον 10 γροσίων.
ῥοῦσ(σ)α, μτφρ. ξανθή.
ῥουτιὰ, ὑποκάμισον, ὑποχίτων.
ῥοῦχα, ἐριοῦχα ἱμάτια καὶ ἐν γένει ἐνδύματα.

Σ.

Τὸ σ πλειστάκις προφέρεται ὡς τὸ Γερμαν. sch.

σακκοῦλα, βαλάντιον.
σαπίζω, ἀντὶ σήπω.
σαράϊ καὶ σεράϊ, (τουρ.) παλάτιον, μέγαρον,
σαράτσης, (τουρ.) σκυτορράφος.
σατραζέμης, (τουρ. σατραζάμ) βεζύρης, πρωθυπουργός.
στάσου, στῆθι.
σταυράδερφη, θετὴ ἀδελφή.
σταυροδρόμι(ον), τὸ μέρος ἐν ᾧ διασταυροῦνται αἱ ὁδοί.
σεβ(ν)τᾶς, (τουρ.) ἔρως, ἐπιθυμία.
σελιὰμ, (ἀραβ.=εἰρήνη) ἐπὶ χαιρετισμοῦ=χαῖρε.
σέλλα, σαγμαδοειδὴς ἕδρα, τὸ ἄλλως ἐφίππιον καλούμενον.
σελιχτάρης, (τουρ.) σφραγιδοφύλαξ.
σέλλινο, ξεσέλλινο, ἴσως ἀντὶ σελλωμένο.
σέρνω, ἀντὶ σύρω.
στέρφα, στεῖρα.
σειοῦμαι, ἀντὶ σείομαι,

σήκου, ἔγειραι.
σῆττα, τὸ λεπτότατον διὰ τὸ ἄλευρον κόσκινον, ἀλευρότησις.
σιαγιάκια, ἐγχώριον ἐρεοῦν ὕφασμα ἐξ οὗ καὶ οἱ ἄνευ χειρίδων χιτῶνες.
σιάζω, ἀντὶ ἰσάζω· μτφρ. καθησυχάζω.
σιανισίνι, (τουρ. σαχνεσὶ) ἐξώδομος.
σιμὰ, πλησίον.
σίντας, ἀντὶ ὄντας, ὅτε, ὁσάκις.
σιοῦκλος, ἀντὶ σίκλος, ὑδρία, (τουρκιστὶ κουβᾶς).
σιούμπασης, (τουρ.) ὁ ἐπὶ ἐθνικῶν ἢ ἰδιωτικῶν κτημάτων ἐπιστάτης.
σιργιάνι, (τουρ. σεϊρ) περίπατος, διασκέδασις.
σιφέρι, (τουρ.) πόλεμος.
σιχαντρίκια, ἴσως τσαπράκια.
σκάζω, χολάω, διαρρήγνυμι.
σκαλίζω, ἐρευνῶ, σκαλιδεύω τὸν ἀγρόν.
σκιαγέτια, (τουρ.) τὰ δι' ἀναφορᾶς παράπονα.
σκιαζο(υ)μαι, φοβοῦμαι, συστέλλομαι.
σκλάβος, δοῦλος, καὶ αἰχμάλωτος.
σκλαρίκια, ἀντὶ σκουλαρίκια, ἐνώτια.
σκούντσουρο, (ἴσως ἀντὶ κούτσουρο).
σκώτι, ἀντὶ συκώτι, ἧπαρ.
σμάζω, ἀντὶ συμάζω, συνάγω, συλλέγω.
σμιγὸ, ἄλευρος μεμιγμένος, τὸ ἀλλαχοῦ σμιγάδι.
σνὶ, ἀντὶ σινὶ, (τουρ.) ἁπλαδοειδὲς χάλκινον ἀγγεῖον, οἷον ἐψάνη διὰ πλακοῦντας κτλ.
σόϊ, (τουρ.) γένος, γενεαί.
σουβλίζω, ὀβελίζω.
σο(υ)κάκι, (τουρ.) ῥύμη, μικρὰ ὁδός.
σουρ(μ)πέτια, (τουρ. σερμπέτ) δροσιστικὰ ποτὰ συνήθη παρὰ τοῖς τούρκοις.
σπίτι, (λατ.) οἶκος.
σπολλά-ϊτη(=εἰς πολλὰ ἔτη) ἐπὶ εὐχῆς καὶ εὐχαριστήσεως.
σπρώχνω, ὠθῶ.
στάνη, μάνδρα ποιμνίων, σηκός.
ϛάχτη, ἀντὶ ϛάκτη, σποδός.
στρίγλα, (ἰταλ.) (ἅρπυιαι) ἐπίθετον δύσφημον.
στουρνάρι, ἀντὶ στερνάρι, (ἴσως ἀντὶ στερέμνιος) ὁ πυρίτης λίθος.
ϛοχιὰ, ἀντὶ ἀστοχία.
σύγνεφο, ἀντὶ σύννεφον, νέφος.
σύνταγμα, συνάθροισις.
συντάζω ἑτοιμάζω.
συμφὼ, σύννυμφος (συννυφάδα).
σφάζει, μτφρ. πονεῖ, ἀλγεῖ.
σφᾶς, ἀντὶ σοφᾶς, (τουρ.) τὰ ἐν τοῖς δωματίοις ἐξέχοντα περὶ τοὺς τοίχους μέρη τοῦ πατώματος, ἅτινα ϛρωννύμενα χρησιμεύουσιν ὡς καθίσματα ἀντὶ τῶν παρ' ἡμῖν καναπέδων· καὶ κυκλοτερὲς λίθινον κάθισμα.

σχαρ(γ)ιαχτάρης, ἄγγελος καλῶν εἰδήσεων.
σγαρίκια, συγχαρητήρια δῶρα.

Τ.

τάβλα, (λατ.) (πίναξ) στρογγυλοειδὴς ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖον τράπεζα ἑςιάσεως ἄνευ ποδῶν, καὶ σανίς.
ταγὴ, φορβή.
ταϊφᾶς, (τουρ.) συνοδία, ἀκολουθία.
ταχβίλι—α, (τουρ.) ἔνδειξις ἔγγραφος.
ταμπακέλα, ἀντὶ ταμβακέρα, ταμβακοθήκη.
ταμπουρᾶς, (τουρ.) μουσικὸν ὄργανον ἔχον ἀντὶ χορδῶν ὀρειχάλκινα νήματα (τὰ τουρκιςὶ τέλια) πλήκτρῳ κρουόμενον.
τάρνα, ἐκ του ταρνανίζω, ταντaλεύω.
τάταρης, (τουρ.) ἔκτακτος ταχυδρόμος ἢ ἀγγελιοφόρος.
τάχτα, ταὐτὸν τῷ τάρνα, ἀλλὰ θωπευτικῶς.
τέλια, (τουρ.) νηματοειδῆ μετάλλινα ἐλάσματα.
τεμενᾶς, (τουρ.) ὑπόκλισις, χαιρετισμὸς διὰ τῆς χειρὸς ἐπὶ τοῦ μετώπου.
τεσελὶμ, (τουρ.) παράδοσις.
τζιβούρι, μουσικὸν ὄργανον.
τηρογυάλι, κάτοπτρον.
τόπια, ἀντὶ τόπος, πατρίς. 2) (τουρ.) κανόνια.
τς(υ)σλούκια (τουρ.) περικνημίδες.
τραβῶ, σύρω, ἕλκω.
τριχιάρι, ἀντὶ τριχιὰ, σχοινίον.
τρούρω, ἀντὶ τρογύρω, κυκλοτερῶς.
τρο(υ)χάω ῶ, ὀξύνω, ἀκονίζω.
τρυγόνα, τρυγὼν· μτφρ. ἐπὶ ὡραίας γυναικός.
τσακώνω, συλλαμβάνω, κρατῶ.
τσαμὶ, (τουρ. ντζαμὶ) ναὸς τουρκικὸς, τέμενος.
τσαπὶ, (ἰταλ.) σκαπάνη.
τσέγκι, (τουρ.) ἀγὼν, μάχη.
τσελε(μ)πόπουλο, (τουρ) υἱὸς εὐγενοῦς, τὸ παρ' ἡμῖν ἀρχοντόπουλο.
τσέπη, (τουρ.) θηλάκιον ἐπὶ τῶν ἐνδυμάτων.
τσέργα, ἐρεοῦν κροσσωτὸν ἐφάπλωμα ἢ τάπης.
τσιαλάτης, (τουρ. ντζελὰτ) δήμιος· μτφρ. ἀποτρόπαιος.
τσιάμικο, τὸ ἐκ τῆς Τσαμουριᾶς περιοχῆς τῆς Ἠπείρου.
τσιάμπα, (τουρ.) χάρισμα δωρεά.
τσιαμπᾶς, ἡ καθήκουσα ὄπισθεν μακρὰ κόμη τῶν ἀνδρῶν.
τσιαούσης, (τουρ.) λοχίας.
τσιαρκέφια, (τουρ.) στεφάνη κατόπτρου.
τσιαρσὶ, (τουρ.) ἀγορά.
τσικούρα, (λατ.) πέλεκυς, ἀξίνη.
τσιλίζω, ἀντὶ σιληπορδέω· μτφρ. διαρραίνω.

τσιόλι, ὕφασμα εὐτελὲς ἐξ ἐρίου αἰγὸς, καὶ πᾶν παλαιὸν ῥοῦχον.

τσιολίκι,(τουρ. τσελίκ), χάλυψ.

τσιουβαήρι, (τουρ. τζεβαχὶρ.) πᾶν βαρύτιμον κόσμημα, μτφρ. πολύτιμος.

τσιουκανίζω. κρούω τὴν θύραν.

τσιούπρα, κόρη.

τσοὺ, ἀντὶ τοῦ ἄρθρου τούς.

τσουμπγανὲς, (τουρ. τζεπχανὲ) ἀποθήκη πυρίτιδος καὶ λοιπῶνπολεμικῶν ἐφοδίων.

τσοχαντάρης,(τουρ.) ἀκόλουθος μεγιστάνος, ἄρχοντος.

τσώπα, ἀντὶ σιώπα.

τυλίγω, ἀντὶ τυλίσσω.

τῶμος, ἀντὶ τῶμου, ἅμα, ἀφοῦ.

Υ.

Τὸ υ ἐνιαχοῦ προφέρεται ὡς ου.

Φ.

φάκα. (λατ. fac.) οἱ δύο στίχοι τοῦ Θ'. ᾄσματος τοῦ Ἐπιμέτρου (σελ, 193 ὡς καὶ ὁ ποῶτος στίχος τοῦ ἀμέσως ἑπομένου λέγονται ὑπὸ τῶν παίδων πρὸς ἐμπαιγμὸν τῶν κουτσοβλάχων διὰ τὴν ἀτέλειαν τῆς γλώσσης των, ἧς δείγματα παραθέτομεν τὰς ἑξῆς προσευχὰς τοῦ «Πάτερ ἡμῶν» καὶ «Δόξα πατρὶ», ἃς ἔδωκεν ἡμῖν ὁ γυμνασιάρχης κύριος Ἰ. Γκινάκας.

α) Πάτερι σιντζέλι,
σιντζέλι σιντζελούσι,
τὰ φάκα, φάκα τσέλο,
τὰ ντούμου, ντουμουλάτσι,
ἀλλὰ ῥύσαι μας
ἀπὸ τὸ μπελογράτσι.

β) Δόξα τάτολουΐ, σὲ χίλιολουΐ, σὲ ἁγιοπνευμμάτολουΐ σὲ τώρα,σὲ πάντοτε,σὲ ζαμὰν, ζαμάνουλου, ἀμήν.

φαμπηλιὰ,ἀντὶ φαμιλιὰ, (λατ.) οἰκογένεια.

φαντaξιά, θέα φαντάσματος=σκίνδαλμα.

φασκιώνω, σπαργανώνω.

φελοῦκα, λέμβος.

φέσι, (τουρ.) κάλυμμα κεφαλῆς ἐριοῦχον.

φιλεύω, ἑστιάω, ξενίζω, καὶ δωρίζω.

φιλὶ, ἀντὶ φελὶ, τεμάχιον ἄρτου, πλακοῦντος.

φιρμάνι, (τουρ.) βασιλικὸν διάταγμα.

φκιάνω, ποιῶ, κατεργάζομαι, κατασκευάζω.

φκιάρι, ἀντὶ πτυάριον.

φκιασίδι, φῦκος, (ψιμύθιον).

φλιβερὴ, ἀντὶ θλιβερή.

φλωρὶ, χρυσοῦν καισαροβασιλικὸν νόμισμα, καὶ γενικῶς πᾶν νόμισμα χρυσοῦν.

φοράδια, τὰ τῆς ἵππου νεογνά.

φουκαρᾶς, (τουρ.) πένης, πτωχός.

φοῦντα, θύσανος.
φοῦρνος, (λατ.) κλίβανος.
φράγκαρ, φρούγγαρ, ἠχομιμητικαὶ λέξεις.
φταίξιμο, ἀντὶ πταίσιμον.
φτερωτὸ, ἀντὶ πτερωτόν.
φτράου, ἀντὶ φτουράω-ῶ, ὑποφέρω, ὑπομένω.
φωτιὰ, πῦρ, ἑστία.

Χ.

Τὸ χ τρέπεται συνήθως εἰς κ, ἐνίοτε δὲ καὶ ἐπαλλάσσονται.

χαδδωτὰ, τὸ ἀνοικτοῖς σκέλεσι καθέζεσθαι.
χάϊδια, θωπεύματα.
χαϊντούτης-δες,(τουρ.) κακοῦργος, τυχοδιώκτης, πονηρός.
χαλάλι (τουρ.) δίκαιον, προσῆκον, συγχώρημα.
χαλεύω, ἐρευνῶ, ψαύω.
χάλι, (τουρ.) ἀτιμέλεια, ἀθλιότης καὶ ἀθλία ἐν γένει κατάστασις.
χαλὶ,—ὰ (τουρ.) τάπης.
χαλντούπης, (τουρ.) ἐθνικὸν τουρκικῆς ἐν Ἀσίᾳ ἐπαρχίας· μτφρ. ὑβριστικὸν ἐπὶ ἀνθρώπου χονδροῦ τοὺς τρόπους, τὴν μορφὴν καὶ τὰ ἤθη.
χαλνῶ, ἀντὶ χαλῶ, ἀποσυνθέτω, μτφρ. καταστρέφω, ἀφανίζω, καὶ ἀποκεφαλίζω.
χαμπέρι, (τουρ.) εἴδησις, ἀγγελία.
χαμπηλώνω, ἀντὶ χαμηλώνω, ταπεινόω-ῶ.
χαρα(γ)ὴ, ὄρθρος.
χαραμίδες, (τουρ.) ἀδικοπραγοῦντες, ἅρπαγες, λῃσταί.
χαράτσι, (τουρ.) κεφαλικὸς φόρος.
χάρβαλος, ἀποσυντεθειμένος κατεσχισμένος.
χαρέμι, (τουρ.) γυναικωνίτης, καὶ αἱ ἐν αὐτῷ γυναῖκες.
χαροκοπῶ, κροταλίζω, διασκεδάζω.
χασάπης, (τουρ. κασάπ) κρεωπώλης.
χασομέρι, ματαία ἐπασχόλησις.
χατήρι, (τουρ.) χάρις, καλοσύνη.
χιντζίρης, (τουρ.) βέβηλος, ἄπιστος.
χοντρὸς, ἀντὶ χονδρὸς, παχύς. μτφρ. βάρβαρος, σκαιός.
χοσμικιάρης, (τουρ. χουσμεκιάρ) ὑπηρέτης.
χουλιάρι, ἀντὶ κοχλιάριον.
χούφτα, ἀντὶ φοῦκτα.
χρυσιώνω, ἀντὶ χρυσώνω, ἰκτέρῳ χρώννυμι, χρυσόω-ῶ.
χρυσκὸς, ἀντὶ χρυσικὸς χρυσοχόος.
χτένι, ἀντὶ κτένι, κτεὶς —ενός. 2) ὑφαντικὸν ἐργαλεῖον (σελ. 61, ἆσ. 12 καὶ σελ 89 ᾆσ. 25).
χωρίζω, ἀποσπῶ, διαζευγνύω (σελ. 58, ᾆσ. 13. 14.)

Ψ.

ψ ί κ ι, ἡ τοῦ νυμφίου ἀκολουθία.
ψ ί χ α, ψὶξ-χὸς, τεμάχιον, ὀλίγον.

Ω.

Τὸ ω πολλάκις τρέπεται εἰς ου.

Β΄.

Πόλεων καὶ χωρῶν διευκρίνησις.

Ἅγιος Πέτρος, Κυνουρία ἐπαρχία Πελοποννήσου.
Ἄγραφα, ἡ παρὰ τῶν Ἀχελῷον βόρειος Αἰτωλία.
Ἀηδονιὰ, ἢ Ἀϊδονιὰ, φρούριον ἐν Ἠπείρῳ (Ἅγιος Δονάτος).
Ἀθήνα, Ἀθῆναι τῆς Ἀττικῆς.
Ἀλασσῶνα,=Ἐλασσὼν, πόλις Θεσσαλίας.
Ἀνάπλι ἀντὶ Ναύπλιον πόλις Πελοποννήσου.
Ἀνατολὴ, μικρὰ Ἀσία.
Ἀντελικὸ, χώρα πλησίον Μεσολογγίου.
Ἀράχοβα, χώρα πλησίον Δελφῶν.
Ἀρβανιτιὰ, Ἀλβανία.
Ἄρτα, Ἀμβρακία πόλ. Ἠπείρου.
Ἀσπροπόταμο, ὁ Ἀχελῷος ποταμὸς καὶ αἱ περὶ αὐτὸν χῶραι.
Βάλτος, ἐπαρχ. Ἀκαρνανίας.
Βόνιτσα, πόλις Ἀκαρνανίας.
Βουργαρέλι, κώμη παρὰ τὴν Ἄρτην.
Γαλατᾶς, συνοικία Κωνσταντινουπόλεως.
Γιάννινα, Ἰωάννινα πρωτ. Ἠπείρου.
Γκεκουρ(γ)ιὰ, τὸ βόρειον τῆς Ἀλβανίας.
Γρεβενὸ, πόλις καὶ μικρὰ ἐπαρχία μεταξὺ Θεσσαλίας καὶ Μακεδονίας.
Δαδὶ, χωρίον Φωκίδος.
Δελβινάκι, κώμη Ἠπείρου.
Δέλβινο, » »
Ἔλυμπος ἀντὶ Ὄλυμπος, ὄρος, Θεσσαλίας.
Ἐριβοιά(!) ἠτό ποτε πόλις τῆς νέας Ἠπείρου.
Ζαγόρι, περιοχὴ Ἠπείρου.
Καλαμπάκα, χώρα Θεσσαλίας.
Κατερίνη, κωμόπολις Θεσσαλίας.
Καρπενήσι, μέρος Φθιώτιδος περὶ τὴν Οἰχαλίαν.
Κάψαλα, τοποθεσία πλησίον Βραδέτου χωρίου Ζαγορίου.
Κιάφα, κωμόπολις Σουλίου.
Κόζανη, κωμόπολις Μακεδονίας.
Κοζιακὸ, ὄρος ἐν Ἠπείρῳ.
Κόνιτσα, περιοχὴ Ἠπείρου.
Κοτσολιὸ, χωρίον Ἠπειρωτικόν.
Κουτρουμίτσα, λόφος τις πλησίον τῆς Γρεβενῶν Σαμαρίνης.
Λάκκα, περιοχὴ Ἠπείρου.

Λάμαρη, μικρὰ περιοχὴ Ἠπείρου.
Λάρσα, ἀντὶ Λάρισσα, πρωτ. Θεσσαλίας.
Λεβαδιὰ, πόλις Βοιωτίας.
Λιθαρίτσια, συνοικία Ἰωαννίνων, ἐν ᾗ ὁ ὑπὸ Ἀλλῆ Πασσᾶ ἀνεγερθεὶς πύργος Κούλια.
Λοῦρος, ποταμὸς καὶ περιοχὴ πλησίον Ἄρτης.
Λιαπουριὰ, ἐπαρ. πρὸς δυσμὰς τῆς Ἀλβανίας περὶ τὰ ἀκροκεραύνια ὄρη.
Μακρυνόρους, ὄρος Ἀκαρνανίας.
Μάνια, ἀντὶ Μάνη, Λακωνία.
Μαργαρίτι, τμῆμα καὶ κώμη Ἠπείρου.
Μέγα Σπήλαιο, πλησίον τῆς Γρεββενῶν Τίςας.
Μεσολόγγι, ἀντὶ Μεσολόγγιον Αἰτωλίας.
Μέτσοβο, κώμη Ἠπείρου περὶ τὸν Ζυγὸν (Λάκμον).
Μπουνίλα, τοποθεσία πλησίον Ἰωαννίνων.
Μυσίρι, Αἴγυπτος.
Μωριᾶς, Πελοπόννησος.
Ναμαντζάϊ, τέμενος τουρκικὸν ἐν Ἰωαννίνοις.
Νιόκαστρον, Πύλος ἐν Πελοποννήσῳ.
Παλιορὴ, μοναςήριον ἐν Ἠπείρῳ πλησίον Καλαμᾶ (Θυάμνος)
Πέτα, χωρίον πλησίον Ἄρτης.
Πλαταμῶνα, κώμη Μακεδονίας.
Πόλι, Κωνσταντινούπολις.
Πουργανὰτ, χωρίον Γρεββενῶν.
Πρύμαντης, χωρίον Ἄρτης.
Ῥάϊκου, γέφυρα ἐν Ἠπείρῳ.
Ῥάψιανη, κώμη παρὰ τοὺς πρόποδας τῆς Ὄσσης (Κίσαβος).
Σαλονίκη, ἀντὶ Θεσσαλονίκη, πόλις Μακεδονίας.
Σέρραις, ἀντὶ Σέρραι, πόλις Μακεδονίας.
Σοῦλι, περιοχὴ Ἠπείρου.
Τούρναβος, ἀντὶ Τύρναβος, πόλις ἐν Μακεδονίᾳ πλησίον τοῦ ὄρους Ὄσσης.
Τσαμπουριὰ, ἡ περὶ τὴν ἀρχαίαν Θεσπρωτίαν χώρα.
Τσουμέρικα, ὄρος ἀπότομον ἐν Ηπείρῳ.
Φανάρι, λιμὴν Ἠπείρου.
Φραγκάδες, χωρίον Ζαγορίου.
Φραγκιὰ, ἡ Εὐρώπη καὶ ἰδίως ἡ Γαλλία.
Χάσια, χωρία περὶ τὰ ὅρια Θεσσαλίας καὶ Μακεδονίας.

Σημ. Τὰ κύρια ὀνόματα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔν τε τῇ ὁμιλίᾳ καὶ τοῖς ᾄσμασιν ἶνε συγκεκομμένα· ἐνιαχοῦ δὲ τῶν κλεφτικῶν ἕνεκα κακῆς μνήμης καὶ μεγάλης παροφθορᾶς καὶ μεταβεβλημένα.

Ἑρμηνεία τῶν ἐν τῷ γλωσσαρίῳ συγκεκομμένων λέξεων.

(τουρ.) = Τουρκική· (σλαβ.) = Σλαβική· (ἀλβ.) = Ἀλβανική. (λατ.) = Λατινική· (ἰταλ.) = Ἰταλική. (ἀραβ.) = Ἀραβική. (βλαχ.) = Βλαχική.

ΠΙΝΑΞ

Τῶν ἐν τῇ παρούσῃ συλλογῇ καὶ ἐν τῇ τοῦ Α. Passow τῆς αὐτῆς μὲν σχεδὸν ὑποθέσεως ἀλλὰ μετὰ διαφορῶν καὶ παραλλαγῶν φερομένων ᾀσμάτων.

Συλλογὴ ἡμετέρα.			Συλλογὴ Α. Passow.		
Σελ.	34	ᾆσμα 1	Σελ.	218	ᾆσμα CCXCII
—»	39	» 8	—»	224	» CCCIVα
—»	52	»12	—»	433	» DLXXVIIα
—»	59	»10	—»	468	» DCXXXV.
—»	62	»16	—»	124	» CLXIV.
				127	» CLXIX.
—»	75	» 1	—»	237	» CCCXXIX.
—»	—	» 2	—»	243	» CCCXXIX.
—»	78	» 8	—»	238	» CCCXXX-XI
—»	83	»17	—»	246	» CCCXXXIV.
—»	—	»18	—»	250—4	» CCCXLIII-IX.
—»	84	»19	—»	333	» CCCCLIII
—»	85	»22	—»	378	» CCCCXCVI.
				256	» CCCLI.
—»	86	»24	—»	249	» CCCXLI.
—»	91	» 1	—»	21	» XXIV.
—»	92	» 2	—»	107	» CXXXVIIα
—»	94	» 6	—»	152	» CCV.
				130—2	» CLXXIV-VII
—»	—	» 7	—»	113	» CXLVI-VII,
—»	96	»11	—»	26	» XXX.
—»	98	»14	—»	27--30	» VXXI-V
				36—7	» XLII-LII.
				40-3	» XLVα-VI.
—»	100	»16	—»	76--82	» XCIII-vii,xcix-ci
—»	101	»18	—»	53—6	» LXII-LXV

—» 102	»20	—»	71—2»	LXXXV-VII
—» 104	»23	—»	65—8»	LXXVI-XI.
—» 107	»28	—»	57—8»	LXVII
—» 108	»29	—»	94—5»	CXVIII-X.
—» 109	»30	—»	157—8»	CCXV-VII
—» 111	»34	—»	109 »	CXLI
—» 115	»39	—»	363—5»	ccoclxxx-α. β.vi
—» 118	»45	—»	185—7»	CCXLIX-LII
—» 120	»49	—»	57 »	LXVI
—» 129	»63	—»	381 »	DI.
—» 133	» 2	—»	429--30»	DLXXI-II
—» 134	» 3	—»	445—6»	DXCVI-II
—» 135	» 5	—»	454 »	DCXIII
—» 140	»12	—»	362 »	ccoclxxxiii-iv
—» 141	»13	—»	347—9»	CCCCLXVI-VII
—» 144	»16	—»	372 »	CCCCXCIα.
—» —	»17	—»	436 »	DLXXX-Xα
—» 147	»22	—»	443 »	DXCII.
—» 152	»29	—»	455 »	DCXVI.
—» 153	»31	—»	270 »	CCCLXXXIII.
—» 158	»38	—»	358 »	CCCCLXXVII.
—» 159	»40	—»	332 »	CCCCLII.
—» 160	»41	—»	262 »	CCCXLVII
—» 163	»46	—»	376 »	CCCCXCIII
—» —	»47	—»	281 »	CCCXCVII.
			266 »	CCCLXXVII
—» 167	» 1	—»	305—7»	CCCCXXIX-xii
—» 168	» 2	—»	105 »	CXXXV
—» 169	» 5	—»	293—7»	CCCCXIII-VI
—» 191	» 2	—»	226 »	CCCVI
—» 213	»35	—»	176 »	CCXXXVI.

———

ΠΙΝΑΞ ΤΩΝ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

Ἀφιέρωσις			Σελ.	γ΄.
Προλεγόμενα			»	ε΄.
Τραγούδια, I.	Ναναρίσματα	12	»	29
— II.	Ἑορταστικὰ	8	»	34
— III.	Γαμήλια	45	»	40
— IV.	Τοῦ χοροῦ	36	»	55
— V.	Τῆς ξενιτείας	28	»	75
— VI.	Κλέφτικα	64	»	91
— VII.	Ἐρωτικὰ	48	»	132
— VIII.	Τοῦ Χάρου	5	»	167
— XI.	Μυρολόγια	30	»	172
Ἐπίμετρον			»	187
—	Προσθῆκαι	45	»	191
	Τὸ ὅλον ᾄσματα	321		

Γλωσσάριον Α΄. Ἑρμηνεία τῶν ἐν τοῖς ᾄσμασι δυσλήπτων καὶ ξένων λέξεων. » 225

—Β΄. Πόλεων καὶ Χωρῶν διευκρίνησις. » 241

Πίναξ τῶν ἐν τῇ παρούσῃ συλλογῇ καὶ ἐν τῇ τοῦ A. Passow τῆς αὐτῆς μὲν σχεδὸν ὑποθέσεως ἀλλὰ μετὰ διαφορῶν καὶ παραλλαγῶν φερομένων ᾀσμάτων. » 243

ΠΑΡΟΡΑΜΑΤΑ.

Σελ.	ςίχ.	ἀντὶ		γράφε
θ'.	8	» αὐφθορμήτως	»	αὐθορμήτως
—	9,10	» ποὶ—ποὶ	»	ποῦ—ποῦ
ιδ'.	8	» ἐκ τῶν περὶ τῶν..	»	ἐκ τῶν Ἰώνων, ὁπωσδήποτε ὅμως ἐκ τῶν κατὰ τὴν λατρείαν τοῦ Διονύσου...
ιε'.	11	» διέρριξε	»	διέρρηξε
ις'.	8	» τρυφηλότητος	»	ζωῆς
ιζ'.	19	» κατέρριπτεν	»	κατερρίπτετο
31	3	» ἀρχυροκάνατο	»	ἀργυροκάνατο
—	11	» προγέβεται	»	προγεύεται
—	12	» ζαχαρομίγδαλα	»	ζαχαρομύγδαλα
35	3	» καρεναλίστικε	»	καρκαλίστηκε
37	22	» γιάλλ(οι)	»	οἱ γι ἄλλ(οι)
38	11	» ἀληθηνὲ	»	ἀληθινὲ
42	28	» ἀκριβώτερη	»	ἀκριβότερη
44	14	» εὔγα	»	ἔβγα
45	26	» τριγόνα	»	τρυγόνα
49	13	» φεύγει	»	φεύγῃ
52	5	» ζαλίστ(ι)κε	»	ζαλίστ(η)κε
55	7	» ἐμὲ	»	ν ἐμέν'
58	25	» μπέν'	»	μπαίν'
67	10	» μαρμάρας	»	μαρμάραις
—	25	» τιγανισμένη	»	τηγανισμένη
69	5	» μέσα τὸ ντουφέκι	»	τὸ ντουφέκι
72	23	» κρούσταλα	»	κρούσταλλα
78	19	» παραγγέλω	»	παραγγέλλω
86	4	» δὲν μπορῶ	»	νὰ σταθῶ
88	12	» ποῦ	»	ὁποῦ
90	6	» περπᾶτα	»	περπάτα

95	8	»	νὰ	»	τὰ
100	10	»	περσυνὸς	»	περσινὸς
106	11	»	εὕρικε	»	εὕρηκε
108	18	»	ἔγηρα	»	ἔγυρα
112	31	»	φοβοῦμαι	»	λυπιοῦμαι
114	12	»	Τούρκο	»	Τούρκικο
115	15	»	ὠργιᾶς	»	ὠρηᾶς
116	10	»	χωρταριασμένα·	»	χορταριασμένα
118	19	»	σκάζεσαι	»	σκιάζεσαι
130	16	»	ἀλώνιζε	»	ἀλώνιζε
133	5	»	σ(ι)κότι	»	σ(υ)κότι
138	8	»	ἀσταπὴ	»	ἀστραπὴ
139	2	»	ἀθνίσ'	»	ἀνθήσ'
—	—	»	μανουνάκια	»	μανουσάκια
—	15	»	νὰ	»	σὰ
145	21	»	στένω	»	σταίνω
151	10	»	γιὰ	»	γειὰ
152	29	»	ατ'	»	τ'
156	12	»	δείνεις	»	δίνεις
201	9	»	κατακομματιά-τ(η)κε	»	κατακομματιά-στ(η)κε
206	6	»	πέρδηκες	»	πέρδικες.
227	23	»	ἀποσκληρωνόμε-νον	»	ἀποσκληρυνόμε-νον

Τὰ λοιπὰ ἀφίνονται εἰς τὴν ἐπιείκειαν τοῦ ἀναγνώςου.

C. Wurm
Buchbinder
Maximil.Platz 1

Bayerische StaatsBibliothek
Münchener DigitalisierungsZentrum Digitale Bibliothek

Chasiotes, G. Chr.

[Nichtlateinische Schriftzeichen]

1866

P.o.rel. 1600
urn:nbn:de:bvb:12-bsb10035771-7